

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת מטות מסעי
תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגטון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

רש"י חולצין. פרק שלישי – אלו טרפות דף סו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רלה תוספות

שלושה צדידין מכל צדידיהן, אלא לרבות הועתיד לגדל אחר זמן — לא יקשה כלום, דעל כרחי שני צדידין דממצינין בעירובין (כתא) למנא דאמר דכללא בתרא דוקא, ושליש צדידין שמוציין למנא דאמר כללא קמא דוקא — לאו דוקא אמר שנים ושליש, דלמנא דאמר כללא קמא דוקא אפילו במחשבה צדידין צריך לדמות. דאם כן תיסקר עזה דהויא

וְחָתָם דָּבִי רַבִּי יִשְׁמְעֵאל?
דָּבִי רַב סָבֵר: "אֲשֶׁר לֹא
"סִלְעָם" "חֲרָגֵל" "חֲנָב"
ט - אֵין בְּכֻלָּ אֱלָא מִה
אִי דְמִינִיָּה - לֹא, וּמִרְבִּי
דָּבִי רַבִּי יִשְׁמְעֵאל סָבֵר:
"אֲרַבְּהָ" "סִלְעָם" "חֲרָגֵל"
יִר וְכָל; כֻּלָּ וּפְרָט וְכָל
יִרְט, וּמִרְבִּי כֵּל דְּמִי לִיה
לֹא קָמָא בְּכֻלָּא פִּתְרָא!
אֲמַר רַחֲמֵנָא - דִּיתָ
יִכּוּל; כֻּלָּא פִּתְרָא - עַד
וְדָבִי רַבִּי יִשְׁמְעֵאל בְּכֻלָּ
יִדְאֲמִירֵנָּה נִמִּי בְּעֻלְמָא,
אֵל בְּכֻלָּי וּפְרָטִי כִּי הָאִי
יִשְׁמוּ חֲנָב, יִכּוּל אֵין בּוֹ
יִמֵּר: "לְמִינֵהוּ" - עַד שִׁיְהוּ
כֵּל הַסִּמְנִין הִלְלוּ מִחִיבָא
- אִי לֹא פְתִיב סִלְעָם -
לְעָם לְרַבְּוֵי רֵאשׁוּ אֲרוּךְ
קָא מִשְׁמַע לָן. מַאי שְׁנָא
וְהָ רִשּׁוֹן, "חֲרָגֵל" - וְהָ
מִתָּה: "סִלְעָם" וְהָ נִפּוּל,
אֲתִירִיה וּמִר כִּי אֲתִירִיה.
וּקְשָׁקֶשֶׁת. תְּנִי רַבְּנִי: אֵין
חֲרָגֵל, בְּגוֹן הַסִּמְנִיָּה
שְׁעוּלָה מִן הַפִּימִם, בְּגוֹן
אֲפֻסִּים

[illegible]

קא מ'פילג' – תנא דבי רבי ישמעאל, דמייח ליה סלעם לרביי ראוּך ארוּך
 חבב לאמיעטי צ'צרוּ, ותנא דברייתא קמייח דמביע ליה כולזו לגופיהו.
ותנא דבי רב – קרי לברייתא קמייחא ששניה בחורת גתים ומקרי 'ספרא דבי רב', לפי
 ששניה שגור בבית המדרש פני כולם. אבל ברייתא דתנא דבי רבי ישמעאל לא היתה

בְּמֵאָה קִמְּוִפְלִי תִמָּא דִּבְרִי —
 בְּרֵאשׁוֹ אַרְחָה קִמְּוִפְלִי, תִּתִּי
 כְּרַעִים — כָּלָל, "אַרְחָה"
 "לְמִינֵהוּ" — פֶּרֶט; כָּלָל וְ
 שִׁבְפֶּרֶט, דְּמִינִיָּה — אִין, וְ
 דְּרִמִּי לִיה מִשְׁנֵי צִדְדִין, תִּתִּי
 "אִשֶּׁר לֹא כְּרַעִים" — כָּלָל
 "תִּנְבֵּ" — פֶּרֶט, "לְמִינֵהוּ" —
 - אִי אַתָּה דִּן אֱלֹא פֶּעִין
 בְּחֹד צֶדֶד. - וְהָא לֹא דְּרִמִּי
 כָּלָלָא קִמָּא - "אִשֶּׁר לֹא כֹן
 לִיה אֲכֹל, דְּלִית לִיה לֹא
 דְּשׁוֹ בְּאַרְבַּעָה סִימְנִין; - תִּתִּי
 וּפְרִטִי כִי הָאִי גִוּוֹנָא דִּא
 דְּרֵאִין תִּמָּא דְּבִי רִבִּי יִשְׁמַעְלִי
 גִּוּוֹנָא - מִהֶבֶה. אֲמַר מֶרֶ;
 כֹּל הַסִּימְנִין חֲלָלוּ? תִּלְמִיד
 בּוֹ כֹּל הַסִּימְנִין חֲלָלוּ. אִין
 תִּיתִי? אַרְבָּה וְחֲרָגֹל בְּתִיתִי
 כִּדְקָאִמְרָת, הִשְׁתָּא דְּכִתְּבִים
 - אִימָא לִרְבִּי נִמִּי כֹּל דִּה
 תֵּחַם דְּאִמְרָת: "לְעֵם"
 נִפְּיֹל? וּמֵאִי שִׁנָּא הֵבֵא דְּ
 "חֲרָגֹל"? הֵא שִׁנָּא דְּ מֶר
 "נִבְרִיָּה" — דִּן יִשְׁמַעְלִי לֹא מִפִּי
 1 — "לְמִינֵהוּ" דִּחַד דֵּל מִן מִשְׁתַּמַּע כִּלְלָא, "לְמִינֵהוּ"
 כִּלְלָא וּפֶרֶט וְכִלְלָא, דְּלִתְרִבִּי סִלְעַם וְחֹבֵב כִּבְעִין
 וּפְרִטִי, נִדְּחִיז קִרְאִי יִתְרִי, מִשְׁנֵם דְּקִסְבֶּר דִּלָּא
 לִיִּינִין בְּתִירָא כִּלְלִי אֵלָא אֵלָא כֹּן דְּמִי כִלְלָא בְּתִרָא
 4 — כִּלְלָלָא קִמָּא, וְחֹבֵב אֵלָא דְּמִי, דְּכִלְלָא קִמָּא אֵל
 5 קִסְבִּי אֵלָא אֲבִרְעִים, וְ"לְמִינֵהוּ", אִי כִלְלָא קִרְעִין
 6 לִיָּה — קִסְבִּי דְּלִדְחִי דְּמִי לֵאֲרִבָּה אֲדִית לִיָּה
 אֲרִבְרַע סִימְנִין, אֵלָא דְּמִינִיָּה לִיָּה, הֵלְכֵךְ, חֹד
 8 מִחֲבִירָה לִיָּה חֹד, כֹּל דְּרִמִּי לִיָּה — הֵלְכֵךְ,
 סִלְעַם אֲתִי מֵאֲרִבָּה וְחֲרָגֹל כִּדְאִמְרָן, וְאִיתִי
 9 לִיָּה לִרְאשׁוֹ אַרְחָה. תִּמָּא דְּבִי רִבִּי יִשְׁמַעְלִי כִי
 10 הָאִי גִוּוֹנָא דִּאִין — וּמִהֶבֶה שִׁמְעִין לִיָּה, דִּהָא
 11 קִבְּעִין דְּרִישׁוּ לִיָּה. "אֲרִבָּה וְחֲרָגֹל כִּתְּבִים" —
 12 וְחֵבֶרֶת וּפְרִטִי בְּרִישׁוֹ, כֹּל דִּהוּ — וְאִפִּילוֹ אֵלָא דְּמִי
 13 לִיָּה אֵלָא בְּחֹד סִימֵן, דִּהָא שִׁמְעִין סִלְעַם דִּלָּא
 14 כִּבְעִין דְּמִי לִפֶּרֶט בְּכָל צִדְדִין, מֵאִיתִיבִי רֵאשׁוֹ
 15 אַרְחָה. "וּמֶר כִּי אֲתִירָה" — רִשׁוֹן דְּחֹד דְּבִי רִבִּי
 16 אֵלָא נִפְּיֹל דִּתְנָא דְּבִי רִבִּי יִשְׁמַעְלִי, וּרִשׁוֹן דִּתְנָא
 17 דְּבִי רִבִּי יִשְׁמַעְלִי הוּא נִפְּיֹל דִּתְנָא דְּבִי רִבִּי, וְכֹן
 18 לְמֶר וְכֹן לְמֶר סִלְעַם אִין לֹא וְכֹן וְחֲרָגֹל שֶׁ לֹא וְכֹן.
 19 מִגְּבִים הֵלֵלִין אִין טַעֲוִינִי שְׁחִיטָה, שְׁחִיטָה אֲחִד
 20 דִּגִּים חֲזִיקִין כִּתְּבוּ, "וְחֹרֵת תִּתְּבִי הַבְּהֵמָה"
 21 — כִּמְשַׁמְעוּ, עֹף וְלֹא שֶׁרֶץ
 22 כִּמְשַׁמְעוּ, דִּהִינִי מִינִים קִטְּנִים, "וְכֹל נֶפֶשׁ הַחַיָּה"
 23 הַרְמִשֶׁת בִּימִים" — אֵלֹא דִּגִּים, "וְכֹל נֶפֶשׁ
 24 הַחַיָּה" — אֵלֹא בְּהֵמָה, חֲרָגֹל וְכִלְלָא
 25 נִגְדֻלוֹת. הַפְּחוֹר בָּתָן — שֶׁ בָּתָן עַל פְּנֵי הַבְּהֵמָה
 26 וְקִבְּעִין בּוֹ — "יִתֵּר מִן הַסַּפְרִיךְ, שֶׁאִין וְיִתֵּר
 27 מֵאִלּוּךְ אֵלָא בִּידִים, אֲבָל כֹּל הַסַּפְרִיךְ הוּא יִכּוֹל
 28 לְכַשְׁכֵּשׁ, הַפְּחוֹרִיתָא" — מִן דִּגִּים קִטְּנִים, בִּלְעָז
 29 טִינָא" —

[illegible]

כל יש לו קשקשת יש לו סנפיר – ואם תאמר: מנין היה להם זה לחבנם? וכן לעיל (חולין סג.) תרגיש שאין במיני דגים גמלים אלא שבע מאות – מנין היה להם, שהחיות בכך את השאר? וליכא למימר: מאדם שקרא להם שמות קים להו הכי, שמסר לידרות כך שהם טמאין, שכן הוא הכיר את כולם. דהא לא משמע במקרא שקרא שמות

אלא לבחובת ולעופות. שאף על פי שידע שהם של הקדושה בורר הוא בדרשין כמאמר "בפרשת רבה בראשית פי"ז: אני ה' (הוא) שקרא לי אדם הראשון, בדינים מירא לא אשכחון ויש לומר: מכל אשר יקרא לו האדם" – יש לרבות אפילו בדינים, ואיכא למימר למאדם קים להו. את המצא לומר שלא קרא להם שמות, יש לומר דהכי קים להו הלכה למשה מסיני.

הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר – בפרק קמא (חולין כב.) סוף דבור המתחיל "אריצטור" פירשתי דלא שייך כאן לאקשויי וכו' אריצטור קרא לכתוב כדי שלא נעשה: כדפרך התם גבי "אריצטור קרא למעשי שפאק". **וגדיל** תורה ואידר – הרבה אמר לנו טעמים לידע מהו קשקשת. **אמינא** בכלים אף על גב דאית ליה לא תיכול – ואם תאמר: אם כן, "את זה תאכלו" מאי אתני ליה? יש לומר, שלא תאמרו: מה הפרט מפורש מים נובעין, ואסור ברות שחינו ומערות, דדרשין איסורא – כתב רחמנא "תאכלו", למימר: מה הפרט מפורש גדלים על גבי קרקע, חלתיש יש לו בבורות שחינו ומערות, כימים ובנחלים. והא דקאמר בסמוך איכא, הינו למאי דדרשין לחתירא, לא סלקא דעתך דכתבי כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת – ויתבאר מאי ראיא היה זה אימא דהאי קרא בתרא קאי אדיוקא דבימים ובנחלים ב ית ליה לא תיכול, הא אית ליה אכול, אבל בכלים – אף על גב דאית ליה לא תיכול, ותהו דהשתא קרא קמא בפשיטא, דמה ראתי דתימא קרא קמא אדיוקא, וקרא בתרא בפשיטא: ויש לומר: דבתיב קמא אין חול לא קאי אדיוקא, משום דכתבי ביה "אותם תאכלו", דמשמע: אוסר ולא אתריס, והיי אדא כמז שכתוב ברות ולא אתריס, ואם תאמר: למי שמשע מהאי קרא דשרי בכלים? אימא: למעשי מלאן אתא, כלומר: בכלים ליכא לא, אבל עשה מדיא איכא, כדמוכח קרא קמא אפילו ביש לו ויש לומר: דבהאי קרא בתרא לא כתבי לאו, והכי כתיב: "וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים" וכל שרץ המים ומכל נפש החיה אשר במים שקץ הם לכם", ובאידך קרא דבתריה הוא דכתיב הלא "ושקץ יהיו לכם מבשרם לא תאכלו". ועוד, דאין זה סברא שיהא בכלים המורים נמט, ודא דהכי דהיי סנפיר וקשקשת נמי אסידי, ובאין להם סנפיר וקשקשת קילי טפי, וליכא בהו אלא עשה. והאי שניא בתרא נוחא טפי, דלמה ליה לחתיר בכלים המורים ודש לו לישותן ביה מימים ונחלים ואנא ידענא דהתיר כלי מקרא דאין לו, וצריך לומר, דהוא אמינא דקרא דאין לו אתא למעשי כלי מלאן אבל עשה איכא, ויש לו – אפילו בכלים נמי שר. דלכא אריצטור קרא קמא, למשרי כלים לגמרי אף על גב דאין לו.

במים

לא תאכלו: כל סלקא דתירא דאל תאכלו את אשר אין לו – כתיב נמי מיים ונחלים למעשי כלים, וזכא על כרחיך אמריסא ממשע להו, ולכך, על כרחיך ירשא נמי, ונחלים לא כלים – מאיסורא ממשע להו, ראותם תאכלו" דמשמע, דאם שאין לו כלים, והכי קאמר: מיים ונחלים הוא דאוסר תאכלו, ולא נמי שאין לו, אבל כלים – אפילו אין לו אכול. והיינו שם מקראות סתום ומפורש דלעיל, שהחיות בכך קים להו דין קרי סתום ודין קרי מפורש. **ואימא כמים כלל** – דכל שרץ המים בעינן סימנן. חריצין ונעיצין לא – וכל שכן בורות, ולמה ל"א תאכלו מכל אשר במים" לאתויי בורות להיתירא? כמים חזר וכלל – תרי "במים" כתיבי גבי הודיה: "מכל אשר במים" – כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים.

חולין פרק שלשים – אלו טרפות דף סו עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (רשטיינזליץ)" תוספות

אקונים ואפונים כספתיאם, ואכספתיאם – כולן פרוש פירי חן. תנן היתם – במסכת נדה ונאבן. **אקשקשת סמכין** – דהא איתא בלא סנפיר, כדנתינא. ואסנפיר לא סמכין, דהא דג טמא נמי יש לו סנפיר. **הוה אמינא** – קשקשת הוא הפורח בוק, ואתי לאבשרי דג טמא – כתב רחמנא: ותרדיוהו, למימרא דעל כרחיך חד מנייהו הוי דגן דרבונו בן. ופרכין – והשתא דרביני דקשקשת מכלן דקשקשת לבושה הוא – דמפרש תנא דמתניתין: קשקשין אלו הקבועין בו – על כרחיך מהאי קרא ממשמע: "דרשין קשקשים וגו'". וכיון דפשיטא לו קשקשת הוא לבושה – ליכתוב קשקשת לחודא, דהא עלה סמכין, והשתא ליכא למימר: הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים אותם תאכלו – "אותם", משמע מיעוטא, אבל אם אין לו – לא תאכלו, ולאו תאכל עשה – עשה. **תאכלו מכל אשר במים מה ולמוד** וכו' – וזאת מ'אותם תאכלו" דסיפיה דקרא נפקא לן היתירא ביש לו, ואיסור עשה באין על רתאכלו" קמא למאי אתא? ליכתוב: מכל אשר במים כל אשר לו וגו' **שיכול וכו'** – ואי קשא: "תאכלו" דרישא הוה ליה למישבך לטופיה, וכתרא לדרשא, דכל אורחא דרשא הכי הוא אם כל תו לא משכחת מדי למדרש מה"תאכלו" דספא, דהא דרשא דדרשין מהאי בסמוך לא משתמעא מנייה. **הואיל והיתיר** – שרץ המים בלא סימני טהרה בשני סקראות, אחד סתום ואחד מפורש, כדמפרש להו לקמיה, והוה אמינא ילמד סתום מן המפורש. מה כשהתיר במפורש לא היתיר – בלא סנפיר וקשקשת, אלא שקצין גודלים במים שבכלים, כגון חולעים שבדן, ולקמן כמיס מנא לן דמיתירו. **אף כשהתיר בו לא היתיר אלא בכלים** – אבל כל שאר מימות, כגון חריצין ונעיצין שרץ נובעין, ודומין לימים ונחלים האמורין בפרישה, או בורות שחינו ומערות שאינן דומין להם, שאינן נובעין – לא היתיר בהן בלא סנפיר וקשקשת. מנין לחתיר בורות שחינו ומערות שאינן נמנע לשתות עם החולעים שבהם, הואיל ואין דומין לימים ונחלים שהסימנן אמורין בהם? **למלמד לומר** תאכלו מכל אשר במים – ומה"תאכלו" דספא לא מצו למדרש היתירא אלא איסורא, דהא "אותם תאכלו" כתיב, וקאי אסנפיר וקשקשת, אבל מה"תאכלו" קמא מצו למדרש באנפי נפשיה, וסנפיר וקשקשת אימיים ונחלים דספא קאי, והכי קאמר: תאכלו מכל אשר במים אפילו בלא סימנן, ובזמן שאר מימות שאינן מיים ונחלים: כל אשר לו סנפיר וקשקשת (במים) – בימים ובנחלים אותם תאכלו, ולא בלא סנפיר וקשקשת, דבימים ונחלים בעי סימנן.

חיתין תתיר בכלים – מאיזה מקרא אתא חיל? **בימים ובנחלים הוא** – דכתבתי כל "אותם" למעשי מ שאין לו, הא בכלים – אף על גב דלית ליה אכול. **ואימא בכלים אף על גב דאית ליה לא תיכול** – דהא גבי היתירא כתיב, משמע דמהיתירא ממשע להו, דהכי משמע: כימים ובנחלים הוא תאכלם, אבל בכלים כתיב נמי מיים ונחלים למעשי כלים, וזכא על כרחיך אמריסא ממשע להו, ולכך, על כרחיך ירשא נמי, ונחלים לא כלים – מאיסורא ממשע להו, ראותם תאכלו" דמשמע, דאם שאין לו כלים, והכי קאמר: מיים ונחלים הוא דאוסר תאכלו, ולא נמי שאין לו, אבל כלים – אפילו אין לו אכול. והיינו שם מקראות סתום ומפורש דלעיל, שהחיות בכך קים להו דין קרי סתום ודין קרי מפורש. **ואימא כמים כלל** – דכל שרץ המים בעינן סימנן. חריצין ונעיצין לא – וכל שכן בורות, ולמה ל"א תאכלו מכל אשר במים" לאתויי בורות להיתירא? כמים חזר וכלל – תרי "במים" כתיבי גבי הודיה: "מכל אשר במים" – כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים.

חולין. פרק שלישי – אלו טרפות דף סז עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ) רש"י
תוספות

במים במים שני עממים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט — פירש בקונטרס: משהו דבריו ומיעט מדרש, איצטריך "תאכל" קמא למישרי בורות שיחין ומערות, דאיתו ברבי ומיעט ורובי דאסור. דאילו כלל ופרט דרשינן — לא הוה מתרבי בורות, ולא איצטריך "תאכל" תירא. דקסבר תנא דבי רבי ישמעאל: כללא קמא דוקא, ולא

מברנין בכלל בהרא אלא מיד דמי ליה
צד לפרט, דחינו נובעין, וצריך לומר, דסוגיא
דעליל דרדש כלל ופערט, וכלל ואפילו
איצטריך ליה ל'תאכלו' לחתיר ברות שיחון
ומערתו, קסבר: כלללא בהרא דוקא, דהו ממרבו
ברות ומערת אף על גב דלא מר אלא
בחז צד, דשם מים הגדלים על פני קרקע, וי
פריך: אי מה הפרט מפורש מים הגדלים על גבי
קרקע, ורבי אפילו ברות שיחון ומערת
ליאסורא — הוה עמד לשנויי קסבר כלללא
דוקא, ובענין דעליל ד'תאכלו' קודש ליה לעיל
הבטתו קמחרי, ד'תאכלו' קודש ליה לעיל
בברייתא, ונשתא, פירשו זה לא פלוגי מדי
בדך מלאת חזקתא, וזנא דבי רבי
ישמעאל דהבא, ויש לתמוה, דכי רבי בסמוך
ואפערט אנוא משני, מרבה אין ברות שיחון
ומערת לחתירא ששני עזריצין כבלי, למה ל
להחבי כלל עזריצין דהוה ליה לממרר דאיבעי
ליה לרביי חריצין ונעיצין טפי לאיסורא לפי
דשם נובעין כימא ונחליא לכך נראה, והכי
חריצין ונעיצין דאורייתא באין נובעין, ודבר
פריך: כיון דאין נובעין, מה ל ברות שיחון
ומערת מה ל חריצין ונעיצין? ומשני, דחריצין
ונעיצין, אף על גב שאין נובעין — דמא טר
לימים ונחליא, שאין עצורים בכלים, אבל ברות
שיחון ומערת, עצורים בכלים, והכי סברא
לחתירא, והשתא, למאן דרדש ריבה ומעט —
מרבה חריצין ונעיצין שאין נובעין לאיסורא,
והתירא ד'תאכלו' מוקי לן בבורות שיחון
ומערת, אבל למאן דרדש לעיל כללי ופרטי,
מרבה מ'תאכלו' לחתירא אפילו חריצין ונעיצין
שאין עצורים בכלים, כיון דאין נובעין.
דקא

מר קד: מיניה הוא דקא
דמאן דאמר: אין לו מפורש? - דהאי הוא דקמובח אהאדי;
כלים, אף על גב דאית ליה נמי לא מיכול. אמר רב הונא:
ייתא באורחא, דילמא פריש לעיל מצביחא וחדר נפיל לבסא,
שרץ על הארץ". אי הכי, במנא נמי - דלמא פריש לדפנא
התם היינו רביתיה, ומנא תימרא? דתנאי: מנין לרבות פירות
תה מהן ואינו נמנע? תלמוד לומר: "תאכלו מכל אשר בפינים";
וחדר נפיל! אלא היינו רביתיה, הכא נמי - היינו רביתיה.
נא, תנא דמסייע קד: "כל השרץ השרץ על הארץ" - לרבות
סינין, הא לא סינין - שרי. אמר שמואל: קישות שחרלשע

ד'תשי"ג אה – דבין דלא טעמא דהב צלמליה בשאר כעץ חפטי, אינא "הכלכל" שן ככליל. דא דמו לאסורא במיד, דא ימים ונחלים כתיב. **ה' סתום וז' מפורש** – שמועני ביש ול ספרו קושקשור קרן מפורש. לחזיר לילא באז למינא דהב, כדררשי עילוי: **דקא מישתרו כלים** – כדרפרישה, דקאי אמיטש ד'אוהם', דממעט אן ול גבי ימים יאמישתני עילא באן, ול סמכא לעיל נא דמישחר מניח. דבארמון: כל אש ארן ול בימים יאמיש לא תאכלי לא אסורא, דלא לכלל כל נפש חיהא אש בימים לא תאכל, וכלל, דברידה שן איבא שני כללות מוכיח ול חז אוה חפטי, דרתיב: **במבנים ונחלים כלים אהא**. **דא מוארין הוה אפינא** – בנחלים אוהם תאכל, הא בכלים – אפילו מעשניא אלה מנדרתא. **לש'** – שן השועה פן לחזורא **ל'תיר** (שן לחיות) (בכריז) (בבא **וביבא**) – ציב, שמענא אוהו דקן עצים וקשם שדקם. **וביבא** – אש סתום תולעת ששים. ותולעת הים מותרת דבארמון. **וקעבר משום שרין השורין על הארץ** – דבין שרשן שן המי דא. **יבחינן** – במין יתושין דקן הנמצאת במרתפת שן לין.

הטל פרט – הסמוך להם, ותגורו ביניהם, דוהם בכלל ופרט וכלל, וחברי ביה כל בעין הפרט. הלכך, אי לאו "תאכלך" קומא הוא מרבינן בבעין הפרט אפילו בורות, דמנו הפרט בהכי שדון מים גדלין עז גבי קרקע, אבל השתא דכתוב "תאכלך" קמא — דרשינן ליה הכי: מה הפרט מפורש מים טובעין — אף כל מים טובעים. ואיתרבו חריצין ונעיצין לאיסורא

כאלו ולא אחירו בורות. ומאי דבי - בענין
הפרט דאף כל. ומאי מיעט - וכל פרט
למעטות אתה. ואימא חזי חפשי מפורש וכל
— דאף על גב דלא דמי ליה לפרטא אלא בחד
צד — מרבינן, דכללא בחרוז דוקא. אמ כן
תאכלו ומאי אחני ליה — בלאו אלא נמי בליס
לא מחסירי, דדא לא דמו לפרטא במידי. אלא
לאו, "תאכלו" למשרי בורות אתא. ולממירא
דלא חריב בענין הפרט אלא חריצין ונעיצין
דמנו ליה בשני צדדין. חריצין — ארוכין
וקצרים. נעיצין — רחוקין, כגון אתון ששנין
לביכרי דגים. ואימא איפאב — לא גרסנן
הבא, עד שסיפא שמעיתא בחר מלתא דתנא
דבי רבי ישי שמעאל, דלא הבא גבי תנא דבי רבי
דרדשי כללי ופרטי ליבא לתאבוחי, דהני ענין
הפרט בענין, ומאי בעין הפרט אית ברה
דרבינתיא לאיסורא ופמיך חריצין ונעיצין?
במים במים שתי סעמיס — הואיל ושני
הכללות סמוכין, כשחטילי פרט שאחריהם
בניהם — מדה בחרוזא היא שלא תרונם בכלל
ופרט אלא ברובו ומיעוט, דלחיה פלגותו
דרמנא לפרטא ממלא — דלא תדרשה בכלל
ופרט. ואיבא בין ריבה ומיעט לכלל ופרט, דבי
דרשנין כלל ופרט — דיד פרט פירושו של כלל,
ואין בכלל אלא מה שבפרט, ואפילו דבר הדומה
לו אין קץ לריבוי, ושבכלל קץ כלל שני אתר
הפרט, אחני לאתויי מיד דרמי ליה לפרט. אבל
כי דרשנין ריבה ומיעט — לא פרט המעט את
הרוב, אלא מיעט, ולא חשמוע ממנו הכל אלא
זה הדומים לו, ובאלו רובו שני היה מרבינן כל
דמי ליה למעטותא. ואחני רובו שני לאתויי כל
מילי, ואחני מיעטא למעטותי מיד דלא דמי ליה
כלל. הבא מפרשינן בפרק "גמור דריך" (סנהדרין)
(מה) גבי כל הטקסט נתקן, דרבינו ומיעט
לחזירה מייית כל דמי ליה בכל מילי. ומשום
דרבינו ומיעט מידרש, איצטריך "תאכלי" קמא
למשרי בורות, דאית ברובו ומיעט ורבינו
לאיסורא. דלא בכלל ופרט דרשנין ליה — לא
הו מתרבו בורות, ולא איצטריך "תאכלי"
יחידא. דקסבר תנא דבי רבי ישי שמעאל, כללא
קמא דוקא, דלא מרבי כללא בחרא אלא מיד
דמי לפרט בכל צד, דהיינו נובטין, ודכי נמי
אמון לעיל וסה) גבי כלל ופרט דחוגים לתנא
דבי רבי ישי שמעאל, דלא מרבי ראשו ארוך
מכלל ופרט, משום דלא דמי בכל צד. ואיצטריך
סלעם תיורא לרבינו, ומאי מינע מיעט בורות

שיחין ומעורות – א"ח'אלקל' ויתיר סניך, דראמריין בנסקט: אם כן "חאלקל" מיט אהרן למשיח רחיצין, וריבוא לוי' ברותן **שיחין עצורין** – ש'ן לזן מורא ומבוא, אלא ע' דראמריין לעיל לוס'ו, וזאל ויתיר בסמות ויתירי' בעמרש'ן. – **שיחין ל' פורש** – ביהוא ק'א' מימין ונחלים' הוא דאותם חאלקל ולא דתרי' בעללי' – אפילו אן לו חאלקל. **מנייה** ונחלים, כדתיב' ונחלים' אותם חאלקל – ולא ש'ן לזן, ונמאלל ונכבלי' אן אינעט'ן. – **מנייה** ונחלים אן חאלקל, דאן כבלי' חאלקל – לא הוי פורש' ליתר' כלי' בולי' האי, משום ח' ומשום ט' דבלי' מיתום בעילעם אפילו בליי' חודר. אלא אן דאן ודרשנין לז' חאלקל מכל שרץ המים ומכל נפש החיה' וגו'. **דחאי' הוא רטובת אהאיך** – קרא דש' לו, דל' אותם לז' חאלקל, וזאת מימין ונחלים דאן לו, וגל' עליה יד' מעשיתיו כלילי' – מאימין מצעזע (א.ס.). לשון מורק מכל אל כלי' – **שריב'א** – דח' תמורא לו, ומצויין חול' חולעם' העצמ' על דרינא, ומשם תפול לכלי', ולמחר כשידנאן לז' סבר שלא יצאח' מן יצאח' של דרחהש והלכה קצת על הקשין נעשית שרץ אהרץ. היינו **רבייתה** – וכמי של

דיקא נמי דקתני תולעת שבעיקרי יויתם – מכאן מודקד רבינו תם ורבינו נתנאל ורבינו יצחק בן אשר, דאין חלכה כשמואל דאמר: קישות שהתולעת באביה אסורה, ובהלכות גדולות ובשאלות דרב אחאי פוסק כשמואל, מדאמר רב פפא לעיל בפירקין (חולין נחא.) שמי מיעה מדרב הונא, הא דאמר שמואל: קישות שהתולעת

באביה אסורה, הני תמור דכאח ברת הריסר ידיו שרי. אף על פי שהתלמוד גושא באן דיוק מן הברייתא דלא כשמואל – היינו לכאורה, אבל לשמואל נמי יש ליישב ולפרש, דתולעת כשבעיקרי יויתם – היינו שבויתים בעזר, לאסור אותן פולין שקורין פוא"ש בלעז, ודומצי שקורין שבויתים, כשנמצאין בתוכן כגון "ביחשוי", ובהלכות תולדות על יביושין הקלפה משחרת מבחין, וכשמיסרין הקלפה נשארים היביושין תחתיה – אין לאסור, ולא מחסיר משום "חשרי השורץ על הארץ" כל זמן שלא ירחשה, וגם בקונטרס פירש יעלוי (נחא.) גבי קישות שהתולעת באביה אסורה כיון דמהלכת התולעת בתוך הקישות והיא מחוברת בקרקע – היא כמהלכת על גבי קרקע.

קוקיאנא אסירי – פירש הגהות: תולעים שבכבד ושבראיה, וקשיא לרבינו תם, דלא ידך לישנא דשרי – תקשי ליה במרייתא בדסמוך ד'ראת נבלתם תשקצר' לרבות דרנים שבבהמה, אף על גב דמעה קא גדלו אלא אמור רבינו תם, בדגים איירי הכא. והא דאמר: כי נים עייל ליה באוסיא – אשבוך בדגים כי האי גונא בפרק "המבור את הספינה" (בבא בתרא עגב.) דאמר רבה בר רב תנא: חזינא הדוא כוורא דיתבה ועיילא ליה טינא באוסיא. **לרבות** דרנים שבבהמה – ואם תאמר: ותיפול ליה דאסירי, מיד דהוא אשוחט הבמה ומצא בה דמות יונה, דאסירא משום דליתא לא בפרשה ולא בפרסותו יש לומר: דשאנו עובר משום דנקרא ד'כול הבמה' אישריה, ולית ליה למשרי אלא היבא דאיבא פרוסה דברקא ד'כול בהמה' כתיב פרשה. אבל דרנים שבבהמה – נבראין מן הכשר עצמה, והוא אמרין דחשיבי כבשר. ולא דמי לתוחך מן התולע ומן הבליות, דהתם איבא חסור, ואסירי לקמן (סוטה.) מ'אוהה' שלמה ולא חסרה. אבל הכא לא נחסר דבר.

הדרן עלך אלו טרפות

לרבות את הדימה ואת הדימה לדומה. תניא, רבי יוסי בן דורמסקית אומר: ליתן – דג טהור הוא, שנאמר: "גאון אפיני מגנים", "תחתיו חרדיי חרש", "אפיני מגנים" – אלו קשקשים שבו, "תחתיו חרדיי חרש" – אלו סנפירין שפזרם בהן.

הדרן עלך אלו טרפות

טא, אבל הכא באיסורייהו קיימי. שילשול – תולעת ארוכה כנחש הן, וכן הנמצאין באשפה. חפושית – אישקרבטי. גל – "מאה גללים" קורין לו. דג טהור הוא ששרי יש לו סנפיר וקשקשה, כדמפרש, אפיני מגנים – חזק מגנים. אלו קשקשים – הסגורים וחתומים בו ברוח. תחתיו חרדיי חרש – חדרים על חרשים. אלו חדרים – שחדרים ומתוכן כדמפרש, ובזן הוא בוקע את המים בתוך שלא יעבדוהו בפריותו. פשיטה דקרא לשון מורי: "תחתיו חרדיי חרש" – במקומו חרדיו שמש.

הדרן עלך אלו טרפות

נאביה – בעודה מחוברת, שרץ הארץ היא, ואסורה התולעת לאכול. דכין דמהלכת בתוך הקישות והיא מחוברת בקרקע – הוי כמהלכת על גבי קרקע. אבל התולעת לאחר מכאן – מותרת, עד שתצא לאויר. **להוציא** יויון כשבערשים – דמותרים, דלאו על הארץ שורצין, אלא בתוך הערשה. יויון – כצונצ'ה, וכמין ותושין הן, אלא שבערשים יויון שמן. בליטין – מין קטנית צבדאד"ש בלעז. ותניא אידך כל לרבות – דאסירי. **בפירא** – שהתולעת תמרים עצמן. והא **באביה** – אסירי, וסיתתו שמואל. **אידי ואידי באביה** – כלומר, הא דשרי – נמי באביה, דכל כמה דלא נפקא לאויר לאו שרץ הארץ היא, ולא סתיעיה. **פירשה** וזתה – מהלכתה לאחר תולעתה. דשריא לרברי הכל, פירשה מתוך הפרי לארץ ולא ירחשה, שמהנה מיד בפולתה. מהו – מי אמרין: כיון דלא הלכה – לאו ש"רץ על הארץ הוא, או דלמא לא בעינן שריצה? "שורץ" היינו רוחש ומגענע. **פקצתה** מהו – מי היא ככולה, או דלמא בעינן כולח? **לאויר העולם** – פירשה מן הפרי תלוש לאויר, וקודם שהגיע דלאו קלטה בפיו לבולעה. אם תמצא לומר: פירשה ומתה מותרת – משום דאינה ראויה לרוחש, אבל דזה דראויה לרוחש – לא. **לגג המרה** מהו – דמותרת מהו? לגגה. מי אמרין: היינו רביתיה, או דלמא כשורץ על גבי דבר אחר דמי? **לגג גרעינתה** מהו – אם תמצא לומר לגג המרה כדבר אחר הוא, גג גרעינתה מהו? כל תולעים מגרעיני הפרי הן גדלים. **תמרה** לתמרה מהו – ולא שרץ על גבה, אלא מזו על זו. מי אמרין: כיון דלאו היינו אמה – שורץ קרינא ביה, או דלמא אור העולם בעינן? וכולוהו בתלושין בעי להו. **קוקיאנא** – תולעים שבכבד ושבראיה. **האובליא** אהו – שבלעתן הבהמה עם גבלי – לשון גדל. מן הבהמה עצמה הן גדלין, ולא שרץ הארץ ניהו. **מינס נים** ועיילי ליה באוסיא – כשהבהמה ישנה כנסים בחוטמה, ומשם לקנה ריאה וכבד, הלכך לא משתבחי דרך בית הרעי. **דני** – תולעים הנמצאים בין עור לבשר כשנפשוטין הבהמה, ובלעז גרבילייא. **אסירי** – וטעמא מפרש לקמיה. דכוורי שרי וטעמא כדמפרש רבינא. **אכלע** לי – דכוורי, בתוך הדגים תני אותם, שלא אראא ואקוין. **בשחיה משחיה** – ואזל שגדלו בתוכה עד שלא נשחטה באו מאיסור אבר מן החי, ושחיסת הבהמה לא אהניא לדידהו. שרי יש להם חיות לעצמן, ואף על גב דשילי מותר בשחיסת אמו – "מכל בבהמה תאכלו" נפקא לן לקמן וחולין טא, אבל הכא באיסורייהו קיימי. שילשול – תולעת ארוכה כנחש הן, וכן הנמצאין באשפה. חפושית – אישקרבטי. גל – "מאה גללים" קורין לו. דג טהור הוא ששרי יש לו סנפיר וקשקשה, כדמפרש, אפיני מגנים – חזק מגנים. אלו קשקשים – הסגורים וחתומים בו ברוח. תחתיו חרדיי חרש – חדרים על חרשים. אלו חדרים – שחדרים ומתוכן כדמפרש, ובזן הוא בוקע את המים בתוך שלא יעבדוהו בפריותו. פשיטה דקרא לשון מורי: "תחתיו חרדיי חרש" – במקומו חרדיו שמש.

ואליבא דרבי שמעון - אבל לרובן דשרו גמול במעי פרה אפילו בשגולל - לא עריך קרא להחירו בשחיטת אמו, דלא גרע בפנים מבחוץ דשרי. ולחכי נקט ואליבא דרבי שמעון, ולרובן אינטיך לשום דרשה אחת. וליבא למימר דאינטיך למימר דמות יונה, כדאמרי לקמן; בעינן פסוק וליבא. דהא לרבי שמעון אף על גב דלא מיתיר

ליה קרא אליבא, משמע לקמן דאסור מן דמות יונה דפרך: דמות יונה תשרי, פירוש: מיכל בבמה! ומשנ: עינן פסות וליבא. וחדר פריך: קלות במעי פרה ליתוסר ומשנ: "פרסה בבמה תאכלו", חך קשיא ליתא אלא לרבי שמעון, דלרובן לא גרע בפנים מבחוץ דשרי, דכרשייתא. אלמא, דמות יונה לרבי שמעון, אף על גב דליבא קרא - ממילא מיתסר, כיון דליבא לא כררר חוקמין חד פסות, אף על גב דפרסה ופרסות אצטריך, חד למקום חתך וחד לקלות. וזה הדין ולרובן לא עריך קרא לאסור דמות יונה, אלא לשום דרשה אינטיך. ומכל מקום, חך ברייתא "פרסה החור אבול" לא אתיא אלא כרבי שמעון. **אמר** רבי יוחנן הכל היו בקלה ובשר בשדה כו' - תימנה: ולרבי יוחנן תכלה ליה ברייתא הדחוי פרסה, דתרי קראי קטבי, ועל כרחיך קוממין חד למקום וחתך וחד לאבר, ורבי יוחנן נפקא ליה מקרא אחרינא ויש לומר: דפרך ליה שפיר שני מאיך ברייתא. **הכל היו בכלל ובשר בשדה כו'** - דאסור כל מה שיצא חוץ למחיצה, כטרפה דאף לה היתר, כדאמר בספון. ולמאי דמסיק: והא כל טרפה כיון דהדור שרי, מיתוקמא דה דקרי ליה מילא למלא אחריתא. **ובל** אף דהן כל הלמוד לומר כו' - ואם תאמר: וקרא דחטאת דכתיב "פנימה" - האי שלא יצאה חוץ למחיצה, הא יצתה - בה שריפה היתר, למה ליה? הא מקרא ידרשר בשדה" - נפקא ויש לומר: (ד"ש) ודסלקא דעתך למילף ממועשר שני ובכורים דשרי, ודוקשש בקרא דרבי תוכל לאבול "והבשר" - כדרשינן בפרק דאסור דמות (ו"א), "והבשר" - זו תורה ושלמים, "ובכורות" - זה בכור, "בקרך וצאנך" - זה חטאת ואשם, "והדריך" - זה עולה. **אבל** יצאו חוץ למחיצתן וחזרו מותרין - ואם תאמר, דלמא הכי קאמר בשעריך הוא דלא תיכול, אלא כיצא לירושלים לאבול, שלא נכנס מעולם. אבל לא מירי מירי באותן שנכנסו ויצאו ויש לומר: דלא אלו חן הלקיך" (מכות ט"ז) משמע כהדיא דאייני בכנסו ויצאו, דליף היתר דאין לוקח עליהם עד שיראו פני הבית. **הוציא** יד חובתו חזר והוציאו וחתכה עד שהשלימו לחבה מהו - הא תאמר: מיתנתין איה בפרק "המפלט" (גדה נ"א), יצא מותרין או מסורס - עד שיצא רובו ויש לומר: דודאי אשה טמאה לידה ברוב ולדה, אבל לא שמעין מהתם דמיטש שבפנים הרי הוא כילוד. ותבעי

הבשר מנע נבלה, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים: מנע מרפה שחומה. קתני מיהא רישא: הוציא עופר את ידו והחזירה, ואחר כך שחט את אמו - מותר באכילה, מאי לאו אמר? - לא, אעופר. - אי אעופר, אימא סיפא: שחט את אמו ואחר כך החזירו - אסור באכילה; ואי עופר, אמאי אסור? - כדאמר רב נחמן בר יצחק: לא נצרכה אלא למקום חתך, הכא נמי - לא נצרכה אלא למקום חתך. - אינו? והא כי אתא אבימי מבי חווא, אתא ואיתי מיתנתא בידיה: פרסה החור - אבול, פרסות החור - אבול; מאי לאו, החור פרסה - אבול פרסה? - לא, החור פרסה - אבול עופר. - אי עופר, מאי אירי החור, אפילו לא החור נמי? אמר רב נחמן בר יצחק: לא נצרכה אלא למקום חתך. - והא תרי קראי קא נסיב לה, מאי לאו: חד - לאבר, וחד - למקום חתך? - לא, חד - למקום חתך, וחד - לקלות במעי פרה, ואליבא דרבי שמעון; דאמר רבי שמעון: קלות בן פרה אסור - הני מילי היכא דיצא לאויר העולם, אבל במעי אמו - שרי. עולא אמר רבי יוחנן: ואבר עצמו מותר. אמר ליה רב יהודה לעיולא: והא רב ושמואל דאמרי תרוניהו אבר עצמו אסור? אמר ליה: מאן יהיב לן מעפרא דרב ושמואל ומלינן עינינן? אלא הכי אמר רבי יוחנן: הכל היו בכלל "בשר בשדה מרפה לא תאכלו", כשפרט לך הכתוב גבי חטאת שציאתה חוץ למחיצתה וחוזה אסור - חטאת הוא דפרט רחמנא בה, אבל כל מילי - פיון הדור שרי. מיתיבי: "בשר בשדה מרפה לא תאכלו" מה תלמוד לומר? לפי שמצינו במעשר שני ובכורים, שאף על פי שציאתו חוץ למחיצתו וחזרו - מותרין, ויבול אף על פניו? תלמוד לומר: "מרפה". מאי תלמוד? אמר רבה: כמרפה, מה מרפה, פיון שצטרפה - שוב אין לה היתר, אף בשר, פיון שציאת חוץ למחיצתו - שוב אין לו היתר! תיובתא דעולא, תיובתא. אמר מר: לפי שמצינו במעשר שני ובכורים, היכן מצינו? דכתיב: "לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך" וגו', בשעריך הוא דלא תיכול, אבל יצאו חוץ למחיצתן וחוזו - מותרין, במערכא מתנה הכי, רב אמר: יש לידה לאברים, ורבי יוחנן אמר: אין לידה לאברים.

מאי בינייהו? איכא בינייהו למיסר מיעוט אבר שבפנים. איבעיא להו: לדברי האומר אין לידה לאברים; הוציא העופר את ידו והחזירה, וחוזה והוציא את ידו והחזירה, עד שהשלימו לחבו, מהו? מי אמרין: הא נפק ליה רובא, או דלמא: פיון דהדר דהדר? אם תמצוי לומר פיון דהדר דהדר; הוציא עופר את ידו וחתכה, וחוזה והוציא את ידו וחתכה, עד שהשלימו לחבו, מהו? מי אמרין: הא נפק ליה רובא, או דלמא: רובא בבת אחת בעינו? תא שמע:

וה ללישנא קמא. למיסר מיעוט אבר - אם יצא רובו ונשאר מיעוט. ללישנא בתרא דנקט לשון לידה - הוי ילוד ומיתסר כוליה, וללישנא קמא לא נאסר אלא החיצא. **לדברי האומר אין לידה לאברים הוציא ידו והחזירה וחוזה והוציא ידו** - האחרת החזירה, חזרו והוציא שדרתו החזירה, עד שהשלימו לחבו של עובר. מי חזי כילוד - דהא נפקא ורביה. או דלמא, כיון דאין לידה לאברים - אין חזרה ידידיה חזרה. ונפי אידך - כבר הדר ליה קמא, ואין באן יציאת רוב? דאי למאן דאמר יש לידה - לא תהני. **ואם תמצוי לומר** כיון דהדר חזר הוציא וחתכה כו' או דלמא רובא בבת אחת בעינן - ואפילו למאן דאמר יש לידה איכא למבעי. ליה

הבשר - כל העובר בהבהמה נגעו באבר, טמאין. **מנע מיהיה שחומה** - שאמר היוצא עריך הוא מחובר בשעת שחיטתו. אף על פי שאין שחיטתו מותרת באכילה - מטרתה מירי נבלה, כטרפה ששחיטתה מטרתה. וטעמיהו מפרש במתניתין: וחלין עבב, ולקמן (חולין ע"ג, א) מפרש בפרקיין כטרפה שחטתה מאי מנע שייך למימר בה, ומפרש שטרפה שחטתה מטמאה את המקדש בדרכה. **פרסה** - החור **אבול** פסות החור **אבול** - אקרא קאי, דכתיב (דברים יד): "כל בהמה מפרסת כף רגלה בשחיטתה טמאה היא". ופרסות מעלת גרה" וגו', ומתא' קרא נפקא אף (חולין ע"ג, א) דעובר נותר בשחיטת האם, ודרשי "בהמה" דרשא א"במה" דסיפא, ומשמע בהמה שבבהמה תאכלו. ו"פרסות" דכתיב בהי להני אתו, לומר לך: פסמים שחטה אוכל כל אבריו, ופעמים שאין אתה אוכל אלא מקצתן, פרסה החור - הוציא שני ידיו החזירו האחת - אבול אתה, החור שחטתה - אבול שחטתה. **למקום חתך** - דהכי קאמר: החור פרסה - אבול מקום חתך שלה, החור פרסות - אבול מקום חתך של שניהם. **והא תרי קראי נסיב לה** - חזרו ופרסו, ואי למקום חתך, מדאשמעינן בתרא דאם החור אבול ואם לאו לא תאכל - הוא הדין לתרי! חד למקום חתך - פרסות החור - למעשרי מקום חתך בחודה, וחד - למעשרי עובר שפרסותיו כלטות כגמול ונמצא במעי פרה. והאליבא דרבי שמעון אינטיך, דקאמר קלות בן טהורה, בבכורות (ו"ב): "גמל" - גמל" ודברים יד) שתי פעמים, אחד מכל שגולל מה הגמול וחד מכל שגולל מן הפרה. ואשמעינן הכא דאם נמצא בתוכה - מודה דשרי, דהכי קאמר: עובר שאין לה אלא פרסה, שאין פרסותיו סדוקות - אבול. חזרה דרשנא לאו דוקא, עולא פליג ארבר דהדור **הכל היו** - כל תאמר בו מחיצה, כגון עובר לשחיטה, ובשר קשיש שנחנה להם תורת מחיצות עורה. בקדשים קליש שחטתו ידשלים מחיצה להם - כולו דהוה אבול אסור. **הוא** דמשיצא בשר בשדה הרי הוא כטרפה, ובא הכתוב ופרט לך בחטאת שאין חזרה ומעלת בה, דכתיב (ויקרא י') בשעיר חטאת ארבעה חדש ששפרותיו יאכלו וכו', וקצף עליהם דשה: מדוע לא אכלתם את החטאת, הן לא חובא את דמה לא הקדש שתפסל בכך דכתיב (שם ו) "ובל" חטאת אשר יצאו מדמה" וגו', ופימיה היתה, שלא יצאה מחטאתה, ואי יצאה - זה שריפה היא, ולא אמרין ליהדרה וראה פסחים פ"א, א. ואל הוצרך לפרט בה, דמזכירא תתין לן דתשרי מכלל "טרפה לא תאכל" משום "חזרה" מכל פרה בה, למימר דהאי אידך לא מהני בה חזרה, אבל כל שאר היוצאים שחזרו - חזרו. **מאי תלמוד לומר** - אסתר קאי. למה חזר טרפה, הוה למדנו בכך? חזר ליה הוה למיכתב "בשר בשדה לא תאכלו" לפי שמצינו - לקמן מפרש היכן מצינו **מעשר שני ובכורים** - שנכנסו לירושלים ויצאו וחזרו - מותרין. **אף זה כו'** - עובר, **במערכא מהני הכי** - לפלוגתניהו דרב ורבי יוחנן. יש לידה לאברים - אבר שיצא - הרי האבר כילוד, דהוה לא תהניא ליה חזרה. **אין לידה** - ומתנא ליה חזרה, **מאי בינייהו** - בין לישנא דמערבא

חולין. פרק רביעי – בהמה המוקשה דף סט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) רט

תוספות

ותבעי לך קדשים קלים בירושלים – רב תנאי הוה מיבעי ליה בעורה משום דחזירה מחיצה יתרה, אפילו לענין שחיטת קדשים קלים, ומיהו, בגלל כולו בעורה לא קא מיבעי ליה, דפשטיא דטען שחיטה. **דאמא** אבן פקעה דכוותיה – שיש בו איסור יוצא חדר אבר. **א** דלמא תרי איסורי אמרינן – לא דוקא תרי איסורי אמרינן, דאיכא נמי איסור גיד הנשה.

תלתא אמרינן – תימנה מאי קמביעאי ליה? והא קיימא לן (חולין נחא, דוח) דוח גורם – מותר!

אלמה אמר רבי יוחנן השוחט בהמה ומצא בה דמות יונה אסור באכילה בעינן פרסות ולבא – נראה: דוקא נקט דמות יונה, שהוא אסור גם כשיצא לאויר העולם, לפי שאינו מתקיים, כלל מצא בה דמות גמורה שראוי לתקו – מותר. ורגילה רגלי יונה, או שאין לה רגלים כלל – מותרת. ולא מנעש רבי יוחנן מדידי שראוי להיות מותר כשיצא לאויר העולם, ודאי חשבי כמפרסי פרסה להיות נותר בשחיטתו אמו, כמו שחשוב כמפרסי פרסה כשיצא לאויר העולם. דלא על דהם תפס רבי יוחנן דמות יונה, ולא נקט עובר שרגלי דמות יונה, או עובר שאין לו רגלים. ובי פרי: קלטו בעמי אמו ליתסר – אליבא דרבי שמעון דוקא פריך. דאסור ליה כשיצא לאויר העולם, כדפרשיתא לעיל (סחב, דיה ואליבא, תלמודא חבירא).

בעי רבי ירמיה: מהו לחוש לזרעו? חיובי דמי, אולימא דאול אבהמה מעלייתא – מאי איריא האי דאית ביה איסור וצא? אפילו בן פקעה דעלמא נמי! דאמר רב משרשיא: לדברי האומר חוששין לזרע האב, בן פקעה תבא על בהמה מעלייתא – תולד אין לו תפנה! – לא צריכא, דאול אבן פקעה דכוותיה, מאי? אבר מוליד אבר, ותתיד ליה ושרי, או דלמא: מפלפל זרעיה? הדר אמר: פשיטא דמפלפל זרעיה, דאם בן – סומא וילד סומא, וקופע וילד קופע! אלא, פשיטא דמפלפל זרעיה. והכי קמביעאי לן: בהמה בעלמא, לא מוכח חלב ודם קאתיא, ושריא? תבא נמי לא שגא. או דלמא: תרי איסורי אמרינן, תלתא – לא אמרינן? – ולמאן? אי לרבי מאיר – איסור חלב ודם איכא. איסור יוצא ליכא; אי לרבי יהודה – איסור חלב ודם איכא. גיד הנשה נוגה בשליל, וחלב אסור, דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: אין נוגה בשליל, וחלב מותר! אלא, כל מוכח לא אמרינן, דשרי. והכי קמביעאי לן: מהו לגמוע את חלב? חלב דעלמא, לא פאכר מן חיי דמי, ושרי? האי נמי לא שגא. או דלמא: תתם – אית ליה תפנתא לאיסוריה בשחיטה, תבא – לית ליה תפנתא לאיסוריה בשחיטה? תיקו. "חותך מעובר" וכו', מנלן? דרבי: "וכל בהמה מפרסת פרסה" וגו', "בהמה פבהמה" – לרבות את הולד. – אלא מעתה ימירו בוא! אלקמה תנן: אלא פאכרין בעוברין, ולא עוברין פאכרין, ולא אכרין ועוברין פאכרין? ולא שלמין ביה? אלא, אמר קרא: "וכל בהמה" – לרבות את הולד. – אי הכי, אפילו חותך מן הטחול וזמן הפליות נמי! אלקמה תנן: חותך מן העובר שבמעייה – מותר פאכר, מן הטחול וזמן הפליות – אסור פאכר? – אמר קרא: "אוותה" – שלמה, ולא חסרה. – אלא מעתה, השוחט את הבהמה ומוצא בה דמות יונה, תשרי! אלקמה אמר רבי יוחנן: השוחט את הבהמה ומוצא בה דמות יונה – אסור פאכר? – בעינא

זה הכלל – משנתנו היא. דבר שאינו נופח – אלא מן העובר, ונמצא בתוכה מותר, לאתוי מאי – אי תוהר מן העובר – תנא ליה אלא לא לאתוי האי גוגא, דנשאר מינוט העובר בפנים ורובו יצא מחוץ. לאתוי קלוש – אפילו הנמצא שלם במעי פרסה. הוציא עובר – של שלמים את ידו בשעת שחיטתו אמו בעורה. מהו – להיות לו חומת העור?

מחיצה, להחיותו שחיטת האם. ותבעי לך קדשים קלים בירושלים – כגון עובר שלמים שהוציא את ידו בירושלים והחזירה, להנסיחה לעורה ושחטתה. ותבעי לך אליבא דרמא דאמר כי ליה לאבריה ולא מחזא חזרה: מי מחזא ליה חומה ולא ליהו? בשך שבה? דאית חומת העיר הויא מחיצה לקדשים קלים. וליכא אעבורא בשחוט שלמים בירושלים והוציא העובר את ידו לחוץ, דאם בן – אף בהמה אסורה משום שחוט קדשים בחוץ. אמו הוא – ולי חומה. מי מצטרף סמיה דאמורא? שני – גרסינן. והכי מיבעי ליה: סימן ראשון כשנשחטה בעוד אבר אחד בתוכה, היה בא הסימן אף באכילה, ומשיא, ואם לאו – אף חתיכת חסר שני אב על אבר זה אלא לטרה מדי נבלה, כדאמרן לעיל: וחכמים אומרים מוגע טרפה שחטתה. מי מצטרף סימן ראשון שבא לו לטרה ולחתי, עם זה שאינו בא אלא לטרה, להועיל סמיה לטרה, ולחתי ושניהם שוין בכך? או דלמא – כיון דיש חילוק ביניהם – לא מצטרף ראשון שהוא שחוט לשני דברים, עם שני שאינו אלא לטרה מדי נבלה, ואין אף שחטתה שלמה לטרה. אם מצטרף סימן ראשון לשני לחתי באכילה – כל העובר והבמה. ולא אמרינן: שחיטת חלוקה היא. אי שחיטתו לא בוא וזו – לא תועיל לאבר לטרה מדי נבלה? מהו לחוש לחוץ – של עובר שהוציא ידו ונשחטה אמו, והיאצוורה? וגדל וזכר על הבהמה מנוול? מהו שחט אבר כיצא בו הגולד המנוול? אפילו בן פקעה דעלמא – שלא הוציא את ידו, וגדל הוליד – נמי אסור כל הולד. דאמר רב משרשיא דברי האומר חוששין לזרע האב – חנניא הוא, ב"איתו ואת בנר" (חולין ע"ב). אין לו תפנה – שפירא עדיא, טען שחיטה, כדנתן במתניתין (חולין ע"א), וחכמים אומרים שחיטת אמו מותרתה, ומצד אמו טען שחיטה. וסימניו אינן סימניו, דהא פלגינה בשחיטת דמו. ואי נמי, היה ליה רב סימן אחד, ובהמה צריכה רוב שנים. אמר פקעה דכוותיה? דאן (חולין ע"ב) טען שחיטה אלא משום חד אבר, וההוא אבר לא משרתי בשחיטתה. דלאו שחיטה היא

וחתך ליה האי אבר ושרי, מפלפל זרעיה – ומיתסר כל הולד משום אותו אבר. ואליבא דחנניא קביע קביע לה. לאו מוכח חלב ודם – של אבוח קאתי, שאף החלב והדם הולידו. תרי איסורי אמרינן – דשרי, אבל חלב ודם יוצא – לא. ולמאן – איכא תלתא? אי לרבי מאיר – דאמרינן: איסור חלב נוגה בשליל, כדלוקא – איסור חלב ודם איכא, איסור יוצא ליכא. דהא לרבי מאיר אפילו מה שבפנים טען שחיטה, כדקתני מתניתין (חולין ע"א), ומצא בה בן תשעה חי – טען שחיטה, הלכך הוה ליה כשאר בהמה. ואי כרבי יהודה – בר פלונייה. דאמר: אין טען שחיטה מה שבפנים, ואיכא איסור יוצא שאין לו יתיר – איסור חלב ליכא. נוגה בשליל – גיד חושבת, והכלו של שליל אסור. אלא – הא לא קמביעאי ליה, דכל מוכח – לא אמרינן דליתסר משום שבא מוכח איסור. אלא חלבא – אם נקבה היא וילדה, והרי היא חולת, וחלב מה באכילה? והיני? "לזרע" דקאמר, שאף חתל בא עד שתלך. כהמה בבחמה – שריא "בהמה" דרשנא איבהמה? דרשו הכי: בהמה הנמצאת בבחמה תאכל. אלא מעתה – הואיל ושליל קרי בהמה. ימירו – אם הביא בהמת חולין אצל בהמת קדשים מעוברת, ואמר: הרי זו תמורת עובר שני – זו תבת תמורה, דאמר בגי תמורה "בהמה" כתיב (ויקרא כז), אלא המי ימיר בהמה בבחמה? אין פסירין – כלומר, אם המיר – אין מומר. דכל ממיר תמורה ידעבר בהמה, כדאמרן בשבטא קמיתא דפרקא קמא (חולין ע"א). אלא פאכרין בעוברין – אבר בהמה חולין זו תמורת חתך עובר בהמה קדשים זו, ולא עובר ואבר בשלמים – אלמא לאו בהמה מתח אלא – לאו מ"בהמה" נפקא, אלא מ"כיל" נפקא, והכי דרשי: כל מפרסת פרסה בבמה תאכל, כלומר, כל אשר תמצא בבמה אכול. אותה תאכלו כשהיא שלמה – אכול כל הנמצא בתוכה. אבל כשהיא חסרה, שתנמצא בתוכה מופה הוא, שנחסר ממנה – לא תאכל הנמצא. אלא מעתה – דרשית "כל בבמה".

ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ) רש"י

תמכר לצרכי עולות — לא דמי לבהמה של שני שותפים, והקדיש חציה וחזר ולקחה והקדיש חציה, דאמרין בפרק קמא דקדושין (ו,א) דקדושה ואינה קריבה, דחשיבה דחיה מעיקרא. דהתם לא הוה בידו להקדישה כולה מתחלה, אבל הכא, כשהקדיש רגלה — היה יכול להקדישה כולה. **יבא** רבו הרי זה קבר — אף על גב דתנן

ברק "כל פסול המוקדשין" (בבברות לבב),
בית דלל מתורין למנותו עז על הבבב, הבא
מוד דאסור למבכר גלוי. דהא דמקמינן לז' הוות
כרי עקבא, ושמעינן ליה לרבי עקיבא בפרק
"טבול" (נ' ובדנ' גמב). דאמרי: מדבריו למדנו
שחשטות אל הבכור ונמצא טרפה, שישות
הכהנים בעודו. משמע בדבר אסור בהנאה.
חיינו טעמא, דלכא דשרי לשלש - הוא
דאחשטת דבכר ואיל, ושרי אפריו לגוה.

7 רב הונא אמר קדוש קסבר למפרע הוא קדוש
8 — הא דאמר רב יהודה בבית "כל מפולס
9 המקדשין" (בבבא בתרא להא), דמותר להטיל גומם
10 בבכור קדוש שריא לאורי העולם. ומפשי: יא
11 — באונה, אימרא — בשפותיה. אבל אימרא
12 באונה — דהיישנין ב' חיז ליה לאונה. שבא
13 יצא רוב הראש וחור. אבל בגדי אין לחוש, דמותר.
14 דאנוי גדולות — דרכי כבוד במעט הראש.
15 והיינו דלא כרב הונא. דלדידיה כיון דלמפרע
16 קדוש, מפולס לא יצא רוב הראש — אסור להטיל
17 עליו. אמר ר' יוחנן: אפילו לא יצא רוב הראש.

16 - בְּהוֹיִיתָהּ תִּהְיֶה; הֲאֵפֶּי
 17 וְדִמְיָהּ חוֹלִין, חוּץ מִדֶּם
 18 וְרִבֵּי יְהוּדָה, רִבֵּי יוֹסֵי
 19 לְאוֹמֶר: "תִּגְלַעְשׁ שֶׁל זֶה
 20 תִּלְמִיד לֹאִמֶּר: "וְהִיָּה" -
 21 לְרִבֵּי מֵאִיר וְרִבֵּי יְהוּדָה -
 22 אֵלָּא לֹא, לְרִבֵּי שְׁמַעוֹן.
 23 קָאָמֶר. מִשְׁנַת הַמִּבְכָּרָה

[illegible]

- וּמֵאֵל דְּבִין - שְׁפִיר וְבִין וְאִדּוֹ לְטַעֲמִייהוּ, דְּאִתְּמַר: יִצְחָק שָׁלַח
- דְּרַךְ רַחֵם - רַב הוּנָא אָמַר: אֵינוֹ קַדוֹשׁ, רַבָּה אָמַר: קַדוֹשׁ וְ
- רַב הוּנָא לְטַעֲמִיָּה, דְּאִמַּר: לְמַפְרַע קַדוֹשׁ, וְרַבָּה קָמָא לְחִידָא
- רַבָּה לְטַעֲמִיָּה, דְּאִמַּר: מִפְּאֵן וְלִחְבָּא קַדוֹשׁ, וְרַבָּה דְּרַךְ רַחֵם
- בְּהָא - בְּהָא קָאמַר רַב הוּנָא, מִשּׁוּם דְּלִקְוֵלָא, אֲבָל בְּהָא דְּלִחוּמְךָ

שמעין' להו דמקשו. וטעמיהו בהא — משום דאברין ועוברין לאו בהמה מיפקר. דסבירא ליה, דנימא: והלא במוקדשים אתה מודה לי. אלא הכי קאמר ליה: ואלא קדש'. אף כשיאמר 'רגלה של זו תמורה' — תהא כולה תמורה. ואישתכח דהמה רחם שלה — מותר לחתוך אבר אבר כשהוא יוצא ראשון ראשון. ומשליך לכלל יקבר' — דביציאת הרוב חלה קדושה עליו. קרינא ביה "אשר יולד" (וירבים טו, טז). רוב כאחר, והא שני לאו פטר רחם הוא. **מכאן** וחזר ויצא שני אחר — והרי קדש — והרי הוא חתולין, כדברשי' טעמיהו. **לפנינו** קדש — אף על דאין לו חלק ליה לידה מתחלה, ואגלאי מלתא דכי ובין לגוי לאו כלום ובין, דאין לו חלק ויכול למכור כאלו הוא במעי אמו. שהרי קדושתו חלה בלידה. וכיון דמכירי' שליש דרך **דופן** — תחילה על ידי שם וסכין, ובגמגמ לידה נפתח רחם ויצאו שני הוא צריך ליקדש. **מכאן ולהבא** — משילש רובו, או מתחילה לאו בסוף, דאין לקולא — כלומר, דאי אמר מכאן ולהבא

1 **בְּעֵינָא פְּרוּסַת בְּהֵמָה** — דהבי משמע: שתי פרוסות ומעלת גרוד ונמצאת בבמה
2 תאכלו. **קְלוּם בְּמַעֵי פְּרָה לִיתֵסַר** — ואנן אמרין לעיל (חולין סחב) דשרי אפילו
3 לרבי שמעון! **תַּנּוּ דְּבִי רַבִּי יִשְׁמְעֵאל כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן** — מצינו משנת מדרשו של
4 רבי ישמעאל בתלמידיו של רבי שמעון בן יוחי. **פְּרָסָה בְּהֵמָה תֹּאכְלוּ** — קרא

כתיב פרסה ובתיב פרסות, איזה תולעה —
אז פרסה בחבמה ואז פרסות, אבל יזה אינה
לא פרסה ולא פרסות. **באברין מעיקרא** —
דעובר איקרי בחמה. **רבי שמעון היא** —
טעמא לא משום דעובר לאו בחמה, אלא
משום דמקיש תמורה למעשר במסכת
תמורה בפרק קמא ויגא, דתנן, אמר רבי
שמעון: וזהו עובר בבבל כל הקדשים
הזה. ולמה יאזא דמערבין "כל מעשר כפר
מעתה, קלטו במעי פרה
ששעמאל פרי שמעון בן
לוי", רב שמי בר אשי
דא. ודקא קשיא לך: אין
עון היא, דמקיש תמורה
באכרים ועופרים — אף

14 רצאן וגו' לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירר?
 15 ויקרא בןו, ולמה יצאץ להקיש: מה מעשר
 16 קרבן יחיד - יצא קרבן צבור, ומה מעשר
 17 קדש מנבח - יצא קדש ברך הבית, הלבך,
 18 דוק מינה נמי: מה מעשר אינו בעבורין
 19 אברין, בדעינן "עבור תחת השבט" (שם),
 20 אף תמורה - אבל למאן דלא מקיש -
 21 ממירין, עובר ארץ הבמה. ונמא תירא
 22 - דהא "אין ממירין", רבי שמעון היא? דתנן
 23 - סיפא דידה, דפליג רבי יוחנן וסלי אומר:
 24 מנחה וקדש ודמי דמאן דלא מקיש?

25 ממִּיָּהֶן תִּפְסַח וְתִשָּׂא אֶת־עַמְּמָנָה הַמְּבוּקֶשֶׁת
26 בַּת־חֶלֶד הַקְּדוּשָׁה, הָאוֹמֶרֶת "וְגִלְגָּל שָׁלֹו עֲלֵהָ"
27 "וְהָלָא מְבוּקֶשֶׁת" (דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מֵהֶרֶד:
28 הָלָא מְבוּקֶשֶׁת אֲתָהּ מוֹדֵה הָדֹאמוֹר, גִּלְגָּל
29 שֶׁל "ז" כּוּן בְּדִלְקָמָן, וְכוּן הָלֹק עֲלֵי.
30 דְּאִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ, תֵּנָּא קָמָא "אִין מִמֵּירִים"
31 מִי מֵאִיר הָאֵל, שְׂבָאֵר סָחַם מִשְׁנֵהוּ, מִי אִית
32 לְהוּ אֵימָר — הָלָא מְבוּקֶשֶׁת בְּדוּלָה עוֹלָה,
33 דִּנְמָא לְהוּ רַבִּי יוֹסֵי הָאֵל מְבוּקֶשֶׁת אֲתָם
34 מֵדִירִים לִי? וְהִתְנַהֵּן כּוּ, יְכֹוֹל תֵּהָא יוֹצֵא

רובו - הר ז' יקבר,
 אהמור: יצא שליש
 ליש אחר - רב הונא
 קדוש. רב הונא
 קדוש, ויכין דנפק
 למפרע למשקלא הנה
 מפא ולבשא דהוש
 רבא

44 הוּא, וְאֶפְרַיִם לֹא תֵן לְךָ אֵלֶּם מִמֶּנּוּ, הֲיִינוּ
 45 מִקְתָּה - יְהִידָה שֶׁנָּתַן כְּרֹלֶה. אֵלֶּם הָיוּ -
 46 תָּנָא קָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן הָיָא. וְכִיּוֹן שְׁדַמְעַת
 47 לִיה בִּלְעָמָא מְדַקְּשׁ מְהוּרָה לְמַעֲשֵׂי, טַעְמָא
 48 בְּהָא נָמִי מְשׁוּם הִקְשִׁיא הוּא. לֹא רַבִּי יוֹסִי
 49 מְקַמָּא נִשְׁבִּישֵׁי קָאָמֵר - מְדַלֵּע לֵיה אִימָא
 50 דִּתְנָא קָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן הָיָא. אִימָא אִימָא

50 וְאִי לָךְ. הִכִּי מַצִּי רַבִּי יוֹסִי לְמִימְרֵי לְרַבִּי מֵאִיר "וְהָלַא מְבֹרָכִים" — כִּי — מִשּׁוּם
51 דְּקִישֵׁי יוֹרֵד אֲנִי דְהֶאֱמִינוּ "וְגַלְגַּל שֶׁל זו עוֹלָה" — כּוּלָּה שְׁלֵהָ, דְּנֶפֶק לִי מִיְדֵיהָ
52 מִזְמַה כּוּלָּה, וְקִרְיָנָא "בְּחִמָּה בְּחִמָּה" **מִשְׁנָה** הַמְכַבֶּרֶת הַמְקַשָּׁה לִילָד — בְּפִטְר
53 — דְּכָל כְּמָה דְלֹא נֶפֶק רּוּבִיחָא — לֹא קִדִּישׁ, **צִא רִיבּוּ** — כֹּאחָתָא, וְחֻכּוֹ, חִרֵּי וְהָ
54 שֶׁ מִן הַכְּבוֹרָה — שִׁחָבָא אֲחֵרֵי אֵינִי בִּבְרִי, בִּין שִׁינָא רֶאשׁוֹן אֲבָר, אֲבָר, וּבִין שִׁינָא
55 רִיבִי. **לֹא הוּנָא אֲמֵר קִדִּישׁ** — בְּכּוּרָה וְדָר, וְקִדִּישׁ לְגַבִּי מִזְמַה, וְנִיתִי לְכַהֵן, **אֵינִי**
56 בְּלִידָתָא לְחֻלָּה דְּחֻלָּמָנָא, וְרִיבּוּכָא וְהוּא דְּהִירָא לִידָה, מְרוּרָה בִּין נֶפֶק רִיבּוּב — מִשּׁוּם
57 **מִסְכָּן וְלִחְבָּא** — מִיִּצְיָתָא רִיב וְאִילָךְ הוּא קִדִּישׁ, וּבִתְחִילָתָא לִידָתוֹ חוֹלִין הוּא,
58 וְיִכְרִיחָא — הוּא לִיה דִּי גֵי בְּאֻמְעָנָא, וְהוּ לֹא קִדִּישׁ שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי אֲחֵרֵינוּ, **צִא**
59 **לְמִשְׁכָּן** — לְמִשְׁכָּן הוּא — הָרִיב רֶאשׁוֹן קִדְשֻׁתּוֹ תְּלִידָה, בִּשְׁתַּחֲלֵת לִידָה
60 קִדִּישׁ — קִמְיָתָא, **קִדִּישׁ אֲמֵר רַב הוּנָא** — לְמַפְרֵעַ הוּא קִדִּישׁ, מִשּׁוּם
61 — קִרְלָא הוּא, דְּמַפְקֵינוּ לְכַבּוֹר מְקֻדְשֻׁתּוֹ.
62

ואי אתמר בהמה כהא קאמר רבה - מכאן ולהבא, דאי אמרת למפרע - קולא דהא, דלא קדוש, מחתך ומנח' - עד שיצא הרוב, ואף על גב שיצא הרוב, דהרי החתיכות לפנינו - משליכו לכלבים, אי אמרת בשלמא מכאן ולהבא הוא קדוש, ומקמי ציצת רוב לא קדוש מיד - הנה דאיתכבד מקמי דהי לא חלה קדושה עליהו, אלא אי אמרת למפרע קדוש הוא, דאי כיון דרביא קמן -

אינלא מלאת דהעובר דהוא דמקדש קדוש לחו לא מחתך ומשליך - דכיון דליתנהו, אמאי תירחו בשעת גמר ציצת הרוב? ואיסורא ליכא, דכא כ"י שרא קטא - חולין הוות, אבל ביצא שלש ועובר לגוי, דהוא רובא שלש אחר, ובכולן לפנינו - איכא למימר: אנלא מלאת, וחיילא למפרע מבטלה מכירה, אדתינ' יצא רובו - דמשמע: בבת אחת, נעשה כמי שיצא רובו - בבת אחת, חלבו באברים - דכופרש ואולי: שיצא רובו מיעוט אבר, רוב העובר יצא, ומיעוט אחד מן האברים השלים ציצת הרוב, וקא מביעא ליה חלבו באברים ציצת הרוב, דנשדי מיעוט אבר שיצא בתר רובו בשפנים, דהי כמאן דלא נפק כתי מיעוט, וליכא ציצת רוב עובר, ואם רצה - מחתך ומשליך לכלבים: ומשום טביל מום קדושם ליכא, דמות להטיל מום בבכור קודם שיצא לאור העולם, כגון ציצת ראשו, אי ציצת רובו דרך מרגלותיו, או לא חלבו - ושרדני לא בתר רוב עובר, דלא שבעין רוב עובר ונילו בתר רוב אבר, אלא שיצא חציו - של עובר, ורוב אבר משלים אותו חציו, ואי שרינא מיעוט דגוואי בתר רובא - נפק ליה רובא דולד, אי נימא רובו ממש - ובבת אחת קא מיייר על כרחי, דאף על גב דשנינו לעיל: מחתך ומנח' נעשה כר שניתי בעלמא שני אנב דחזקה, ומתניתין במשמעותא קרימא, חלבו לאו כגון שיצא חציו ברוב אבר - וקרי ליה רוב, ושרדני מיעוט אבר דגוואי בתר רוב אבר, דהוא ליה רוב עובר, לא - לעולם לא חלבו, וליא שרדני מיעוט אבר בתר רוב, ומתניתין - ביצא רובא ממש, ודקשיא לך: למאי איצטריך? כגון שהיה מיעוט אחד מן האברים משלים לרוב העובר, וצריכא לאשמעין דהי רובא, וליא אמרינן: שדי מיעוט אבר בשכוח אבר, רוב בשפנים, וליכא לידה, אלא שדיה בתר רוב העובר, דהואל הבדיה נפק, כרכו כסיב - שגדל בתר כסיב הדקל כעין מרגיליא של פנים, ונחור - ושהוא חציה, ואמרנן: כיון דלא נגע ברחם - לא קדוש, דהא רחם הוא דמקדש, בדידיה תלא דחמנא, ולקמן בעי אימור כרכו, ונחור תמצי לומר סיב חיו חציה, דמין שלא גמנו דליה - מי חיו חציה או לא? כרכה - אשה בדיה והוציאתו, והפסקו ידיה בינו לבין הרחם, מי אמרינן: קדוש דאוריהה או לידת כל בהמה - לא חיו חציה דיה? ויכ' - כל הנה בעי, אי דנפק דרש - ואחר שהוציאו אותו עשו בו אחד מן הדברים הללו, פטרתיה - רשיה לרחם, וקדוש מיה, ודך מרגלותיו - וקודם ציצת רובו כרכה, בלעתה - חלולה בתוך הרחם והוציאתה, והא פקיתיה - ושהיה בלתי, ונגע ברחם, והיני כרכה אלא בלעתה והוציאתה והבניסו וחזקתו ויצא מאליו מהו - מי קדוש בהאי ציצת אחרונה או לא? ונבנס לזה מהו - נפטרה בהמה האחרת מן הבכורה, או לא נפטרה - נפתחו, ונחורבו, כשביצא לא נגע נעקרו - קא סלקא דעתך: קודם לכן נעקרו ונפלו, הא ליתנהו - ומאן נקדשו? לא אירי ולא נגיעה, דהא אין כאן רחם נעקרו - (קא סלקא דעתך קודם לכן נעקרו) ונבנסו לפנינו, ותנלו לו בצוואר, נבנסו - נטיל מעיביה בתלים מבפנים כסיב כסיב, נקנעת בבקיעא דאביעא לן - כבר, ומשם אתה נולד את שובתך, ויצא דרך פרוין מהו? מי אמרינן: כיון דעומד מרובה עליו - דהו ליה כאילו בלוי עומד, לישנא אחרינא: נגממו מבפנים ושפה היצונה משמרת, וקא מיכעא ליה תורא ברא מקדש או לא?

ואי אתמר בהמה כהא קאמר רבה, אכל בהמה אימא מודי ליה לרב הונא, צריכא, תנן: המבכרת המקשה לילד - מחתך אבר אבר ומשליך לכלבים; מאי לאו מחתך ומנח' ואי אמרת למפרע הוא קדוש, ויכר מביע' ליהו - לא, הכא כמאי עסקינן - במחתך ומשליך. - אכל מחתך ומנח' מאי - ויכר? אדחתא סיפא: יצא רובו ויכר ונפטרה מן הבכורה - ליפלו וליתני בדידיה: במה דברים אמורים? במחתך ומשליך אבר אבר, אכל מחתך ומנח' - ויכר! - הכי נמי קאמר: במה דברים אמורים? במחתך ומשליך, אכל מחתך ומנח' - נעשה כמי שיצא רובו, ויכר. בעי רבא: חלכו באברין אחר הרוב, או לא חלכו באברין אחר הרוב? הכי דמי? איילמא כגון שיצא רוב במיעוט אבר, וקא מיבעיא ליה: האי מיעוט דברא, בתר רוב דאפר' שרינן ליה, או בתר רובא דעובר שרינן ליה? שפישא דלא שבעין רובא דעובר ואולינן בתר רוב אבר! אלא, כגון שיצא חציו ברוב אבר, וקא מיבעיא ליה: ההוא מיעוט דבגואי, מהו למישרייה בתר רוב אבר? תא שמע: יצא רובו - הרי זה ויכר, מאי רובו? איילמא רובו ממש, עד השתא לא אשמעין דרובו ככולו? אלא לאו, כגון שיצא חציו ברוב אבר! - לא, כגון שיצא רובו במיעוט אבר, וקא משמע לן דלא שבעין רובו דעובר דבהמה ואולינן בתר אבר, בעי רבא: כרכו כסיב, מהו? בליתו מהו? בשליתו מהו? - בשליתו? אורחיה הוא! - אלא: בשלית אחרת, מהו? ברכתו ואחרתו והוציאתו, מהו? - הכי דמי? אי דנפק דרך רשיה - פטרתיה! - אלא, דנפק דרך מרגלותיו, בלעתההו חוליה והוציאתו, מהו? - חוליה? תא פקיתיה! - אלא: בלעתו והוציאתו, והבניסו וחזקתו, ויצא מאליו, מהו? דרבינן שני רחמים, ויצא מהו ונכנס לזה, מהו? ידיה פטור, דלאו ידיה לא פטור, או דלמא דלאו ידיה נמי פטור? תיקו, בעי רב אחא: נפתחו כותלי בית הרחם מהו? איור רחם מקדיש - והאיכא, או דלמא נגיעת רחם מקדשה - והא ליכא? בעי מר בר רב אשי:

נעקרו כותלי בית הרחם מהו? - נעקרו ליתנהו - אלא: נעקרו ותלו ליה בצוואריה, מאי? במקומן מקדיש, שלא במקומן לא מקדיש, או דלמא שלא במקומן נמי מקדיש? בעי מנייה רבי ורביה מרבי ור'א: נגממו כותלי בית הרחם, מהו? אמר ליה: קא נגעת בבקיעא דאביעא לן, דכעי רבי ור'א, ואמרי לה עמא מנייה רבי ור'א מרבי אס' עומד מרובה על הפרוין, ויצא דרך פרוין; פרוין מרובה על העומד, ויצא דרך עומד, מאי? עד כאן לא איבעיא ליה אלא פרוין מרובה על העומד, דאיכא עומד בעולם, אבל נגממו לא קא מיבעיא ליה, משה

מאי? לאו מחתך ומנח' ואי אמרת למפרע קדוש קדוש, ליה: תימה: דלמאן דאמר נמי מכאן ולהבא הוא קדוש, אמאי משליך יכר בכלבים - כיון דברר יצא רובו דהא ברוב מחתך נמי חשיבי ליה לידה, כדאמר ב"הפלות" (נדה כחא), דיצא מחתך מרובו - אמו טמאה לידה, ומתניתין - נמי קתני: ונפטרה מן הבכורה, ובכל ענין קאמר, בין שיצא אבר אבר בין שיצא רובו בבת אחת ויש לומר: דשלמא אי מכאן ולהבא הוא קדוש, כיון דאין קדושה חלה עליו עד ציצת רובו, אם כן מה שנתך קודם ציצת רוב - לאו קדושה חלה עליו כלל, ויכול להשלימו לכלבים אם מאחר ציצת רובו, ויכול, כמי יצא רוב ואוליך טעון בקורה למה שיצא, וכן משמע לשון הקדוש, ואף על גב דקתני: יצא רובו הרי זה יכר, ומשמע: רוב בבת אחת, כדוכוח דאמרינן ומשמע: אבל אבר אבר לא - היינו דוקא לענין המיעוט הראשון, דאפילו אותו מיעוט טעון בקורה כשיצא רובו, מאחר דאין מחתך, אבל למאן דאמר למפרע קדוש, שנתחלה הקדושה חלה עליו, מתחלת הלידה - אם כן במחיתך נמי יכר, ואמאי דמתחך נמי לא קשיא ליה דהי מטיל בו מום? דמתחך לאוקומי בבפל שאינו ראוי להכריח, אי נמי, דאיתא קודם שציצא לאור העולם, ברכתו אחותו - פירש בקונטרס: האשה ברכתו לעובר, ואחרתו בדים, והפסקו ידיה בין לבין הרחם, וקדוש לרבינו הם, דהיינו בעין לא איתרי בשאש ושלש עשר הבמה, אלא רוצה, כדתנן: בהמה שמת עברה בתוך מעיה דהושט הדינה את ידו, וירשא דרך מלאת נמי איירי ברוצה, "כרכו כסיב" לשון זכר, הכי נמי הוה ליה למנקט: "כרכו" ואחרתו והוציאו! ועד, דמאי פריך? אי דנפק דרך רשיה - פטרתיה וכן אי יכול להיות אשוחותו בדים בראשו, ומפסיק בדיה בין ראשו לרחם? והו דחוק לומר דאין לרחם לפתוח קודם שיצא הראש, ואין יכול להבניס ידו, ועד, דמתניתין דהושט רוצה את ידו - בלא הוציא כלל איירי, דאם לא כן - נגממו טמא שיצא, ואף על גב דיש לחלץ כן מבכרת לאין מבכרת, אי נמי, דהם שוליה רחם קודם לזה, שנפתח ורמה - כל זה דוחק, ונראה ליתנו כעם גורט שריתו בגאול: "כרכהו אחותו והוציאתה" - כדאמר עמו, כדאמר נמי בפרק "כל הבשר" (חולין קידא): אין לי אלא אחותו הקטנה, הגדולה מנין? ופריך: אי דנפק דרך רשיה, וכן הנקבה - לא פטרתיה אחת הקטנה, שיצא ראשה חתולה שראש הזכר כרוך בין ברכיה ומשני: דנפק מרגלותיו והוא כרוך בין ברכיה, והוא חדין דהוה מצי למימר "כרכו אחיו" לענין איזה מהן בכור, אלא נקט ומושט מושט דליכא בכורה כלל.

מאי

נעקרו כותלי בית הרחם מהו? - נעקרו ליתנהו - אלא: נעקרו ותלו ליה בצוואריה, מאי? במקומן מקדיש, שלא במקומן לא מקדיש, או דלמא שלא במקומן נמי מקדיש? בעי מנייה רבי ורביה מרבי ור'א: נגממו כותלי בית הרחם, מהו? אמר ליה: קא נגעת בבקיעא דאביעא לן, דכעי רבי ור'א, ואמרי לה עמא מנייה רבי ור'א מרבי אס' עומד מרובה על הפרוין, ויצא דרך פרוין; פרוין מרובה על העומד, ויצא דרך עומד, מאי? עד כאן לא איבעיא ליה אלא פרוין מרובה על העומד, דאיכא עומד בעולם, אבל נגממו לא קא מיבעיא ליה, משה

משה? לאו מחתך ומנח' ואי אמרת למפרע קדוש קדוש, ליה: תימה: דלמאן דאמר נמי מכאן ולהבא הוא קדוש, אמאי משליך יכר בכלבים - כיון דברר יצא רובו דהא ברוב מחתך נמי חשיבי ליה לידה, כדאמר ב"הפלות" (נדה כחא), דיצא מחתך מרובו - אמו טמאה לידה, ומתניתין - נמי קתני: ונפטרה מן הבכורה, ובכל ענין קאמר, בין שיצא אבר אבר בין שיצא רובו בבת אחת ויש לומר: דשלמא אי מכאן ולהבא הוא קדוש, כיון דאין קדושה חלה עליו עד ציצת רובו, אם כן מה שנתך קודם ציצת רוב - לאו קדושה חלה עליו כלל, ויכול להשלימו לכלבים אם מאחר ציצת רובו, ויכול, כמי יצא רוב ואוליך טעון בקורה למה שיצא, וכן משמע לשון הקדוש, ואף על גב דקתני: יצא רובו הרי זה יכר, ומשמע: רוב בבת אחת, כדוכוח דאמרינן ומשמע: אבל אבר אבר לא - היינו דוקא לענין המיעוט הראשון, דאפילו אותו מיעוט טעון בקורה כשיצא רובו, מאחר דאין מחתך, אבל למאן דאמר למפרע קדוש, שנתחלה הקדושה חלה עליו, מתחלת הלידה - אם כן במחיתך נמי יכר, ואמאי דמתחך נמי לא קשיא ליה דהי מטיל בו מום? דמתחך לאוקומי בבפל שאינו ראוי להכריח, אי נמי, דאיתא קודם שציצא לאור העולם, ברכתו אחותו - פירש בקונטרס: האשה ברכתו לעובר, ואחרתו בדים, והפסקו ידיה בין לבין הרחם, וקדוש לרבינו הם, דהיינו בעין לא איתרי בשאש ושלש עשר הבמה, אלא רוצה, כדתנן: בהמה שמת עברה בתוך מעיה דהושט הדינה את ידו, וירשא דרך מלאת נמי איירי ברוצה, "כרכו כסיב" לשון זכר, הכי נמי הוה ליה למנקט: "כרכו" ואחרתו והוציאו! ועד, דמאי פריך? אי דנפק דרך רשיה - פטרתיה וכן אי יכול להיות אשוחותו בדים בראשו, ומפסיק בדיה בין ראשו לרחם? והו דחוק לומר דאין לרחם לפתוח קודם שיצא הראש, ואין יכול להבניס ידו, ועד, דמתניתין דהושט רוצה את ידו - בלא הוציא כלל איירי, דאם לא כן - נגממו טמא שיצא, ואף על גב דיש לחלץ כן מבכרת לאין מבכרת, אי נמי, דהם שוליה רחם קודם לזה, שנפתח ורמה - כל זה דוחק, ונראה ליתנו כעם גורט שריתו בגאול: "כרכהו אחותו והוציאתה" - כדאמר עמו, כדאמר נמי בפרק "כל הבשר" (חולין קידא): אין לי אלא אחותו הקטנה, הגדולה מנין? ופריך: אי דנפק דרך רשיה, וכן הנקבה - לא פטרתיה אחת הקטנה, שיצא ראשה חתולה שראש הזכר כרוך בין ברכיה ומשני: דנפק מרגלותיו והוא כרוך בין ברכיה, והוא חדין דהוה מצי למימר "כרכו אחיו" לענין איזה מהן בכור, אלא נקט ומושט מושט דליכא בכורה כלל.

מאי

נעקרו כותלי בית הרחם מהו? - נעקרו ליתנהו - אלא: נעקרו ותלו ליה בצוואריה, מאי? במקומן מקדיש, שלא במקומן לא מקדיש, או דלמא שלא במקומן נמי מקדיש? בעי מנייה רבי ורביה מרבי ור'א: נגממו כותלי בית הרחם, מהו? אמר ליה: קא נגעת בבקיעא דאביעא לן - כבר, ומשם אתה נולד את שובתך, ויצא דרך פרוין מהו? מי אמרינן: כיון דעומד מרובה עליו - דהו ליה כאילו בלוי עומד, לישנא אחרינא: נגממו מבפנים ושפה היצונה משמרת, וקא מיכעא ליה תורא ברא מקדש או לא? משה

חולין. פרק רביעי - בהמה המקשה דף ע עמוד ב - מתוך מהדורות "אבן שיראל" (שטיינזליץ)

תוספות

מא' טעמא דאיתא קמא — דאם תאמר: ומאי קבעי? דהא טומאה בלועה היא ולא מטמאה ויש לומר: דמשום דרבי עקיבא טמאא לקמן (חולין עבא) עובר במעי אשה, אצטריך ליה אה גבי בהמה קל וחומר, כדפרש' בקונטרס דאפילו רבי עקיבא מודה בא. אי נמי, משום דהיה לנו לטמאות מיזבל הולך על כפיר' בדסמוך, אפילו קלוט במעי קלוטה, אי לאו קל וחומר. והשתא דארכי' לך

וחומר — מוכי' לה תנא קמא לרשאי אורחיה. **קלוט** במעי פרה לטמא — דהא מיני לשוני' דלביה אתני' קל וחומר דר' חסדא, אלא דרשנא פה שמי, **קלוט** במעי קלוטה — ואם תאמר: ומאי פריך? אין הכי נמי, דאליבא דרבי יוסי הלגילי קיימינן, דרדשי אתין בפרק "ארבעה וחמשה" (בבא קמא מאב.) גבי "ובעל השור קר", דרדשי: דני' מדי' ולדות. ומשמע דמוך "את" לתנא עור, ואם כן סבר רבי שמעון דאסר קלוט כשיצא לאחור העולם, דנפקא מ"ת הגמל' בפרק דבכורות (נב.) ויש לומר: דניחא ליה לישב מילתא דרבי יוסי דהבא אפילו לנאן דשרי קלוט. אי נמי, הבא איירי בראשו ורובו דומים לאמו, דאפילו רבי שמעון מודה בהדיא דשרי, כדמוכח התם. **חיה** טמאה בכלל בהמה טמאה להרבעה — דכל חד משמע חידוש. כלומר, דמחמת דהיה בכלל בהמה — שמענו שפיר איסור הרבעה. ומיחו, בלאו הכי ידענן, דאפילו בעפות גמירין הרבעה "בחמותך" "בחמותך" משבת, כדאמרין ב"שור שנגח את הפרה" (בבא קמא נדב.)

ולרבנן

ליטמא, דמחלי ארבע במחלי ארבע הוא! — להכי אתני' קל וחומר דר' חסדא. מחלי' לה רב אחריב' בר אמי: חזיר במעי חזירתא לא ליטמא, דמחלי' שמינה במחלי' שמינה הוא! אלא אמר רב נחמן בר יצחק, מהכא: "ונפש כי תגע בכל טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא", וכי נבלת בהמה טמאה מטמאה, ובמחורה לא מטמאה? אלא איזה זה — זה עובר, שבטמאה — טמא, ובמחורה — טמא. ומה מחורה ליה מדרב נחמן בר יצחק, דרבי יצחק קמה לי? — אי לאו דרבי יצחק, הוה אמינא: כוליה לכדרבי הוא דאחא, קא משמע לן, תניא, אמר רבי יונתן: נמותי לו ל' עזאי, למדנו נבלת בהמה טמאה, ונבלת בהמה טמאה שמיטמאה, נבלת חיה טמאה שמיטמאה; נבלת חיה מחורה לא למדנו מנין! גם לי: "כל הולך על פיו בכל החיה הולכת". נמותי לו: וכי אמר "וכל חיה?" ותלא לא נאמר אלא: "בכל החיה", נבלת החיה, כפי' בהמה הוא דאחא! גם לי: ומה ישמעאל אומר בדר' הוה? נמותי לו: "וכי ימות מן הבהמה" — זו בהמה טמאה, "אשר היא לכם לאכלה" — זו בהמה טמאה. ומה נבלת בהמה, ובהמה בכלל חיה; חיה טמאה בכלל בהמה טמאה, בהמה

משנה בהמה שמת עופרה בתוך מעיה, והושיט הרועה את ידו ונגע בו, בין בבהמה טמאה בין בבהמה טהורה - טהור. רבי יוסי הגלילי אומר: בטמאה - טמא, ובטהורה טהור. גמרא מאי טעמא דתנא קמא? אמר רב חסדא: קל וחומר, אם הועילה אמו להתירו באכילה, לא תועיל לו לטהורה מיד נבלה? — אשכחן בהמה טהורה, בהמה טמאה מנין? — אמר קרא: "וכי ימות מן הבהמה" — זו בהמה טמאה, "אשר היא לכם לאכלה" — זו בהמה טהורה, איתקש בהמה טמאה לבהמה טהורה, מה בהמה טהורה — עופרה טהור, אף בהמה טמאה — עופרה טהור. ורבי יוסי הגלילי מאי טעמא? אמר רבי יצחק: דאמר קרא "וכל הולך על פיו בכל החיה הולכת" וגו' — מחלי' כפי' בתיה טמאית קל. — אלא מעשה, קלוט במעי פרה ליטמא, דמחלי' כפי' בתיה הוא! מחלי' כפי' במחלי' ארבע, ותאי — מחלי' ארבע במחלי' שמינה הוא. — פרה במעי גמל לא תטמא, דמחלי' שמינה במחלי' ארבע הוא! — "הולך" "וכל הולך" — לרבות פרה במעי גמל. — קלוט במעי קלוטה ליטמא, דמחלי' ארבע במחלי' ארבע הוא! — להכי אתני' קל וחומר דר' חסדא. מחלי' לה רב אחריב' בר אמי: חזיר במעי חזירתא לא ליטמא, דמחלי' שמינה במחלי' שמינה הוא! אלא אמר רב נחמן בר יצחק, מהכא: "ונפש כי תגע בכל טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא", ובמחורה לא מטמאה? אלא איזה זה — זה עובר, שבטמאה — טמא, ובמחורה — טמא. ומה מחורה ליה מדרב נחמן בר יצחק, דרבי יצחק קמה לי? — אי לאו דרבי יצחק, הוה אמינא: כוליה לכדרבי הוא דאחא, קא משמע לן, תניא, אמר רבי יונתן: נמותי לו ל' עזאי, למדנו נבלת בהמה טמאה, ונבלת בהמה טמאה שמיטמאה, נבלת חיה טמאה שמיטמאה; נבלת חיה מחורה לא למדנו מנין! גם לי: "כל הולך על פיו בכל החיה הולכת". נמותי לו: וכי אמר "וכל חיה?" ותלא לא נאמר אלא: "בכל החיה", נבלת החיה, כפי' בהמה הוא דאחא! גם לי: ומה ישמעאל אומר בדר' הוה? נמותי לו: "וכי ימות מן הבהמה" — זו בהמה טמאה, "אשר היא לכם לאכלה" — זו בהמה טמאה. ומה נבלת בהמה, ובהמה בכלל חיה; חיה טמאה בכלל בהמה טמאה, בהמה

בהמה

משנה חושי' חרועת את ידו — לתוך מעיה. טהור — טעמא דתרווייהו מפרש בגמרא. **גמרא קל וחומר** — כלומר, אפילו לרבי עקיבא דאמר לקמן (חולין עבא,) טומאה בלועה, כגון עובר במעי אשה — טמאה, הבא מודה מקל וחומר: אם הועילה לו מחיצת אמו להתירו באכילה בשחיטתה, אף על פי שזה הוא, לא תועיל לו כשיחיה אחר לטהור מלטמא? **איתקש** — נבלת טמאה לנבלת טהורה, מי שאינו קרי' נבלת טהורה — אינו קרי' בטמאה. על כפי' — שאין פירוטוהו סדוקות. מחלי' כפי' בזה — בתוך קופה של בהמה דחה, דהיינו עובר טמא במעי אמו. **טמאי' קל** — משום נבלה, דכתיב בספירה: "הנוגע בנבלתם יטמא". קלוט — מות. **במעי פרה** — שדרי מחלי' כפי' קלוט — ואמנו מחלי' כפי' במחלי' ארבע — בעינן, דהכי כתיב: "הולך על פיו בכל החיה הולכת עליו ארבע" — שאין לאמו אלא ארבע רגלים, כגון במטא, שאין פירוטוהו סדוקות. **פרה במעי גמל** — טמאה שעוברת מין טהור. **לא תטמא** — במעי אמו, דהאי לאו מחלך על כפי' הוא. ורבי יוסי פסיק ותני: בטמאה טמא! **קלוט במעי קלוטה** — ואמנו טהורה היא, אלא שנוטל כך. **ליטמא** — במעי אמו. ומתניתין פסיק ותני: בטהורה טהור! כל וחומר דר' חסדא — אם הועילה לו טמא כר, אלא איזה זה — נבלת שחלוקה בין נבלת טמאה לטהורה. **זו נבלת עובר** — דהא בגוליה ליכא לאוקמה, דהא נבלת טהורה מטמאה, דכתיב: "יוכי ימות מן הבהמה אשר ידו לכם" וגו' ויורק יא. אלא נבלת עובר מיתוקמא, שטהורה מקל וחומר, ובטמאה דהא, לדליב קל וחומר, דסמ' למלא טומאת נבלות מאחר שדמ, ולא דרשין חי'קשא. **אי לאו דרבי יצחק הוה אמינא כוליה האי קרא** לכדי: **תא** — דארמינן לקמן (חולין עא,) אקרא אתי חיה, בהמה למה נאמרה כר'. ועובר טמא דטהור תיפול לן מהקישא דלעיל. ואף על גב דרבי מבהמה טמאה נפקא, דרבי נחמן תפוס מחיה — דהיינו אמינא לן (שבתות עא,) פרישה נאמורה ונשיא — מפני חידוש אחד נגשית. השתא דכתיב: "כל הולך על כפיר", דאפנאק מהקשא דלא — נקט — דרשין מבינבלת חיה טמאה, דארמינן לדרשה אתא, לאתוי עובר, דכי גרסינן: **תניא אמר רבי יונתן** נמותי לו ל' עזאי — נמותי — אמרתי. למדנו כר' — דכתיב: "או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה, ובהמה טהורה, אבל נבלת חיה טהורה לא למדנו שטמא, ומנין? בכל חיה" — להכי אתני' קל וחומר, דהיינו עובר במעי אמו, כדאמרן. נמותי לו וכי ימות מן הבהמה וגו' — וכיון דפסיק לן בהמה טהורה וטמאה — דרי' חיה טהורה בכלל, לפי שמדנו במקום אחר: חיה בכלל בהמה, ובהמה בכלל חיה, כדארמינן לקמן. ומעתה אתי' לך חיה טהורה בכלל בהמה טהורה, אם תצטרך ללמוד חיה טהורה מבמהמה טהורה כלום. והיה **טמא בכלל בהמה טמאה** — כוליה טמא מפרש למאי הלכתא. וסידרה היה ברסינן: ולמדנו חיה בכלל בהמה טמאה בכלל חיה, חיה טהורה בכלל בהמה טהורה, חיה טמאה בכלל בהמה טמאה, בהמה טמאה בכלל חיה טמאה. בהמה טהורה בכלל חיה טהורה. ומכאן שייך לך עא.א. חבל על כן עזאי — הפסד וחבלה היא בעולם, תלמיד ותיק כמותי אני בן עזאי שלא שמשתי את רבי ישמעאל, כל (הכלול) שבתלמוד לשון חבלה וחפסד הוא. כמו (סנהדרין עטב.) חבל על שמש גדול שאבד מן העולם. גבי חוש. **זאת תבהמה אשר תאכלו** — ומה שמשך את כל בהמה אכול את מפרש בתריה: אי רצבי, אלא חיה בכלל בהמה. **זאת חיה אשר תאכלו** — ומה שמשך את כל בהמה אכול את מפרש. ומעיקרא מחילול לשונותיהו ביה: "זאת חיה אשר תאכלו", ומפרש סימני בהמה, דקאמר: "מכל הבהמה כל מפרש" — משמע בהמה בכלל חיה. ומעתה תלמוד לכל הצריך קל, חיה טהורה בכלל בהמה טהורה כר' — והשתא מפרש לארבעה בבי דמתניתא למאי נבעי להו, חיה טהורה בכלל בהמה טהורה ליפנינן — שלם מציון סימניו ופרישתי אלא בבהמה, דכתיב ב"ויקרא" "כל בהמה מפרסת פרסה", ובמשנה תורה (יד.) "מכל בהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה". סימנין אבהמה קיימ, ובחיה לא ידענן אלא משום דאשכחן חיה בכלל בהמה. כדלעיל: "זאת הבהמה" מפרש: אי נמי חיחור. ואם הוה דר' נמי דאצטריך לן חיה טהורה בכלל בהמה טהורה לטומאת נבלות, כדבעינן לעיל: נבלת חיה טהורה לא למדנו, ונפקא לן מבהמה טהורה. ולהרבעה נמי אצטריך, דהא הרבעה כלאים בבהמה כתיב ולא ביה, אלא דהא מינייהו נקט. דכי גרסינן: **חיה טמאה בכלל בהמה טמאה להרבעה** — וכדפרשין דהרבעה בהמה כתיבא, ומשמע בין טמאה ובין טהורה, חיה מבהמה נפקא. והוא הדין נמי דהיה טהורה להרבעה בכלל בהמה טהורה, אלא בכל כלי דברייתא מפרש חיה מילתא, לאשמועינן דמכולהו איכא למילף, בהמה

חולין. פרק רביעי - בהמה המנקה דף עא עמוד א - מותר מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) רין

ולרבנן האי קרא למח לי בוליה לכרבי אחא - כן גירסת הקונטרס. ופירש, דאדרבנן דרבי יוסי הגלילי בעי: האי קרא דרב נחמן למח לי? וקשה לפירושה: למח היתוך עד כאן ועד, והוה ליה למכוע נמי. לרבנן, קרא דרבי יצחק למח להו לכן נראה בגירסת הספרים דגרסי: הניחא לרבי מאיר, אלא לרבנן מאי איכא למימר? כלומר, אמאי איצטריך כללל דאמר טהורה כחיה חיה

טהורה: דלדידהו ליכא למימר ליצירה והאששה טהורה עד שיצא - שכלא העניל הראש בציק מיירד, דאי העניל - הוי טמא עד שלא יחל, מולד, משפחה הקבר, דהניא באחלה (פרק ו' חולע, ומיית' לה ב"הלוקח בהמה" (בבבירא כבא), אין לפעילי פתיחת הקבר עד שיענילו הראש בסיק. אין נמי סבר ליה כהנא דתוספתא דאחלה (סו פרק ח) דאמר: אין לולד טומאה עד שיצא לאור העולם. מי' אל עסקין דאבל מניח לשקיעת החמה וקאמר רחנאמא דטורח - ואם האמר: אמאי לא מדרוק מנאמא בברייתא בפרק "יוצא דופן" (נדה מבב), נבלח דלא מטמאה בגדים אביית הבליעה, ובחכיה בנבלח עוף טהור: "האששה כב" - ולא אששה, ומשם מדרוק אביי ממוקם נבלח עוף טהור בלעש, דהויא ויש לומר: דהויא אליבא דאביי דהי יכול לדוק משם, אבל לרביא דסבר בבית הסתרים חיה, חיה מותרין לברייתא עד כרחק, כשחנה לו חבירו בבית הבליעה וחורר הויצוא, ובית הבליעה חיה רחב ולא הסיסה כלל - הותם מעמט קרא דרוקא קרא עלבא בהמה. היינו יכולין לפרש: אין נבל דלא וכו' ודאמר, ידבי קאמר רבא בבית הסתרים חיה - היינו תחלה הבליעה, אבל לסופו - מודה דבלועי חיה, אבל לפי זה חיה יכול לדרוק משם אף לרבא, דטומאה בלועה לא מטמאה, ואם האמר: ודבי מדרוק דמחא קרא ד"האכול מנגבלתה?" והא חיה קרא בנבלה בהמה כתיב, דלא מטמאה בבית הבליעה, ובמגע ואין ולא באכילה, אלא כתיב אכול אלא ליתן שיער אכילה, דהיינו כוית לנוגע ונושא כדמפרש התם בגדה ואי איצטריך לדרשא דהבא, אם כן חייבי מדרוק מנייהו דשיעור נוגע ונושא באוכלו ויש לומר: דלא מסבירא לאוקמוי בוליה לדרשא דהבא, לטהר טומאה בלועה, דהא משמע דאתא למימר טומאה, דכתיב: "האכול יבסב בגריו", ומכל מקום, אין קהבא יוצא מידי פשוט, דמשמע דטורח הכותב את האוכל כשכחל והעריב משמו.

אטו קל וחומר: ומה כלי חרס המוקף צמוד פתיל, שאינו מציל על טומאה שפתוכו מלממא, מציל על מורה שפתוכו מלממא, אדם

אפילו באוכל נבלח סמוך לשקיעת החמה, דעיינן חיה במעיו ולא נתעבלה, וקמטור ליה קרא בהערב שמש. אלמא, מכיון שנבלעה - חיה היא כמעובלת לענין לטמא. והא ליכא למימר דטעמייה משום דמגע בית הסתרים לא טמא, ותוכו של אדם בית הסתרים הוא. דאם כן חטמאנו במשא. דאמרין ב"יוצא דופן" (נדה מבב), דלא דטומאה כה סתרים במגע לא מטמא, במשא מיהא מטמא. אלא לאו שמע מינה: בליעה מעכבתה מלטמא. דלא חויא לגר - וכתוב (דברים י') דלא תאכלו כל נבלח לגר אשר בשעריך" וגו' - הראייה לגר קרייה נבלח, שאינה ראיה לגר איהו קרייה נבלח. הניחא - דמנית למילך לעמך מנאבא. לרבי יוחנן "דמר" - מנסבס בבירות (כבא). אחת זו ואחת זו - בין לטמא אדם ובין לטמא אוכלים היא מטמאה, עד שתיפסל מאכילת כלבים, וקרא (לאתי) (למעוין) חייבא דהסריחה מחיים הוא דאתא. אבל היבא דנריתא לגר בשעת מיתה (דחלבה) (וחלה) עלה שם נבלח - לא פקע מינה שם נבלח עד לכלב. והבא קא מודה ליה בהערב שמש. שפיר - מציח למילך טעמא משום בליעה חיה, אלא לאו פדא דאמר: טומאה חמורה - לטמא אדם, היא קרייה נבלח כל זמן שראייה לגר לטמאכל אדם, אבל כהאן ואילך אין שם נבלח לעילא לדיחא את הטומאה, אלא אוכלין ומשקין דאמר דמטמא. עד לכלב - לא גריעא ממגע נבלח. שהוא ראשון לטמאה ומשקא אוכלין, לא דמטהר ליה לגר - משום דלא חויא לגר הוא, ולא מטמא אדם. שלא כפניו מיהא אדם. מוקבלת טומאה, מנליך מה כלי חרס [המוקף] צמיד פתיל שאינו מציל על טומאה שפתוכו מלממא - שאם היה כוית ומת תכורו - אין בליעת הכלי מעכבתו מלטמא את הכלי ואת כל האהל. דמר רבי טומאה רצוצה - בפרק, שאין לה אהל טפה. בוקעת ועוילה - ומטמאה כל המאדילים עליה, אפילו סמוך לריעה. אלמא, אפילו בליעת קרקע אינה מעכבת, וכל שכן בליעת כל. והרי הוא מציל על טהרה שבתוכו ומעכבת מלטמא באהל חמה, דאמרין בפרק מנאבא (חולין כבא), אדם

בהמה טמאה בכלל חיה טמאה לכרבי - גרסין. אקרא אני חיה - לגבי קרבן עולה ויורד: "או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה" (ויקרא ה). ודי חיה לי בקריאת חיה, וידוע אני שהבהמה בכלל חיה, בהמה למח נאמורה? נאמר כאן בהמה טמאה - ונאמר בטמא שאכל את הקדש בפרשת (בבבירא אל הכהנים) "צו": "יונש פל יתנע בטמ טמא טמאות

אדם או בבהמה טמאה" (ויקרא ז). מה להלן במוצאת קדש - כלומר, בטמא שאכל את הקדש. אף - קרבן עולה ויורד, דכתיב: "או נפש אשר נתנע וגו', ומשמע דבגניעת טומאה מחייב ליה קרבן עולה ויורד, דילפינן בהא גזירה שוה דלא מחייב עד דאכיל קדש או יבסב למדקדק, ולחא מילתא איצטריך לן בהמה טמאה בכלל חיה, דלא דקים לן מ"זאת החיה" דבהמה בכלל חיה - דלא הוה מייירד לן האי בהמה טמאה לגורה שוה, דלא הוה מצי למימר: אקרא אני בהמה טהורה בכלל חיה. מיהא ליצירה - דגבי חיה כתיבא (בראשית ב) יצירה: "יצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה" וגו', ונפקא מינה למפלל מין בהמה חיה ועוף, חיה מאיר: תורת ולד עליה, ואמנן יושבת עליהן ימי טומאה ימי טהרה. ואמרין "המפלגת" (נדה כבב), מאי טעמא דרבי מאיר - הואל ונאמר טהור צריח כאדם. והוא הדין דבהמה טמאה בכלל חיה טמאה נמי לאהי מילתא איצטריכא, אלא כבר פריש בה מלתא תארייתו לכרבי, וחדא מבייתו נקט. ובכל כלי דברייתא פריש חזא מילתא. תשב ויבר - שבעת ימי טומאה, ובשלישם שלשה ימי טהרה, שכל דמים שהיא רואה בולח טהורין, ותשב דקיס - שבועים טמאים, וששים וששה טהור. אינו ידוע - אם זכר אם נקבה - הטל עליה חומר נשיות ותשב לזכר ולנקבה, שבועים טומאת חיה נקבה ואפילו אינה רואה בתן, שזמא נקבה ילדה, ובלא ראייה איכא שבועים טומאת לידה. ומי טהור אין לה אלא עד ארבעים יום מחמת לידתה, כדן זכר, שזמא זכר רואה. הכי גרסינן: לרבנן חיה קרא למח לי בוליה לכרבי אחא - ואמתניתין קאי. לרבנן דפליגי דאריבי יוסי הגלילי, האי קרא דרב נחמן דיליח מניה: ואיזה זה עובר בשטמא טמא, למח לי? לכרבי אחא דאתא - חיה טמאה לגופיה, ובהמה טמאה לגורה שוה. ואיירי דכתב טמאה בבהמה טהרה גזירה שוה - כתב נמי בחיה, דכל פרישה שזמארה ומנשית - לא נשיתא אלא בשביל דבר שנתחבר בה. כשם שטומאה בלועה אינה מטמאה, ואחרים, ומפרש בה

בין בחיה בלועה אינה מטמאה - כגון בלע טבעת ונכנס לאהל חמה - אינה מטמאה, כדיליף בל חומר. מי לא עסקין? אפילו באוכל נבלח סמוך לשקיעת החמה, דעיינן חיה במעיו ולא נתעבלה, וקמטור ליה קרא בהערב שמש. אלמא, מכיון שנבלעה - חיה היא כמעובלת לענין לטמא. והא ליכא למימר דטעמייה משום דמגע בית הסתרים לא טמא, ותוכו של אדם בית הסתרים הוא. דאם כן חטמאנו במשא. דאמרין ב"יוצא דופן" (נדה מבב), דלא דטומאה כה סתרים במגע לא מטמא, במשא מיהא מטמא. אלא לאו שמע מינה: בליעה מעכבתה מלטמא. דלא חויא לגר - וכתוב (דברים י') דלא תאכלו כל נבלח לגר אשר בשעריך" וגו' - הראייה לגר קרייה נבלח, שאינה ראיה לגר איהו קרייה נבלח. הניחא - דמנית למילך לעמך מנאבא. לרבי יוחנן "דמר" - מנסבס בבירות (כבא). אחת זו ואחת זו - בין לטמא אדם ובין לטמא אוכלים היא מטמאה, עד שתיפסל מאכילת כלבים, וקרא (לאתי) (למעוין) חייבא דהסריחה מחיים הוא דאתא. אבל היבא דנריתא לגר בשעת מיתה (דחלבה) (וחלה) עלה שם נבלח - לא פקע מינה שם נבלח עד לכלב. והבא קא מודה ליה בהערב שמש. שפיר - מציח למילך טעמא משום בליעה חיה, אלא לאו פדא דאמר: טומאה חמורה - לטמא אדם, היא קרייה נבלח כל זמן שראייה לגר לטמאכל אדם, אבל כהאן ואילך אין שם נבלח לעילא לדיחא את הטומאה, אלא אוכלין ומשקין דאמר דמטמא. עד לכלב - לא גריעא ממגע נבלח. שהוא ראשון לטמאה ומשקא אוכלין, לא דמטהר ליה לגר - משום דלא חויא לגר הוא, ולא מטמא אדם. שלא כפניו מיהא אדם. מוקבלת טומאה, מנליך מה כלי חרס [המוקף] צמיד פתיל שאינו מציל על טומאה שפתוכו מלממא - שאם היה כוית ומת תכורו - אין בליעת הכלי מעכבתו מלטמא את הכלי ואת כל האהל. דמר רבי טומאה רצוצה - בפרק, שאין לה אהל טפה. בוקעת ועוילה - ומטמאה כל המאדילים עליה, אפילו סמוך לריעה. אלמא, אפילו בליעת קרקע אינה מעכבת, וכל שכן בליעת כל. והרי הוא מציל על טהרה שבתוכו ומעכבת מלטמא באהל חמה, דאמרין בפרק מנאבא (חולין כבא), אדם

חולין פרק רביעי - בהמה המקשה דף עא עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

חולין
תוספות

אמרו אנו מנגבו הקרן שבתוכו קאמרינן — תימנה מה נפשך מכל מקום פריך שפיר, דאין תעבור הטומאה, כיון דגבו טהור ויש לומר: דאדם נמי תוכו טהור מציל, ואיכא למיעבד קל וחומר הכי: ומה כלי חרס המוקף צמיד פתיל, שאין גבו מציל לחוץ בפני הטומאה שבתוכו מלטמא — מציל (תוכו) על טהרה שבתוכו מלטמא, תוכו של אדם, שמציל אותו ורוצץ בפני הטומאה שבתוכו

מלטמא — שאין דין שפיר תוכו על טהרה שבתוכו מלטמא: ואם תאמר: כיון דהא דהאדם מציל על טהרה שבתוכו היינו מצייל וחומר לכל חרס, אם כן נימא "דיו", ולא יציל על טהרה שבתוכו מלטמא בהיסט דהב, כמו כלי חרס המוקף צמיד פתיל, דמיטמא בהיסט דהב, ודאמרינן בסוף "נדרקין" (נטיקן אטב), לירוש שמת אקשה אשתו גרה, ואילו בתוספתא דאהלות (פרק חמשה עשר) תני בהיא דאדם מציל על טהרה שבתוכו מלטמא בהיסט דהב, דאמרו להם בית הלל: אי אתם מביטין בלילות קצות ונכנס ונולד ומת בן, אמרו להם בית שמאי: לא, אם אמרת בטבעת שהיא טהורה בהיסט! ושי לומר: דעבדי קל וחומר מפכים קטנים המוקף צמיד פתיל, דאפילו בלי קצות סתרים במשא דהב, לפי שאין באים לכלל מוגע, לפי שאין סופו להפתח, ואת שאינו בא לכלל מוגע — אינו בא לכלל משא, כדאמר במ"ש "העור החרוט" (כלי קדב), **רלמב"ם** מנא לן — בדלוע דלועה נמי טהור, כדמוכח מתניתין דעבור, ודיה נמי טמאה — היינו מדרבנן דרבה וחולין עבא, ועוד, והשתא סלקא דעתך דרבך מודה בשתי טבעות, ודיה היא טבעה בשעת, **בלוע** בבמה מנא לן — דבהמה לא מטמא, כדמוכח הווא כליל דאכל בשר הומה, לקמן ב"העור החרוט" (שם פקין לא), **למא** — הלכתא לכלים שלא גבה אדם נמי בלי בעי, ואם תאמר: דלועה אפילו בכלים שהיא לבושה, דשייך בהו מלבוש, דאשכחנן בהו דהאגא שבת בפרק "במה דבמה יצאה" (שבת נ"א), כדבריס שחשובים לה מלבושה ועוד וקשה רבני אפרס: דבדברת דהנים ממשע בבמה וגוי, דלא בעי שהיה בכלים שייך לבושים, מ"יבסב בגדיה, המטמא בגדים — מציל בפני מלבוש, וניבדמה שאינן מטמאים בגדים — אינם מצילים בבית המנוגע.

שמענו דבר מלבוש היה אלוהה דעמשיה רבא, ודיא דגוי דשייך ביה מלבושו? ויש לומר: דאדם אפילו כלים שהיא לבושה חשיבי בעל גבה, כיון דאין מטמא מחלה, דלאו בת טהומה היא, ואין אדם נמי בהאי גונוט ששאין מטמאין מבמה, כגון בגדים ששאינו גבוי — לא בעי שהיה, אבל בגדים שהיו לבוש — בטלים אנגביה, ומכוחו בא להם הטומאה, וגזרת הכתוב היא שאין לו בה לטמאם עד שישעה, ודלירוש זה, דטומאת בגדים שהיו לבוש — דממת אהא דם אפים, אם כללו בפנים דין מנחות וטבעת באבצע — דהוא טהור, ואם לאו מנחות דין אפים, וטבעת באבצע, וטבעת חרטה, דבטלה אנגביה, דהיא טהורה דרובו לחוץ, וקשה: דבדברת דהנים ובמסכת נגעים פרק שלשה עשר, דהנא: היה עומד בפנים ופשט ידו לחוץ וטבעתו ביד, ושהיה דבר אבילת פרס — טמאת, היה עומד בחוץ ופשט ידו בפנים וטבעתו ביד — לא היה ידוהי מטמא מיד, וחבמים אומרים: משום דאבילת פרס ושהיה דבר מדרגותיו, ומחזיר ביד ידוהי לטמא מיד, כגון דהיה טהור הטומאה באה להם מבח האדם. **אמר** רבא תרייהו תננה — לאו מטומאה בלועה פריך, דרבה נמי "כשם" קאמר, משמע עדי לרבה היה פשטו מחוץ המושגה, אלא מהסדרה בלועה פריך, דטורח נמי תנן כמו טומאה, ולמה פשט לו זה יותר מזה?

בלע טבעת טמאה טהור ואוכל בתרומה — בטמא טומאת מל איירי, דרביה רבי היא כחלה, ואי לאו דטומאה בלועה לא מטמאה — לא היה מועיל לו טבילה, דנדי דמוע ביה התסריס לא מטמא מוגע, דמבש מטמא, ואם תאמר: הווא טבעת טבעת שפוטא שפוטן איירייהו דרבי לומר: דהיה טהור דטבעת מיתניה במסכת מקואות (פרק ב' משנה ג'), ועוד, אי בטומאת דהא — אם כן לא היה אלא ראשון, ודיכי ר' דמטמא את האדם: דאין לאו אדם ובליים מקבילים טומאה אלא מאב הטומאה: **ב'** קאמר רבה כגון שבלע שתי טבעות — פירש בקונטרס: דאי ממתניתין הווא אמנאי, הא דטבעת לא מטמאה האדם — לא משום בליעה הווא, אלא משום דמוע ביה התסריס לאו מוגע הווא לענין טומאה, כדאמר בגדה (מנב), ולכיא למימר דנטמא במשא, שאין משא אלא במי שהטומאה באה ממנו, כגון מת ונבלה ומעיעית דהב, אבל טמא מל, אק

אדם — שמעבכ טומאה שבתוכו מלטמא, אינו דין שצמציל על טהרה שבתוכו מלטמא משום בלוע? **מה לכלי חרס** — דין הוא שצמציל על טהרה שבתוכו, שכן יש בו דין קל אחר, שאינו מטמא מנגבו. **אמרו אנו מנגבו קאמרינן** — מי ילפינן לו אדם מנגב כלי חרס, דהיפוך הכי? **מתוכו קאמרינן** — תוך דאדם מגרינן מחוץ כלי חרס, וכל שכן דקל וחומר לאימא דהוא, דאדרבה, תוך כלי חרס חמור מלבוש של אדם, **שבן מטמא מאויר** — בלא נגיעה, מה שאין כן באדם, הלכך קל וחומר: מה אירי כלי חרס שאינו מבליע טומאה שבו מלטמא — מבליע טהרה שבו מלטמא, אדם שבלועה טומאה שבתוכו מלטמא — אינו דין שצמציל על טהרה שבו מלטמא, הויאל וקל הוא, שאין מקבל אייר האדם טומאה לעולם? **דלמלעל** — דרך פי, כדכתיב (ויקרא יא) "והאכל מבבלתה", **דלמשה** — תחב לו דרך בית הרעיו עד שנבלע, וכגון שהיה תחוב בשפופרת, ולא טימאו בכניסתו במגע, **מנין** — שלאחר מכן לא יטמאנו במשא, והוא ובלוע? **אלא על ידי מעלה** — אם לא יכנס דרך דפה לא יתעכל במעיים לעולם, **עיכול** **דלמשה** רמז — בפה אינו מתעכל כל כך עד שירד למטה, **צריך שהיה** — לטמא בגדים שהוא לבוש, דכתיב (ויקרא יד) "והבא אל הכהן כהן לטהור לטהור ששם אבילה, **תאמר** הכהן יטמא" — ולא כהן כבוס בגדים, "והאכל בבית יכנס את בגדיו" (שם) ומוקמין לה בדרת מלכות לטהור ששם אבילה, **תאמר** ככהמה שאינה צריכה שהיה — שאם נכנסת טענה כלים — היה דן טמאים מיה, **דלמשה** אל תהיה קריא ביה, **ומשנינן**: **למא** **הלכתא** — אמר ר' חזיה — ויכסה בגדים — כרוך לכלים שעליה, דהא לאו בת מילבש בגדים היא, אלא דרך משוי, ודרך משוי — אדם נופיה לא בעי שהיה, ששם דלא לבוש בגדיה, אלא נטלע על כתפו ונכנס — טמאין בגדי, וטבעותיו בידו — בקוממו, שלא כדרך מלבוש, **מטמא מיד** — דקרינן נמי בלבים: "והבא אל הבית", דלא לבוש לילו ב' — דהו חלוז בגדים ידיריה, ובתיב: "והאכל בבית יכנס את בגדיו" — של ששהא שיעור אבילה, **פרס** — חצי ככר של עירוב, שהוא שמו שתי סעודות, והוא משונה ביצים, דכדאמרינן בעירובין (כ"ב), **תרייהו תננה** — קושיא היא, כלומר: מאי אשמועינן רבה? **מטמא** — טומאת מת, וכלי מוהבט המיטמאין במת דהיין קל ממת, דאמר ר' חולין ג' (א), חרב היא דהא כחלה, **טובל** — לפי שנטמא בנגיעתה קודם שבלעה, **טובל בתימיה** — דמשנבלעה אינה מטמאה, **קריאה מטמא** — דלא אנוני ליה טבילה האדם, **וטמאתו** — שנבלעה בו ביציאתה, והוא — בשלישי, **ושנה** — שבעי, **דאי היא כמה שהיה** — טהרה, לפי שלא קבל טומאה מן האדם משבלעה, דאי מטמא, היה מצי למימר: הרי היא כמה שהיה? דהא לא טבילה, וטבילה האדם לא מתניא לו ולחכי נקט: והוה ושנה וטבל ואחר כך קריאה, דהא קריאה טהרה טבילה — נטמאה ביציאתה במגע, **כי קאמר רבה ב'** — דאי ממתניתין דקתני: בלע טבעת מטמא טובל ואוכל, דמשמע לא מטמא לאדם — הא דאמרינן: טעמא לאו משום בליעה הוא, אלא משום דמוע ביה התסריס לאו מוגע הוא לענין טמאין, דכדאמרינן במסכת נדה (גמא) מירידי לא ששק במים" ויקראי טו, ויגו טבעת לכאב למימר טמא את האדם במשא, שאין משא אלא למי שהטומאה יצאה ממנו, כגון מת ונבלה ומעיעית דהב, אבל טמא מת, אף על פי שהוא אב הטומאה — אין לו משא, וטבעת טהרה נמי, דתנן דלא מטמא מומת אדם — נמי טעמא משום דמוע ביה התסריס אדם לא מטמא, אבל טבעת טבעת — לאו ביה התסריס שייך למימר בהו, אף על פי שנטמא באדם — הרי כן כמנוחין בתיבה וניטמו, אשמועינן רבה דטעמא דמתניתין משום בלוע היא, ואפילו בהכרח לא מטמא.

חולין. פרק רביעי – בהמה המקשה דף עב עמוד א – מותר מהדרת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רכא רש"י

והא עובר וחיה – דקנתו מתניתין: החיה טמאה שבעה, והאשה טהורה. וקמפמי לה עובר לחיה – שבע מניה דטעמא דאשה טהורה – משום מגע בית הסתרים הוא, ולא משום בלועה טבעת אין סופה לצאת – בתמימה. טומאה זו – דחיה. מאי אינה מדברי תורה – למה לי למימר כולי האי? לימא: טומאה זו דברי סופרים משום

גזירה, כדמפרש למילא! לית תיבא – מתניתין רבי עקיבא היא, דאמר: עובר מת שבמעי אשה טמא. הלכך טמאה לחיה – דטומאה בלועה טמאה וטהרה בלועה טמיאה, ואשה טהורה – משום דבמע בית הסתרים הוא. אלא אפילו לרבי ישמעאל כו' – ולקמן בעי מאי רבי ישמעאל ורבי דקמפמי? ורבי שבעי? שריא – כו' – דאי אמרת: חיה שפשטה ידה למעי אשה נוגעה בעובר מת טהורה – פעמים שהולד מוציא ראשו חוץ לפרוורחור, והרי הוא כחיה ומטמא, וכסבורה חיה שעדיין הוא במעיה ואתי לטהרה. אבל ברועה שהושט ידו למעי בהמה, דקנתו מתניתין טהור – ליבא למיגור הכי, מפני שרחם שלה גלוי, דכי מפיק חזי ליה. שריא – עסקה היא בחבליה וצרידה, וטרידא מלומר לחיה אל גנועי. על פני חשדה – משמע גלוי. להוציא עובר – שהוא טמון, גולל – כיסוי הארון של מת. דופק – שנותנין בצדו. ורבי ישמעאל סבר גולל ודופק הלבחא חיה – וכי אתא קרא להוציא עובר. ורבי עקיבא סבר עובר במעי אשה טמא, וכי אתא קרא לגולל ודופק, וקסבר: לאו הלבחא היא. מראווייתא מנא ליה – דטמא, ולא מטהר ליה משמעותיה. ויחזי פני חשדה, ואפילו לא מיתיה: כבמ בנפש – מת שהוא בתוך נפש האחורה. רביעית חלונ – דם חיי האדם תלויין בו, שבכך הוא מתקיים. אף רביעית דם הבא משני מתי – הלבך, קרא רדכתי כי את נפש – לאו לרביעית דם אתא. נפשית – משמע שתיים. מת – דבר שמתה באה על ידו, חלונ רביעית. מלכות הכשר טהור – שאין בהמה מקבלת טומאה מחיים. הכשר מנע נבלה – בשר העובר מגע אבר מן החי, שהוא טמא כנבלה, כי העור הרוטב" (שולחן קטבא). אי נמי, אם אבר עובר מת – נבלה גמורה חי האבר, מאחר שלא חדרתו שחיטה אמו. מנע טריפה שחטה – שהשחיטה, אף על פי שאינה מותרת האבר באכילה, ומטהרנו שאינה מטמאה את התורה כדמפרש ואזיל, אלא מדרבנן במקדשין.

מה

והא עובר וחיה, דכשתי טבעות דמו, וקא מטמא לה עובר לחיה! אמר רבה: שאני עובר, הואיל וסופו לצאת. אמר רבא: עובר – סופו לצאת, טבעת – אין סופו לצאת? אלא אמר רבא: פומבדיתאי דיעי טעמא דהא מיחיתא, וכינוי – רב יוסף; דאמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל: טומאה זו אינה מדברי תורה, אלא מדברי סופרים. – מאי "אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים"? – דלא תימא, אליבא דרבי עקיבא דאמר: עובר במעי אשה טמא, אלא אפילו לרבי ישמעאל דאמר: עובר במעי אשה טהור – גזרו בה טומאה מדרבנן. מאי טעמא? אמר רב חשישיא: גזירה שמיא וציאי ולך ראשו חוץ לפרוורחור. – אי הכי, אשה נמי! – אשה מדרשית ענפיה. ותיבא לה לחיה! – מרידא. מאי רבי ישמעאל וקמיא ורבי עקיבא? תתניא: "וכל אשר יגע על פני חשדה" – להוציא עובר במעי אשה, דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר: לרבות גולל ודופק. – ורבי ישמעאל, גולל ודופק הלבחא גמירי לה. ורבי עקיבא, עובר במעי אשה טמא מראווייתא, מנא ליה? אמר רבי אשישיא, אמר קרא: "הנגע במת בנפש", איחורו מת שבנפש של אדם? הוי אומר זה עובר שבמעי אשה. – ורבי ישמעאל, האי מיבעי ליה לרביעית דם הבאה מן הפות, שמיטמאה, שמיטמא: "הנגע במת בנפש האדם", איחורו נפש של אדם שמיטמא? הוי אומר זו רביעית דם. ורבי עקיבא למעמיה, דאמר: אף רביעית דם הבא משני מתיים מטמא באהל. תתניא, רבי עקיבא אומר: מנע לרביעית דם הבאה משני מתיים שמיטמאה באהל? שמיטמא: "ועל כל נפשית מת לא יבא", שתי נפשות ושעור אצל. משנה בהמה המקשה לילד, והוציא עובר את ידו, וחתכה, ואחר כך שחט את אמו – תבשר טהורה. שחט את אמו ואחר כך חתכה – תבשר מנע נבלה, דברי רבי מאיר, וחקמים ואמורים: מנע טריפה שחוקה.

מה

כבר מעוכלת. ור"י חיה ועובר בדכשי טבעות דמו – מה שפירש בקונטרס: אלמא דטומאה בלועה טמאה. וטעמא דאשה טהורה – משום בית הסתרים. וכן פירש בסמוך בגי' ר"י טומא מתניתין רבי עקיבא אומר: וקשה: הני דמנעי את הסתרים לא מטמא, במשא אשה טמאה בלועה דא

אף על פי שהוא אה הטומאה – אין לו טומאת מיתא, וטבעת טהורה נמי לא מטמאה מחמת אדם, טעמא נמי – משום דבית הסתרים דאדם לא מטמא. אבל בשתי טבעות דלא שייך בהו בית הסתרים – הוה אמינא במסותרים בתוכו ליטמו, קא משמע לן דטעמא דמתניתין משום בלועה הוא, והבידור נמי לא מטמא. וקשה לפרושי: דטבעת שנגעה במת דחי הוא כחלל, וטומאה בוקעת ורועלת, ואפילו רצוצה חתת אבנים, שני לא מטמא את האדם מכח בית הסתרים ומה שפירש, טבעת טהורה לא מטמאה מחמת אדם, משום דבית הסתרים דאדם לא מטמא, אלא אם כנס אדם לאהל חמת וכלא ואובלין קבטט, וכן נמי דטהורים דאף על גב דבית הסתרים לאו כמקלי טומאה ניהו, מכל מקום לא הוי כמקלי דמילא דמוציא חמת. לית דאף על גב בני קבלי טומאה ניהו, ואובלין שגיביל ביטו הדיקנים לאהל דמת – טמאיה ומה שפירש נמי, דאין טומאת אלא למי שמיטמא באה ממנו. נמי דמרס דחוב דטמא במשא ודכי נמי טבעת שנגעה במת, כיון דחיהא כחלל – לטמא במשא, ולטמא במשא לא מחייב בית הסתרים, כדפירש בקונטרס ובפרק "ירצא דופן" (נדה מבג). נמי אמרין: נבלה קבטט – טמא, נהי דבמגע לא מטמא, במשא מיהא מטמא. לכך נראה, דטעמא דמתניתין – משום דבלועה הוא ומכל מקום אשמעינן רבה בשני טבעות, דמתניתין לא אשמעינן ליה, דהא דאף על גב דטומאה בלועה לא מטמאה – היינו טהרה בעלמא, אבל טהרה הבלועה – מיטמאה, וכן הא דטהרה הבלועה לא מיטמאה – היינו מטמאה דעלמא, דלא מטמאה הבלועה עמוד ואין לתמוה: כיון דבא לאשמעינן כאן בשתי טבעות, מאי "כסעס" דחיי פירשה: כסע טומאה אינה מטמאה את האדם הבלועה, אף על פי שנגעה בו – כך אינה מטמאה טהרה שאצלה, ואם תאמר: מנא לה לרבה או לטהרה הבלועה לא מיטמאה מטמאה שאצלה? לא אתי מלת דרשי רבה מן "ואובל" ויש לומר: דכולה מלתא דרשי רבה מן "ואובל" לשקיעת החמה: וקאמר דחמנא דטהור אפילו לאכלי בחרוביה, ונוגעת בטומאה שבמעיה, ואסור לטמאה, ואם תאמר, שהי טבעות נמי תתיניא: אלע טבעת טמאה – טובל ואובל בתרומתו ריש לומר: דהתם חזי חזק שליש ושיעור, וכשבא לאכול תרומה – כבר ש שבעה ימים שנבלעה, הרי היא מחסתא כבר סמוך לנקב, שצולע תרומה אינה נוגעת בטבעת עד שתבא אצלו לנקב, ואז היא

גולל קרא – מפורש בפרק דכריתותו (ד"ה ר"ב עד). שתי שיעור אחד – רבי ישמעאל סבר דיש אם למסורת, ור' תנאי סבר קמיא (ד"ה ר"א). וקשה דחיי רבי עקיבא דרבי עקיבא, "במת בנפש" עובר את ידו וחתכה ורבי סבר שחט את אמו הכשר טהור – דעובר שבכנים, אפילו מתי, חזק קמיא (ד"ה ר"א). קא מחזי ליה שחיטת אמו לחיתוי אף באכילה. וחכמים אומרים מנע טריפה שחטה – שחטתה עושה פסול פלגי, דכשר במימה. וקודם שחיטה, לכולי עלמא אדם שנוגע באבר שבוחר – טהור. דאי מחיים מטמא, הכי הוה מחזי שחיטה לרבנן להפקיע הטומאה לטהרות! ולעיל (ע"ב). דקנתו: הריש רועה את ידו ונגע בו טהור – לאו דוקא לפי שהוא בכנים, דאפילו הוציא עובר ידו לחרוץ ונגע בו הדורע טהור. אלא להודיעך כח דרבי יוסי הלגילי, דאפילו הכי בטמאה אמו. אי נמי, מדרו רבנן בהוציא ידו לחרוץ ונגע בו דבטמאה אמו. דלענין מה שבכנים הוא דמקשין טמאה לטהרה, ולא לענין מה שבוחרין.

מהור – המדרס – מתחלה כשנטמא מדרס, צריך לומר דהיה שם פשוט כלי עץ נמסך בין גרול לבגד. דאי אין שם פשוט כלי עץ – לא הוה פליג רבי יוסי, דהא בא לו מדרס ומגע זב ביהא אם היה יחף, או מדרס ומגע מדרס אם היה נעל, וכשבא בבת אחת – מודה רבי יוסי, כדמשמע ב"הקמץ רבה" (מנחות כדב).

אלא שאם נגע בו הזב כו' – שנגע בו מקמי מדרס איירי, או שדף דהיה, דהוה ליה מדרס ומגע הזב בבת אחת. דאי לבסוף – אל אית מגע דקיל, וחיל אמדרס החמור, כדמשמע ב"הקמץ ורבח"ו (מנחות כדב) דקתי בברייתא: מודה רבי יוסי בשני דינים המקופלים ומגוחים וזוהי רש"י וזוהי בבת אחת, ובגן שפשוט כלי עץ נמסך בינו ולסדינים, דבעלין קדם המדרס למגע, ובתחתון באים בבת אחת, שהכבד על העליון עד שהגיע לתחתון – טמא מדרס מחמת הזב, ומגע מדרס מן הסדין העליון, ושניהם באים בבת אחת. ומעיקרא דקא הוה זב למיפשט בעיא דעשרין שחלקי, ונטמא אחד מהם ודנחא בביתא, דאמר טבול יום נגע בטמא, מי מארביקו נגע בו, וטמא הוא, ואי ונטמא גם חלק השני על ידי צירוף כלי ופשוט ממתינות המדרס, טמא מדרס שעשאו ודרס – טורח מן המדרס, אבל טמא מגע מדרס – אמר רבי יוסי ובי באיה מדרס, דאם נגע אלס שאם נגע בו הזב טמא. מאי לאו אפילו לבסוף? אבתי לא די ברייתא דשני סדיניק, דמובח בהדיא דלא חיל כדמבעי מגע מדרס דקיל, אמדרס דחמור. ואם תאמר: בשלח "העור הרוטב" (חולק כקכח). תניא: החותך כותב מעגב מן היה, חיטב עליו ואחר כך חתכו – טמא. ופריך: טומאת בית הסתרים חיה ומשני רבי מאיר היא. והשתא, דהכי חיל אחר המחשבה טומאת אוכלין דקיל, אטומאת אבר מן היה דחמירי וש לומר: טומאת אוכלין חמיר, שראו להצטרף. ועב עתה כדמבעי אוכלין, אל קדם שחיטב עליהם. והרב רבי שמשון אומר: ד"שבע ליה טומאה" לא שייך בדבר שהטומאה באה מגופו, וחיל שפר אפילו קל על חמור. דאמריש משמע ב"הקמץ רבה" (מנחות כדב) ובעי למיפשט מההוא דשני סדינים, דלא פשר בשליש מדרס, שהיה תחתון טמא מדרס ומגע מדרס, פירושו: שאם לא נגע דקילא איני טמא אלא מדרס – הוינו משום דלא חיל מגע דקיל, אמדרס דחמור, בזה אחר זה. אבל מתחתון בעי למיפשט, כיון דבבת אחת ודאי חל אפילו קל על החמור. ואם כן בשניהם שוים, כי הדאי דעשרין שחלקי – חלים אפילו בת אחר זה. ומשני: דבבת אחת ודאי חיל אפילו קל על חמור, אבל בזה אחר זה, חלים אפילו שנים עשר – אל חיל האחרון, והשתא, לפי סברת הפושט, אמאי לא פשט מרבי מאיר דאמר גבי סדין שעשאו וילון דטמא מגע מדרס, אלאמא דחל קל עם החמור בבת אחת? אלא דאי, כשהטומאה באה מגופו לא אמרינן שבע ליה טומאה, וחל אפילו קל על חמור אפילו אחר זה ויש לדחות. דלא בעי למפשט מרבי מאיר, דהא רש"י ור"ת מליג עליה חמור טמא, ולחכי לא פשט אלא מדרס ויהי. **אבל** דלא על שלש הבאות מבגד גדול בשעת פרישתן מאביהן מקבלות טומאת מאביהן – דקודם שנחלק למרי וגונות חיתות לו. והוא חזין בדשכלה על שלש משכרות חל המודה רבי יוסי, כגון אלס הפסיק פשוט כלי עץ בין גרול לבגד, דאית מדרס ומגע בבת אחת. ואפילו אם הפסיק נמי, אם היה בפל בשעת שדרס עליו, שרי ראשיתן וגונותיו זה בזה בגלוי, דאין זה בית הסתרים, ובבת אחת קאחו. אלא ניהא ליה לאשכוחי טומאת מגע אפילו בבגד שיהיה עומד כל שעה מתחת, והיה שם פשוט כלי עץ המפסיק, ודמיא.

בשעת פרישתן מקבלות טומאת מאביהן – ואם תאמר: ולקמן ב"העור הרוטב" (קכחב) גבי החותך בשר מן החי דטמא, ומוקי לו כרבי מאיר דאמר: טומאה דבית הסתרים מטמא – לוקמה אפילו כרבי יוסי, בדשעת פרישתו מקבל טומאה מהאבריו ודחוק לומר דמיירי כגון בדמשחו ראשון שנחלק לא היה באבר כדי לעלות אירוכו. ויש לומר: דבעי לאלוקמי אב ביתו בכל דוחו, עד שמגיע לעצם וקלעו נגע שניעול לפקד ודחוק. דייק מנהל דלא גזר טומא על חיהא, דאם כן היה מטמא מהם שבפנים, ומשני (פסחים קכא) גבי אבר שאר מקצתו, דחוק עד שמגיע לעצם וקלעו נגע שניעול לפקד ודחוק. דייק מנהל דלא גזר טומא על חיהא, דאם כן היה מטמא מהם שבפנים, ומשני דטומאת

מה מצינו בפרה ששחיטה מטהרתה, אף שחיטה בהמה תטהר את האבר. אמר להם רבי מאיר: לא, אם טיהרה שחיטה מטהרת אותה – דבר שנופה, תטהר את האבר – דבר שאינו גופה? מניין לפרה ששחיטה מטהרתה? בהמה טמאה אסורה באביה, אף מטהרת אסורה באביה, מה בהמה טמאה אין שחיטה מטהרתה – אף מטהרת בבהמה טמאה, שלא היה לה שעת הפישה, תאמר בפרה, שהיתה לה שעת הפישה? – מול לך מה שהבאת, הרי שגולדה מטהרת מן הפסוק? – לא, אם אמרת בבהמה טמאה, שכן אין במינה שחיטה, תאמר בפרה, שיש במינה שחיטה? כן שמונה חי – אין שחיטתו מטהרתו, לפי שאין במינו שחיטה. **גמרא** אמאי? טומאת בית הסתרים היא. וטומאת בית הסתרים לא מטמא! **לימא רבי מאיר למעמיה**, דתנן: שלשה על שלשה שנחלק – טהור מן המדרס, אבל טמא מגע מדרס, דכרי רבי מאיר. ותניא, אמר רבי יוסי: וכי באיה מדרס נגע זה? אלא: שאם נגע בו זב – שיהא טמא מגע זב! – לאו איחמור עלה, אמר עולא: לא שנו אלא שלשה על שלשה שנחלק, אבל שלש על שלש הבאות מבגד טמא מדרס, רבינא אמר: כגד – לאו לחתיכה קאי, עובר – לחתיכה קאי, וכל העומד לחתוך – כחתך

מה מצינו – כדקתינא לקמיה: ומנין לטרה ששחיטה מטהרתה. אף שחיטה בהמה תטהר את האבר – גריסין. לא אם טיהרה שחיטה מטהרת אותה – שחיטה מן הדין הוא, שהיה דבר שנופה. ומנין לטרה ששחיטה מטהרתה – דשמונה אינה מטהרתה. ומן הדין אינה מטהרתה. ומה **טמא** אף שחיטה מטהרתה – מלטמא, דהכי תניא בתורת כהנים: "כלל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה וגו' כל הגונג בעה שטמא" (ויקרא כה: "שטמים הם לכם") – להביא בהמה טמאה שחיה מטהרתה שחיטה, והלא דין הוא. והשרץ אסור באביה, ובהמה טמאה אסורה באביה, מה שרץ אין שחיטתו מטהרתה, דכתיב בהו: "שטמים הם לכם" – אף בהמה טמאה לא תטהרנה שחיטה. או כלך לדרך זו: בהמה טמאה אסורה באביה, וטרה אסורה, מה טרפה שחיטה מטהרתה – אף בהמה טמאה אין ללמוד לומר: "העור בהם" – להביא בהמה טמאה שלא תטהרנה שחיטה. שלא היה לה שעת הפישה – ליטור מוטמאת על ידי שחיטה. תאמר בפרה שחיטה לה שעת הפישה – וכן דחל עלה תורת שחיטה – חו לא פקעה מניה, והדאי בכלל שאר צאן ובקר. מול לך מה שהבאת – טור מן אבריה וזו שהבאת, הרי שגולדה מטהרת מן הפסוק? – לא, אם אמרת בבהמה טמאה, שיש במינה שחיטה – תטהרנה. שיש במינה שחיטה – הלבך חי שנקל מבגד בקר וצאן, אבל מן שמונה חי שפסד מבגדמה חיה – אל לנו במה לטהר אפילו נשטף, לפי שאינו בכלל בקר וצאן. **גמרא** אמאי – בשר העובר טמא? והלא לא נגע האבר בשם, אלא על ידי חבורו, אותו מגע – חבור בית הסתרים הוא שאינו נראה! וטומאת בית הסתרים – קיימא לן במסכת נדה (מבב) דלא מטמא, **לימא רבי מאיר למעמיה** – דאית ליה טומאת בית הסתרים מטמא. שלש – טפחים, בגד שראוי למדרס, והיה מדרס חזב במשכבו" וגו' (ויקרא טו). שנחלק – ואינו ראי עוב למדרס, אבל ראי הוא לשאר טומאות, קיימא לן שלש אצבעות על שלש רגליהם. מהור מן המדרס – מלטמא אדם וכלים. אבל **טמא** מדרס – טומאה חנוגה במדרס כפי שיש לו, והוי ראשון לטומאה. מפני שנגעו זה בזה בעורן מאחוריו שדיו מדרס. וכן **באידי** מדרס נגע זה – מאחר שנחלק, שהיה חבור אינו נגע, לפי שהוא בית הסתרים אלא אם שיש לומר שיש כלום טומאה משמרת עליו – לאו משום מגע מדרס. **אלא** שאם נגע בו הזב ברבול ערום שדרס עליו, או לאחר שדרס עליו, הוה עליו שני טומאות: טומאת מדרס שהיא אב הטומאה, וטומאת מגע, שהיא ראשונה וטומאה אלה לטמא אוכלין ומשקין, ונחלק – טהור מוטמא מדרס, ואינו אב הטומאה, עד אבל טמא מגע הזב כל זמן שלא טבל ונפחת משלש אצבעות. **לא** שנו – דנחלק רבי יוסי על רבי מאיר. **אלא** בשלש על שלש שנחלק – דליכא למימר: בשעת פרישתן זה מזה קבל טומאת מגע זה מזה, שהיה בשעת פרישתן של זה בזה כדי לטמא בזה, ולא בזה כדי לטמא בגד, שהרי אין בהם שיעור אב הטומאה. אבל שלש אצבעות הבאין מבגד גדול – שהיה טמא מדרס, ותחבו ממנו שלש אצבעות – טהור החתיכה הקטנה מן המדרס. שאין בה שיעור, והטמא מגע מדרס. אפילו לרבי יוסי דאמר אין מגע החמור נגע, דהא בית הסתרים הוא אב חמור, משום דבשעת פרישתו מאביה אי אפשר לימצעם שלא יגע מעט מעט, ובשעת פרישה אינו בית הסתרים, ומקבל טומאה מאביו שיש בו שיעור אב הטומאה, והבא גביו מתניתין נמי, אפילו רבי יוסי מודה דמגעו מגע, משום שעת פרישה כשהחור האבר מן העובר, כחתוך

לומר: דבעי לאלוקמי אב ביתו בכל דוחו, עד שמגיע לעצם וקלעו נגע שניעול לפקד ודחוק. דייק מנהל דלא גזר טומא על חיהא, דאם כן היה מטמא מהם שבפנים, ומשני (פסחים קכא) גבי אבר שאר מקצתו, דחוק עד שמגיע לעצם וקלעו נגע שניעול לפקד ודחוק. דייק מנהל דלא גזר טומא על חיהא, דאם כן היה מטמא מהם שבפנים, ומשני דטומאת

מִכְרָ לֹא אֶת הַשְּׂדֵה, וְאָמַר לוֹ: "אִם מַעֲכָשְׁיוֹ אֶתְּהָ נֹתֵן לִי – הֲרִי הִיא לָךְ בְּאַלְפָּה זָוָה, וְאִם לַגֶּרֶן – בְּשָׁנִים עֶשְׂרֵה מָנָה" – אָסוּר.

מִכְרָ לֹא אֶת הַשְּׂדֵה, וְנָתַן לוֹ מִקְצֵת דָּמִים, וְאָמַר לוֹ: "אִימָתִי שֶׁתִּרְצֶה הִבָּא מְעוֹת וְטַל אֶת שְׁלֹף" – אָסוּר.

הִלְחִיחוּ עַל שְׂדֵהוּ, וְאָמַר לוֹ: "אִם אֶתְּהָ נֹתֵן לִי מִכָּאֵן וְעַד שְׁלֹשׁ שָׁנִים – הֲרִי הִיא שְׁלִי" – הֲרִי הִיא שְׁלֹף. וְכֹךְ הָיָה בְּיִתּוֹם בֶּן זִוְנִין עוֹשֶׂה עַל פִּי חֲכָמִים.

[דף כ' ע"א]

גמרא תַּנִּי: הַמּוֹכֵר שְׂדֵה לַחֲבִירוֹ, וְאָמַר לוֹ: "עַל מִנָּת שְׂאֵהָ בֹה אָרִיס". "עַל מִנָּת שְׂאֵהָ בֹה שׁוֹתֵף". "עַל מִנָּת שֶׁהַמַּעֲשֻׂרוֹת שְׁלִי". "עַל מִנָּת שֶׁכְּשֶׁתִּמְכְּרֶנָּה, לֹא תִמְכְּרֶנָּה אֲלָא לִי". "שֶׁכֵּל זְמַן שְׂאֵנִי רוֹצֶה, נֹתֵן דָּמֶיהָ וְנוֹטְלָהּ" – מוֹתֵר.

הָיָה חַיִּיב לוֹ מְעוֹת וְכָתַב לוֹ שְׂדֵהוּ בְּמִכְרָ, כָּל זְמַן שֶׁהַמּוֹכֵר אוֹכֵל פִּירוֹת – מוֹתֵר. כָּל זְמַן שֶׁהַלּוֹקֵחַ אוֹכֵל פִּירוֹת – אָסוּר. רַבִּי יוֹדֵה אוֹמֵר: בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ – מוֹתֵר.

אָמַר רַבִּי יוֹדֵה: כֶּךָ הָיָה בְּיִתּוֹם בֶּן זִוְנִין עוֹשֶׂה עַל פִּי חֲכָמִים. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רָאִינָהּ? מוֹכֵר אוֹכֵל פִּירוֹת הָיָה.

רַבִּי יוֹחֲנָן וְרַבִּי לְעָזָר וְרַבִּי הוֹשַׁעְיָה אָמְרִי: מִכְּתִי עָרִי חוֹמָה לְמַד רַבִּי יְהוֹדָה. דִּתְנִי: שָׁנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה עָרִי חוֹמָה – הֲרִי הֵן כָּמִין רִבִּית וְאִינָה רִבִּית.

תַּנִּי חוֹרֵן תַּנִּי: הֲרִי זֶה רִיבִית, אֲלָא שֶׁהַתִּירָה הַתּוֹרָה. מֵאֵן דָּמַר הֲרִי זֶה כָּמִין רִיבִית וְאִינָה רִבִּית – רַבִּי מֵאִיר. מֵאֵן דָּמַר הֲרִי זֶה רִיבִית אֲלָא שֶׁהַתּוֹרָה הַתִּירָה – רַבִּי יוֹדָה.

אָמַר רַבִּי אִידִי: כִּד סְלָקִית מִגְּלוּתָא, אֲשַׁכְּחִית עוֹבְדָא קוּמִי רַבִּי אִמִּי. הֲרִי זֶה כָּמִין רִבִּית וְאִינָה רִבִּית.

אָמַר רַבִּי הוֹזְקִיָה: לֹא אָמְרוּ אֲלָא, זֶה רִבִּית שֶׁהַתּוֹרָה הַתִּירָה. כָּאֵן – הַתּוֹרָה הַתִּירָה, הָא בְּמִקּוֹם אַחֵר – לֹא! אֲפִילוּ בֶּן לֹא אֲשַׁנָּה.

רַבִּי אִמִּי אָמַר: בְּיִתָּא עִם דִּיִּירָא דְאִיר.

[דף כ' ע"ב]

הלכה ג' מתני' אין מושיבין חנוני למחצית שֶכר. לא יתן מעות לקח בֶּהֱן פירות למחצית שֶכר, אֵלָא אם בֶּן נותן לוֹ שֶכר כְּפועֵל כְּמִל. אין מושיבין תַּרְנַגְלוּלִין לְמַחְצָה, ואִין שְׁמִין עֲגָלִים וְסִיָּהִים לְמַחְצָה, אֵלָא אם בֶּן נתן לוֹ שֶכר עֲמֵלוֹ וּמוֹזְנוֹת. אֲבָל מַקְבְּלִין עֲגָלִים וְסִיָּהִים לְמַחְצָה, וּמַגְדִּילִין אוֹתָן עַד שְׁיָהוּ שְׁלִשִּׁין. וְחִמּוֹר, עַד שֶׁתִּהְיֶה טוֹעֵנָת:

גמרא חד בר נש אשאל לְחִבְרִיה דִּינָרִין, אָמַר לֵיהּ: סב שְׁנֵי דִינָרִין אֲגָרָה, וּמַה דִּינוֹן עֲבָדִין – דִּילִי וְלָהּ.

תני: הנותן מעות לְחִבְרִי לִקַּח בֶּהֱן פירות למחצית, ואָמַר לא לְקַחְתִּי – אין לוֹ עָלָיו אֵלָא תַרְעוּמָת. ואם ידוע שְׁלָקָה – הָרִי זֶה מוֹצִיא מִמֶּנּוּ עַל כְּרָחוֹ.

הנותן מעות לְחִבְרִי לִקַּח בֶּהֱן פירות למחצית שֶכר, רָצָה אֶחָד מֵהֶן לִיִּישָׁנָן – חֲבִירוֹ מַעֲכָב עַל יָדוֹ. אם הָיָה עָרֵב שְׁבִיעִית – אין חֲבִירוֹ מַעֲכָב עַל יָדוֹ, שֶׁשְׁנֵיהֶן עַל מִנָּת בֶּן לְקָחוֹם.

הנותן מעות לְחִבְרִי לִקַּח בֶּהֱן פירות למחצית שֶכר, אם אָמַר: הָא לָךְ מִנָּה שְׁאִינוּ יָכוֹל לְעִמּוֹד בְּפִרְטוּמָא – הָרִי זֶה אָסוּר. רָצָה פירות מוקירין – הָרִי זֶה מוֹתֵר.

הנותן מעות לְחִבְרִי לִקַּח בֶּהֱן פירות למחצית שֶכר – רִשְׁאֵי הַלּוֹקֵחַ לִקַּח מֵאוֹתוֹ הַמִּין. כְּשִׁמוּכֵר – לא יִמְכּוֹר שְׁנַיִם בְּאַחַת, אֵלָא מוֹכֵר זֶה רֹאשׁוֹן וְזֶה אַחֲרוֹן.

הנותן מעות לְחִבְרִי לִקַּח בֶּהֱן פירות למחצית שֶכר – רִשְׁאֵי לִקַּח מִכָּל מִין שְׁיִרְצָה. לא יִקַּח לוֹ בֶּהֱן בְּסוֹת וְעֲצִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: הָדָא אֲמָרָה: הַמְכַּטֵּל בַּיָּם חֲבִירוֹ – אין לוֹ עָלָיו אֵלָא תַרְעוּמָת.

[דף כ"א ע"א]

הַמְכַּטֵּל שְׂדֵה חֲבִירוֹ – חַיִּיב לְשַׁפּוֹת לוֹ. הַמְכַּטֵּל סְפִינַת חֲבִירוֹ וְחִנּוֹת חֲבִירוֹ מַהוּ?

הַמּוֹלִיד פירות מִמָּקוֹם הַזֶּה לְמָקוֹם הַיּוֹקֵר, אָמַר לְחֲבִירוֹ: "תִּנָּם לִי וְאֲנִי נותן לָךְ כְּדֶרֶךְ שְׁאֵתָה נותן לְמָקוֹם פְּלוֹנִי", אם בְּאַחֲרִיּוֹת הַנּוֹתֵן – אָסוּר, וְהַלּוֹקֵחַ – מוֹתֵר.

המוליך חבילה ממקום למקום, אומר לו: תנייה לי ואני נותן לך כדרךך שאת נותן במקום פלוני, אם באחריות הנותן – אסור, וחלוקה – מותר. אבל חמירין המקבלין מבעלי בתים – מעמידין להן פירות במקום היוקר פשער הוול.

רבי יודה בר פזי: עד מקום שדרךכו לילך ולבוא בו ביום. רב הונא אמר: נעשה שלוחו. ודא מתיבין, הונה, שליח שנגאנס – חייב על האונסין? שנגאנס – פטור על האונסין! לא פעמים מתנה שומר חנם להיות פשוט!

[דף כ"א ע"ב]

והתני רבי הושעיה: פשם שחייב בפולה – כך חייב במקצתה. מאי דדון מויתתה? תמן – משלם פשער היוקר, ברם הקא – משלם פשער הוול.

הלכה ד' מתני' שמיין פרה וחמור וכל דבר שדרךכו לעשות ולאכול למחצת. מקום שנהגו לחלק את הולדות מיד – חולקין. מקום שנהגו לגדל – יגדלו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: שמיין עגל עם אמו, וסביה עם אמו, ומפרין על שדהו, ואינו חושש משום רבית.

גמרא תני: שם הוא אדם מחבירו בהמה במנת לעלות לו וולד אחד וגיזה אחת לשנה. תרנגולת בעשרה ביצים לחודש.

השמה תרנגולת מחבירתה – מיטפלת באפרוחין כל זמן שצריכין לאימן.

מיטפל בבהמה דקה – שלשים יום, ובגסה – חמשים יום. רבי יוסי אומר: בדיקה – שלשה חדשים מפני שמיפולה מרובה. יותר מיכן – חלקו של בעל הבית, והשנה עליו, הכל במנהג המדינה.

מהו חלק של בעל הבית והשנה עליו? בר נש דיהב לחבריה מאה דינריו, עבדיו עשרין דינריו, אהו נסב פלגא, ואהו פלגא של בעל הבית איתעבדון עליו קרו. בגי אינש עבדיו בן? אלא נסבין ויהבין, ובסיפא פלגין.

השם בהמה לחבירו כמה חייב באחריותו? בבהמה טמאה – שנים עשר חדש. באדם – עשרים וארבע חדש.

מקום שנהגו לעלות שחר פתח למעות – מעלין. וולדות לבהמה – מעלין, הכל במנהג המדינה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר שמין וכו'. אפילו במקום שמעלין שכתב פתח למעות, ואינו חושש משום רבית.

השם בהמה מחבירו עד כמה חייב באחריותה? סומכים אומר: הגדרות – שנים עשר חדש. באותנות – עשרים וארבע חדש. עמד עליו בתוך הזמן – שמין לו. אחר הזמן – אין שמין לו. לא דומה טיפול שנה אחת לשתי שנים.

השם בהמה לחבירו – אין פחות משנים עשר חדשים. מתה בכוסיא – יחב פוליה. דלא בכוסיא – יחב פלגא. כיצד? שמה במנה והשביחה ושזה מאתים. מתה בכוסיא – יחב שלשה של זחב. דלא בכוסיא – יחב חמשים וזו. הכחישא ויפה חמשים וזו, מתה בכוסיא – יחב שלשה של זחב. דלא בכוסיא – יחב חמשים וזו. הכחישא ויפה חמשים וזו, מתה בכוסיא – יחב שלשה של זחב. דלא בכוסיא – יחב חמשים וזו.

השם בהמה מחבירו – אין פחות משנים עשר חדש. עשה בה כל ימות החמה, ואמר למוכרה בימות הגשמים – בופין אותו שיאכילה כל ימות הגשמים. האכילה כל ימות הגשמים, ואמר למוכרה בימות החמה – בופין אותו שיעשה בה כל ימות החמה.

[דף כ"ב ע"א]

תני, רבן שמעון בן גמליאל אומר: מפרין על שדהו ואין חושש משום רבית. כיצד? קיבל הימנו בעשרה פורין הטון, אמר לו: תן לי סלע אחד ואני נותן לך שנים עשר פורין לגורן – מותר.

רבי יוחנן אומר: מפני שהשדה מצוי להתברך. ריש לקיש אומר: נעשה במשכיר לו שדה ביוקר.

מה ביניהן? חנות וספינה. מאן דמר מפני שהשדה מצויה להתברך – מפרין על חנות וספינה. מאן דמר נעשה במשכיר לו שדה ביוקר – חנות וספינה אין מפרין.

אמר רבי יעקב בר אחא: בפירוש פלוגי, רבי יוחנן אומר: מפרין על חנות וספינה. ריש לקיש אומר: אין מפרין.

מתניתא מסייעא לריש לקיש. אין מפרין על חנות וספינה ועל דבר שאינו עושה בגופו.

הלכה ה' מתני' אין מקבלין צאן ברזל מישראל, מפני שהוא רבית. אבל מקבלין צאן ברזל מן העכו"ם. ולוין מהן ומלוין אותן ברבית, וכן בגר תושב.

מלוגה הוא ישראל על מעותיו של עכו"ם מדעת העכו"ם, אבל לא מדעת ישראל.

גמרא אי זהו צאן ברזל? היו לפניו מאה צאן, אמר לו: הרי הן עשויות עליך במאה של זהב, וולדן וחלבן וגזיתן שלד, ואם מתו – את חייב באחריותן, ואת מעלה לי סלע של כל אחת ואחת משלד באחרונה – אסור.

רבי ירמיה בעי: תמן את מר: צאן ברזל – לראשון, וכא את מר: לשני? אמר רבי יוסי: תמן, שעיקר לראשון, וולדן לראשון. ברם הכא – עיקרן לשני, וולדן לשני.

רבי ירמיה בעי: תמן את מר: נושא שטר חייב על האונסין – אסור, וכא את מר, נושא שטר חייב על האונסין – מותר! לא פעמים שמתנה שומר חנם להיות פשוט!

ולווין מהן ומלוין אותן ברבית כו'. רבי אמר: תושב האמור בעבד עברי, איני יודע

[דף כ"ב ע"ב]

מה מיבול! גר צדק האמור בריבית, איני יודע מה מיבול!

מלוגה ישראל מעות עכו"ם מדעת העכו"ם, אבל לא מדעת ישראל. ישראל שלוגה מעכו"ם וביקש להחזירם לו, אמר לו ישראל אחר: "תנם לי ואני נותן כדרך שאות נותן לו" – אסור. ואם העמידו עם העכו"ם – מותר.

עכו"ם שלוגה מישראל וביקש להחזירם לו, אמר לו ישראל אחר: "תנם לי ואני מעלה לו רבית" – מותר. ואם העמידו אצל ישראל – אסור. אמר רבי יוסי: והוא שהעמידו אצל ישראל.

ישראל שלוגה מעכו"ם, ועכו"ם מישראל, ונתגגיר, בין שזקפן עד שלא נתגגיר, בין משנתגגיר – גובה חקרו ולא הריבית.

אבל עכו"ם שלוגה מישראל ונתגגיר, אם עד שלא נתגגיר זקפן עליו במלוגה – גובה חקרו והריבית. משנתגגיר – גובה חקרו ולא הריבית. בר קפרא אמר: גובה את חקרו ואת הריבית. אמר רבי יעקב בר אחא: טעמא דבר קפרא, מפיון שאות מכריהו מן הריבית – אף הוא נעשה גר שטר.

לוגה אדם מבניו ובנותיו בריבית, אלא, שמחנכן בריבית. אמר רב: כגון אנא לרבה בר בר חנה, ורבה בר בר חנה לי.

לא יהא אדם לווה בשקל ומלוה בסלע, אבל עבו"ם – לווה בשקל ומלוה בסלע.

ישראל לווה מעבו"ם ועבו"ם מישראל, וישראל נעשה לו ערב,

[דף כ"ג ע"א]

ואינו חושש משום רבית.

ישראל שמינה עבו"ם אפטרופא או סנטר – מותר ללוות ממנו בריבית. ועבו"ם שמינה ישראל

אפטרופא או סנטר – אסור ללוות ממנו בריבית.

מעו"ת עבו"ם שהיו מופקדין אצל ישראל – אסור ללוות בריבית. מעו"ת ישראל שהיו מופקדין ביד

עבו"ם – מותר ללוות ממנו בריבית. זה הכלל: כל שהוא באחריות ישראל – אסור. באחריות עבו"ם

– מותר.

הלכה ו' מתני' אין פוסקין על הפרות עד שיצא השער. ה"ה הוא תחלה לקוצרים – פוסק עמו על

הגדיש, ועל העביט של ענבים, ועל הפעמן של זיתים, ועל הביצין של יוצר, ועל הסיד משושקע

בבשנו.

פוסק עמו על הנזבל כל ימות השנה. רבי יוסי אומר: אין פוסק עמו על הנזבל עד שיהא לו זבל באשפות.

וחכמים מתירין.

פוסק עמו בשער הגבוה. רבי יהודה אומר: אף על פי שלא פסק עמו, יכול לומר: תן לי כזה, או תן

לי מעותי.

מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע, אבל לא לאכל. שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חטין

ביקר והוולו, או בזול והוקירו, ונמל מהן בשעת הזול. לא שהלכה כן, אלא שרצה להחמיר על עצמו.

גמרא מהו לפסוק בשער של סירקי? רבי יוחנן אומר: פוסקין. ריש לקיש אומר: אין פוסקין.

רבי בון בר חייא בעא קומי רבי זירא: לא מסתברא דיודי ריש לקיש לרבי יוחנן בשער סירקי של

ציפורין שאינה פוסקת! אמר רבי בון בר בהנא:

[דף כ"ג ע"ב]

ותימיה אנא, איך רבנן פליגי, בין פוסק לפירות, בין פוסק למעות, בין מלוה לפירות!

אמר רבי ירמיה: במלואה אית פליגו, אבל בפונדק בפוסק – כל עמא מודו שאסור.

אמר רבי יוסה: בפסוק אית פליגו, אבל במלואה – כל עמא מודה שמוותר.

דבי רבי ינאי אמרי: פוסקין על השחת. רבי יוסי בן חנינה אומר: אף על חלות דבש.

רבי יוחנן אומר: כל העיירות הפסוקות למיכריא, ביון שיצא שער של מיכריא – פוסקין.

היה הוא תחילה לקוצרין – פוסק עמו על הנדיש כו'. רב אומר: מחוסר מעשה אחד – פוסק. מחוסר

במה מעשים – אינו פוסק. רבי יוחנן וריש לקיש תריהון אמרין: אפילו מחוסר כמה מעשים – פוסק.

והא מתניתא פליגא על רב, היה הוא תחילה לקוצרין כו'! אבא בר זמינא יתב חוד דינר לקפילה, ונסב

מיניה בשעה זלילה דכל שתא, ולא מודי רב.

רבי חייה רובה הוה ליה ביתו, אתו חפרייא מיובנה מיניה. אומר לון: לית בדעתי מוזהביתא בדון, אלא

בפוריא. אמרו ליה: ויבנה לן בדין מה דאת עתיד מיובנתיה בפוריא. אתא שאל לרבי, אומר ליה:

אסור. נפק קבעה במתניתא, ותני בן.

היה חייב לו מעות ובא ליטול ממנו בגורן, ואמר לו: "עשים עלי פשע שפשוט ואני אעלה לך כל שנים

עשר חדש" –

[דף כ"ד ע"א]

אסור, דלא באיסרו תבא לידו.

אמר רב: מודי רבי חייה חביבי, די לן יתבין ליה וקנה מן כפר – שרי. אנרא מן כפר וקנה בתר בן

– שרי. קנה מכפר, אנרא בתר בן – אסור.

רבי לעזר יתב דינר לחד בר נש, אומר ליה: מה דהינון עבדין מיפן ועד חנוכה – ידי. מתמן ולחלן

– לית לי עמך עסוק, איז פחתין ואין יתרון – דידה, בעא מיתן ליה בתר חנוכה ולא קביל רבי לעזר,

חשש על קרוב לשכר ורחוק להפסד.

ותני בן: קרוב שכר ורחוק הפסד – זו מידת רשעים. קרוב הפסד ורחוק שכר – זו מידת צדיקים. קרוב

לזה ולזה, רחוק לזה ולזה – זו מידת כל אדם.

רבי יצחק יתב דינרין לבר נש, בעא מיבעד ליה פהדא דרבי לעזר, ולא קיבל עילווי.

בְּהֵנָּה יִהְיֶה אֲרָבָעִים דִּינָרִין לְכָר נֶשׁ מִיּוֹזֵן לִיה פִּיתָהּ, יִקְרָא פִיתָנָא. אֵתָא שָׂאל לָרֵב, אָמַר לִיה: אִיזִיל סָב מִינִיה אֲרָבָעִים כּוּרִין רַבְרָבִין.

בִּיקֶשׁ רַבִּי לְהַתִּיר קְלִיטוֹ שְׁלִים, וְלֹא הִנִּיחוּ רַבִּי וּשְׁמַעְיָאל בִּי רַבִּי יוֹסִי. וְאֵית אָמְרִי: רַבִּי וּשְׁמַעְיָאל בִּי רַבִּי יוֹסִי בִּיקֶשׁ לְהַתִּיר, וְלֹא הִנִּיחוּ רַבִּי.

מַאי קְלִיטוֹ שְׁלִים? כּר נֶשׁ דִּיהָב לְחִבְרִיה מַחוּ דִּינָרִין, כְּגוֹן אִילָין דִּיהֲבִין עִיבִידְתָּא לְאִילָין דְּמַפְרָשִׁין לְרִיסִים, מִתְרַתִּין קְסוֹסְטָבָן אִו מוֹשְׁלָשָׁה קְסוֹסְטָבָן – אִין זֹו רַבִּית, אֵלֹא הַפְרָשָׁא.

רַבִּי יוֹסֶה וְרַבִּי לָעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָא שְׁנִיחִין אָמְרוּ דְּכָר אֶחָד, דְּתַנִּינֵן תַּמָּן: הִיָּה לֹו דְּכָר מוֹעֵט – מוֹסֵף עָלֵיו וְהוֹלֵךְ. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹסֵר, עַד שִׁיעָמִיק שְׁלֹשָׁה אִו עַד שִׁיתָן עַל הַפֶּלַע.

הִלְכָּה ז' מִתַּנִּי 'לֹא יֹאמַר אָדָם לְחִבְרוֹ: "הִלְוִינִי כּוֹר חֲטִיין וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ מִן הַגֶּרֶן". אֵלֹא אוֹמַר לֹו: "עַד שִׁיבּוֹא בְּנִי, אִו עַד שְׁאֲמַצָּא הַמִּפְתָּח". וְהָלַל אוֹסֵר.

[דף כ"ד ע"ב]

וְכָךְ הִיָּה הָלַל אוֹמַר: לֹא תִלְוֶה אִשָּׁה כְּכָר לְחִבְרָתָהּ עַד שִׁתַּעֲשִׂינָהּ בְּדָמִים, שְׁמַא יוֹקִירוּ הַחַטִּים, וְנִמְצָאוּ בָאוֹת לִידֵי רַבִּית.

גִּמְרָא תַּנִּי: לֹא יֹאמַר אָדָם לְחִבְרוֹ: "הִלְוִינִי כּוֹר חֲטִים, וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ לְגֶרֶן". הָא עַד שְׁתִּים שְׁלֹשׁ שִׁבְתּוֹת – מוֹתֵר. וְהָלַל אוֹסֵר. שְׁמוּאֵל אָמַר: הִלְכָּה כְּהִלָּל.

הִלְכָּה ח' מִתַּנִּי 'אוֹמַר אָדָם לְחִבְרוֹ: "נִכְשׁ עָמִי וְאֲנִכְשׁ עָמֶךָ", "עֲדֵר עָמִי וְאֲעֲדֵר עָמֶךָ". וְלֹא יֹאמַר לֹו: "עֲדֵר עָמִי וְאֲנִכְשׁ עָמֶךָ".

כָּל יָמֵי גֶרֶד – אֶחָד. כָּל יָמֵי רַבִּיעָה – אַחַת. לֹא יֹאמַר לֹו: "חֲרַשׁ עָמִי כְּגֶרֶד וְאֲנִי עָמֶךָ כְּרַבִּיעָה".

רַבִּין גְּמִלְיָאל אוֹמַר: יֵשׁ רַבִּית מְקַדָּמַת, וְיֵשׁ רַבִּית מְאַחֶרַת. כִּיצַד? נָתַן אֶת עֵינָיו לְלוֹוֹת הַיָּמָנוּ, הִיָּה מוֹשְׁלָח לֹו וְאָמַר: "בְּשִׁבְלִי שִׁלְוִינִי" – זֹו הִיא רַבִּית מְקַדָּמַת. לֹוֹ הַיָּמָנוּ וְהַחֲזִיר לֹו אֶת מַעוֹתָיו, הִיָּה מוֹשְׁלָח לֹו וְאָמַר: "בְּשִׁבְלִי מַעוֹתָיו שְׁהִיו כְּטִילוֹת אֲצִלִּי" – זֹו הִיא רַבִּית מְאַחֶרַת.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: יֵשׁ רַבִּית דְּכָרִים, לֹא יֹאמַר לֹו: "דַּע אִם בָּא אִישׁ פְּלוֹנִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי".

אלו עובדין בלא תעשה: המלוה, והלוה, והערב, והעדים. וחכמים אומרים: אף הסופר. עובדים על כל תתן לו, ועל כל תתן ממנו, ועל לא תהיה לו בנשה, ועל לא תשימוז עליו נשה. ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך אני ה'.

גמרא אמר רבי יסא: בוא וראה כמה סמיות עיני מלוי רבית. אדם קורא לחבירו עובד עבודת אלילים ומגלה עריות ושופך דמים, ומבקש לירד עמו לחיו. והלה שובר העדים והלבלר, ואומר להן: "בואו והעידו שכפר במקום". ללמדך: שכל המלוה בריבית – פופר בעיקר.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: יותר ממה שכופרין בעיקר, כופרין, שעושין התורה – פלסטרן, ואת משה – טיפש, ואומרים: אילו היה יודע משה שפך היינו מריחין – לא היה כותבו!

רבי עקיבה אומר: קשה הריבית, שאף הטובה – רבית! הרי שאמר ליקח לו ירק מן השוק, אף על פי שנתן לו מעותיו – הרי זה רבית.

רבי שמעון אומר: קשה הריבית, שאף שאילת שלום – רבית. לא שאל לו שלום מימיו, ועל שלוה ממנו הקדים לו שלום – הרי זה רבית.

וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל מי שיש לו מעות ואינו מלווה בריבית – עליו הכתוב אומר (תהלים ט"ו): בספו לא נתן בנשה וגו'.

אמר רבי שמואל בר אימי: המיטמוט הזה לא היינו יודעין מהו, ובא שלמה ופירש (משלי כד) הצל לקוחים למות וגו'.

הדרן עלה פרק איזהו נשך

[דף כ"ה ע"א]

פרק ששי

הלכה א' מתני' השוכר את האמנין, והטעו זה את זה – אינו להם זה על זה אלא תרעומות. שוכר את החמר ואת הקדר להביא פריא פריין וחלילים לכלה או למת, פועלין לעלות פשתנו מן המשרה, וכל דבר שהוא אבד, וחזרו בהן – מקום שאין שם אדם, שוכר עליהן או מטען.

גמרא הטעו זה את זה מהו? איתי אתון עבדין עמי, היד אתון עבדין, מן חמש רבן, ואשכחון עבדין מן עשר רבן. למלאכה, אתון עבדין עמי, היד אתון עבדין, מן עשרה יומין, ואשכחון עבדין מן חמשה יומין.

הטען פעל חבית מהו? איתי אתון עבדין עם חביריכון, היד הינון עבדין, מעשר רבן, ואשכחון עבדין מחמש רבן. למלאכה, איתי אתון עבדין עם חביריכון, היד הינון עבדין, מחמשה יומין, ואשכחון עבדין מעשרה יומין.

במה דברים אמורים? שלא הלכו החמרים. אבל הלכו ולא מצאו תבואה. פועלין לנפש ומצאו שדהו ולחה – נותן להן שכר הליכה וחזירה. ולא דומה תבוא טעון לבא ריקן, עושה מלאכה ליושב ובטל, חיושב בצל ליושב בחמה.

רבי חייה רופה אגר חמרין למיתא ליה פיתן, הלכו ומצאוה לחה. אמר לון רב: פוק ורב לון אגרן משלם, ואמר להון: לא דאגא חייב מיתן לכון אנריכון, אלא אגא חיה. מתרית לכון.

במה דברים אמורים? שלא התחילו. אבל אם קבל ממונו שדה לקצור בשני סלעים, קצר חצייה והניח חצייה. בנגד לארוב בשני סלעים, ארג חצייו והניח חצייו – שמין לו. ביצד שמין לו מה שעשה? אם היה מה שעשה יפה ששה דינרין – נותן לו סלע, או ונמור מלאכתו. ואם סלע – נותן לו סלע.

רבי דוסא אומר: שמין מה שעתידי לעשות, אם היה מה שעתידי לעשות יפה שלשה דינרין – נותן לו שקל.

[דף כ"ה ע"ב]

או ונמור מלאכתו. ואם שקל – נותן לו שקל.

רבי זירא בשם רב הונא, רבי בינה, רבי ירמיה בשם רב: הלכה ברבי דוסא.

במה דברים אמורים? בדבר שאינו אבד, אבל בדבר האבד – שוכר עליו ממוקום אחר ומטעו, ואומר לו: סלע פסקתי לך, שניים אני נותן לך. נוטל מזה ונותן לזה.

אמר רבי אילא: ובלבד עד כדי שכו. עד כדון? ובלבד עד כדי שכו אותו היום. ובלבד עד כדי שכו לשעה.

במה דברים אמורים? במקום שאינו מוצא לשבור פועלים. אבל אם ראה המרין שממשמשין ובאין, או שפרק ספינתו בלמן, אמר לו: צא ושבור לך אחת מפל אילו – אין לו עליו אלא תרעומת.

הלכה ב' מתני' השוכר את האמנין וחזרו בהן – ידן לתחתונה. אם בעל הבית חוזר בו – ידו על התחתונה. כל המשנה – ידו לתחתונה. וכל החוזר בו – ידו לתחתונה.

גמרא רב אמר: פי לי בני ישראל עבדים (ויקרא כה, נח) – אין ישראל קונין זה את זה.

[דף כ"ו ע"א]

אמר רבי יוחנן: עבד עברי היא מתניתא.

על דעתיה דרב – בין פועל בין בעל הבית יכול לחזור בו. על דעתיה דרבי יוחנן – פועל יכול לחזור בו ולא בעל הבית.

הלכה ג' מתני' השוכר את החמור להוליכה ביהר והוליכה בבקעה, בבקעה והוליכה ביהר, אפלו זו עשרה מילין וזו עשרה מילין, ומתה – חיב לשלם. שכר את החמור והבריקה, או שנישאת באנגריא – אומר לו: "הרי שלך לפניך". מתה או נשברה – חיב להעמיד לו חמור.

השוכר את החמור להוליכה ביהר והוליכה בבקעה, אם החליקה – פטור, ואם הוחמה – חיב. בבקעה והוליכה ביהר, אם החליקה – חיב, ואם הוחמה – פטור. ואם מחמת הפועל – חיב.

השוכר את הפרה לחרש ביהר וחרש בבקעה, ונשבר הנקנן – פטור. בבקעה וחרש ביהר, ונשבר הנקנן – חיב. לדוש בקטנית ודש בתבואה – פטור. בתבואה ודש בקטנית – חיב, שהקטנית מחלקת.

גמרא ניקח ביהר והוליכה בבקעה. בבקעה והוליכה ביהר? רבי שמעון בן יקים אמר: בשמחה מחמת אור.

רבי דוסתאי בן ינאי אמר: שהכישוה נחש.

רבי יוחנן אמר: רבי מאיר היא דאמר: כל המשנה על דעת בעל הבית – נקרא גזלן.

שכר חמור והבריקה. דבזק.

או שנעשית אנגריא.

[דף כ"ז ע"ב]

אֵית תַּנְי תַּנִּי: אַנְגְרִיא – בְּמִיתָה, וְאֵית תַּנְי תַּנִּי: אֹמֵר לוֹ: "חֲרִי שְׁלָף לְפָנֶיךָ". מֵאן דְּתַנִּי אַנְגְרִיא בְּמִיתָה – בְּאוֹתוֹ שְׂכִיבֹל לְפָשֶׁר. מֵאן דְּמַר: אֹמֵר לוֹ: "חֲרִי שְׁלָף לְפָנֶיךָ" – בְּאוֹתוֹ שְׂאִין יָכוֹל לְפָשֶׁר.

תַּנִּי, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אֹמֵר: בְּדֶרֶךְ תְּלִיכְתָּהּ – אֵין חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר. שְׁלֵא בְּדֶרֶךְ תְּלִיכְתָּהּ – חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר.

אֹמֵר רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בֶּן חֲנִינָה: בְּקַפְנִדְרִיא – אֵין חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר. בְּסִילְקִי – חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר.

רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בֶּן חֲנִינָה: אַגְרָא מִיבָא לָלוֹד וְאִינְסִיבַת אַנְגְרִיא לָלוֹד – אֵין חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר. מִיבָא לָלוֹד וְאִינְסִיבַת אַנְגְרִיא לְצוֹר – חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר.

מִתָּה אוֹ נִשְׁבְּרָה – חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. רַבִּי יוֹחָנָן אֹמֵר: בְּשֹׁאֵמֵר לוֹ: "חֲמוֹר" סָתָם. אֲכַל אִם אֹמֵר לוֹ: "חֲמוֹר זֶה" – יָכִיל מֵימַר לֵיהּ: לְדִין בְּעִיתָ, אֵינִי לֵיהּ קוֹמִין.

רַב הוֹנָא אֹמֵר: חֵיִיב לְיַטְפֹּל בּוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם.

אֹמֵר רַבִּי זִירָא: אִם יֵשׁ בְּמַפִּילָה בְּדִי לְשִׁכּוֹר לוֹ גְּיִידוֹר קָטָן – אֵינּוּ חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר, וְאִם לֹא – חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר.

אֹמֵר רַבִּי הוֹנָא: אִם יֵשׁ בְּבִנְיָלָה בְּדִי לִיקַח גְּיִידוֹר קָטָן – אֵין חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר, וְאִם לֹא – חֵיִיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר אַחֵר.

הִלְכָה ד' מִתַּנִּי' הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהִבְיָא חֲטִין וְהִבְיָא שְׁעוּרִין. תְּבוּאָה וְהִבְיָא תֵּבֶן – חֵיִיב. כְּפָה יוֹסִיף עַל מִשְׁאוֹ וְיִהְיֶה חֵיִיב? סוּמְכוּם אֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סָאָה – לְגֻמְלָה, וְשִׁלְשָׁת קַבִּין – לְחֲמוֹר.

[דף כ"ז ע"א]

גְּמָרָא תַּנִּי: כְּפָה יוֹסִיף עַל מִשְׁאוֹ וְיִהְיֶה חֵיִיב? סוּמְכוּם אֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סָאָה – לְגֻמְלָה, וְשִׁלְשָׁה קַבִּין – לְחֲמוֹר. קַב – לְכַתָּהּ, וְשִׁלְשָׁה סֵאִין – לְעֻנְלָה. וְסַפִּינָה – לְפִי מַה שֶּׁהִיָּא.

שְׁיִירָה שְׁנַפֵּל עָלֶיהָ גֵּיִים – מִחֲשָׁבִין לְפִי מוֹמֶן וְלֹא לְפִי נְפִשׁוֹת. שְׁלָחוּ לְפָנֶיהֶן תַּיִיר – מִחֲשָׁבִין לְפִי נְפִשׁוֹת.

מסכת נזיר פרק שלישי

ג,א אמר רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, על שהיו שתי כתי עדים, אחת אומרת: שתיים, ואחת אומרת: חמש, שהוא נזיר כקטנה שבה, על מה נחלקו? על שהיו שני עדים מעידין אותו. כת אחת אומרת: שתיים. ואחת אומרת: חמש, שבית שמאי אומרים: נחלקה עדותן, ואין נזירות. ובית הלל אומרים: יש בכלל חמש שתיים – יהא נזיר שתיים.

ג,ב מי שאמר: 'הריני נזיר', ושהה כדי דבור, ושמע חבירו, ואמר: 'ואני' – הוא אסור וחבירו מתר. כמה הוא כדי דבור? כדי שאלת שלום.

ג,ג 'הריני נזיר', ושמע חבירו ואמר: 'פי כפיו, ושערי כשערו' – הרי זה נזיר. 'ידי כידו, רגלי כרגלו' – הרי זה נזיר. 'ידי נזירה ורגלי נזירה' – לא אמר כלום. 'ראשי נזירה, כבדי נזירה' – הרי זה נזיר. זה הכלל: דבר שהנשמה תלויה בו – הוא נזיר. דבר שאין הנשמה תלויה בו – אין זה נזיר.

ג,ד האומר לאשתו: 'הריני נזיר! ואת? אם אמרה: 'הן'! – שניהם אסורין. אם רצה להפר – מפר לה, מפני שקדם נדרו ל'הקם'. ואם לאו – הוא אסור והיא מתרת.

האומר לאשתו: 'הריני נזיר ואת?'! אם אמרה: 'הן' – שניהן אסורין. ואם לאו – שניהן מתרין, מפני שתלה נדרו בנדרה.

¹ הוא נדר בנזיר בנדאות, ותוך כדי כך הוא שואל אותה, אם גם את רוצה לדור נזירות.

² לא בדרך שאלה כמו באפן הקדם, אלא שתלה את הנדר שלו בנדר שלה, ומתפנן לומר לה:

הריני נזיר אם גם את תהיי כמוני.

³ לא בדרך שאלה.

אמרה לו אשתו: 'הריני נזירה', ואם אמר 'הן' – אסורין. אם רצה להפר – אינו יכול, מפני שקדם 'הקם' לנדר. ואם לאו – היא אסורה והוא מתר.

אמרה לו אשתו: 'הריני נזירה, ואתה?', אם אמר 'הן' – שניהן אסורין. ואם לאו – שניהן מתרין, מפני שתלתה נדרה בנדרו.

האומר לחבירו: 'הריני נזיר, ואתה?', אם אמר: 'הן' – שניהן אסורין. ואם לאו – הוא אסור וחבירו מתר.

האומר לחבירו: 'הריני נזיר, ואתה?!', אם אמר: 'הן' – שניהן אסורין. ואם לאו – שניהן מתרין, מפני שתלה נדרו בנדרו.

ג,ה האשה שנדרה בנזיר, ושמעה חביתה, ואמרה: 'ואני'. ואחר כך בא בעלה של ראשונה והפר לה – היא מתרת וחביתה אסורה. רבי שמעון אומר: אם אמרה: 'אף אני' – לא נתכונה אלא כמותה, ושתייהן מתרות. 'שבועה לביתי שאני נכנסת', ושגגה ונכנסה – מתרת לשעבר, ואסורה לעתיד לבא.

ג,ו האשה שנדרה בנזיר, ושמע בעלה ולא הפר לה. רבי מאיר ורבי אליעזר אומרים: הוא נתן אצבע בין שניה, שאם רצה להפר – יפר. ואם אמר: 'אי אפשי באשה נדרנית' – יוציא ויתן כתובה. רבי יהודה ורבי שמעון אומרים: היא נתנה אצבע בין שניו, שאם רצה להפר – אינו יכול. ואם אמר: 'אי אפשי באשה נזירה' – תצא שלא בכתובה. האשה שנדרה בנזיר, ושמע בעלה והפר לה, והיא לא ידעה שהפר לה בעלה, והיתה שותה יין ומטמאה למתים – הרי זו סופגת את הארבעים. כשהיה רבי עקיבה מגיע לדבר זה היה אומר: ומה מי שנתפון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה ואכלו – צריך כפרה וסליחה, המתפון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר

חזיר, על אחת כמה וכמה שצריך כפרה וסליחה!

ג, במה דברים אמורים? בתגלחת טהרה אבל בתגלחת טמאה - יפר שמפר לעתיד לבא, שיכול לומר: 'אי אפשר באשה מגלחת'. רבי אומר: אף בתגלחת טהרה, עד שלא גלחה - יפר, שיכול לומר: 'אי אפשר באשה מגלחת'. מי שנדר בנזיר, והיה שותה יין ומטמא למתים ואחר כך נשאל לחכם והתר לו - אין סופג את ארבעים. רבי יהודה אומר: אם אין סופג את ארבעים - יספג מכת מרדות.

ג, המפרש מעות לנזירותו - לא נהנין ולא מועלין, מפני שהן ראויין להביא בכלן שלמים. מת, והיו לו מעות סתומין - יפלו לנדבה. מעות מפרשין - דמי חטאת יוליד לים המלח. לא נהנין ולא מועלין. דמי עולה - יביאו עולה ומועלין. דמי שלמים - יביאו שלמים, ונאכלין ליום אחד, ואינן טעונין לחם. אלו לעולתו, והשאר לשאר. מת, דמי שלמים - יביא בהן שלמים. והשאר - יפלו לנדבה. אלו לחטאתי והשאר לשאר נזירותי - דמי חטאת יוליד לים המלח. והשאר - יביאו חציה לעולה וחציה לשלמים, ומועלין בכלן ואין מועלין במקצתן. אלו לעולה, והשאר לשאר נזירות, דמי עולה יביאו בהן עולה, ומועלין בהן, והשאר - יפלו לנדבה, ומועלין בכלן, ואין מועלין במקצתן. אלו לעולתי ואלו לחטאתי ואלו לשלמים ונתערבו - הרי זה לוקח בהן שלש בהמות, בין ממקום אחד בין משלש מקומות, ומחלל דמי חטאת על חטאתו. דמי עולה על עולה, דמי שלמים על שלמים, ונתן לבעלים - לא יתנם לבעלים עד שיחללם על כלם.

ג, בית שמאי אומרים: אין אדם מדיר את בנו בנזיר. ובית הלל אומרים: מדיר את בנו בנזיר. הדירו כשהוא קטן, וגלח, או שהביא שתי שערות - בטלה הימנו נזירות

אביו. אימתי אמרו 'האיש מגלח על נזירות אביו'? בזמן ששנר לאחר מיתת אביו, אבל נזר בחיי אביו, והפריש אביו מעותיו לנזירותו - הרי אלה יפלו לנדבה. רבי יהודה, רבי אליעזר, רבי מאיר ורבי יהודה אומרים: בין כך ובין כך אין זה מגלח על נזירות אביו. אימתי אמרו 'האיש מגלח על נזירות אביו'? בזמן שהניח אביו מעות סתומים לנזירותו ומת, אבל הניח מפרשין, או בהמה, בין כך ובין כך אין זה מגלח על נזירות אביו; דברי רבי יוסי. רבי אליעזר ורבי מאיר ורבי יהודה אומרים: בין כך ובין כך מגלח על נזירות אביו.

ג, מי שנדר בנזיר, ונשאל לחכם ואסר לו; בית שמאי אומרים: מונה משעה ששאל, ובית הלל אומרים: מונה משעה שנדר, נשאל לחכם והתיר לו, אלו ואלו מודים, שאם היתה לו בהמה מפרשת - תצא ותרעה בעדר; זו טעות טעה נחום איש המדי כשפתחו בנדר.

ג, יא היו מהלכין בדרך, ואחד בא כנגדן. אמר אחד: 'הריני נזיר שזה פלוני', ואחד אמר: 'הריני נזיר שאינו הוא'. 'הריני נזיר שאחד מכם נזיר', ואחד אמר: 'הריני נזיר שאין אחד מכם נזיר'. 'הריני נזיר ששניכם נזירים'. ואחד אמר: 'הריני נזיר שכלכם נזירים'; בית שמאי אומרים: כלם נזירים. ובית הלל אומרים: אין נזיר אלא מי שלא נתקמו דבריו, ויביאו קרבן בשתפות. רבי יהודה אומר משום רבי טרפון: אין אחד מהם נזיר, שלא נתנה נזירות אלא בהפלאה. רבי יוסי אומר: היו בית שמאי אומרים: 'הריני נזיר שזה יוסף', ונמצא יוסף, 'שזה שמעון', ונמצא שמעון. 'שהוא נזיר'. ראה אנדרוגינוס ואמר: 'הריני נזיר שזה איש'. ואחד אמר: 'הריני נזיר שאין זה איש'. 'הריני נזיר שזה אשה'. ואחד אומר: 'הריני נזיר שאין זה אשה'. 'הריני נזיר שזה איש ואשה'. ואחד אמר: 'הריני נזיר שאין זה איש ואשה'. 'הריני נזיר שאחד מכם נזיר'. 'שאין אחד מכם נזיר'.

'ששניכם נזירין'. 'שכלכם נזירין' - הרי אלו כלן נזירין, וכלם מוגין תשע נזירין.

מסכת נזיר פרק רביעי

ד,א נזיר שאכל כל האסורין לו בהתראה אחת - אין חיב אלא אחת. התרו בו ואכל, התרו בו ואכל ושתה - חיב על כל אחת ואחת. וכמה שעורו? בכזית. כלן מצטרפין בכזית, זין וחמץ כיוצא בהן, כיצד הוא עושה? מביא כוס מלא זין ומביא כזית איגורו ונותן לתוכו ושופע, אם שתה כיוצא בהן - חיב. ואם לאו - פטור; דברי רבי עקיבה. רבי אלעזר בן עזריה פוטר, עד שישתה רביעית זין בין שמזגו ושתאו, בין ששתאו חצאים. רבי אליעזר אומר: נזיר שהניח פיו על פי חבית של זין ושתה, שתאה כלה בהתראה אחת - אינו חיב אלא אחת. מתרין בו ושותה מתרין בו ושותה - חיב על כל אחת ואחת. וכן היה רבי אליעזר אומר: נטל אשכול של ענבים ואכל כלו בהתראה אחת - אינו חיב אלא אחת. מתרין בו ואוכל, מתרין בו ואוכל - חיב על כל אחת ואחת. אכל הימנו ענבים, לחים ויבשים, או שאכל הימנו שני חרצנים וזג, או שפחט הימנו כזית זין התר - הרי זה חיב על כל אחת ואחת.

ד,ב נזיר שמירט⁴ או ששפסף, או שתלש בו בזוג, אפלו כל שהוא - הרי זה חיב. אבל אין סותר אלא בתער וברב ראשו. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: כשם ששתי שערות מעפכות בו - כך שתי שערות סותרות בו.

ד,ג חמר בתגלחת, שהתגלחת אין לה שעור, ועשה בה את המגלח כמתגלח, מה שאין כן בשתייה, כיצד לא התר בכלל היוצא מן הגפן? נזיר ששתה זין של תרומה ושל מצעור שני, 'שבועה שאשתה זין' ושתה - הרי זה חיב על כל אחד ואחד.

⁴ שפרט בידו שערות מעקרן.

כיצד התר מכלל תגלחת? מצורע מחלט - הרי זה מגלח, ואין צריך לומר מצרעתו, אלא אפלו לתן סימן לנתקו, אם פשה ואם לא פשה.

ד,ד בין שנטמא הוא, בין שטמאוהו אחרים, בין בשוגג בין במזיד, בין באונס בין ברצון - סותר את הכל, וחיבין קרבן, בין שגלח הוא בין שגלחוהו אחרים, בין בשוגג בין במזיד, בין באונס בין ברצון - סותר את הכל וחיבין קרבן. אימתי אמרו 'תגלחת סותר שלשים יום? בזמן שאין לו לספר, הא אם יש לו לספר - הרי זה אין סותר. גלח על הזבח ונמצא פסול - תגלחתו פסולה וסותר שלשים יום.

ד,ה הכל משלחין תחת הדוד, חוץ מן טמא שגלח במדינה, מפני ששערו נקבר; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: טהורים כאן וכאן. היו משלחים טמאים כאן וכאן - לא היו משלחים. וחקמים אומרים: הכל לא היו משלחים תחת הדוד, חוץ מן הטהור שבמקדש, מפני שנעשה כמצותו. טמא כן וכן וטהור שבגבולין - אין משלחין תחת הדוד, ואין לך שמשלח תחת הדוד אלא נזיר שגלח בטהרה ובפתח אהל מועד, שנאמר (במדבר י, יח): "וגלח הנזיר פתח אהל מועד" וגו'.

ד,ו רבי שמעון השזורי אומר: האיש משלח תחת הדוד ואין האשה משלחת תחת הדוד, מפני פרחי כהונה. כיצד משלחו? נותן עליו רטב ומשלח, ואם שלח תחת הדוד של חטאת ואשם - יצא. אמר רבי שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחת. מעשה שבא אלי אחד מן הדרום, וראיתיו יפה עינים וטוב ראי, וקווצותיו סדורות לו תלתלים. אמרתי לו: בני! מה ראית לשחת שער זה נאה? נם לי: רועה הייתי לאבי, והלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחזו יצרי עלי, ובקש להעבירני מן העולם. אמרתי לו: ריקה!

ובאו ואמרו לה על בתה שהיתה מסכנת, והלכה ומצאתה שמתה, ונטמאה. עליה אמרו חכמים: תביא שאר קרבנה ותטהר, מפני שקדש שער בדם.

ד, כל מי שנזר שתי נזירות מנה ראשונה ולא הביא קרבנותיו - אסור לגלח ולשתות יין ולהטמא למתים. נטמא עד שלא גלח; רבי אליעזר אומר: צריך להביא קרבן טמאה. רבי יוסי אומר: אין צריך, מפני שיצא מכלל ראשונה ולכלל השניה לא בא.

מסכת נזיר פרק חמישי

ה, א כל אלו שאמרו 'אין מתחיל למנות עד שיטהר', אם נטמא - אין מביא קרבן טמאה. כל אלו שאמרו 'מתחיל ומונה מיד', אם נטמא - מביא קרבן טמאה.

ה, ב טמאה שנתונה על גפי כהל, אפלו מחצה על מחצה, וכן עדר בהמה חיה ועוף חיין, שהיו מהלכין זה אחר זה, אפלו ראשו של זה וראשו של זה בין רגלו של זה - אין הנזיר מגלח עליהן, ואין חייבין עליו על טמאת מקדש וקדשיו. רבי אליעזר אומר: בראשונה היו זקנים חלוקין, מקצתן אומרים: רביעית דם, ורבע עצמות. ומקצתן אומרים: חצי קב עצמות וחצי לוג דם. בית דין שאחריהן אמרו: רביעית דם ורבע עצמות לתרומות וקדשיו. חצי קב עצמות וחצי לוג דם לנזיר ולמקדש.

ה, ג אמר רבי אליעזר: כשהלכתי לערססקיא, מצאתי את רבי יהושע בן פתור, שהיה יושב ודן לפני רבי מאיר בהלכה: כל טמאה מן המת שהנזיר מגלח עליה - חייבין עליה משום ביאת מקדש, וכל טמאה מן המת שאין הנזיר מגלח עליה - אין חייבין עליה על טמאת מקדש. אמר לו: אל תהא זו קלה מן השרץ! אמרתי לו: כלום אתה בקי ביהושע בר ממל? אמר לי:

מפני מה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך? בדבר שעתידי להיות עפר רמה ותולעה? הרי עלי לגלח לשמים! עמדתי ונשקתיו על ראשו, ואמרתי: כמותך ירבו עושי רצון מקום בישראל, עליך הכתוב אומר (במדבר ו, יב): "איש או אשה כי יפליא לנדר נזיר להזיר לה".

ד, ז נזיר שנטמא בשביעי, וחזר ונטמא בשביעי - אינו מביא אלא קרבן אחד. נטמא בשמיני וחזר ונטמא בשמיני - מביא קרבן על כל אחד ואחד; דברי רבי אליעזר. רבי שמעון אומר: קרבן אחד על הכל עד שיביא אשמו. הביא אשמו ונטמא, אשמו ונטמא - חזב קרבן על כל אחד ואחד. וחכמים אומרים: קרבן אחד על הכל, עד שיביא חטאתו. הביא חטאתו ונטמא, והביא חטאתו ונטמא - מביא קרבן על כל אחד ואחד. הביא חטאתו ולא הביא אשמו - מונה. הביא אשמו ולא הביא חטאתו - אינו מונה. רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: כשם שחטאתו מעכבו, כך אשמו מעכבו.

ד, ח מודה רבי שמעון, שאם גלח על חטאתו שלא לשמה, ואחר כך הביא קרבנותיו לשמן - תגלחתו פסולה וזבחו לא עלו לו. גלח על העולה ועל השלמים שלא לשמן, ואחר כך הביא קרבנותיו לשמן - תגלחתו פסולה, וזבחו לא עלו לו. הראוי לבא בן שנה והביא בן שתים, בן שתים והביא בן שנה, או שהיה אחד מהן רובע, ונרבע, מקצה, ונעבד, אתנו, מחיר, שרוע, וקלוט - תגלחתו פסולה, וזבחו לא עלו לו, ושאר שלמי נזיר, שהביאן שלא כמצותו - נאכלין ליום ולילה אחד, ואינן טעונין לא לחם ולא זרוע.

ד, ט מי שנזרק עליו אחד מן הדמים, ונטמא. רבי אליעזר אומר: סותר את הכל, וחכמים אומרים: יביא שאר קרבנו ויטהר, מפני שקדש שער בדם. מעשה במרים התרמודית שנזרקו עליה אחד מן הדמים,

שְׁלֹף; וְסוֹפְרִין שְׁלִשִּׁים יוֹם, וּמִבִּיאִין קֶרֶבֶן טְמֵאָה וְקֶרֶבֶן טְהוֹרָה, וְאוֹמְרִים: 'אִם אֲנִי טָמֵא – קֶרֶבֶן טְמֵאָה שְׁלִי וְקֶרֶבֶן טְהוֹרָה שְׁלֹף, וְזֶה קֶרֶבֶן טְהוֹרָתִי. אִם אֲנִי טָהוֹר – קֶרֶבֶן טְהוֹרָה שְׁלִי וְקֶרֶבֶן טְמֵאָה שְׁלֹף, וְזֶה קֶרֶבֶן טְהוֹרָתִי'.

מִתְּ אֶחָד מֵהֶן, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: יִבְקֹשׁ אֶחָד מִן הַשּׁוֹק שְׂיִדֵּר כְּנִגְדּוֹ בְּנִזִּיר, וְאוֹמֵר: אִם טָמֵא הֵייתִי – הֲרִי אֶתָּה נִזִּיר מִיָּד, וְאִם טָהוֹר הֵייתִי – הֲרִי אֶתָּה נִזִּיר לְאַחֵר שְׁלִשִּׁים יוֹם. וְסוֹפְרִין שְׁלִשִּׁים יוֹם וּמִבִּיאִין קֶרֶבֶן טְמֵאָה וְקֶרֶבֶן טְהוֹרָה, וְאוֹמְרִים: אִם אֲנִי טָמֵא – קֶרֶבֶן טְמֵאָה שְׁלִי, וְקֶרֶבֶן טְהוֹרָה שְׁלֹף, סֶפֶק. וְאִם אֲנִי טָהוֹר – קֶרֶבֶן טְהוֹרָה שְׁלִי, וְקֶרֶבֶן טְמֵאָה שְׁלֹף סֶפֶק; וְסוֹפְרִין שְׁלִשִּׁים יוֹם, וּמִבִּיאִין קֶרֶבֶן טְמֵאָה וְקֶרֶבֶן טְהוֹרָה, וְאוֹמְרִים: 'אִם אֲנִי טָמֵא – קֶרֶבֶן טְמֵאָה שְׁלִי וְקֶרֶבֶן טְהוֹרָה שְׁלֹף, וְזֶה קֶרֶבֶן טְהוֹרָתִי. וְאִם אֲנִי טָהוֹר – קֶרֶבֶן טְהוֹרָה שְׁלִי וְקֶרֶבֶן טְמֵאָה שְׁלֹף, וְזֶה קֶרֶבֶן טְהוֹרָתִי'.

שְׁלֹף, וְזֶה קֶרֶבֶן טְהוֹרָתִי. שְׁלִשִּׁים יָמִים הָרֵאשׁוֹנִים וּשְׁלִשִּׁים יָמִים הָאַחֲרוֹנִים – אֲסוּר לְגַלֵּת, וּלְשִׁתּוֹת יֵינִי, וּלְטָמֵא לְמִתִּים, אִם גִּלַּח וְשִׁתָּה יֵינִי וְנִטְמָא לְמִתִּים – סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים, הוּא עֲצֻמוֹ, עַל הָרֵאשׁוֹנִים – חֵיב. וְעַל הָאַחֲרוֹנִים – פְּטוּר.

מִסְכַּת נִזִּיר פָּרָק שִׁישִׁי

וְאִם סֶפֶק נִזִּיר טָמֵא, סֶפֶק נִזִּיר טָהוֹר – אֲבָל נִזִּיר וּדְאִי⁶. סֶפֶק מְצוּרָע טָמֵא סֶפֶק מְצוּרָע טָהוֹר – אֲבָל מְצוּרָע וּדְאִי. אוֹכֵל בְּקִדְשִׁים אַחֵר שְׁשִׁים יוֹם. שׁוֹתֵה יֵינִי וּמִטְמֵא לְמִתִּים לְאַחֵר מֵאָה וְעֶשְׂרִים יוֹם. כִּי־צַד? אָמְרוּ לוֹ: נִזִּיר טָמֵא אֶתָּה וְאִין נִזִּיר טָמֵא מְגֻלָּח, אֲלֵא עַד שְׁבַעָה, צָא וּמְנָה שְׁבַעָה. הִזָּה וְשִׁנָּה, גִּלַּח וְהִבִּיא קֶרֶבֶן, מְנָה שְׁבַעָה וּבִקֵּשׁ לְגַלֵּת, וְאָמְרוּ לוֹ: נִזִּיר טָהוֹר אֶתָּה, וְאִין נִזִּיר טָהוֹר מְגֻלָּח אֲלֵא עַד שְׁלִשִּׁים, צָא וּמְנָה עֶשְׂרִים וּשְׁלִשָּׁה לְהִשְׁלִים שְׁלִשִּׁים, גִּלַּח וְהִבִּיא קֶרֶבֶן. מְנָה שְׁלִשִּׁים, וּבִקֵּשׁ לְגַלֵּת, אָמְרוּ לוֹ: נִזִּיר טָהוֹר אֶתָּה! וְאִין נִזִּיר טָהוֹר מְגֻלָּח

הֵן! כִּךְ אָמַר יְהוֹשֻׁעַ בַּר מִמֶּל מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כָּל טְמֵאָה מִן הַמֵּת שֶׁהִנָּזֵיר מְגֻלָּח עָלֶיהָ – חֵיבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם בִּיאַת מִקְדָּשׁ, וְכָל טְמֵאָה מִן הַמֵּת שְׁאִין הִנָּזֵיר מְגֻלָּח עָלֶיהָ – אִין חֵיבִין עָלֶיהָ עַל טְמֵאֵת מִקְדָּשׁ, וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת דְּבָרָיו.

הַדְּ שְׁאָלוּ אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן: הֲרִי שְׁהִיָּה נִזִּיר וּמְצָרַע, מֵהוּ שְׁיִגְלַח תְּגֻלַּת אַחַת, וְתַעֲלֶה לְנִזְרוֹ וּלְצָרְעָתוֹ? אָמַר לֵהֶן: אִין מְגֻלָּח. אָמְרוּ לוֹ: לָמָּה? אָמַר לֵהֶם: אֲלֵא זֶה מְגֻלָּח לְהַעֲבִיר שְׁעָר, וְזֶה מְגֻלָּח לְהַעֲבִיר שְׁעָר – יָפָה אַתֶּם אוֹמְרִים! אֲלֵא נִזִּיר מְגֻלָּח "לְהַעֲבִיר" שְׁעָר וּמְצָרַע מְגֻלָּח "לְגַדֵּל" שְׁעָר. אָמְרוּ לוֹ: אָף אֲנִי אוֹמְרִין לֹא תַעֲלֶה לוֹ בִּימֵי גָמְרוֹ, תַעֲלֶה לוֹ בִּימֵי סִפְרוֹ. אָמַר לֵהֶם: אִילּוּ זֶה מְגֻלָּח לְאַחֵר בִּיאַת מִים, וְזֶה מְגֻלָּח לְאַחֵר בִּיאַת מִים – יָפָה אַתֶּם אוֹמְרִים! אֲלֵא נִזִּיר מְגֻלָּח "לְאַחֵר" בִּיאַת מִים, וּמְצָרַע מְגֻלָּח "קִדְשׁ" בִּיאַת מִים. אָמְרוּ לוֹ: אָף אֲנִי אוֹמְרִים לֹא תַעֲלֶה לוֹ לִימֵי סִפְרוֹ, וּנְזִירוֹתוֹ תַעֲלֶה לוֹ לִימֵי חִלוּטוֹ וְטָמְאָתוֹ. אָמַר לֵהֶם: אִילּוּ מְגֻלָּחִים לְאַחֵר דְּמִים – יָפָה אַתֶּם אוֹמְרִים! אֲלֵא נִזִּיר מְגֻלָּח "לְאַחֵר" דְּמִים, וּמְצָרַע מְגֻלָּח "לִפְנֵי" דְּמִים. אָמְרוּ לוֹ: תְּקוֹן הַדְּבָר – לֹא תַעֲלֶה לוֹ לִימֵי צָרְעָתוֹ וּנְזִירוֹתוֹ, תַעֲלֶה לוֹ לִימֵי צָרְעָתוֹ וְטָמְאָתוֹ. אָמַר לֵהֶם: נִזִּיר טָהוֹר וְהוּא מְצוּרָע, זֶה לְגַדֵּל וְזֶה לְהַעֲבִיר, אִם נִזִּיר טָמֵא וְהוּא מְצוּרָע – זֶה לִפְנֵי בִיאַת מִים וְזֶה לְאַחֵר בִּיאַת מִים (סִפְּרִים אַחֲרִים): 'אֲבָל אִם הָיָה נִזִּיר – מְגֻלָּח תְּגֻלַּת אַחַת עַל שְׁתֵּיהֶן'.

הַה, שְׁנֵי נִזִּירִין שְׁאָמַר לֵהֶן אֶחָד: 'רְאִיתִי אֶת אֶחָד מִכֶּם שֶׁנִּטְמָא, וְאִינִי יוֹדַע אִי זֶה מִכֶּם' – סוֹפְרִין שְׁלִשִּׁים יוֹם, וּמִבִּיאִין קֶרֶבֶן טְמֵאָה וְקֶרֶבֶן טְהוֹרָה, וְאוֹמְרִים: 'אִם אֲנִי טָמֵא – קֶרֶבֶן טְמֵאָה שְׁלִי וְקֶרֶבֶן טְהוֹרָה שְׁלֹף. וְאִם אֲנִי טָהוֹר – קֶרֶבֶן טְהוֹרָה שְׁלִי וְקֶרֶבֶן טְמֵאָה שְׁלֹף'.

⁶ כְּלוֹמַר הוּא נִזִּיר וּדְאִי וְאִין סֶפֶק בְּנִזִּירוֹתוֹ.

⁵ בְּנוֹסְחַת הַסִּפְּרִים מוּבָא: הֵן, וּבְעַל הַלְבוֹת הָיָה.

מחובתי וחטאת ספק. וסופר שלשים יום, ומביא קרבנותיו שלמים ועולה, ומתנה עליה ואומר: אם טמא אני - עולה הראשונה חובה וזו נדבה. והחטאת העוף מחובתי, ואם טהור אני - עולה הראשונה נדבה, וזו חובה, והחטאת העוף ספק, ומגלח, ואוכל בקדשים לאחר שלשים יום, ושותה יין ומטמא למתים מיד. במה דברים אמורים? בזמן שנזר שלשים, אבל נזר שנים עשר חדש - אוכל בקדשים לאחר שתי שנים, ושותה יין ומטמא למתים לאחר ארבעה שנים.

וב, טמא בספק, ומחלט בודאי - אוכל בקדשים לאחר שמונה ימים, ושותה יין ומטמא למתים לאחר שלשים ושמונה יום. טמא בודאי ומחלט בספק - אוכל בקדשים לאחר שלשים ושבעה יום, ושותה יין ומטמא למתים לאחר שבועים וארבעה יום. טמא בודאי ומחלט בודאי - אוכל בקדשים לאחר שמונה ימים, ושותה יין ומטמא למתים אחר ארבעה וארבעים יום.

וג, כל קרבנות צבור ויחיד - הציץ מרצה על טמאת הדם ועל טמאת הגוף, חוץ מנזיר ועושה פסח, שמרצה לטמאת הדם, ואינו מרצה על טמאת הגוף, ואם נטמא טמאת התהום - הרי זה מרצה.

פיצד? הריהו הלך לשחוט את פסחו, ואמרו לו: מת הריהו עמך בבית שנכנסת לו, תחת אבן שישבת עליו, ונודע לו בין בשעת פסחו בין עד שלא עשה פסחו - צריך לעשות פסח שני. אבל אמרו לו: קבר התהום הריהו עמך בבית שנכנסת לו, או תחת אבן שישבת עליו, ונודע לו עד שלא עשה פסחו, צריך לעשות פסח שני, משעשה פסחו - אין צריך לעשות פסח שני. וכן נזיר שהלך להביא קרבנותיו, ואמרו לו: מת הריהו עמך בבית שנכנסת לו, או תחת אבן שישבת עליו, ונודע בין משהביא קרבנותיו בין עד שלא הביא קרבנותיו - צריך להביא קרבן טמאה. אבל

אלא על הדמים. פיצד הוא עושה? מביא עולת בהמה ומתנה עליה, ואומר, אם נזיר טהור אני - הרי זה חובה. ואם לאו - הרי זה נדבה. פיצד תעשה לו להחמיר עליו? מביא פילי של חרס חדשה, ונותן לתוכה רביעית מים חיים, ומביא שתי צפרים, ושחט את אחת מהן אל פלי חרס על מים חיים, חפרה וקברה בפניו, ואסורה בהנאה, ומביא חטאת העוף, ומתנה עליה, ואומר: אם טמא אני - חטאת מחובתי ועולה נדבה. אם טהור אני - עולה מחובתי וחטאת ספק. מגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו בדרך שמצרעים מגלחין, ומונה שלשים, ומביא עולת בהמה אחרת, ומתנה עליה, ואומר: 'אם טהור הייתי - עולה הראשונה חובה, וזו נדבה, והחטאת עוף ספק מחובתי, ואם טהור אני - עולה הראשונה נדבה, וזו חובה, וחטאת עוף ספק, ומגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו בדרך שהמצרעין מגלחין. רבי שמעון אומר: למחרת מביא אשמו ולגו בידו, ומצמידן על שערי נקנור, ומתנה עליהן, ואומר: 'אם מצורע אני - הרי זה אשמי. ואם לאו - הרי זה שלימי נדבה'. אשם זה נשחט בצפון, וטעון מתן בהונות, וסמיכה, ונסכים, ותנופה חזה ושוק, ונאכל לזכרי כהונה, ולא הודו לו חכמים לרבי שמעון, שמביא קדשים לבית הפסול. להביא חטאת בהמה אין יכול - שאין חטאת בהמה באה על הספק. להביא חטאת העוף אין יכול - שהעשיר שהביא קרבן עני, לא יצא. פיצד עושה? יכתב נכסיו לאחר, ומביא קרבן עני. נמצא עני הביא חטאת העוף, ומתנה עליהם, ואומר: 'אם מצורע אני, הרי זה חטאת, אם לאו - הרי זה ספקו', ואוכל בקדשים מיד. אבל לשתות יין ולטמא אין יכול, שאין ימי נזרו עולין לו בתוך ימי צרעתו. פיצד יעשה לו? כדברי בן זומא סופר שלשים יום, ומביא עולת בהמה ומגלח, ומביא חטאת העוף, ומתנה עליה, ואומר: אם טמא אני - חטאת מחובתי ועולה נדבה. ואם טהור אני - עולה

אומר: כְּדִי לְגַמְעָהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יִרְמְיָהּ
אומר: כְּדִי לְקַשֵּׁר הַגִּדִּי נִימָא. חֲנַן בֶּן
פִּינְחָס אומר: כְּדִי שְׁתּוּשִׁיט אַצְבַּע לַתּוֹךְ
פִּיהָ, לַתֵּן קִיסָם. פְּלִימוֹ אומר: כְּדִי
שְׁתּוּשִׁיט יָדָהּ לִסְל לִטּוֹל כֶּכֶר, וְאָף עַל פִּי
שָׁאִין רֹאֶיָה לְדַבֵּר, וְכָר לְדַבֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי
ו, כו): "כִּי בַעַד אִשָּׁה זֹנֶה עַד כֶּכֶר לָחֶם".

א, ב, רַבִּי יְהוּדָה אומר: בַּעֲלָה נֶאֱמַן עָלֶיהָ,
מִקֵּל וְחֶמֶר: וּמֵה נָדָה, שְׁחִיבִים עַל בִּיאָתָהּ
כָּרַת - בַּעֲלָה נֶאֱמַן עָלֶיהָ, סוּטָה, שָׁאִין
חִיבִין עַל בִּיאָתָהּ כָּרַת - אִינוּ דִּין שִׁיָּהָ
בַּעֲלָה נֶאֱמַן עָלֶיהָ?! אָמְרוּ לוֹ: וְכָל שֶׁכֵּן!
הוּאִיל וְאִין חִיבִין עַל בִּיאָתָהּ כָּרַת - לֹא
יְהֵא בַּעֲלָה נֶאֱמַן עָלֶיהָ!

דָּבָר אַחֵר: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּנִדָּה שִׁישׁ לָהּ
הֵתֵר אַחֵר אֲסוּרָה - תֵּאמַר בְּסוּטָה, שָׁאִין
לָהּ הֵתֵר אַחֵר אֲסוּרָה?! וְאוֹמַר (משלי ט, יז):
"מִיָּם גְּנוּבִים יִמְתְּקוּ וְגו'". רַבִּי יוֹסִי אומר:
הַכְּתוּב הָאֵמִינוּ עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה, טו):
"וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן".

א, ג, מַעְלִין אוֹתָהּ לְשַׁעְרֵי מִזְרַח, לְשַׁעְרֵי
נִקְנוֹר, שֶׁשֶּׁם מְשָׁקִים אֶת הַסּוּטוֹת, מְטַהְרִין
אֶת הַיּוֹלְדוֹת, וּמְטַהְרִין הַמְצָרְעִים, שֶׁנֶּאֱמַר
(מלכים א, ח, לא לב): "אֶת אֲשֶׁר יִחַטֵּא אִישׁ
לְרַעְהוֹ וְאֶתָּה תִשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְעָשִׂיתָ
וְשִׁפְטָתָ אֶת עַבְדֶּיךָ לְהַרְשִׁיעַ רֶשַׁע לְתַת
דָּרְכּוֹ בְּרֹאשׁוֹ" - "וְיִצְבְּתָהּ בִּטְנָהּ וְנִפְלָהּ
יִרְכָּה" (במדבר ה, כז). "וְהִלְצִדִּיק צְדִיק לְתַת לוֹ
כְּצִדְקָתוֹ" - "וְאִם לֹא נִטְמָאָה הָאִשָּׁה
וּטְהוּרָה הִיא וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זָרַע". הִיא
עוֹמֶדֶת מִבִּפְנִינִים, וְהַכֵּהן עוֹמֵד מִבְּחוּץ,
שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה, יח): "וְהָעֶמִיד הַכֵּהן אֶת
הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה'", וְאִין כֵּהן לִפְנֵי ה', וְכִדְרָךְ
שְׁמַאיִמִין עָלֶיהָ שְׁתַּחֲזֹר בָּהּ - כֶּךָ מַאיִמִין
עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תַחֲזֹר בָּהּ. אוֹמְרִים לָהּ: בְּתִי!
אִם כְּרוּר לָךְ שְׂאֵת טְהוּרָה - עֲמִדִי עַל
בּוֹרֶיךָ, וְשִׁתִּי, שָׁאִין הַמִּים הִלְלוּ דוּמִין אֶלֶּא
לִסָּם יִבֶּשׁ שְׁנִתּוֹן עַל גְּבִי בְּשׁוֹר חִי, אִם יֵשׁ
שֶׁם מִכָּה - מִחֻלְחָל וְיוֹרֵד. אִין שֶׁם מִכָּה -
אִינוּ מְזִיקוֹ.

אָמְרוּ לוֹ: קָבַר הִתְהוּם הִיָּה עִמָּךְ בְּבֵית
שְׁנִכְנִסְתָּ לוֹ, תַּחַת אָכַן שְׁיִשְׁבָּת עָלָיו, וְנוֹדַע
לוֹ עַד שֶׁלֹּא הִבִּיא קְרִבְנוּתָיו - צָרִיךְ לְהִבִּיא
קְרִבָן טְמֵאָה. מִשֶּׁהִבִּיא קְרִבְנוּתָיו - אִין
צָרִיךְ לְהִבִּיא קְרִבָן טְמֵאָה.

ו, ד, חֶמֶר בְּאִשְׁתּוֹ וּבִתּוֹ מֵה שָׁאִין בַּעֲבָדוֹ,
וְחֶמֶר בְּשִׁפְחָתוֹ וּבַעֲבָדוֹ מֵה שָׁאִין בְּאִשְׁתּוֹ
וּבִתּוֹ, שְׂאִשְׁתּוֹ וּבִתּוֹ מִפֶּר אֶת נִדְרָן וְאִין
כּוֹפֵן לְשִׁתּוֹת יִין וְלִטְמָא לְמַתִּים, אָבֵל עַבְדּוֹ
וְשִׁפְחָתוֹ - אִין מִפֶּר אֶת נִדְרָן אָבֵל כּוֹפֵן
לְשִׁתּוֹת יִין וְלִטְמָא לְמַתִּים. וְאִין שׁוֹתִין
אֶלֶּא בִּפְנִי, וְאִין מִטְמָא לְמַתִּים אֶלֶּא בִּפְנִי.

רַבִּי יוֹסִי אומר: עַבְדִּי שֶׁאָמַר לוֹ רְבוּ - הָיָה
שׁוֹתֶה יִין שְׁתֵּי שָׁנִים, וּמִטְמָא לְמַתִּים שְׁתֵּי
שָׁנִים - שׁוֹתֶה יִין בִּפְנִי וְשִׁלָּא בִּפְנִי,
וּמִטְמָא לְמַתִּים בִּפְנִי וְשִׁלָּא בִּפְנִי, לְמֵה
רְבוּ כּוֹפֵ? לְנִזְיוֹת, אָבֵל לֹא לְנִדְרִים וְלֹא
לְשִׁבְעוֹת.

ו, ה, עַבְדִּי שֶׁנִּזְרָ, וְגִלַּח, וְיִצָּא לְחֵרוֹת - יִצָּא.
נִזְר וְלֹא גִלַּח, וְיִצָּא לְחֵרוֹת - לֹא יִצָּא. נִטְמָא
וְיִצָּא לְחֵרוֹת - מוֹנֶה מִשְׁעָה שְׁנִטְמָא.

מִסֶּכֶת סוּטָה פָּרָק רִאשׁוֹן

א, א, הַמִּקְנָא לֹא־שִׁתּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אומר:
מִקְנָא לָהּ עַל פִּי שְׁתִּים, וּמִשְׁקָה עַל פִּי אֶחָד
אוֹ עַל פִּי עֲצָמוֹ.

הַמִּקְנָא לֹא־שִׁתּוֹ עַל פִּי עַד אֶחָד, אוֹ עַל פִּי
עֲצָמוֹ, וּמִשְׁקָה לָהּ עַל פִּי שְׁנַיִם. הַשִּׁיבּוֹ
חֻמִּים לְדַבְרֵי רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה: אִין
לְדַבֵּר סוֹף.

אִי זֶה הִיא עֲדוֹת הָרֵאשׁוֹנָה? זֶה עֲדוֹת
סְתִירָה. עֲדוֹת אַחֲרוֹנָה - זֶה עֲדוֹת טְמֵאָה.
וְכִמָּה הִיא שְׁעוֹר סְתִירָה? כְּדִי טְמֵאָה. וְכִמָּה
הִיא טְמֵאָה? כְּדִי בִיאָה. וְכִמָּה הִיא כְּדִי
בִיאָה? כְּדִי הִעֲרָאָה. וְכִמָּה הִיא הִעֲרָאָה?
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אומר: כְּדִי חֲזֹרַת דָּקֵל. רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ אומר: כְּדִי מְזִיגַת כּוֹס. כֶּן עֲזַאי
אומר: כְּדִי לְשִׁתּוֹתוֹ. רַבִּי עֲקִיבָה אומר:
כְּדִי לְצִלּוֹת בִּיצָה. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּתִירָא

דקדוקי פֶּרֶשָה, ומשמיעה בכל לשון ששומעת, כדי שתהא יודעת על מה היתה שותה ובמה היתה שותה, על מה היתה טמאה ובמה היתה טמאה, ואומר לה: 'משביע אני עליך, ויבא עליך ויבואו עליך' – זה אלה. 'משביע עליך' – זו שבועה. רבי מאיר אומר: אמן שלא נטמאתי, אמן שלא אטמא, לא שהמים בודקין אותה מיד, אלא אפלו תקלקל לאחר עשרים שנה – המים מתעררין עליה, שנאמר (במדבר ה, טו): "מנחת זכרון מזכרת עון", נכנס וכותב, יוצא ומוחק.

בב, עד שלא נמחקה המגלה, אמרה: 'איני שותה', או שאמרה: 'טמאה אני', או שבאו עדים ואמרו שהיא טמאה – המים נשפכין, ואין בהן משום קדשה, ומגלתה נגנזת תחת צירו של היכל, ומנחתה מתפזרת. נמחקה המגלה ואמרה: 'אני טמאה' – המים נשפכין, ואין בהן משום קדשה, ומגלתה נגנזת תחת צירו של היכל, ומנחתה מתפזרת בבית הדשן, ואין מגלתה פשרה להשקות בה סוטה אחרת.

בג, נמחקה המגלה, ואמרה: 'איני שותה' – מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה. רבי יהודה אומר: בצבת של ברזל פותחין פיה של זו ומערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה. אמר לו רבי עקיבא: וכי למה משקין אותה? לא לבדקה? הרי זו בדוקה ומגולת! אלא לעולם יכולה היא שתחזור, עד שתקרב מנחתה. קרבה מנחתה ואמרה: 'איני שותה' – מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה.

בד, רבי אלעזר אומר: שתי קנאות האמורות בפֶּרֶשָה, קנאה אחת שמקנא לבעל, ואחת שמקנא למקום. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: מה תלמוד לומר (במדבר ה, כב): "ואמרה האשה אמן אמן" – ראוייה היתה האשה לבא עליה פרעניות גדולות מאלו, שהביאה עצמה לידי ספק זה, אלא שניקל נזילה, שנאמר

א,ד אין משקין שתי סוטות כאחת, שלא יהא לבה גס בכתרתה. רבי יהודה אומר: לא מן השם הוא זה, אלא משום שנאמר (במדבר ה, טו): "והקריב אתה הכהן" – אחת מקריב, ולא שתיים.

א,ה כהנים מטילין ביניהם גורלות. כל מי שעלה גורלו, ואפילו כהן גדול – יוצא ועומד בצד סוטה, ואוחז בכגדיה, אם נקרקעו – נקרקעו. ואם נפרמו – נפרמו. עד שמגלה לבה, וסותר את שערה; רבי יהודה אומר: אם היתה לבה נאה – לא היתה מגלהו, ואם היתה שערה נאה – לא היתה סותרה, מפני פרחי כהונה.

א,ו שלשה צריכין שיראו על פני המים, אפר פרה ועפר סוטה, ודם צפור. אפר פרה – כדי שיראו על פני המים. עפר סוטה – כדי שיראו על פני המים. דם צפור של מצורע – כדי שיראו על פני המים. רק יבמה – כדי שיראו לעיני הזקנים.

אז, רשאים הכהנים לתן בשירי מנחות יין, שמן ודבש, ואסורין לחמץ. כל המנחות שבתורה טעונה שמן ולבונה, חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות, שנאמר (במדבר ה, טו): "לא יצק עליו שמן ולא יתן עליו לבונה" וגו'. רבי שמעון אומר: כל חטאת שבתורה – אין טעונה נסכים, חוץ מחטאתו ואשמו של מצורע, שלא יהא קרבן חוטא מהדר. רבי טרפון אומר: כל זכרונות שבתורה נאמרו לטובה, חוץ מזו שנאמר (במדבר ה, טו): "מנחת זכרון מזכרת עון". רבי עקיבא אומר: אף זו לטובה, שנאמר (במדבר ה, כח): "ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע".

מסכת סוטה פרק שני

בא, היתה נוטל את מגלתה ונכנס לו לאולם, טבלא של זהב היתה קבועה בכתלו של היכל והיא נראית באולם, ממנה רואה וכותב, לא חסיר ולא יתיר, יוצא ועומד בצד סוטה, קורא ודורש, ומדקדק בכל

"בל תשחית", ועל "בל תטמא למתים" – מה שאין כן באשה. האיש נדון "בן סורר ומורה" ואין האשה נדונית "בן סורר ומורה". האיש מעטף ומספר, והאשה מעטפת ואין מספרת. האיש נמכר ונשנה, ואין האשה נמכרת ונשנית. האיש נמכר עבד עברי, ואין האשה נמכרת עבד עברי. האיש נרצע ואין האשה נרצעת. האיש קונה עבד עברי, ואין האשה קונה עבד עברי.

מסכת סוטה פרק שלישי

ג,א היה רבי מאיר אומר: מנין אתה אומר שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו, שנאמר (ישעיהו כז, ח): "בסאסא בשלחה תריבנה", אין לי אלא סאה, מנין לרבות תרקב וחצי תרקב? קב וחצי, קב רובע, וחצי רבע, תמן ועוכלא, תלמוד לומר (ישעיהו ט, ד): "כי כל סאון סאן ברעש" – הרי כאן מדות הרבה, חשבונות הרבה. אין לי אלא דבר הבא במדה, מנין שאפלו פרוטות קטנות מצטרפות לחשבון גדול? תלמוד לומר (קהלת ז, כז): "אחת לאחת למצא חשבון". וכן מצינו בסוטה, שבמדה שמדדה – בה מדדו לה. היא עמדה על פתח ביתה לראות לו – לפיכך כהן מעמידה על שערי נקנור ומראה קלונה לכל. היא פרסה לו סודרין נאין על ראשה – לפיכך כהן נוטל צעיפה מראשה ומניחה תחת רגליה. היא קלעה לו שערה – לפיכך כהן סותרה. היא קשטה פניה – לפיכך פניה מוריקות. היא כחלה לו עיניה – לפיכך עיניה בולטות. היא הראתה לו באצבע – לפיכך צפרניה נושרות. היא הראתה את בשרה – לפיכך כהן קורע חלקה, ומראה קלונה לרבים. היא חגרה לו בפנים – לפיכך כהן מביא חבל מצרי וקושר למעלה מדיקה, וכל הרוצה לראות בא ורואה. היא פשטה לו ירכה – לפיכך ירכה נמסת. היא קבלתו על כרסה – לפיכך כרסה צבה. היא האכילתו מעדני עולם – לפיכך מנחתה מאכל בהמה. היא השקתו

(שם): "ונקתה" – נקתה מכל פרעניות הראויות לבא עליה. רבי יהודה בן בתירא אמר משום רבי אלעזר בן תימא: מה תלמוד לומר (שם): "ואם לא נטמאה האשה" – שאם היתה יולדת בצער – יולדת ברוח, נקבות – יולדת זכרים, מכערין – יולדת נאים. שחורים – יולדת לבנים. קצרים – יולדת ארכים. אחד אחד – יולדת שנים שנים.

ב,ה תינוק שלא כלו לו חדשיו – הרי זה מכלה עולם. על כל ביאה וביאה שבא עליה בעלה – הרי הוא חייב עליה.

ב,ו נטמאה מנחתה עד שלא קדשה בפלי – הרי היא ככל המנחות. תפדה ותאכל. משקדשה בפלי – תעבר צורתה ותצא לבית השרפה. קרבה מנחתה ולא הספיק לקרב הקמץ עד שמת הבעל, או שמתה היא – שירים אסורים, שעל הספק באת בתחלה, כפרה ספקה והלכה לה. קרב הקמץ ואחר כך מתה היא, או שמת הבעל – שירים מתרין, שעל הספק באתה מתחלה, כפרה ספקה והלכה לה. באו לה עדים שהיא טמאה, בין כך ובין כך – מנחה אסורה, נמצאו עדים זוממין – בין כך ובין כך מנחתה חלין.

ב,ז כל הנשואות לפהן, בין כהנת, בין לויה, בין ישראלית – אין מנחתה נאכלת. מפני שיש לו בה שתפות, ואין עולה כלה כליל לאשים, מפני שיש לו בה שתפות, כיצד הוא עושה? הקמץ קרב לעצמו ושירים קרבין בעצמן. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: קמץ קרב בעצמו ושירים מתפורין.

ב,ח כהן עומד ומקריב על גבי המזבח, מה שאין כן בכהנת. האיש זכאי בבתו בקדושיה, בכסף בשטר ובביאה, וזכאי במציאתה, ובמעשה ידיה, ובהפרת נדריה – מה שאין כן באשה. האיש עובר על מצות עשה שהזמן גרמא – מה שאין כן באשה. האיש עובר על "בל תקיף" ועל

"הִבֵּה נִבְנָה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל" וְגו', וּמָהוּ אוֹמֵר (שם יא, ח): "וַיִּפֹּץ ה' אוֹתָם" וְגו'.

אֲנָשֵׁי סְדוּם לֹא נִתְגָּאוּ לִפְנֵי הַמָּקוֹם, אֲלֵא מִתּוֹךְ הַטּוֹבָה שֶׁהִשְׁפִּיעַ לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כח, ה-ח): "אֲרֶץ מְמֹנָה יֵצֵא לֶחֶם וְכו', מְקוֹם סִפִּיר אֲבָנֶיהָ וְעִפְרוֹת זָהָב לוֹ; נָתִיב לֹא יָדְעוּ עֵיט וְלֹא שִׁזְפוּ עֵין אֶצֶּה; לֹא הִדְרִיכוּהוּ בְּנֵי שַׁחַץ לֹא עָדָה עָלָיו שַׁחַל. אֲנָשֵׁי סְדוּם אָמְרוּ: הוּאִיל וּמִזֶּזֶן יוֹצֵא מֵאַרְצָנוּ, וְכִסְף זָהָב יוֹצֵא מֵאַרְצָנוּ, וְאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמִרְגָּלוֹת יוֹצֵא מֵאַרְצָנוּ – אֵין אָנוּ צָרִיכִין שִׁיבּוֹאוּ בְּנֵי אָדָם אֵלֵינוּ, שְׂאִין הֵם בָּאִים אֲלֵא לְחַסְרָנוּ בּוֹאוּ וּנְשַׁכַּח תּוֹרַת רָגֵל מֵאַרְצָנוּ. שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ד): "פֶּרֶץ נָחַל מֵעַם גֵּר הַנִּשְׁכָּחִים מִנִּי רָגֵל" וְגו'. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כִּהְטִיבוֹתִי לָכֶם, אַתֶּם מִבְּקָשִׁים לְשַׁכַּח אֶת הָרָגֵל מִבִּינוּתִיכֶם? אֲנִי אֲשַׁכַּח אֶת הָרָגֵל מִבִּינוּתִיכֶם, וְאֲשַׁכַּח אֶתְכֶם מִן הָעוֹלָם, מָהוּ אוֹמֵר? "פֶּרֶץ נָחַל מֵעַם גֵּר" וְגו'. (איוב יב, ו): "וַיִּשְׁלִי אֱהֹלִים לְשֹׁדְדִים" וְגו'. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יחזקאל טז, מח-מט): "חֵי אֲנִי נָאִם אֲדֹנֵי אֱלֹקִים אִם עֲשִׂיתָה סֶדֶם אַחֲוֹתַי וְגו' הִנֵּה זֶה הָיָה עֶזְרִי סֶדֶם אַחֲוֹתַי גָּאוֹן שִׁבְעַת לֶחֶם". מִצָּרִים לֹא נִתְגָּאוּ לִפְנֵי הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא אֲלֵא בְּמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות א, כב): "וַיִּצְוָה פָּרְעֹה לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל הַבֶּן הַיְּלֹד" וְגו'. אֵף הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא לֹא נִפְרַע מֵהֶם אֲלֵא בְּמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו, ד): "מִרְפְּבוֹת פָּרְעֹה וַחֲיִילוֹ יִירָה בֵּים". סִיסְרָא לֹא נִתְגָּאָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם אֲלֵא בִלְגִיוֹנוֹת, שְׂאִין מִקְבְּלִין שָׂכָר, שֶׁנֶּאֱמַר (שופטים ה, ט): "בָּאוּ מַלְכִּים נִלְחָמוּ בְּצַעַ כָּסֶף לֹא לְקַחוֹ" וְגו'. וְלֹא זָזוּ מִשָּׁם וְלֹא סָפְנוּהוּ מִפְּנֵי שֶׁהוּא גּוֹלֵר.

ג, שְׂמִשׁוֹן – בְּעֵינָיו מָרַד שֶׁנֶּאֱמַר (שופטים יד, א): "וַיֵּאמֶר שְׂמִשׁוֹן אֶל אָבִיו אוֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יִשְׂרָה בְּעֵינָי", אֵף הוּא בְּעֵינָיו לָקָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שופטים טז, כא): "וַיֵּאחֲזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיִּנָּקְרוּ אֶת עֵינָיו" וְגו'. רַבִּי אוֹמֵר: תַּחֲלַת קִלְקָלְתוֹ הִיתָה בְּעֵזָה, אֵף עֹנָשׁוֹ לֹא הִיתָה אֲלֵא בְּעֵזָה. אֲבִשְׁלוּם – בְּשַׁעְרוֹ מָרַד,

יֵין בְּכוֹסוֹת מִשְׁבָּחוֹת – לְפִיכָךְ כִּהֵּן מִשְׁקָה אוֹתָהּ מִים הַמָּרִים בְּמִקְדָּה שֶׁל חֶרֶס. הִיא עֲשִׂיתָה בִּסְתֵר שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כד, טו): "וְעֵין נֶאֱפָה שְׁמֶרָה נִשְׁפָּה לֹאמַר" וְגו', וְאֵינָה יוֹדַעַת הַיּוֹשֵׁב בִּסְתֵרוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁם בָּהּ פָּנִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם): "וְסִתֵּר פָּנִים יִשִּׁים". דָּבָר אַחֵר: מִלְּמַד שֶׁהַמָּקוֹם מוֹצִיא סִתְרָה לְגִלּוֹי, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כו, כו): "תִּכְסֶּה שְׂנֵאָה בְּמִשְׁאוֹן תִּגְלֶה רַעְתּוֹ בְּקֶהֱל" וְגו'.

ג, אֲנָשֵׁי הַמִּבּוּל לֹא נִתְגָּאוּ לִפְנֵי הַמָּקוֹם אֲלֵא מִתּוֹךְ הַטּוֹבָה שֶׁהִשְׁפִּיעַ לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כא, ט-יג): "בְּתִיתָהֶם שְׁלוֹם מִפְּתֹד וְלֹא שִׁכַּט אֱלֹהִים עֲלֵיהֶם וְגו'." שׁוּרוֹ עֶבֶר וְלֹא יִגְעַל תִּפְלֹט פָּרְתוֹ וְלֹא תִשְׁכַּל; יִשְׁלַחוּ כְּצֹאן עֹוִלֵיהֶם וְיִלְדֵיהֶם יִרְקְדוּ; וְכִתִּיב: "יִשְׂאוּ כֶתֶף וְכִנּוֹר וַיִּשְׁמְחוּ לְקוֹל עֹוֶגֶב". וְכִתִּיב: "וְיָבִלוּ בְּטוֹב יְמֵיהֶם" וְגו'. הִיא גִרְמָה לָהֶם שֶׁאָמְרוּ לֹאֵל סוֹר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דָּרְכֶיהָ לֹא חִפְצָנוּ; מָה שְׂדֵי כִּי נַעֲבֹדָנוּ וּמָה נוֹעִיל כִּי נִפְגַּע בּוֹ (איוב יד-טו). אָמְרוּ: כָּלוּם צָרִיכִין אָנוּ לוֹ אֲלֵא לְטַפָּה שֶׁל גִּשְׁמִים? הֲרִי יֵשׁ לָנוּ נִהְרוֹת וּמַעֲרִינּוֹת שֶׁאָנוּ מִסְתַּפְּקִין בָּהֶם בִּימּוֹת הַחֲמָה וּבִימּוֹת הַגִּשְׁמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב, ו): "וַאֲדָּה יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ"; אָמַר לָהֶם הַמָּקוֹם: בְּטוֹבָה שֶׁהִשְׁפִּיעַ לָכֶם, בָּהּ אַתֶּם מִתְגָּאִים לִפְנֵי? בָּהּ אֲנִי נִפְרַע מִכֶּם! מָהוּ אוֹמֵר (שם ו, יז): "וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמִּבּוּל מִים עַל הָאָרֶץ". רַבִּי יוֹסִי בֶן דִּוְרִמְסִקִית אוֹמֵר: דוֹר הַמִּבּוּל לֹא נִתְגָּאוּ לִפְנֵי הַמָּקוֹם אֲלֵא בְּגִלְגָּל עֵין שְׂדוּמָה לְמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו, ב): "וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בְּחָרוּ", לְפִיכָךְ דָּן אוֹתָם בְּמִים שְׂדוּמָה לְגִלְגָּל עֵין, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז, יא): "בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל מַעֲרִינּוֹת תְּהוֹם רַבָּה" וְגו'.

ג, אֲנָשֵׁי הַמִּגְדָּל לֹא נִתְגָּאוּ לִפְנֵי הַמָּקוֹם אֲלֵא מִתּוֹךְ הַטּוֹבָה שֶׁהִשְׁפִּיעַ לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יא, א-ב): "וַיְהִי כָּל הָאָרֶץ שְׂפָה אַחַת וְדִבְרִים אַחָדִים, וַיְהִי בְּנוֹסְעִם מִקְדָּם וְגו'." וְאֵין יִשְׁיבָה אֲלֵא אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לב, ו): "וַיִּשְׁכַּח הָעָם לֶאֱכֹל וּשְׂתוֹ" וְגו', הִיא גִרְמָה לָהֶם, שֶׁאָמְרוּ (בראשית יא, ד):

שְׁנָאֹמֶר (שמואל – ב יד, כה – כו): "וּכְאֲשֶׁלּוֹם לֹא הָיָה אִישׁ וְגו', וּבִגְלָחוֹ אֶת רֹאשׁוֹ" וְגו', לְפִיכָךְ לָקָה בַּשְּׁעָרוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר: אֲבָשָׁלוֹם – נָזִיר עוֹלָם הָיָה, וְאֶחָד לְשָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ הָיָה מְגַלַּח, שְׁנָאֹמֶר (שמואל – ב טו, ז – ח): "וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר אֲבָשָׁלוֹם אֶל הַמֶּלֶךְ אֱלֹכָה נָא וְאֲשֶׁלּוֹם וְגו', כִּי נָדַר נָדַר עֲבָדְךָ" וְגו'. רַבִּי נְהוֹרָאִי אוֹמֵר: אֶחָד לְשָׁלְשִׁים יוֹם הָיָה מְגַלַּח שְׁנָאֹמֶר (שמואל – ב יד, כו): "וְהָיָה מִקֵּץ יָמִים לְיָמִים" וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל עֶרֶב שַׁבָּת הָיָה מְגַלַּח, שָׁכַן דֶּרֶךְ מְלָכִים לְגַלַּח מִעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: בְּכֹהֲנִים (יחזקאל מד, כ): "וְרֹאשָׁם לֹא יִגְלָחוּ וּפָרַע לֹא יִשְׁלָחוּ" וְגו'. וְשָׁקַל אֶת שְׁעָרָא רֹאשׁוֹ מֵאֲתִים שְׁקָלִים בְּאֶבֶן הַמֶּלֶךְ, אֶבֶן שְׁאֲנָשִׁי טַבְרִיָּה וְאֲנָשִׁי צְפוּרִין שׁוֹקֵלִים בּוֹ, לְפִי שָׂבָא עַל עֶשֶׂר פְּלִגְשֵׁי אָבִיו, לְפִיכָךְ נִתְקַעוּ בּוֹ עֶשֶׂר לֹונְבִיּוֹת, שְׁנָאֹמֶר (שמואל – ב יח, טו): "וַיִּסָּבוּ עֲשָׂרָה נְעָרִים" וְגו'. וּלְפִי שְׁגִנְבִּי שְׁלֹשׁ לְבָבוֹת, לֵב אָבִיו וְלֵב בֵּית דִּין וְלֵב כָּל יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ נִתְקַעוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים שְׁנָאֹמֶר (שם): "וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ" וְגו'.

גַּה, סִנְחָרִיב לֹא נִתְגָּאָה לְפָנֵי הַמָּקוֹם אֱלֹא עַל יְדֵי מְלָאָךְ, שְׁנָאֹמֶר (מְלָכִים – ב יט, כג – כד): "בֵּיד מְלָאָכֶיךָ חִרְפָּת וְגו', אֲנִי קָרָתִי וְשִׁתִּיתִי מֵיִם" וְגו'. אִף הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא לֹא נִפְרָע מֵהֶן אֱלֹא עַל יְדֵי מְלָאָךְ, שְׁנָאֹמֶר (שם יט, לה): "וַיְהִי בַלִּילָה הַהוּא וַיֵּצֵא מְלָאָךְ ה' וַיֵּךְ בַּמַּחֲנֶה אֲשׁוּר" וְגו', וְכֹלָם מְלָכִים קְשׁוּרֵי כְתָרִים בְּרֹאשֵׁיהֶם.

גו, נְבוּכַדְנֶצַּר אָמַר: אֵין בְּאִי הָעוֹלָם כְּדָאִי לְדוּר בִּינִיָּהֶם, אֱלֹא אַעֲשֶׂה לִּי עֵב קִטְנָה וְאֶדוּר בְּתוֹכָהּ, שְׁנָאֹמֶר (ישעיה יד, יד): "אֲעֲלֶה עַל בְּמִתִּי עֵב", אָמַר לוֹ הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא (שם יד, יג): "וְאַתָּה אֲמַרְתָּ בְּלִבְכֶּךָ הַשָּׁמַיִם אֲעֲלֶה מִמֶּעַל לְכוּכְבֵּי אֵל אֲרִים כְּסֹאִי" וְגו' אֲנִי מוֹרִידְךָ לְבָאָר שַׁחַת", מֵהוּ אוֹמֵר (שם): "אֵךְ אֵל שָׂאוֹל תוֹרֵד" וְגו', אֲתָה אֲמַרְתָּ אֵין

כְּדָאִי הָעוֹלָם כְּדָאִי לְדוּר בִּינִיָּהֶם, מֵהוּ אוֹמֵר? – "וּמִן אֲנָשָׂא לֶךְ טְרַדִּין וְגו', בְּהַ שְׁעָתָא מְלֵתָא סָפַת עַל נְבוּכַדְנֶצַּר, וּמִן בְּנֵי אֲנָשָׂא טְרִיד, כְּלָא מָטָא עַל נְבוּכַדְנֶצַּר לְקַצַּת יַרְחִין תְּרִי עֶשֶׂר" (דְּנִיָּאֵל ד, ל).

וידבר משה אל־ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יְ-הוָה:

ומליל משה עם רישי שבטיא לבני ישראל למימר דין פתגמא דפקיד יי:

ראשי המטות – חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה, ואחר כך לכל בני ישראל. ומנין שאף שאר הדברות פן תלמוד לומר: "וישביו אליו אהרן וכל הנשאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל". ומה ראה לאמרה פאן למד שהפרת נדרים בנחיד ממנה; ואם אין יחיד ממנה, מפר בשלשה הדיוטות. או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד נאמר פאן זה הדבר, ונאמר בשחויטי חוץ "זה הדבר"; מה להלן – נאמרה לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל, שנאמר: "דבר אל אהרן וגומר, אף זו נאמרה לכלן. זה הדבר – משה נתנבא ב' כה אמר ה' פהצת הלילה", והנביאים נתנבאו ב' כה אמר ה'; מוסף עליהם משה, שנתנבא בלשון "זה הדבר". דבר אחר: זה הדבר – מעוט הוא, לומר שהתקם בלשון התרה ובעל בלשון התרה, בלשון הכתוב פאן; ואם חלפו, אין מתר ואין מופר.

איש כי־ידר נדר לִי־הוָה או־השבע שבעה לאסר אסר על־נפשו לא יחל דברו ככל־היצא מפיו יעשה:

גבר ארי ידר נדר קדם יי או יקיים קים למיסר אסר על נפשיה לא יבטיל פתגמיה ככל דיפוק מפומיה יעביד:

נדר – האומר: הרי עלי קונם שלא אוכל, או שלא אעשה דבר פלוני. יכול אפלו נשבע שיאכל ובלות, אני קורא עליו **ככל היוצא מפיו יעשה** תלמוד לומר: **לאסר אסר**, לאסר את המתיר את האסור. **לא יחל דברו** – כמו "לא יסלל דברו", לא יעשה דבריו חליו.

ואשה כי־תדר נדר לִי־הוָה ואסרה אסר בבית אביה בנעריה:

ואתתא ארי תדר נדר קדם יי ותיסר אסר בבית אבוהא ברבייתה:

בבית אביה – ברשות אביה, ואפלו אינה בביתו. **בנעריה** – ולא קטנה, ולא בוגרת; שהקטנה – אין נדרה נדר, והבוגרת אינה ברשותו של אביה להפר נעריה. ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו: בת אחת עשרה שנה ויום אחד, נעריה נכדקין; אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה, נדרה נדר. בת שתים עשרה שנה ויום אחד, אינה צריכה לבדוק.

ושמע אביה את־נדרה ואסרה אשר אסרה על־נפשה והחריש לה אביה וקמו פל־נדריה וכל־אסר אשר־אסרה על־נפשה יקום:

ושמע אבוהא ית נדרה ואסרה דאסרת על נפשה וישתוק לה אבוהא ויקומין כל נדרהא וכל אסרי דאסרת על נפשה יקומין:

ואם־הניא אביה אתה ביום שמעו פל־נדריה ואסריה אשר־אסרה על־נפשה לא יקום וי־הוָה יסלח־לה כי־הניא אביה אתה:

ואם אעדי אבוהא יתהון ביומא דשמע כל נדרהא ואסרהא דאסרת על נפשה לא יקומין ומן קדם יי ישתביק לה ארי אעדי אבוהא יתהון:

ואם הניא אביה אתה – אם מנע אותה מן הנדר, כלומר, שהפר לה. הנאָה זו, איני יודע מה היא. כשהוא אומר: "ואם ביום שמע אישה גניא אותה והפר", הני אומר: הנאָה זו הפרה. ופשוטו, לשון מניעה והפרה; וכן: "ולמה תניאנו"; וכן: "שמע ראש אל בני ראשי"; וכן: "וידעתם את תנואתי", את אשר סרתם מעלי. **וה' יסלח לה** – במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר, ושמע בעלה והפר לה, והיא לא ידעה, ועוברת על נדרה ושותה גין ומטמאה למתים; זו היא שצריכה סליחה, ואף על פי שהיא מופר. ואם המופרין צריכין סליחה, קל וחומר לשאינן מופרין.

ואם־היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתיה אשר אסרה על־נפשה:

ואם מהיו תהיו לאיש וגבר ונדרהא עלה או פירוש שפותהא דאסרת על נפשה:

ואם היו תהיה לאיש – זו ארוסה. או אינו אלא נשואה כשהוא אומר: "ואם בית אישה נדרה", הרי נשואה אמור; וכאן בארוסה, ובא לחלק בה, שאביה ובעלה מפירין נדריה. הפר האב ולא הפר הבעל, או הפר הבעל ולא הפר האב, הרי זה אינו מופר; ואין צריך לומר אם קים אחד מהם. ונדריה עליה – שנדרה בבית אביה, ולא שמע בהן אביה, ולא הופרו ולא הוקמו.

ושמע אישה ביום שמעו והחריש לה וקמו נדריה ואסרה אשר־אסרה על־נפשה יקמו:

ושמע בעלה ביומא דשמע וישתוק לה ויקומין נדרהא ואסרהא דאסרת על נפשה יקומין:

ושמע אישה וגומר – הרי לה שאם קים הבעל, שהוא קים.

ואם ביום שמע אישה גניא אותה והפר את־נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתיה אשר אסרה על־נפשה וי־הוָה יסלח־לה:

ואם ביומא דשמע בעלה אעדי יתהון ובטיל ית נדרה דעלה וית פירוש שפותהא דאסרת על נפשה ומן קדם יי ישתביק לה:

והפר את נדרה אשר עליה – יכול אפלו לא הפר האב תלמוד לומר: "בנעריה בית אביה"; כל שבנעריה, ברשות אביה היא.

ונדר אלמנה וגרושה כל אשר־אסרה על־נפשה יקום עליה:

ונדר ארמלא ומתרכא כל דאסרת על נפשה קיים עלה:

אשר אסרה על נפשה יקום עליה – לפי שאינה ברשות האב ולא ברשות הבעל. ובאלמנה מן הנשואין הכתוב מדבר; אבל אלמנה מן הארוסין, מת הבעל, נתרקנה ונדרה רשות לאב.

וְאִם־בֵּית אִישָׁה נִדְרָה או־אֶסְרָה אֶסֶר עַל־נַפְשָׁהּ	וְאִם בֵּית בַּעֲלָה נִדְרָת אוֹ אֶסְרַת אֶסֶר עַל נַפְשָׁהּ בְּקִיּוּם:
וְאִם בֵּית אִישָׁה נִדְרָה – בְּנִשְׁוֹאָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר.	
וְשָׁמַע אִישָׁה וְהִתְרַשׁ לָהּ לֹא הֵנִיא אֹתָהּ וְקָמָוּ כָּל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אֶסֶר אֲשֶׁר־אֶסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם:	וְשָׁמַע בַּעֲלָה וְיִשְׁתּוֹק לָהּ לֹא אַעֲדִי יִתְהוֹן וַיִּקְוִמוּן כָּל נִדְרָהָ וְכָל אֶסְרֵי דְאֶסְרַת עַל נַפְשָׁהּ יִקְוִמוּן:
וְאִם־הֶפְרָ יָפַר אַתֶּם אִישָׁה בְּיוֹם שְׁמָעוֹ כָּל־מוֹצֵא שְׁפִתֶיהָ לְנִדְרֶיהָ וּלְאֶסֶר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁה הַפָּרֹם וּיִתְּנָה יִסְלַח־לָהּ:	וְאִם בִּטְלָא יִבְטִיל יִתְהוֹן בַּעֲלָה בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל אַפְקוּת שְׁפּוֹתֶיהָ לְנִדְרָהָ וּלְאֶסֶר נַפְשָׁהּ לֹא יִקְוִמוּן בַּעֲלָה בִּטְיִלְנוּן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּיך לָהּ:
כָּל־נִדְרָ וְכָל־שְׁבַעַת אֶסֶר לַעֲנַת נַפְשָׁהּ יִקְיָמוּ וְאִישָׁה יִפְרָנוּ:	כָּל נִדֵּר וְכָל קִיּוּמַת אֶסֶר לְסַגָּפָא נַפְשָׁהּ בַּעֲלָה יִקְיָמוּן וּבַעֲלָה יִבְטִילְנוּן:
כָּל נִדֵּר וְכָל שְׁבַעַת אֶסֶר וּגְזֵר – לְפִי שְׁאֵמֵר שֶׁהַבַּעַל מִפֶּר, יִכּוֹל כָּל נִדְרִים בְּמִשְׁמַע תַּלְמוּד לִזְמַר: לַעֲנַת נַפְשָׁהּ; אִינוּ מִפֶּר אֱלָא נִדְרֵי עַנּוּי נַפְשָׁהּ בְּלִבָּד, וְהֵם מִפְרָשִׁים בְּמִסְכַּת נִדְרִים.	
וְאִם־הִתְרַשׁ יִתְרִישׁ לָהּ אִישָׁה מִיוֹם אֶל־יוֹם וְהִקִּים אֶת־כָּל־נִדְרֶיהָ אוֹ אֶת־כָּל־אֶסְרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הִקִּים אַתֶּם כִּי־הִתְרַשׁ לָהּ בְּיוֹם שְׁמָעוֹ:	וְאִם מִשְׁתַּק יִשְׁתּוֹק לָהּ בַּעֲלָה מִיוֹם לְיוֹם וַיִּקְיָם יֵת כָּל נִדְרָהָ אוֹ יֵת כָּל אֶסְרָהָ דַּעֲלָה קִיָּים יִתְהוֹן אַרִי שְׁתִּיק לָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע:
מִיוֹם אֵל יוֹם – שְׁלֹא תֵאמַר מַעַת לַעַת, לְכַד בְּאֵמֵר: מִיוֹם אֵל יוֹם; לְלַמֶּדֶד שְׂאִין מִפֶּר אֱלָא עַד שְׁתַּחֲשׂוּד.	
וְאִם־הֶפְרָ יָפַר אַתֶּם אַחֲרֵי שְׁמָעוֹ וְנִשְׂא אֶת־עֹנָהּ:	וְאִם בִּטְלָא יִבְטִיל יִתְהוֹן בְּתַר דְשָׁמַע וַיִּקְבִּיל יֵת חוּבָהּ:
אַחֲרֵי שְׁמָעוֹ – אַחֲרֵי שְׁשִׁמַּע וְקִיָּם, שְׁאֵמֵר: אִפְשִׁי בּוֹ, וְחֹזֵר וְהִפֵּר לָהּ, אִפְלוּ בּוֹ בְּיוֹם. וְנִשְׂא אֶת עֹנָהּ – הוּא נִכְנָס תַּחְתֶּיהָ. לְמַדְנוּ מִכָּאן שֶׁהַגֹּרֶם מִקְלָה לְחִבְרוֹ, הוּא נִכְנָס תַּחְתּוֹ לְכָל עֲנָשִׁין.	
אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ הוֹה אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ:	אֵלֶּין קִנְיָמָא דְפַקִּיד יִי יֵת מֹשֶׁה בֵּין גּוֹבְרָא לְאַתְתִּיהָ בֵּין אָבָא לְבָרְתִּיהָ בְּרַבִּיוּתָהּ בֵּית אָבוּהָא:
וַיִּדְבֹּר יְיָ הוֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלְּיִל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
נָקָם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֵר תֹּאסַף אֵל־עַמִּיד:	אַתְפַּרַע פּוֹרְעָנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָא בְּתַר כֵּן תַּתְּכַנִּישׁ לַעֲמִיד:
מֵאֵת הַמִּדְיָנִים – וְלֹא מֵאֵת הַמּוֹאָבִים. שֶׁהַמּוֹאָבִים נִכְנְסוּ לְדַבֵּר מִחֲמַת יִרְאָה, שֶׁהָיוּ יִרְאִים מֵהֶם שִׁיְהָיו שׁוֹלָלִים אוֹתָם, שְׁלֹא בְּאֵמֵר אֱלָא "אֵל תִּתְגַּדֵּר בָּם מִלְחָמָה"; אֲבָל מִדְיָנִים נִתְעַבְּרוּ עַל רִיב לֹא לָהֶם. דְּבָר אַחֵר: מִפְּנֵי שְׁמֵי פְרִידוֹת טוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי לְהוֹצִיא מֵהֶם, רוּת הַמּוֹאָבִיָּה וְנַעֲמָה הָעַמּוֹנִית.	
וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחְלִצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לַצָּבָא וַיְהִיו עַל־מִדְיָן לַתַּת נִקְמַת־יְיָ הוֹה בְּמִדְיָן:	וּמַלְּיִל מֹשֶׁה עִם עַמָּא לְמִימַר זִרְזוּ מִנְכּוֹן גּוֹבְרִין לְחִילָא וַיְהוֹן עַל מִדְיָן לְמַתָּן פּוֹרְעָנוּת דִּין עַמִּיהָ דִּינִי בְּמִדְיָן:
וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה וּגְזֵר – אִף עַל פִּי שְׁשִׁמַּע שְׁמִיתָתוֹ תְּלוּיָהּ בְּדַבֵּר, עֲשֵׂה בְשִׁמְחָה וְלֹא אַחֵר. הִחְלִצוּ – כְּתָרְגוּמוֹ, לְשׁוֹן "הַחֲלוּצֵי צָבָא", מְזִינִים. אֲנָשִׁים – צַדִּיקִים, וְכֵן: "בְּסֹר לְנוּ אֲנָשִׁים"; וְכֵן: "אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנָבִנִים". נִקְמַת ה' – שֶׁהָעוֹמֵד בְּכַנְדִּי יִשְׂרָאֵל, כָּאֵלוֹ עוֹמֵד בְּכַנְדִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.	
אֵלֶּה לַמַּטֵּה אֵלֶּה לַמַּטֵּה לְכָל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּ לַצָּבָא:	אַלְפָא לְשַׁבְטָא אַלְפָא לְשַׁבְטָא לְכָל שַׁבְטֵי דְיִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּן לְחִילָא:
לְכָל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל – לְרַבּוֹת שַׁבֵּט לוֹי.	
וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֵלֶּה לַמַּטֵּה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֵלֶּה חֲלוּצֵי צָבָא:	וְאַתְבַּחְרוּ מֵאַלְפֵי דְיִשְׂרָאֵל אַלְפָא לְשַׁבְטָא תְּרֵי עָשָׂר אַלְפִין מְזִרְזֵי חִילָא:
וַיִּמְסְרוּ – לְהוֹדִיעָהּ שְׁבָחוֹן שֶׁל רוּעֵי יִשְׂרָאֵל, כַּמָּה הֵם חֲבִיבִים עַל יִשְׂרָאֵל. עַד שְׁלֹא שְׁמָעוּ בְּמִיתָתוֹ, מָה הוּא אוֹמֵר "עוֹד מַעֲט וּסְקִלְנִי"; וּמִשְׁשָׁמְעוּ שְׁמִיתָת מֹשֶׁה תְּלוּיָהּ בְּנִקְמַת מִדְיָן, לֹא רָצוּ לְלַכֵּת, עַד שֶׁנִּמְסְרוּ עַל כְּרַחוּן.	
וַיִּשְׁלַח אַתֶּם מֹשֶׁה אֵלֶּה לַמַּטֵּה לַצָּבָא אַתֶּם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַצָּבָא וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ וְחֻצְצֹרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ:	וַיִּשְׁלַח יִתְהוֹן מֹשֶׁה אַלְפָא לְשַׁבְטָא לְחִילָא יִתְהוֹן וַיֵּת פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר כַּהֲנָא לְחִילָא וּמְנִי קוּדְשָׁא וְחֻצְצֹרַת יִבְבְּתָא בְּיָדֶיהָ:

אתם ואת פינחס – מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כלם. ומפני מה הלה פינחס ולא הלה אלעזר אמר הקדוש ברוך הוא: מי שהתחיל במצוה, שהרג כזבי בת צור, וגמר. דבר אחר: שהלה נלקח נקמת יוסף אבי אמו, שנאמר: "והמדינים מכרו אותו". ומפני שהיה אמו של פינחס משל יוסף שנאמר: "מבנות פוטיאל"; מנרע יתרו שפטם עגלים לעבודת אלילים, ומנרע יוסף שפטם ביצרו. דבר אחר: שהיה משום מלחמה. וכלי הקדש – זה הארון והציץ, שהיה בלעם עמהם, ומפריס מלכי מדן בכשפים, והוא עצמו פורס עמהם. הראה להם את הציץ שהשם חקוק בו, והם נופלים. לכה נאמר: "על סלליהם", במלכי מדן, שנופלים על הסללים מן האויר; וכן בבלעם כתיב: "אל סלליהם", בספר יהושע. בידו – ברשותו; וכן: "ויקח את כל ארצו מידו".

ויצבאו על־מדן פאשר צנה י־הנה את־משנה וי־הרגו כל־זכר:
ואתחילו על מדן כמא דפקיד יי נת משה וקטלו כל דכורא:

ואת־מלכי מדן הרגו על־סלליהם את־אוי ואת־רקם ואת־צור ואת־חור ואת־רבע חמשת מלכי מדן ואת בלעם בן־בעור הרגו בחרב:
וית מלכי מדן קטלו על קטיליהון ית אוי וית רקם וית צור וית חור וית רבע חמשא מלכי מדן וית בלעם בר בעור קטלו בחרבא:

חמשת מלכי מדן – וכי איני רואה שחמשה מנה הפתוב למה הזקק לומר **חמשת** אלא ללמדך ששמו כלם בעצה, והשמו כלם בפרענות. בלעם הלה שם לטל שכר עשרים וארבעה אלף, שהפיל מישראל בעצתו; ויצא ממדן לקראת ישראל, ומשיאן עצה רעה. אמר להם: אם פשהייתם ששים רבוא – לא יכלתם להם; עתה, בשנים עשר אלף אתם באים להלחם נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו. **בחרב** – הוא בא על ישראל והחליף אמנותו באמנותם, שאין נושעים אלא בפיהם, על ידי תפלה ובקשה, ובא הוא ותפש אמנותם, לקלקלם בפיו; אף הם באו עליו והחליפו אמנותם באמנות האמות שבאין בחרב, שנאמר: "ועל חרבך תתנה".

וישבבו בני־ישראל את־נשי מדן ואת־טפם ואת כל־ בהמתם ואת־כל־מקנהם ואת־כל־חילם בזזו:
ושבו בני ישראל ית נשי מדן וית טפלהון וית כל בעירהון וית כל גיתיהון וית כל נכסיהון בזו:

ואת כל־עריהם במושבבתם ואת כל־טירתם שרפו באש:
וית כל קרוניהון במושבבתיהון וית כל בית סגדתהון אוקידו בנורא:

טירתם – מקום נוטרין שלהם, שהוא לשון מושב כמרים יודעי חקיהם. דבר אחר: לשון מושב שריהם, כמו שמתרגם "סרגי פלשתים", "טורגי פלשתאי".

ויקחו את־כל־השלל ואת כל־המלקות באדם ובבהמה:
ושבו ית כל עדאה וית כל דברתא באנשא ובבעירא:

ויקחו את כל השלל וגומר – מגיד שהיו כשרים וצדיקים, ולא נחשדו על הגזל לשלם יד בבזה שלא ברשות, שנאמר: **את כל השלל וגומר**. ועליהם מפרש בקבלה: "שנינו בעד הרחלים" וגומר; אף אנשי המלחמה שבה, כלם צדיקים. **שלל** – הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין. **בז** – הוא בזת מטלטלין שאינם תכשיטין. **מלקות** – אדם ובהמה. ובמקום שכתוב "שבי" אצל "מלקות", "שבי" באדם, ו"מלקות" בבהמה.

ויבאו אל־משה ואל־אלעזר הכהן ואל־עדת בני־ישראל את־השבי ואת־המלקות ואת־השלל אל־המתנה אל־ ערבת מואב אשר על־יבדן ירחו:
ואיתאיו לנת משה ולנת אלעזר כהנא ולנת כנשתא דבני ישראל ית שבאי וית דברתא וית עדאה למשריתא למישריא דמואב דעל ירדנא דיריחו:

שני

ויצאו משה ואלעזר הכהן וכל־נשיאי העדה לקראתם אל־מחויז למתנה:
ונפקו משה ואלעזר כהנא וכל רברבי כנשתא לקדמותהון למפרא למשריתא:

ויצאו משה ואלעזר הכהן – לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטף מן הבזה.

ויקצף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המלחמה:
ורגזו משה על דממון על חילא רבני אלפי ורבני מאותא דאתו מחיל קרבא:

ויקצף משה על פקודי החיל – ממנים על הסיל. ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים, שיש פס בידם למחות.

ויאמר אליהם משה החייתם כל־נקבה:
ואמר להון משה הקיימתון כל נוקבא:

הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר־מעל בי־הנה על־דבר־פעור ותהי המגפה בעדת י־הנה:
הא אנין הווא לבני ישראל בעיצת בלעם לשקרא שקר קדם יי על עיסק פעור והות מחתא בכנשתא דיי:

בדבר בלעם – אמר להם: אפלו אתם מכניסים כל המונות שבעולם – אין אתם יכולים להם; שמה מרבים אתם מן המצרים, שהיו שש מאות רכב בחור בואו ואשיאכם עצה: א־להיהם של אלו שונא זמה הוא וכוליה כדאיתא בסלק ובספרי.

ועתה הרגו כל־זכר בטח וכל־אשה ידעת איש למשפב זכר הרגו:
וכען קטולו כל דכורא בטפלא וכל אתתא דידעת גבר למשפבי דכורא קטולו:

וְכָל אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁ – ראויה להבעל, אף על פי שלא נבעלה. ולפני הציץ העבירום, והראויה להבעל פניה מוריקות. הרגו – למה חזר ואמר להפסיק העונן, דברי רבי ישמעאל. שאם אני קורא: "הרגו כל זכר בטרף וכל אישה ידעת איש וכל הטף בנשים" וגומר, איני יודע אם להרג עם הזכרים או להחיות עם הטף, לכך נאמר "הרגו".

וְכָל הַטָּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשִּׁפְּבִי זָכָר הָחִיו לָכֶם:	וְכָל טַפָּלָא בַּנְּשִׂיא דְלֹא יָדְעָא מִשִּׁפְּבִי דְכוּרָא קִיִּימוּ לְכוּן:
וְאַתֶּם חָנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שְׁבַעַת יָמִים כָּל הָרֶג נָפֶשׁ וְכָל נֹגַע בַּחֲלָל תַּתְּחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׂבִיכֵם:	וְאַתּוֹן שָׂרוּ מִבְּרָא לַמְּשָׁרִיתָא שְׁבַעַא יוֹמִין כָּל דְּקַטַּל נַפְשָׁא וְכָל דְּקָרַב בְּקַטִּילָא תַדּוֹן עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אַתּוֹן וּשְׂבִיכוֹן:

מחוץ למחנה – שלא יכנסו לעזרה. **כל הרג נפש** – רבי מאיר אומר: בהורג בדבר המקביל טמאה הפתוב מדבר; ולמדך הפתוב, שהכלי מטמא אדם בחבורי המת, כאלו נוגע במת עצמו. או יכול אפלו זרק בו חץ והרגו תלמוד לומר, **וכל נוגע בחלל**: מקיש הורג לנוגע; מה נוגע על ידי חבורו, אף הורג על ידי חבורו. **תתחטאו** – במי נדה, כדין שאר טמאי מתים. שאף לדברי האומר קברי גוים אינם מטמאין באהל, שנאמר: "ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם", אתם קרויים "אדם" ואין גוים קרויים "אדם", מודה הוא שהגוים מטמאין במגע ובמשא; שלא נאמר "אדם" אלא אצל טמאת אהלים, שנאמר: "אדם כי ימות באהל". **אתם ושביכם** – לא שהגוים מקבלין טמאה וצריכין הוצאה; אלא מה אתם בגי ברית, אף שביכם, כשיבואו לברית ויטמאו, צריכין הוצאה.

וְכָל־בִּגְד וְכָל־כְּלִיעוֹר וְכָל־מַעֲשֵׂה עֲזִים וְכָל־כְּלִיעֵץ וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מֵאֵן דְּמִשְׁךְ וְכָל עוֹבֵד דְּמַעְזִי וְכָל מֶן דָּאֻעַ תַּתְּחַטְּאוּ:	וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מֵאֵן דְּמִשְׁךְ וְכָל עוֹבֵד דְּמַעְזִי וְכָל מֶן דָּאֻעַ תַּדּוֹן עֲלוּהִי:
---	--

וְכָל מַעֲשֵׂה עֲזִים – להביא כלי הקרנים והטלפים והעצמות.	
וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־אֲנָשֵׁי הַצִּבָּא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת תִּקַּח הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְ-הוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַאֲמַר אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא לַגּוֹבְרִי חִילָא דְאַתּוּ לַקְרָבָא דָּא גִזִּירַת אֲוִרִיתָא דְפַקִּיד יְיָ ית מִשָּׁה:

ויאמר אלעזר הכהן וגומר – לפי שבא משה לכלל כעס, בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות געויל נכרים. וכן אתה מוצא בשמיני למלואים, שנאמר: "ויקצף על אלעזר ועל איתמר", בא לכלל כעס, בא לכלל טעות. וכן ב"שמעו נא המרים": "ויבך את הסלע", על ידי הכעס טעה. **אשר צוה ה' וגומר** – תלה ההוראה ברבו.

אֶךְ אֶת־הַזֵּהָב וְאֶת־הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבַּרְזֶל אֶת־הַבָּדִיל וְאֶת־הָעֹפֶרֶת:	בְּרֵם ית דִּהָבָא וִית פִּסְפָּא ית נְחָשָׁא ית בַּרְזֵלָא ית עֲבָצָא וִית אֲבָרָא:
---	---

אך את הזהב וגומר – אף על פי שלא הזהיר לכם משה אלא על הלכות טמאה, עוד יש להזהיר לכם על הלכות געויל. ואך – לשון מעוט, כלומר: ממעטין אתם מלהשתמש בכלים אפלו לאחר סתירתן מטמאת המת, עד שיטקרו מבליעת אסור גבלות. ורבותינו אמרו: **אך את הזהב**, לומר שצריך להעביר חלדה שלו קדם שיגעילו; וזהו לשון "אך", שלא יהא שם חלדה, אך המתכת יהיה כמות שהוא.

כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְשֹׁהַר אֹךְ בְּמִי נִדָּה יִתְחַטְּאוּ וְכָל אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמַּיִם:	כָּל מַדְעָם דְּמַתַּעַל בְּנוּרָא תַעֲבִירוּנִיה בְּנוּרָא וַיְדָפִי בְּרֵם בְּמִי אֲדִיוִתָא יִתְדִי וְכָל דְּלֹא מַתַּעַל בְּנוּרָא תַעֲבִירוּנִיה בַּמַּיָּא:
--	--

כל דבר אשר יבא באש – לבשל בו כלום. **תעבירו באש** – כדרך תשמישו, הגעלתו. מי שתשמישו על ידי חמין – יגעילו בחמין, ומי שתשמישו על ידי צלי, כגון השפוד והאסכולה, ילבנו באור. **אך במי נדה יתחטא** – לפי פשוטו, חטוי זה, לטהרו מטמאת מת; אמר להם: צריכין הכלים געויל לטהרם מן האסור וחטוי לטהרן מן הטמאה. ורבותינו דרשו מכאן, שאף להקשירן מן האסור הטעין טבילה לכלי מתכות; ו"מי נדה" הפתובין כאן, דרשו, מים הראויים לטבל בהם נדה, וכמה הם ארבעים סאה. **וכל אשר לא יבא באש** – כל דבר שאין תשמישו על ידי האור, כגון כוסות וצלוחיות שתשמישן בצונן, ולא בלעו אסור. **תעבירו במים** – מטבילו ודילו. ודוקא כלי מתכות.

וְכַבִּסְתֶּם בְּגָדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְשִׁהַרְתֶּם וְאַחֵר תִּבְּאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה:	וְתַחְרוּן לְבוּשֵׁיכוֹן בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְתַדְפוֹן וּבַתַּר כֹּן תִיעֲלוֹן לַמְּשָׁרִיתָא:
--	--

אל המחנה – למחנה שכינה; שאין טמא מת טעון שלוח ממחנה לזה וממחנה ישראֵל.

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַאֲמַר יְיָ לַמֹּשֶׁה לְמִימַר:
---	---

שָׂא אֶת רֹאשׁ מִלְקוֹת הַנָּשִׁי בְּאֶדָם וּבִבְהֶמָה אִתָּה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:	קַבִּיל ית חוּשְׁפוֹן דְּבֵרַת שְׂבִיָּא בְּאַנְשָׁא וּבַבְּעִירָא אִתָּה וְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא וְרִישֵׁי אַבְהַת כְּנֻשְׁתָּא:
---	---

שא את ראש – קח את הסלשון.

וְחִצִּיתָ אֶת־הַמִּלְקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיּוֹצֵאִים לַצִּבָּא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:	וְתַפְלִיג ית דְּבֵרְתָא בֵּין גּוֹבְרִי מַגִּיתִי קְרָבָא דְנַפְקוּ לַחִילָא וּבֵין כָּל כְּנֻשְׁתָּא:
--	--

וחצית את המלקות בין תפשי המלחמה היוצאים לצבא ובין כל העדה. ו**תפליג ית דברתא בין גוברי מגיתי קרבא דנפקו לחילא ובין כל כנשתא**.

וחצית את המלקות בין תפשי המלחמה וגומר – חציו לאלו וחסציו לאלו.

והרמת מִכְס לִי-הִנֵּה מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיִּצְאִים לִצְבָּא אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ הַמָּאוֹת מִן-הָאָדָם וּמִן-הַבְּקָר וּמִן-הַחֲמֹרִים וּמִן-הַצֹּאן:	וּתְפָרִישׁ נְסִיבָא קָדָם יְיָ מִן גּוֹבְרֵי מַגִּיחֵי קֶרְבָּא דְנִפְקוּ לַחִילָא חֲדָא נִפְשָׁא מִחֲמֵישׁ מָאָה מִן אֲנָשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמָרֵי וּמִן עֲנָא:
מִמַּחְצִיתָם תִּקְחוּ וְנִתְּנָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת י-הוָה:	מִפְּלִגּוּתֵהוּן תִּסְבּוּן וְתִתְּנוּן לְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ:
וּמִמַּחְצֵת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל תִּקַּח אֶחָד אֶחָד מִן-הַחֲמִשִּׁים מִן-הָאָדָם מִן-הַבְּקָר מִן-הַחֲמֹרִים וּמִן-הַצֹּאן מִפְּלִי-הַבְּהֵמָה וְנִתְּנָה אֹתָם לָלוֹיִם שְׂמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן י-הוָה:	וּמִפְּלִגּוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסְבּ חַד דִּיתְחַד מִן חֲמִשִּׁין מִן אֲנָשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמָרֵי וּמִן עֲנָא מִפִּל בְּעִירָא וְתִתִּין יְתֵהוּן לָלִיוָאֵי נְטָרֵי מִטָּרַת מִשְׁכָּנָא דִּיִּי:
וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה י-הוָה אֶת-מֹשֶׁה:	וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא כְּמָא דְפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:
וַיְהִי הַמִּלְקוֹת יִתֵּר הַבֹּז אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצֹּבָא צֹאן שְׂשִׁי-מָאוֹת אֵלֶּף וְשִׁבְעִים אֵלֶּף וַחֲמִשָּׁת אֲלָפִים:	וְהָיָה דְבִרְתָּא שְׂאָר בָּזָא דְבָזוּ עֲמָא דְנִפְקוּ לַחִילָא עֲנָא שְׁשִׁי מָאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמִשָּׁא אֲלָפִין:
וַיְהִי הַמִּלְקוֹת יִתֵּר הַבֹּז – לִפִּי שְׁלָא נִצְטָווּ לְהָרִים מִכָּס מִן הַמִּטְלָטְלִין אֲלָא מִן הַמִּלְקוֹת, כְּתִב אֶת הַלְשׁוֹן הַזֶּה: וַיְהִי הַמִּלְקוֹת שְׂבָא לְכָלל חֲלָקָה וּלְכָלל מִכָּס, שְׁהָיָה עוֹדֵף עַל בֹּז הַמִּטְלָטְלִין אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצֹּבָא אִישׁ לוֹ וְלֹא בָּא לְכָלל חֲלָקָה, מִסְפֵּר הַצֹּאן וְגוֹמֵר.	
וּבִקְרָ שָׁנִים וְשִׁבְעִים אֵלֶּף:	וְתוֹרֵי שִׁבְעִין וְתָרִין אֲלָפִין:
וַחֲמָרִים אֶחָד וְשָׁשִׁים אֵלֶּף:	וְחֲמָרֵי שְׁתִּין וְחַד אֲלָפִין:
וְנִפְשׁ אָדָם מִן-הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר פְּלִי-נֶפֶשׁ שָׁנִים וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶּף:	וְנִפְשָׁא דְאֲנָשָׁא מִן נְשִׂיאָ דְלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבֵי דְכוּרָא פִּל נִפְשָׁתָא תְּלָתִין וְתָרִין אֲלָפִין:
וַתְּהִי הַמַּחְצָה חֲלָק הַיִּצְאִים בַּצֹּבָא מִסְפֵּר הַצֹּאן שְׁלֹשִׁי-מָאוֹת אֵלֶּף וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶּף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מָאוֹת:	וְהָיָה פְּלִגּוּתָא חוּלָק גּוֹבְרֵיָא דְנִפְקוּ לַחִילָא מִנֵּין עֲנָא תְּלָת מָאָה וְתִלְתִּין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וַחֲמֵישׁ מָאָה:
וַיְהִי הַמִּכָּס לִי-הִנֵּה מִן-הַצֹּאן שֵׁשׁ מָאוֹת חֲמֵשׁ וְשִׁבְעִים:	וְהָיָה נְסִיבָא קָדָם יְיָ מִן עֲנָא שְׁשִׁי מָאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמֵישׁ:
וְהַבְּקָר שְׁשֵׁה וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶּף וּמִכָּסָם לִי-הִנֵּה שָׁנִים וְשִׁבְעִים:	וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁתָּא אֲלָפִין וְנְסִיבֵהוּן קָדָם יְיָ שִׁבְעִין וְתָרִין:
וַחֲמָרִים שְׁלֹשִׁים אֵלֶּף וַחֲמֵשׁ מָאוֹת וּמִכָּסָם לִי-הִנֵּה אֶחָד וְשָׁשִׁים:	וְחֲמָרֵי תְּלָתִין אֲלָפִין וַחֲמֵישׁ מָאָה וְנְסִיבֵהוּן קָדָם יְיָ שְׁתִּין וְחַד:
וְנִפְשׁ אָדָם שְׁשֵׁה עָשָׂר אֵלֶּף וּמִכָּסָם לִי-הִנֵּה שָׁנִים וְשָׁלֹשִׁים נֶפֶשׁ:	וְנִפְשָׁא דְאֲנָשָׁא שְׁשֵׁת עָשָׂר אֲלָפִין וְנְסִיבֵהוּן קָדָם יְיָ תְּלָתִין וְתָרִין נִפְשָׁן:
וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-מִכָּס תְּרוּמַת י-הוָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה י-הוָה אֶת-מֹשֶׁה:	וַיְהִי מֹשֶׁה יְת נְסִיב אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא כְּמָא דְפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:
וּמִמַּחְצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה מִן-הָאֲנָשִׁים הַצֹּבָאִים:	וּמִפְּלִגּוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּפָלַג מֹשֶׁה מִן גּוֹבְרֵיָא דְנִפְקוּ לַחִילָא:
וּמִמַּחְצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה – לַעֲדָה, וְהוֹצִיָּאָה לָהֶם מִן הָאֲנָשִׁים הַצֹּבָאִים—	
וַתְּהִי מַחְצַת הָעֲדָה מִן-הַצֹּאן שְׁלֹשִׁי-מָאוֹת אֵלֶּף וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶּף שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מָאוֹת:	וְהָיָה פְּלִגּוּת כְּנִשְׁתָּא מִן עֲנָא תְּלָת מָאָה וְתִלְתִּין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וַחֲמֵישׁ מָאָה:
וַתְּהִי מַחְצַת הָעֲדָה – כֹּף וְכָף—	
וּבִקְרָ שְׁשֵׁה וְשָׁלֹשִׁים אֵלֶּף:	וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁתָּא אֲלָפִין:
וַחֲמָרִים שְׁלֹשִׁים אֵלֶּף וַחֲמֵשׁ מָאוֹת:	וְחֲמָרֵי תְּלָתִין אֲלָפִין וַחֲמֵישׁ מָאָה:

וּנְפֹשׁ אָדָם שְׁשֶׁה עָשָׂר אֲלֶף:	וּנְפֹשׁא דְאַנְשָׁא שְׁמַת עָשָׂר אֲלֶפִין:
וַיִּקַּח מִשָּׁה מִמַּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֶחָז אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לָלוּלִים שְׁמָרִי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכֹּן י-הוָה פֶּאֶעֱשֶׂר צִנּוּה י-הוָה אֶת־מִשָּׁה:	וְנָסִיב מִשָּׁה מִפְּלָגוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת דְּאַתְחַד מִד מִן חֲמִשִּׁין מִן אָנְשָׁא וּמִן בְּעִירָא וַיִּהֵב יִתְהוֹן לְלִינְאֵי נְטָרֵי מִטְּרַת מִשְׁכָּנָא דִּי כְּמָא דְפִקִּיד יֵי יֵת מִשָּׁה:
וַיִּקַּח מִשָּׁה – וְגוֹמֵר.	
וַיִּקְרְבוּ אֶל־מִשָּׁה הַפְּקוּדִים אֲשֶׁר לְאַלְפֵי הַצִּבָּא שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת:	וַקְרִיבוּ לִןֹת מִשָּׁה דְמִמוֹנָן עַל אֲלֶפִי חִילָא רַבְּנֵי אֲלֶפִי וְרַבְּנֵי מְאוֹתָא:
הַפְּקוּדִים – הַמְּמַנִּים.	
וַיֹּאמְרוּ אֶל־מִשָּׁה עֲבֹדֶיךָ נִשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיָדָנוּ וְלֹא־נִפְקֵד מִמֶּנּוּ אִישׁ:	וַאֲמָרוּ לְמִשָּׁה עֲבֹדְךָ קִבִּילוּ יֵת חוֹשְׁבִן גּוֹבְרֵי מְגִיחֵי קֶרְבָּא דְעַמְּמָא וְלֹא שְׂגָא מִנְּבָא אָנְשׁ:
וְלֹא נִפְקֵד – לֹא נְחָסֵר. וְתַרְגּוּמוֹ: "וְלֹא שְׂגָא", אִף הוּא בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי "חֲסָרִין", כְּמוֹ: "אֲנָכִי אֲחַטְּנָה", תַּרְגּוּמוֹ: "דְּהִנֹּת שְׂגִיָּא מִמִּנְבָּא". וְכֵן: "כִּי יִפְקֵד מוֹשֶׁכְךָ", יִחָסֵר מְקוֹם מוֹשְׁכְךָ, אִישׁ הָרָגִיל לִישֹׁב שָׁם; וְכֵן: "וְנִפְקֵד מְקוֹם דָּוִד", נְחָסֵר מְקוֹמוֹ וְאִין אִישׁ יוֹשֵׁב שָׁם.	
וַנִּקְרָב אֶת־קֶרְבָּנוּ י-הוָה אִישׁ אֲשֶׁר מִצָּא כְּלִי־זָהָב אֲצֻעָה וְצִמִּיד טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי י-הוָה:	וְקִרְיָבָנָא יֵת קוֹרְבָּנָא דִּי גִבֵּר דְּאַשְׁפַּח מָאן דְּזָהָב שִׁירִין וְשִׁבִין עֲזָקוֹן קִדְשִׁין וּמַחוּד לְכַפֵּרָא עַל נַפְשֹׁתָנָא קָדָם יֵי:
אֲצֻעָה – אֵלּוּ צִמִּידִים שֶׁל רֶגֶל. וְצִמִּיד – שֶׁל יָד. עָגִיל – נִזְמִי אֲזֵן. וְכוּמָז – דְּפוּס שֶׁל בֵּית הַרְחָם, לְכַפֵּר עַל הַרְהוּר הַלֵּב שֶׁל בָּנוֹת מְדִין.	
וַיִּקַּח מִשָּׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֹתָם כָּל כְּלֵי מַעֲשֵׂה:	וְנָסִיב מִשָּׁה וְאֶלְעָזָר כְּהֵנָּא יֵת דְּהָבָא מִנְהוֹן כָּל מָאן דְּעוֹבְדָא:
וַיְהִי כְּלִי־זָהָב הַתְרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לִי-הוָה שְׁשֶׁה עָשָׂר אֲלֶף שְׁבַע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שָׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:	וְהָיָה כָּל דְּהָב אֲפָרָשׁוֹתָא דְאַפְרִישׁוּ קָדָם יֵי שְׁמַת עָשָׂר אֲלֶפִין שְׁבַע מָאָה וַחֲמִשִּׁין סָלְעִין מִן רַבְּנֵי אֲלֶפִי וּמִן רַבְּנֵי מְאוֹתָא:
אֲנָשִׁי הַצִּבָּא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ:	
וַיִּקַּח מִשָּׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִאוּ אוֹתוֹ אֶל־אַהֵל מוֹעֵד וּפְרוֹן לְבִנְיָ־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי י-הוָה:	וְנָסִיב מִשָּׁה וְאֶלְעָזָר כְּהֵנָּא יֵת דְּהָבָא מִן רַבְּנֵי אֲלֶפִי וּמְאוֹתָא וְאִיתִיאוּ יִתִּיהָ לְמִשְׁכָּן זְמָנָא דּוֹכְרָנָא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יֵי:
שְׁלִישִׁי	
וּמִקְנֶה רֹב הָיָה לְבָנֵי רְאוּבֵן וּלְבִנְיָ־גָד עֲצוֹם מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וְהָיָה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֶה:	וּבְעִיר סָגִי הָיָה לְבָנֵי רְאוּבֵן וּלְבָנֵי גָד תִּקְיָה לְתַדָּא וַחֲזוּ יֵת אֶרֶע יַעֲזָר וְיֵת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אֶתְרָא אֶתְר פֶּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר:
וַיָּבִאוּ בְּנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מִשָּׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:	וְאוֹתוֹ בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ לְמִשָּׁה וְלֶאֱלֶעָזָר כְּהֵנָּא וּלְרַבְּרֵי כְּנִשְׁתָּא לְמִימָר:
עֲטֻרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזָר וּנְמָרָה וַחֲשָׁבוֹן וְאֶלְעֵלָה וּשְׁבָם וּנְבוֹ וּבְעֹן:	עֲטֻרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזָר וּנְמָרָה וַחֲשָׁבוֹן וְאֶלְעֵלָה וּשְׁבָם וּנְבוֹ וּבְעֹן:
עֲטֻרוֹת וְדִיבֹן וְגו' – מֵאֶרֶץ סִיחֹון וְעוֹג הָיוּ.	
הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה י-הוָה לִפְנֵי עַדַּת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֶה הוּא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה:	אַרְעָא דְמִחָא יֵי יֵת יִתְבַּהֵּא קָדָם כְּנִשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל אֶרֶע פֶּשֶׁרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וְלַעֲבָדְךָ אִית בְּעִיר:
וַיֹּאמְרוּ אִם־מִצָּאנוּ חָן בְּעֵינֶיךָ יִמָּן אֶת־הָאֶרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאַחֲזָהָ אֲלִיתַעֲבִרְנוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן:	וַאֲמָרוּ אִם אֲשַׁכְחָנָא רַחֲמִין בְּעֵינְךָ תִּתִּיחֵיב אֶרְעָא הָדָא לַעֲבָדְךָ לְאַחְסָנָא לֹא תַעֲבִרְנָא יֵת יַרְדֵּנָא:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבִנְיָגָד וּלְבִנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יָבֹאוּ לְמִלְחָמָה וְאַתֶּם תָּשׁוּבוּ פֹה:	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְבִנֵי גָד וּלְבִנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יִתְּנוּ לְאַגָּחָה קָרְבָּא וְאַתּוֹן תִּתְּבוּן הֶכָּא:
הַאֲחִיכֶם – לְשׁוֹן תְּמִיּהָה הוּא.	
וְלָמָּה תִּנְוֹאוּן תִּנְיָאוּן אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעַבְרֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְ-הוָה:	וּלְמָא תוֹנוּן ית לְבָא דְבִנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּמַעְבְּרָא לְאַרְעָא דִּיהֵב לְהוּן יִי:
וְלָמָּה תִּנְיָאוּן – תְּסִירוּ וְתִמְנִיעוּ לָכֶם מֵעַבְרֹא, שִׁיְהִיו סְבוּרִים שְׂאֲתֶם יִרְאִים לַעֲבֹר מִפְּנֵי הַמִּלְחָמָה וְחִזְק הַעָרִים וְהָעָם.	
כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְחִי אֹתָם מִקֶּדֶשׁ בְּרַנְעָה לִרְאוּת אֶת־הָאָרֶץ:	כְּדִין עֲבָדוּ אֲבֹהֵתְכוֹן כַּד שְׁלַחִית יתְהוּן מִרְקַם גִּיּאָה לְמַחְזִי ית אֲרַעָא:
מִקֶּדֶשׁ בְּרַנְעָה – כַּף שְׂמָה; וְשְׁמִי קֹדֶשׁ הָיוּ.	
וַיַּעֲלֹו עַד־גִּחַל אֲשַׁפּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיָּנִיאוּ אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי־בֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְ-הוָה:	וּסְלִיקוּ עַד גִּחַלָּא דְאַתְפְּלָא וַחֲזוּ ית אֲרַעָא וְאוֹנִיאוּ ית לְבָא דְבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְלֹא לְמִיעַל לְאַרְעָא דִּיהֵב לְהוּן יִי:
וַיִּחַר־אַף יְ-הוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר:	וַתְּקִיף רוּגְזָא דִּינִי בִּיּוֹמָא הַהוּא וְקִיִּים לְמִימַר:
אִם־יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמִּצְרִים מִכּוֹן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמִעֲלָה אֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא־מִלְאוּ אֶתְרִי:	אִם יתְּחוּזוּ גוֹבְרִיָא דְסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִכּוֹן עֲשָׂרִין שָׁנִין וּלְעֵילָא ית אֲרַעָא דְקִיִּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֲרִי לֹא אֲשַׁלִּימוּ בְּתֵר דַּחְלִיתִי:
בְּלִי כָלֵב בֶּן־יִפְסָה הַקִּנְיִי וַיַּהֲשִׁיעַ בֶּן־נֹון כִּי מִלְאוּ אֶתְרִי יְ-הוָה:	אֶל־לֵהִין כָּלֵב בֶּר יִפְסָה קִנְיָאָה וַיַּהֲשִׁיעַ בֶּר נֹון אֲרִי אֲשַׁלִּימוּ בְּתֵר דַּחְלִתָא דִּינִי:
הַקִּנְיִי – חוֹרְגוֹ שֶׁל קִנְיָה; וְנִלְדָה לוֹ אִמּוֹ שֶׁל כָּלֵב אֶת עֲתִנְיָאֵל.	
וַיִּחַר־אַף יְ-הוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־תָּתֵם כָּל־הַדּוֹר הַעֹשֶׂה תִרְעָה בְּעֵינֵי יְ-הוָה:	וַתְּקִיף רוּגְזָא דִּינִי בְּיִשְׂרָאֵל וְאוֹחַרְנוֹן בַּמִּדְבָּרָא אַרְבַּעִין שָׁנִין עַד דְסָף כָּל דָּרָא דְעַבְד דְּבִישׁ קָדָם יִי:
וַיִּנְעַם – וַיִּטְלָטְלֵם, מִן "נָע וְנָד".	
וַהֲגִהָה קַמְתָּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לְסַפּוֹת עוֹד עַל תִּרְוֹן אַף־יְ-הוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל:	וְהָא קַמְתּוֹן בְּתֵר אֲבֹהֵתְכוֹן תִּלְמִידֵי גוֹבְרִיָא תִּיִּיבִיָא לְאוֹסְפָא עוֹד עַל תְּקוּף רוּגְזָא דִּינִי לְיִשְׂרָאֵל:
לְסַפּוֹת – כְּמוֹ: "סִפּוֹ שָׁנָה עַל שָׁנָה"; "עֲלוֹתֵיכֶם סִפּוֹ" וְגוֹמַר, לְשׁוֹן תּוֹסַפֶּת.	
כִּי תִשׁוּבוּן מֵאֶתְרֵי וַיִּסָּף עוֹד לַהֲנִיחֹו בַּמִּדְבָּר וְשַׁחַתְתֶּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה:	אֲרִי תִתּוּבוּן מִבְּתֵר דַּחְלִיתִיָּה וַיּוֹסִיף עוֹד לְאוֹחַרְתִּיהוּן בַּמִּדְבָּרָא וַתַּחַבְלוּן לְכָל עַמָּא הַדִּין:
וַיַּגִּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִּדְרַת צֹאן נִבְנָה לְמִקְנֵנוּ פֹה וְעָרִים לְטַפְּנוּ:	וּקְרִיבוּ לְוַתִּיָּה וְאָמְרוּ חַטְרִין דְּעָאן נִבְנִי לְבַעֲרִנָא הֶכָּא וְקָרוּן לְטַפְּלָנָא:
נִבְנָה לְמִקְנֵנוּ פֹה – חֲסִים הָיוּ עַל מְמוֹנָם יוֹתֵר מִבְּנִיָּהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם, שֶׁהִקְדִּימוּ מִקְנֵיהֶם לְטַפָּם. אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: לֹא כֹן! עָשׂוּ הָעֶקֶר עֶקֶר, וְהַטָּפֶל – טָפֶל; בְּנוּ לָכֶם תַּחֲלָה עָרִים לְטַפְּכֶם, וְאַחֵר כֹּף גִּדְרוֹת לְצֹאנְכֶם.	
וְאַנְחֵנוּ נַחֲלִץ חַשְׁמַיִם לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הִבִּיאֲנָם אֶל־מְקוֹמָם וַיָּשָׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יִשְׁבֵי הָאָרֶץ:	וְאַנְחָנָא נַזְדְּרוּ מִבְּעִין קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְנַעֲוִילְנוּן לְאַתְרֵהוּן וַיִּתִּיב טַפְּלָנָא בְּקָרוּין פְּרִיכִין מִן קָדָם יתְבִי אֲרַעָא:
וְאַנְחֵנוּ נַחֲלִץ חַשְׁמַיִם – נִזְדִּין מִהִירִים, כְּמוֹ: "מִהֵר שְׁלַל חַשׁ בּוֹ"; "וַיִּמְהַר יַחֲיִישָׁה". לְפָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל – בְּרָאשֵׁי גִּיסוֹת, מִתּוֹךְ שְׂגִבּוּרִים הָיוּ; שָׁכֵן נֶאֱמַר בְּגֵד: "וְטָרַף זָרוֹעַ אֵף קֹדֶקֶד". וְאַף מֹשֶׁה חֲזַר וּפָרַשׁ לָהֶם בְּאֵלָה הַדְּבָרִים: "וְאַצּוּ אֲתֶכֶם בַּעַת הַהוּא" וְגוֹמַר, "חֲלוּצִים תַּעֲבִרוּ לִפְנֵי אֲחִיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי חִזָּל". וּבִירְחוֹ פְתִיב: "וְהִסְלִיחַ הַלֵּךְ לִפְנֵיהֶם", זֶה רְאוּבוֹן וְגַד שֶׁקִּיְמוּ תַנְאָם. וַיָּשָׁב טַפְּנוּ – בַּעֲדוֹנוֹ אֲצֹל אֲחִינוּ. בְּעָרֵי הַמִּבְצָר – שְׂנִיבָנָה עֲקָשׁוּ.	
לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתִינֵנוּ עַד הַתַּנַּחַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ:	לֹא נָתוּב לְבִתְנָא עַד דִּיתְחַסְנוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֵּר אַחְסַנְתִּיָּה:
כִּי לֹא נִנְחַל אֹתָם מֵעַבְרֹא לִירְדֹן וְהִלָּאָה כִּי בָּאָה נַחֲלָתְנוּ אֵלֵינוּ מֵעַבְרֹא הִירְדֵּן מִזְרַחָה:	אֲרִי לֹא נַחְסִין עַמְהוּן מֵעַבְרָא לִירְדָנָא וְלִהְלָאָה אֲרִי קַבִּילָנָא אַחְסַנְתָּנָא לָנָא מֵעַבְרָא לִירְדָנָא מִדְּנַחָא:
מֵעַבְרֹא לִירְדֹן וְגוֹמַר – בְּעַבְרֹא הַמַּעְרָבִי. כִּי בָּאָה נַחֲלָתְנוּ – כָּכָר קַבִּילוּנָה בְּעַבְרֹא הַמְּזֻרְחִי.	

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה אִם-תַּחֲלְצוּ לַפָּנִי י-הוָה לַמַּלְחָמָה:	וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אִם תַּעֲבֹדוּן יְת פִּתְגָמָא הָדִין אִם תַּזְדָּרוּן קָדָם עֲמָא דִּי לְקָרְבָּא:
וַעֲבַר לָכֶם כָּל-חַלּוּץ אֶת-הַיַּרְדֵּן לַפָּנִי י-הוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֲיָבָיו מִפָּנָיו:	וַיַּעֲבַר לְכוּן כָּל דְּמַזְרוּ יְת יִרְדְּנָא קָדָם עֲמָא דִּי עַד דִּיתְרִיף יְת בַּעֲלֵי דְבָבוּהִי מִן קְדָמוּהִי:
וַנִּכְבְּשֶׁה הָאָרֶץ לַפָּנִי י-הוָה וְאַחֲרַיִם תִּשְׁבוּ וְהָיִיתֶם נִקְיִים מִי-הוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיִיתָ הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאַחֲזָה לַפָּנִי י-הוָה:	וַתַּתְּכַבִּישׁ אַרְעָא קָדָם עֲמָא דִּי וּבִתְר פִּן תַּתּוּבוּן וַתַּהוֹן זְכָאִין קָדָם יְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל וַתְּהִי אַרְעָא הַזֹּאת לְכוּן לְאַחְסָנָא קָדָם יְיָ:
וְאִם-לֹא תַעֲשׂוּן כֹּן הִנֵּה חֲטָאתֶם לִי-הוָה וְדַעוּ חֲטָאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:	וְאִם לֹא תַעֲבֹדוּן כֹּן הָא תַּבְתּוּן קָדָם יְיָ וְדַעוּ חֻבְתְּכוּן דְּתַשְׁפַּח יְתְּכוּן:
בְּנוֹ-לָכֶם עָרִים לְטַפְכֶם וּגְזֵרֹת לְצִנּוּאְכֶם וְהִיצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:	בְּנוּ לְכוּן קְרוּוֹן לְטַפְלְכוּן וַתְּטַרְוִין לְעִנְכוּן וְדִיפּוֹק מִפּוּמְכוּן תַּעֲבֹדוּן:
לְצִנּוּאְכֶם – תִּיכָּה זֹאת מִגִּזְרֹת "צִנָּה וְאֶלְפִים כָּלָם", שָׂאִין בּוֹ אֶל"ף מִפְּסִיק בֵּין נו"ן לְצַד"י; וְאֶל"ף שְׂבָא כָאן אַחֲרַיִם הַנו"ן, בְּמָקוֹם ה"א שֶׁל "צִנָּה" הוּא. מִיִּסּוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הִדְרִישׁוּן לְמִדַּתִּי כֹן. וְהִיצֵא מִפִּיכֶם – לְגִבוּת, שְׂקִיבִלְתֶּם עֲלֵיכֶם לַעֲבֹר לַמַּלְחָמָה עַד כַּבוּשׁ וַחֲלוּק. שְׂמֹשֶׁה לֹא בִקֵּשׁ מֵהֶם אֶלָּא "וְנִכְבְּשֶׁה וְאַחֲרַיִם תִּשְׁבוּ", וְהֵם קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם "עַד הַתַּנַּחֲלִל"; הָרִי הוֹסִיפוּ לְהַתְעַכֵּב שָׂבַע שָׁחֲלִיקוּ. וְכֹן עָשׂוּ.	
וַיֹּאמֶר בְּנִי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבַדְיָה נַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אָדָנִי מִצִּוָּה:	וַאֲמַר בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמִימַר עֲבַדְיָה נַעֲבֹדוּן כְּמָא דְרַבּוּנֵי מִפְּקִיד:
וַיֹּאמֶר בְּנֵי גָד – כָּלָם כָּאִישׁ אַחֵד.	
טַפְנוּ נַשְׁיֵנוּ מִקִּנּוּנוֹ וְכָל-בְּהֶמְתָּנוּ יִהְיוּ-שֵׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:	טַפְלָנָא נַשְׁנָא גִיתָנָא וְכָל בְּעִירָנָא יְהוֹן תַּמָּן בְּקָרוּי גִלְעָד:
וַעֲבַדְיָה נַעֲבָרוּ כָל-חַלּוּץ צָבָא לַפָּנִי י-הוָה לַמַּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אָדָנִי דִּבֶּר:	וַעֲבַדְיָה נַעֲבָרוּן כָּל מַזְרוּ חֵילָא קָדָם עֲמָא דִּי לְקָרְבָּא כְּמָא דְרַבּוּנֵי מִמְּלִיל:
וַיֵּצֵאוּ לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּשּׁוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וּפְקִיד לְהוֹן מֹשֶׁה יְת אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא וְיֵת יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נּוּן וְיֵת רִישֵׁי אֲבָהֵת שְׁבִטָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיֵּצֵאוּ לָהֶם – כְּמוֹ עֲלֵיהֶם, וְעַל תַּנָּאם מִנָּה אֶלְעָזָר וַיהוֹשֻׁעַ, כְּמוֹ: "ה' יִלְחֶם לָכֶם".	
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵיהֶם אִם-נַעֲבָרוּ בְנִי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶתְכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן כָּל-חַלּוּץ לַמַּלְחָמָה לַפָּנִי י-הוָה וְנִכְבְּשֶׁה הָאָרֶץ לַפָּנִיכֶם וְנִתְּתֶם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאַחֲזָה:	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן אִם נַעֲבָרוּן בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן עִמְכוּן יְת יִרְדְּנָא כָּל דְּמַזְרוּ לְקָרְבָּא קָדָם עֲמָא דִּי וַתַּתְּכַבִּישׁ אַרְעָא קָדָם יְיָ וַתַּתְּנִינוּ לְהוֹן יְת אַרְעָא גִלְעָד לְאַחְסָנָא:
וְאִם-לֹא נַעֲבָרוּ חַלּוּצִים אֶתְכֶם וְנִתְּנָה בְּתַכְכֶּם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	וְאִם לֹא נַעֲבָרוּן מַזְרוּוֹן עִמְכוּן וְיִתְסָנוּן בִּינֵיכוּן בְּאַרְעָא דְכְנָעַן:
וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֲשֶׁר דִּבֶּר י-הוָה אֵלַי עֲבַדְיָה כֹן נַעֲשֶׂה:	וַאֲתִיבוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמִימַר יְת דְּמִלִּיל יְיָ לַעֲבַדְיָה כֹן נַעֲבִיד:
בָּחֲנוּ נַעֲבַר חַלּוּצִים לַפָּנִי י-הוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאִתְּנוּ אֶחָדָה נִחְלָתָנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן:	בָּחֲנָא נַעֲבַר מַזְרוּוֹן קָדָם עֲמָא דִּי לְאַרְעָא דְכְנָעַן וְעִמְנָא אַחֻדָת אַחְסָנָנָא מֵעֵבֶרָא לַיַּרְדְּנָא:
וְאִתְּנוּ אֶחָדָה נִחְלָתָנוּ – כְּלוּמַר, בְּיָדֵינוּ וּבְרִשׁוּמָנוּ תְּהִי אֶחָדָה נִחְלָתָנוּ מֵעֵבֶר הַזֶּה.	
וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וְלַחֲצִי שְׁבִט מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף אֶת-מַמְלַכְתָּ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכְתָּ עֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן הָאָרֶץ לַעֲרִיָה בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב:	וַיַּתֵּב לְהוֹן מֹשֶׁה לְבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְפִלְגוּת שְׁבִטָא דְּמְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף יְת מַלְכוּתִיָּה דְּסִיחּוֹן מֶלֶכָא אֱמֹרָאָה וְיֵת מַלְכוּתִיָּה דְּעֹג מֶלֶכָא דְּמִתָּנוּ אַרְעָא לְקְרוּהָ בְּתַחוּמָהָ קְרוּי אַרְעָא סָחֹר סָחֹר:

ויבנו בני־גֹד את־דִּיבּוֹן ואת־עֲטָרָת ואת ערֹעֶר:	ויבנו בני גֹד ית דיבּוֹן וית עֲטָרוֹת וית ערֹעֶר:
וְאֶת־עֲטָרַת שׁוֹפָן וְאֶת־יַעֲזָר ויגְבֹהֶהָ:	וית עֲטָרוֹת שׁוֹפָן וית יַעֲזָר ורָמְתָּא:
וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרֹן עָרִי מִבְּצָר וּגְדֵרֶת צָאן:	וית בית נִמְרָה וית בית הָרֹן קְרוּיֹן פְּרִיכֹן וְחֲטָרִיֹן דְּעָאן:
עָרִי מִבְּצָר וּגְדֵרֶת צָאן — זֶה סוֹף הַפְּסוּקִים, מוֹסֵב עַל תַּחֲלַת הָעֲנָן: "ויבנו בני גֹד" אֵת הָעָרִים הַלְלוּ לַיהוָה "עָרִי מִבְּצָר וּגְדֵרֶת צָאן".	
ויבני ראובן בְּנוֹ אֶת־חֲשָׁבוֹן וְאֶת־אֶלְעָלָא וְאֶת קְרִיתִים:	ויבני ראובן בְּנוֹ ית חֲשָׁבוֹן וית אֶלְעָלָא וית קְרִיתִים:
וְאֶת־נְבוֹ וְאֶת־בְּעֵל מְעוֹן מוֹסֵבֶת שֵׁם וְאֶת־שִׁבְמָה וִיקְרָאוּ בְּשֵׁמֹת אֶת־שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:	וית נְבוֹ וית בְּעֵל מְעוֹן מִקְפֹן שִׁמְהֹן וית שִׁבְמָה וקְרוּ בְּשִׁמְהֹן ית שִׁמְהַת קְרוּיָא דְּבָנוּ:
וְאֶת נְבוֹ וְאֶת בְּעֵל מְעוֹן מוֹסֵבֶת שֵׁם — 'נְבוֹ' ו'בְּעֵל מְעוֹן', שְׁמוֹת עֲבוֹדַת אֱלִילִים הֵם, וְהָיוּ הָאֲמֹרִיִּים קוֹרִים עָרֵיהֶם עַל שֵׁם עֲבוֹדַת אֱלִילִים שְׁלֵהֶם; וּבְנֵי רְאוּבֵן הִסְבּוּ אֶת שְׁמֵם לְשְׁמוֹת אֲחֵרִים. וְזֶהוּ מוֹסֵבֶת שֵׁם, נְבוֹ וְבְעֵל מְעוֹן, מוֹסֵבֶת לְשֵׁם אֲחֵר. וְאֶת שִׁבְמָה — בְּנוֹ שִׁבְמָה, וְהָיָא שְׁכֵם הָאֲמֹרִי וְלִמְעָלָה.	
וַיֵּלְכוּ בְּנֵי מְכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִּלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֲמָרִי אֲשֶׁר־בָּהּ:	וַאֲזָלוּ בְּנֵי מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה בֶּר מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וּכְבָּשׁוּהָ וַתִּרְיֹד ית אֲמֹרָאָה דְּבָהּ:
וַיּוֹרֶשׁ — כְּתַרְגּוּמוֹ, "וַתִּרְיֹד", שְׁתִּיכַת 'רִישׁ' מִשְׁמַשֶּׁת שְׁתִּי מִחֻלְקוֹת, לְשׁוֹן 'רִישָׁה' וּלְשׁוֹן 'הוֹרֶשָׁה', שֶׁהוּא טְרוּד וַתִּרְוֹד.	
וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־הַגִּלְעָד לְמְכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיָּשֵׁב בָּהּ:	וַיִּתֵּב מֹשֶׁה ית גִּלְעָד לְמְכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה וַיִּתֵּיב בָּהּ:
וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הַלֵּל וַיִּלְכֹּד אֶת־חֹתִמֵּיהֶם וַיִּקְרָא אֶתְהֹן חֹת יֵאִיר:	וַיֵּאִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֲזַל וּכְבָּשׁ ית כְּפָרְנִיהוֹן וַקְרָא יתְהוֹן כְּפָרְנִי יֵאִיר:
חֹתִמֵּיהֶם — "כְּפָרְנִיהוֹן". וַיִּקְרָא אֶתְהֹן חֹת יֵאִיר — לְפִי שְׁלֵא הָיוּ לוֹ בָּנִים, קְרָאֻם בְּשֵׁמוֹ לְזַכָּרוֹן.	
וַנִּבַּח הַלֵּל וַיִּלְכֹּד אֶת־קִנְיָת וְאֶת־בְּנֵיָהּ וַיִּקְרָא לָהּ נִבַּח בְּשֵׁמוֹ:	וַנִּבַּח אֲזַל וּכְבָּשׁ ית קִנְיָת וית כְּפָרְנִיָהּ וַקְרָא לָהּ נִבַּח בְּשִׁמְיָהּ:
וַיִּקְרָא לָהּ נִבַּח — לָהּ אֵינוֹ מִפִּיק הָ"א. וַרְאִיתִי בִּיסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הַדַּרְשָׁן: לְפִי שְׁלֵא נִתְקַנְּסָה לָהּ שֵׁם זֶה, לְפִיכָךְ הוּא רָפָה, שֶׁמִּשְׁמַע מִדַּרְשׁוֹ כִּמוֹ 'לֹא'. וַתִּמְהַנֵּי, מַה יִּדְרֹשׁ בְּשְׁתֵּי תִיבוֹת הַדּוּמוֹת לָהּ: "וַיֵּאֶמֶר לָהּ בְּעוֹ"; "לִכְנוֹת לָהּ בֵּית".	
אֵלֶּה מִסְּעֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצַבְאָתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	אֵלֶּיֹן מִטְלָנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּנִפְקוּ מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם לְחִילִיהוֹן בְּיַדָּא דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:
אֵלֶּה מִסְּעֵי — לִמָּה נִכְתְּבוּ הַמַּסְעוֹת הַלְלוּ לַיהוָה דִּיעַ חֲסִדִּיו שֶׁל מֹקוֹם; שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁגִּזַּר עֲלֵיהֶם לְטַלְטֵלֵם וּלְהַנִּיעֵם בַּמִּדְבָּר, לֹא תֹאמַר שֶׁהָיוּ נָעִים וּמִטְלְטְלִים מִמַּסַּע לְמַסַּע כָּל אַרְבָּעִים שָׁנָה וְלֹא הָיְתָה לָהֶם מְנוּחָה. שֶׁהָרִי אֵין כָּאֵן אֵלָּא אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם מַסְעוֹת; צָא מִהֶם אַרְבָּעָה עָשָׂר, שֶׁכֵּלֶם הָיוּ בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה קֹדֶם גִּזְרָה, מִשְׁנָסְעוּ מִרְעַמְסָא עַד שֶׁבָּאוּ לְרֵתְמָה, שֶׁמִּשְׁם נִשְׁתַּלְחוּ מִרְגְּלִים, שְׁנַאָמֶר: "וְאַחֲרֵי נָסְעוּ הָעָם מִחֲצָרוֹת" וְגוֹמֵר; "שְׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים" וְגוֹמֵר, וְכָאֵן הוּא אוֹמֵר: "וַיִּסְעוּ מִחֲצָרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּרֵתְמָה"; לְמַדְתָּ שֶׁהָיָא בַּמִּדְבָּר פְּאָרֵן. וְעוֹד הוֹצֵא מִשְׁם שְׁמוֹנֶה מַסְעוֹת, שֶׁהָיוּ לְאַחֵר מֵימַת אַהֲרֹן, מִהֵר הָהָר עַד עֲרֻבוֹת מוֹאָב בְּשָׁנַת הָאֲרָבָעִים; נִמְצָא שֶׁכֵּל שְׁמוֹנֶה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה לֹא נָסְעוּ אֵלָּא עָשָׂרִים מַסְעוֹת. זֶה מִיסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הַדַּרְשָׁן. וְרַבִּי תַנְחוּמָא דְרַשׁ בּוּ דְרִשָּׁה אַחֲרַת: מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁהָיָה בְּנוֹ חוּלָה, וְהוֹלִיכּוֹ לְמָקוֹם רְחוֹק לְרַפְּאוֹתוֹ. כִּיּוֹן שֶׁהָיוּ חוֹזְרִין, הִתְחִיל אֲבִיו מוֹנֶה כָּל הַמַּסְעוֹת. אָמַר לוֹ: כָּאֵן יִשְׁנֶנּוּ, כָּאֵן הוֹקֵרְנּוּ, כָּאֵן חֲשִׁשְׁתָּ אֶת רֹאשְׁךָ וְכוּלִּיהּ:	
וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְ-הוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:	וַיִּכְתֵּב מֹשֶׁה ית מִפְקִנִיָהוֹן לְמִטְלָנִיָהוֹן עַל מִימְרָא דִּי וְאַלִּין מִטְלָנִיָהוֹן לְמַפְקִנִיָהוֹן:
וַיִּסְעוּ מִרְעַמְסָא בְּחֻדָּשׁ הָרִאשׁוֹן בְּחֻמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לְחֻדָּשׁ הָרִאשׁוֹן מִמִּתְרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיַד רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרַיִם:	וַיִּטְלוּ מִרְעַמְסָא בִּיְרִחָא קִדְמָאָה בְּחֻמְיִשְׁתָּ עָשָׂרָא יוֹמָא לְיְרִחָא קִדְמָאָה מִבְּתַר פֶּסַחָא נִפְקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִישׁ גְּלִי לְעֵינֵי כָּל מִצְרַאִי:
וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֹת אֲשֶׁר הִכָּה יְ-הוָה בָּהֶם פְּלִי־בָכּוֹר וּבָא־לְהִיחֵם עֹשֶׂה יְ-הוָה שְׁפָטִים:	וּמִצְרַאִי מְקַבְּרִין ית דְּקֻטֵּל יְיָ בְּהוֹן כָּל בּוֹכְרָא וּבִטְעוֹתְהוֹן עֶבֶד יְיָ דִּינִין:
וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים — טְרוּדִים בְּאֶבְלָם.	
וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִרְעַמְסָא וַיַּחֲנוּ בְּסִפְתָּ:	וַיִּטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִרְעַמְסָא וַיִּשְׂרוּ בְּסִפּוֹת:
וַיִּסְעוּ מִסִּפְתָּ וַיַּחֲנוּ בְּאֵתָם אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר:	וַיִּטְלוּ מִסִּפּוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּאֵיתָם דְּבִסְטָר מִדְּבָרָא:

וַיִּסְעוּ מֵאַתָּם וַיָּשֻׁב עַל־פִּי הַחִירָת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בָעַל צֶפֶן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדָּל:	וַיָּטְלוּ מֵאִיתָם וְתָבַעַל פֹּה חִירָתָא דְקָדָם בְּעִיל צֶפֶן וְיִשְׂרָאֵל קָדָם מִגְדָּל:
וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירָת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ שְׁלִישֵׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמִרְהָ:	וַיָּטְלוּ מִן קָדָם חִירָתָא וַעֲבָרוּ בְּגוֹ נִמְא לְמִדְבָּרָא וַאֲזָלוּ מִהַלָּךְ תִּלְתָּא יוֹמִין בְּמִדְבָּרָא דְאִיתָם וְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְהָ:
וַיִּסְעוּ מִמִּרְהָ וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וּבְאֵילָם שְׁתֵּי עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם:	וַיָּטְלוּ מִמִּרְהָ וַאֲתוּ לְאֵילִים וּבְאֵילִים תְּרֵי עֶשְׂרִי מִבּוּעֵין דְּמִיִּין וְשִׁבְעִין דְּקָלִין וְיִשְׂרָאֵל תַּמָּן:
וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף:	וַיָּטְלוּ מֵאֵילִים וְיִשְׂרָאֵל עַל נִמְא דְסוּף:
וַיִּסְעוּ מִיַּם־סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר־סִין:	וַיָּטְלוּ מִנִּמְא דְסוּף וְיִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא דְסִין:
וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַר־סִין וַיַּחֲנוּ בְּדַפְקָה:	וַיָּטְלוּ מִמִּדְבָּרָא דְסִין וְיִשְׂרָאֵל בְּדַפְקָה:
וַיִּסְעוּ מִדַּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאֵלוּשׁ:	וַיָּטְלוּ מִדַּפְקָה וְיִשְׂרָאֵל בְּאֵלוּשׁ:
וַיִּסְעוּ מֵאֵלוּשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרַפִּידִם וְלֹא־תָהִי שָׁם מַיִם לָעַם לִשְׁתּוֹת:	וַיָּטְלוּ מֵאֵלוּשׁ וְיִשְׂרָאֵל בְּרַפִּידִים וְלֹא הָיָה תַּמָּן מַיָּא לְעַמָּא לְמִשְׁתִּי:
וַיִּסְעוּ מִרַפִּידִם וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר סִינִי:	וַיָּטְלוּ מִרַפִּידִים וְיִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא דְסִינִי:
וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַר סִינִי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרַת הַתַּאֲוָה:	וַיָּטְלוּ מִמִּדְבָּרָא דְסִינִי וְיִשְׂרָאֵל בְּקִבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי:
וַיִּסְעוּ מִקִּבְרַת הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּחֻצְרֹת:	וַיָּטְלוּ מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי וְיִשְׂרָאֵל בְּחֻצְרוֹת:
וַיִּסְעוּ מִחֻצְרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרֵתְמָה:	וַיָּטְלוּ מִחֻצְרוֹת וְיִשְׂרָאֵל בְּרֵתְמָה:
וַיַּחֲנוּ בְּרֵתְמָה — עַל שֵׁם לְשׁוֹן הָרַע שֶׁל מְרָגְלִים, שְׁנָאֵמַר: "מַה יֵּתֵן לָךְ וּמַה יֹּסִיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָה, חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים עִם גִּחְלֵי רַתְמִים".	
וַיִּסְעוּ מִרֵּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרֵמֶן פֶּרֶץ:	וַיָּטְלוּ מִרֵּתְמָה וְיִשְׂרָאֵל בְּרֵמֶן פֶּרֶץ:
וַיִּסְעוּ מִרֵּמֶן פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:	וַיָּטְלוּ מִרֵּמֶן פֶּרֶץ וְיִשְׂרָאֵל בְּלִבְנָה:
וַיִּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרֶסֶה:	וַיָּטְלוּ מִלִּבְנָה וְיִשְׂרָאֵל בְּרֶסֶה:
וַיִּסְעוּ מִרֶסֶה וַיַּחֲנוּ בְּקַהֲלָתָה:	וַיָּטְלוּ מִרֶסֶה וְיִשְׂרָאֵל בְּקַהֲלָתָה:
וַיִּסְעוּ מִקַּהֲלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שָׁפָר:	וַיָּטְלוּ מִקַּהֲלָתָה וְיִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְשָׁפָר:
וַיִּסְעוּ מִבְּהַר־שָׁפָר וַיַּחֲנוּ בְּחֶרְדָּה:	וַיָּטְלוּ מִטוּרָא דְשָׁפָר וְיִשְׂרָאֵל בְּחֶרְדָּה:
וַיִּסְעוּ מִחֶרְדָּה וַיַּחֲנוּ בְּמִקְהֵלֹת:	וַיָּטְלוּ מִחֶרְדָּה וְיִשְׂרָאֵל בְּמִקְהֵלוֹת:
וַיִּסְעוּ מִמִּקְהֵלֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:	וַיָּטְלוּ מִמִּקְהֵלוֹת וְיִשְׂרָאֵל בְּתַחַת:
וַיִּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרֶח:	וַיָּטְלוּ מִתַּחַת וְיִשְׂרָאֵל בְּתֶרֶח:
וַיִּסְעוּ מִתֶּרֶח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:	וַיָּטְלוּ מִתֶּרֶח וְיִשְׂרָאֵל בְּמִתְקָה:
וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחִשְׁמוֹנָה:	וַיָּטְלוּ מִמִּתְקָה וְיִשְׂרָאֵל בְּחִשְׁמוֹנָה:
וַיִּסְעוּ מִחִשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסְרוֹת:	וַיָּטְלוּ מִחִשְׁמוֹנָה וְיִשְׂרָאֵל בְּמוֹסְרוֹת:
וַיִּסְעוּ מִמוֹסְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבִגְי יַעֲקֹן:	וַיָּטְלוּ מִמוֹסְרוֹת וְיִשְׂרָאֵל בְּבִגְי יַעֲקֹן:
וַיִּסְעוּ מִבִּגְי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחַר הַגְּדָג:	וַיָּטְלוּ מִבִּגְי יַעֲקֹן וְיִשְׂרָאֵל בְּחֹר גְּדָג:
וַיִּסְעוּ מִחַר הַגְּדָג וַיַּחֲנוּ בְּנִטְבָּתָה:	וַיָּטְלוּ מִחֹר גְּדָג וְיִשְׂרָאֵל בְּנִטְבָּתָה:

וַיִּסְעוּ מִיִּטְבַּתָּה וַיַּחֲזוּ בַעֲבֹרָנָה:	וַיָּטְלוּ מִיִּטְבַּתָּה וַיֵּשְׂרוּ בַעֲבֹרָנָה:
וַיִּסְעוּ מִעֲבֹרָנָה וַיַּחֲזוּ בַעֲצֹן גָּבֶר:	וַיָּטְלוּ מִעֲבֹרָנָה וַיֵּשְׂרוּ בַעֲצִיּוֹן גָּבֶר:
וַיִּסְעוּ מִעֲצֹן גָּבֶר וַיַּחֲזוּ בַּמִּדְבָּר־צֹן הוּא קִדְשׁ:	וַיָּטְלוּ מִעֲצִיּוֹן גָּבֶר וַיֵּשְׂרוּ בַּמִּדְבָּר דָּצִין הוּא רֶקֶם:
וַיִּסְעוּ מִקִּדְשׁ וַיַּחֲזוּ בְּהָר הַהָר בִּקְצֵה אֶרֶץ אֲדוֹם:	וַיָּטְלוּ מִרֶקֶם וַיֵּשְׂרוּ בְּהוֹר טוֹרָא בְּסִיפֵי אֶרֶעָא דְאַדוֹם:
וַיַּעַל אֶהָרֹן הַפֶּלֶן אֶל־הָר הַהָר עַל־פִּי יְ-הוָה וַיָּמָת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאֲרֻבָּעִים לַצֵּאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ:	וַיִּסְלִק אֶהָרֹן כְּהֵנָּא לַהוֹר טוֹרָא עַל מִימְרָא דִּיִּי וּמִית תַּמָּן בַּשָּׁנָה אַרְבַּעִין לַמָּפָק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶעָא דְּמִצְרַיִם בְּנִרְחָא חֲמִישָׁאָה בְּחַד לִנְרְחָא:

על פי ה' – מלמד שמת בגשיקה.

וַאֲהָרֹן בֶּן־שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָת שָׁנָה בָּמָתוֹ בְּהָר הַהָר:	וַאֲהָרֹן בֶּר מָאָה וְעֶשְׂרִין וְתֵלַת שָׁנִין כַּד מִית בְּהוֹר טוֹרָא:
וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֹרֵד וְהוּא־יֹשֵׁב בְּגִבַּב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בָּבֶא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּשְׁמַע כְּנַעֲנָאָה מַלְכָּא דְעֹרֵד וְהוּא יְתִיב בְּדְרוֹמָא בְּאֶרֶעָא דְכְנַעַן בְּמִיתִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי – ללמדך שמימת אהרן היא השמועה, שנסתלקו ענני כבוד, וכסביר שנתנה רשות להלחם בישראל. לפיכך חזר וכתבה.

וַיִּסְעוּ מִהָר הַהָר וַיַּחֲזוּ בַּצְלַמְנָה:	וַיָּטְלוּ מִהָר טוֹרָא וַיֵּשְׂרוּ בַּצְלַמְנָה:
וַיִּסְעוּ מִצְלַמְנָה וַיַּחֲזוּ בְּפוּגֹן:	וַיָּטְלוּ מִצְלַמְנָה וַיֵּשְׂרוּ בְּפוּגוֹן:
וַיִּסְעוּ מִפוּגֹן וַיַּחֲזוּ בְּאַבְתָּ:	וַיָּטְלוּ מִפוּגוֹן וַיֵּשְׂרוּ בְּאוּבוֹת:

וַיִּסְעוּ מֵאַבְתָּ וַיַּחֲזוּ בַעֲיֵי הָעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב:	וַיָּטְלוּ מֵאוּבוֹת וַיֵּשְׂרוּ בְּמַגְזַת עֲבָרָי בְּתַחוּם מוֹאָב:
בַּעֲיֵי הָעֲבָרִים – לשון חרבות וגלים, כמו: "לעי השדה"; "שמו את ירושלים לעיים".	

וַיִּסְעוּ מֵעֵיִם וַיַּחֲזוּ בְּדִיבֹן גָּד:	וַיָּטְלוּ מִמַּגְזַתָּא וַיֵּשְׂרוּ בְּדִיבּוֹן גָּד:
וַיִּסְעוּ מְדִיבֹן גָּד וַיַּחֲזוּ בַּעֲלָמֹן דְּבִלְתִּימָה:	וַיָּטְלוּ מְדִיבּוֹן גָּד וַיֵּשְׂרוּ בַּעֲלָמוֹן דְּבִלְתִּים:

וַיִּסְעוּ מֵעֲלָמֹן דְּבִלְתִּימָה וַיַּחֲזוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נָבֹ:	וַיָּטְלוּ מֵעֲלָמוֹן דְּבִלְתִּים וַיֵּשְׂרוּ בְּטוּרֵי דְעֲבָרָי דְקָדָם נָבֹ:
וַיִּסְעוּ מִהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲזוּ בַּעֲרֶבְתָּ מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יַרְחוֹ:	וַיָּטְלוּ מִטּוּרֵי דְעֲבָרָי וַיֵּשְׂרוּ בְּמִישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירִיחוֹ:
וַיַּחֲזוּ עַל־הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיְּשׁוּמֹת עַד אֲבֵל הַשָּׁטִיִּם בַּעֲרֶבְתָּ מוֹאָב:	וַיֵּשְׂרוּ עַל יַרְדֵּנָא מִבֵּית יְשִׁימוֹת עַד מִישַׁר שְׁטִין בְּמִישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב:
מִבֵּית הַיְּשׁוּמֹת עַד אֲבֵל הַשָּׁטִיִּם – כאן למדך שעור מחנה ישראל שנים עשר מיל, דאמר רבה בר רב חנה: לדידי חזי לי שהוא אתרא וכוליה אבֵל הַשָּׁטִיִּם – מישור של שטים "אבֵל" שמו.	

חֲמִישִׁי	פְּרֻשַׁת הוֹרְשַׁת הָאֶרֶץ
וַיַּזְבֹּר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה בַּעֲרֶבְתָּ מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יַרְחוֹ לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירִיחוֹ לְמִימַר:
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמַּרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן:	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לַהוֹן אַרִי אַתּוֹן עֹבְרִין יַת יַרְדֵּנָא לְאֶרֶעָא דְכְנַעַן:

כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן וגומר והורשתם וגומר – וקלא כְּמָה כְּעִמִּים הִזְכִּירוּ עַל כֹּךָ אֵלָּא כֹּךָ אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: כְּשִׂאתֶם עֹבְרִים בַּיַּרְדֵּן בִּיבִשָּׁה, עַל מְנַת כֹּן תַעֲבְרוּ; וְאֵם לֹא, מִיִּם בְּאִין וְשׁוֹטְפִין אֲתָכֶם. וְכֹן מְצִינוּ שְׁאֵמַר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ בְּעוֹדָם בַּיַּרְדֵּן.

וְהוֹרְשַׁתֶּם אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאֶרֶץ מִפְּנִיכֶם וְאַבְדֶּתֶם אֶת־כָּל־מִשְׁכֵּיכֶם וְאֶת כָּל־צִלְמֵי מִסְכַּתְכֶם תִּאָּבְדוּ וְאֶת כָּל־בְּמוֹתֶם תִּשְׁמִידוּ:	וְתַתְּרִכוּן יַת כָּל יְתִבֵּי אֶרֶעָא מִן גְּדַמִּיכוֹן וְתַבְּדוּן יַת כָּל בֵּית סַגְדָתְהוֹן וְיַת כָּל צִלְמֵי מִתְכַּתְהוֹן תַּבְּדוּן וְיַת כָּל בְּמִתְהוֹן תִּשְׁיַצוּן:
--	--

וְהוֹרְשַׁתֶּם – וגרשתם. מִשְׁכֵּיכֶם – כְּתַרְגוּמוֹ, "בית סגדתהון", עַל שֵׁם שְׁהָיוּ מִסְכִּין אֶת הַקְּרָע בְּרַצְפַּת אֲבָנִים שֶׁל שִׁישׁ לְהַשְׁתַּחוּת עֲלֵיהֶם בְּפִשּׁוּט יָדִים וּרְגָלִים, כְּדַכְתִּיב: "וְאָבְן מִשְׁכִּית לֹא תִתֶּנוּ בְּאַרְצְכֶם לְהַשְׁתַּחוּת עֲלֶיהָ". מִסְכַּתְכֶם – כְּתַרְגוּמוֹ, "מִתְכַּתְהוֹן".

והורשתם את-הארץ וישבתם-בה כי לכם נתתי את-הארץ לרשת אתה:	ותתרכון ית יתבי ארעא ותתבון בה ארי לכוון יהבית ית ארעא למירת יתה:
---	---

והורשתם את הארץ – והורשתם אותה מיושביה, ואז וישבתם בה, תוכלו להתקיים בה; ואם לאו, לא תוכלו להתקיים בה.

והתנחלתם את-הארץ בגורל למשפחתיתכם לר"ב תרבו את-נחלתו ולמעט תמעיט את-נחלתו אל אשר-יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבותיכם תתנחלו:	ותחסנו ית ארעא בעדבא לזרעיתכון לסגיא תסגון ית אחסנתהון ולזעירי תזערו ית אחסנתהון לזיפוק ליה תמן עדבא דיליה יהי לשבטי אבהתכון מתחסנו:
---	--

אל אשר יצא לו שמה – מקרא קצר הוא זה, "אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה". למטות אבותיכם – לפי חשבון יוצאי מצרים. דבר אחר: בשנים עשר גבולין, כמנון השבטים.

ואם-לא תורישו את-ישובי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשפים בעיניכם ולצנינם בצדיכם וצארו אתכם על-הארץ אשר אתם יושבים בה:	ואם לא תתרכון ית יתבי ארעא מן קדמיכון ויהי דתשארון מזהון לסיעו נטלו זיו לקבלכון ולמשכון מקפניכון ויעיקון לכון על ארעא דאתון יתבין בה:
---	---

והיה אשר תותירו מהם – יהיו לכם לרעה. לשפים בעיניכם – לימדות המנקרות עיניכם; תרגום של ימדות "ספיא". ולצנינם – פותרים בו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוככת אתכם, לסגר ולכלא אתכם מאין יוצא וקא. וצארו אתכם – פתרגומו.

והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה להם:	ויהי כמא דחשיבית למעבד להון אעביד לכוון:
-------------------------------------	--

וידבר י-הוה אל-משה לאמר:	ומליל יי עם משה למימר:
--------------------------	------------------------

צו את-בני ישראל ואמרת אליהם כִּי-אתם באים אל-הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה:	פקיד ית בני ישראל ותימר להון ארי אתון עאלין לארעא דכנעו דא ארעא דתתפליג לכוון באחסנא ארעא דכנעו לתחומהא:
---	--

זאת הארץ אשר תפל לכם וגומר – לפי שהרבה מצוות נוקטות בארץ ואין נוקטות בחוצה לארץ, הצדק לכתב מצדני גבולי רוחותיה סביב, לומר לה: מן הגבולים הללו ולפנים המצוות נוקטות. תפל לכם – על שם שנחלקה בגורל, נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר: על ידי שהפיל הקדוש ברוך הוא שריהם של שבועה אמות מן השמים וכפתן לפני משה, אמר לו: ראה! אין בהם עוד כח.

והיה לכם פאת-נגב ממדבר-צן על-ידי אדום והיה לכם גבול נגב מקצה ים-המלח קדמה:	ויהי לכוון רוח דרומא ממדברא דצין על תחומי אדום ויהי לכוון תחום דרומא מספיי נמא דמלחא קדומא:
--	---

והיה לכם פאת נגב – רוח דרומית אשר מן המזרח למערב. ממדבר צן – אשר אצל אדום, מתחיל מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אצל זו: קצת ארץ מצרים, וארץ אדום פלה, וארץ מואב פלה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית, שנאמר בפירשה זו: "מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה"; ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים, שנאמר: "מן השיחור אשר על פני מצרים", ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל. וארץ אדום אצלה, לצד המזרח; וארץ מואב אצל ארץ אדום, בסוף הדרום למזרח. וכשיצאו ישראל ממצרים, אם רצה המקום לקרב את בניסתם לארץ, היה מעבירם את הנלוס לצד צפון ובאין לארץ ישראל. ולא עשה כן, וזהו שנאמר: "ולא נחם א-להים דרך ארץ פלשתים", שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען, כענון שנאמר בפלשתים: "ישובי חבל הים גוי כרתים". ולא נחם אותו הדרך, אלא הסבן והוציאם דרך דרומה אל המדבר. והוא שקראו יחזקאל "מדבר העמים", לפי שהיו כמה אמות יושבים בצדו. והולכין אצל דרום מן המערב כלפי מזרח תמיד, עד שבאו לדרומה של ארץ אדום. ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבר דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה, ולא רצה, והצרכו לסב את כל דרומה של אדום, עד בואם לדרומה של ארץ מואב, שנאמר: "וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה", והלכו כל דרומה של מואב עד סופה, ומשם הפכו פניהם לצפון, עד שסבבו כל מצר מזרחי שלה לרחבה. וכשכלו את המרחק – מצאו את ארץ סיחון ועוג. שהיו יושבין במזרח של ארץ כנען, והיידן מפסיק ביניהם. וזהו שנאמר בפתח: "ולילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ובא ממזרח שמש לארץ מואב". וכבשו את ארץ סיחון ועוג, שהיתה בצפונה של ארץ מואב, וקרבו עד היידן, והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב. נמצא שארץ כנען שבעבר היידן למערב, היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אצל אדום.

ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקריים ועבר צנה והיו תוצאתיו מנגב לקדש ברנע ויצא חצר-אדר ועבר עצמנה:	וניסתר לכוון תחומא מדרומא למסקנא דעקריבין ויעבר צנה ויהון מפקנוהי מדרומא לרקם גיאה ויפוק למצר אדר ויעבר לעצמון:
--	---

ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקריים – כל מקום שנאמר "ונסב" או "ויצא", מלמד שלא היה המצר שנה, אלא הולך ויוצא לחוץ. יוצא המצר ועולם לצד צפונה של עולם באלקסון למערב, ועובר המצר בדרומה של מעלה עקריים; נמצא מעלה עקריים לפני מן המצר. ועבר צנה – אל צו, כמו "מצרימה". והיו תוצאתיו – קצותיו, בדרומה של קדש ברנע. ויצא חצר אדר – מתפשט המצר ומרחיב לצד צפון של עולם, ונמשך עוד באלקסון למערב, ובא לו למצר אדר; ומשם לעצמון, ומשם לנחל מצרים. ולשון "ונסב" האמיר כאן, לפי שקטב: "ויצא חצר אדר", שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע; ורחב אותה רצועה שפלטה לצד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון. ומשם והלאה נתקצר המצר, ונסב לצד הדרום ובא לו לנחל מצרים; ומשם לצד המערב, אל הים הגדול, שהוא מצר מערבה של ארץ ישראל. נמצא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית.

ונסב הגבול מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאתיו הימה:	וניסתר תחומא מעצמון לנחלא דמצרים ויהון מפקנוהי לימא:
---	--

וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו הַיָּמָה – אֶל מִצָּר מִצָּר, מִמַּעַרְב, שְׁאִין עוֹד גָּבוּל נִגַּב מֵאֲרִיז לְצַד הַמַּעַרְב מִשָּׁם וְהִלָּאָה.

וּגְבוּל לֹא וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וּגְבוּל זֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל יָם:
וּתְחוּם מִעֲרָבָא וִיְהִי לְכוּן יִמָּא רַבָּא וּתְחוּמִּיהָ דִּין יְהִי לְכוּן תְּחוּם מִעֲרָבָא:

וּגְבוּל יָם – וּמִצָּר מִצָּרֵי מַהוּ וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל – לְמִצָּר. וּגְבוּל – הַנִּסְיִן שֶׁבְּתוֹךְ הַיָּם אֲףִי הֵם מִן הַגְּבוּל, וְהֵם אֵינִם שְׁקוּרִין אִישְׁלִי"שׁ.

וְזֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צִפּוֹן מִן־הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָרִי הַהוּא: וְדִין יְהִי לְכוּן תְּחוּם צִפּוֹנָא מִן יִמָּא רַבָּא תְּכוֹנוֹן לְכוּן לַהוּר טוּרָא:
וּגְבוּל צִפּוֹן – מִצָּר צִפּוֹן. מִן הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָרִי הַהוּא – שֶׁהוּא בְּמִקְצוֹעַ צִפּוֹנִית מִעֲרָבִית, וְרֹאשׁוֹ מִשְׁפִּיעַ וְנִכְנָס לְתוֹךְ הַיָּם, וְיֵשׁ מֵרֹחַב הַיָּם לִפְנֵים הַיָּמָנִי וְחוּצָה הַיָּמָנִי. תִּתְּאוּ – לְשׁוֹן סִבָּה, כְּמוֹ "אֶל תָּא הָרָצִים"; "וְתָאֵי הַשַּׁעַר"; "הַיְצִיעַ", שְׁקוּרִין אִפְינְדִי"ץ, שֶׁהוּא מוֹסֵב וּמְשַׁפֵּעַ.

מִהָרִי הַהוּא תִּתְּאוּ לְבֹא תַחַת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגָּבֹל צִדְדָה: **מִהוּר טוּרָא תְּכוֹנוֹן לְמִשְׁי תַּחַת וִיהוֹן מִפְּקִנְוִהי דְּתַחוּמָא לְצִדְדָה:**

מִהָרִי הַהוּא – תִּסְבֹּי וְתִלְכוּ אֶל מִצָּר הַצִּפּוֹן לְצַד הַמְּזֻרְחָה, וְתִפְגְּעוּ בְּלִבָּא תַּחַת, זוֹ אֲנִטוּכָא. תוֹצְאוֹת הַגָּבֹל – סוֹפֵי הַגְּבוּל. כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "תוֹצְאוֹת הַגְּבוּל", אוֹ הַמִּצָּר כָּלָה שֵׁם לְגִמְרִי וְאִינוֹ עוֹבֵר לְהִלָּן כָּלָל, אוֹ מִשָּׁם מִתְּפַשֵּׁט וּמִרְחִיב וְיוֹצֵא לְאַחֲרָיו לְהַמְשִׁיךְ לְהִלָּן בְּאַלְכֶסוֹן יוֹתֵר מִן הָרֹחַב הָרֵאשׁוֹן; וְלַעֲנֵן רֹחַב הַמִּדָּה הָרֵאשׁוֹן – קָרְאוּ "תוֹצְאוֹת", שֶׁשָּׁם כָּלְתָה אוֹתָהּ מִדָּה.

וַיֵּצֵא הַגָּבֹל זַפְרָנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצָר עֵינֵן זֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צִפּוֹן: **וַיְפֹחַ תַּחוּמָא לְזַפְרוֹן וִיהוֹן מִפְּקִנְוִהי לְחֲצָר עֵינֵן דִּין יְהִי לְכוּן תְּחוּם צִפּוֹנָא:**

וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֲצָר עֵינֵן – הוּא הָיָה סוֹף הַמִּצָּר הַצִּפּוֹנִי; וְנִמְצָא חֲצָר עֵינֵן בְּמִקְצוֹעַ צִפּוֹנִית מְזֻרְחִית, וּמִשָּׁם וְהַתְּאוּיָתָם לָכֶם אֶל מִצָּר הַמְּזֻרְחִי.

וְהַתְּאוּיָתָם לָכֶם לְגְבוּל קְדָמָה מִחֲצָר עֵינֵן שְׂפָמָה: **וּתְכוֹנוֹן לְכוּן לְתַחוּם קְדוּמָא מִחֲצָר עֵינֵן לְשָׂפָם:**

וְהַתְּאוּיָתָם – לְשׁוֹן הַסִּבָּה וְנִטְיָה, כְּמוֹ "תִּתְּאוּ". שְׂפָמָה – בְּמִצָּר הַמְּזֻרְחִי, וּמִשָּׁם הָרִבְבָּה.

וַיֵּרֶד הַגָּבֹל מִשְׂפָּם הָרִבְבָּה מִקְדָּם לְעֵין וַיֵּרֶד הַגָּבֹל וּמִחָה עַל־כֶּתֶף יָם־כְּנָת קִדְמָה: **וַיַּיְחֹת תַּחוּמָא מִשְׂפָּם לְרִבְבָּה מִמִּדְנָח לְעֵין וַיַּיְחֹת תַּחוּמָא וַיִּמָּטִי עַל כִּיף יָם גְּנִיסָר קְדוּמָא:**

מִקְדָּם לְעֵין – שֵׁם מְקוֹם, וְהַמִּצָּר הוֹלֵךְ בְּמִזְרָחוֹ; נִמְצָא הָעֵין לִפְנֵים מִן הַמִּצָּר, וּמֵאֲרִץ יִשְׂרָאֵל הוּא. וַיֵּרֶד הַגָּבֹל – כָּל שֶׁהַגְּבוּל הוֹלֵךְ מִצִּפּוֹן לְדָרוֹם, הוּא יוֹרֵד וְהוֹלֵךְ. וּמִחָה עַל כֶּתֶף – עֶבֶר. יָם כְּנָת קִדְמָה – שֵׁיָּהּ יָם כְּנָת תוֹךְ לְגְבוּל בְּמַעַרְב, וְהַגְּבוּל בְּמִזְרָח יָם כְּנָת; וּמִשָּׁם יוֹרֵד אֶל הַיָּרְדֵּן. וְהַיָּרְדֵּן מוֹשִׁיךְ וְכָא מִן הַצִּפּוֹן לְדָרוֹם בְּאַלְכֶסוֹן, נוֹטֵה לְצַד מְזֻרְחָה; וּמִתְקַרֵּב לְצַד אֲרִץ כְּנָעַן כְּנָעַן יָם כְּנָת. וּמוֹשִׁיךְ לְצַד מְזֻרְחָה שֶׁל אֲרִץ יִשְׂרָאֵל כְּנָגַד כְּנָת, עַד שֶׁנוֹפֵל בָּיָם הַמִּלְחִי; וּמִשָּׁם כָּלָה הַגְּבוּל בְּתוֹצְאוֹתָיו אֶל יָם הַמִּלְחִי, שֶׁמִּמֶּנּוּ הִתְחַלַּת מִצָּר מִקְצוֹעַ דְּרוּמִית מְזֻרְחִית. הָרִי סוֹכְבַת אוֹתָהּ לְאַרְבַּע רוֹחוֹתֶיהָ.

וַיֵּרֶד הַגְּבוּל הַיָּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יָם הַמִּלְחִי זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאֲרִץ לְגְבֻלְתֶּיהָ סָבִיב: **וַיַּיְחֹת תַּחוּמָא לְיָרְדֵּנָא וִיהוֹן מִפְּקִנְוִהי לִיִּמָּא דְּמִלְחָא דָּא תִּהִי לְכוּן אֲרַעָא לְתַחוּמָהָ סָחוּר סָחוּר:**

וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֹמֶר זֹאת הָאֲרִץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּחְלוּ אֹתָהּ בְּגוּרֵי אֲשֶׁר צִנָּה יְ-הוָה לְתֵת לְתַשְׁעַת הַמִּשֹּׁטוֹת וְחֲצֵי הַמִּשָּׁה: **וּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דָּא אֲרַעָא דְּתַחְסִנּוֹן יְתֵה בַּעֲדָבָא דְּפְקִיד יְיָ לְמַתָּן לְתַשְׁעָא שְׁבִטִין וּפְלָגוֹת שְׁבִטָא:**

כִּי לִקְחֹי מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי־הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וְחֲצֵי מִטָּה מִנִּשָּׂא לְקַחְוּ נַחֲלָתָם: **אֲרִי קִבִּילוּ שְׁבִטָא דְּבְנֵי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וְשְׁבִטָא דְּבְנֵי גָד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׁבִטָא דְּמִנִּשָּׂא קִבִּילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן:**

שְׁנֵי הַמִּשֹּׁטוֹת וְחֲצֵי הַמִּטָּה לְקַחְוּ נַחֲלָתָם מִעֵבֶר לְיָרְדֵּן יִרְחֹו קִדְמָה מְזֻרְחָה: **תְּרִין שְׁבִטִין וּפְלָגוֹת שְׁבִטָא קִבִּילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן מִעֵבֶרָא לְיָרְדֵּנָא דִּירִיחוֹ קְדוּמָא מִדְנָחָא:**

קִדְמָה מְזֻרְחָה – אֶל פְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵם בְּמִזְרָח; שְׂרוּם מְזֻרְחִית קְרוּיָה פְּנִים, וּמִעֲרָבִית קְרוּיָה אַחוּר, לְפִיכָה דְּרוֹם לְיָמִין וְצִפּוֹן לְשִׁמָּאל.

שִׁישִׁי וַיַּדְבֵּר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: **פֶּרֶשֶׁת הַמִּנְחִילִים**

וַיַּדְבֵּר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: **וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:**

אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־הָאֲרֶץ אֲלַעֲזָר הַכֹּהֵן וַיְהִישֶׁע בֶּן־נוּן: **אֵלֶּיךָ שְׁמֹתָ גִּיבְרִיא דִּיחְסִנּוֹן לְכוּן יֵת אֲרַעָא אֲלַעֲזָר כְּהֵנָּא וַיְהִישֶׁע בֶּן נוּן:**

אֲשֶׁר יִנְחֲלוּ לָכֶם – בְּשִׁבְלֵיכֶם. כָּל נָשִׂיא וְנָשִׂיא – אֲפוּטְרוֹפוּס לְשִׁבְטוֹ, וּמִחֲלָק נַחֲלַת הַשְּׁבִט לְמִשְׁפָּחוֹת וְלִגְבָּרִים, וּבוֹרֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד חֵלֶק הַגּוֹן; וּמֵה שֶׁהֵם עוֹשִׂים – יִהְיֶה עֲשׂוֹי, כָּאלוֹ עֲשָׂאוֹם שְׁלוּחִים. וְלֹא יִתְּכוּ לְפָרֵשׁ לָכֶם זֶה כָּכָל "לָכֶם" שְׁבִמְקָרָא; שָׂאֵם כֵּן – הִיָּה לוֹ לְכַתֵּב 'נִנְחִילוֹ לָכֶם'. יִנְחֲלוּ – מִשְׁמַע שֶׁהֵם נוֹחֲלִים לָכֶם בְּשִׁבְלֵיכֶם וּבְמִקְוִמְכֶם, כְּמוֹ "ה' יִלְחֶם לָכֶם".

וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לְנַחֲלֵי אֶת־הָאֲרֶץ: **וּרְבָא חַד רַבָּא חַד מִשְׁבִּטָּא תִּדְבְּרוּן לְאַחְסִנָּא יֵת אֲרַעָא:** **לְנַחֵל אֶת הָאֲרֶץ – שֵׁיָּהּ נוֹחֵל וְחוֹלֵק אוֹתָהּ בְּמִקְוִמְכֶם.**

ואלה שמות האנשים למטה יהודה כלב בן־יפנה:	ואלין שמות גובריא לשבטא דיהודה כלב בר יפנה:
ולמטה בני שמעון שמואל בן־עמיהוד:	ולשבטא דבני שמעון שמואל בר עמיהוד:
למטה בנימין אלידד בן־כסלון:	לשבטא דבנימין אלידד בר כסלון:
ולמטה בני־דן נשיא בקי בן־יגלי:	ולשבטא דבני דן רבא בקי בר יגלי:
לבני יוסף למטה בני־מנשה נשיא חניאל בן־אפד:	לבני יוסף לשבטא דבני מנשה רבא חניאל בר אפוד:
ולמטה בני־אפרים נשיא קמואל בן־שפטן:	ולשבטא דבני אפרים רבא קמואל בר שפטן:
ולמטה בני־זבולן נשיא אליצפן בן־פרנך:	ולשבטא דבני זבולון רבא אליצפן בר פרנך:
ולמטה בני־יששכר נשיא פלטיאל בן־עזן:	ולשבטא דבני יששכר רבא פלטיאל בר עזן:
ולמטה בני־אשר נשיא אחיהוד בן־שלמי:	ולשבטא דבני אשר רבא אחיהוד בר שלומי:
ולמטה בני־נפתלי נשיא פדהאל בן־עמיהוד:	ולשבטא דבני נפתלי רבא פדהאל בר עמיהוד:
אלה אשר צנה י־הנה לנחל את־בני־ישראל בארץ כנען:	אלין דפקיד יי לאחסנא ית בני ישראל בארעא דכנען:
לנחל את הארץ – שהם נחילו אותה להם למחלקותיה.	
ונידבר י־הנה אל־משה בערבת מואב על־	ומליל יי עם משה במישריא דמואב על ירדנא דיריחו
ירדן ירתו לאמר:	למימר:
צו את־בני ישראל ונתנו ללויים מנחלת אחזתם ערים לשבת ומגרש לערים סביבתיהם תתנו ללויים:	פקיד ית בני ישראל ונתנו לליונאי מאחסנת אחזתהון קרוין למתב ורוח לקרויא סחרניהון תתנו לליונאי:
ומגרש – רוח מקום חלק חוץ לעיר סביב, להיות לנוי לעיר, ואין רשאין לבנות שם בית ולא לנטע כרם ולא לזרע זרעה.	
והיו הערים להם לשבת ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכשם ולכל חיתם:	ויהיו קרויא להון למתב ורוחניהון יהיו לבעירהון ולקנניהון ולכל חיותהון:
ולכל חיתם – , לכל צרכיהם.	
ומגרשי הערים אשר תתנו ללויים מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב:	ורוחי קרויא דתתנו לליונאי מפותל קרתא ולברא אלף אמיין סחור סחור:
אלף אמה סביב – ואחריו הוא אומר אלפים; הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב, ומתם אלף הפנימיים למגרש, והחיצונים לשדות וכרמים.	
ומדלתם מחוץ לעיר את־פאת־קדמה אלפים באמה ואת־פאת־נגב אלפים באמה ואת־פאת־נים אלפים באמה ואת פאת צפון אלפים באמה והעיר בתוך זה יהיה להם מגרשי הערים:	ותמשחון מברא לקרתא ית רוח קדומא תרין אלפיין אמיין וית רוח דרומא תרין אלפיין אמיין וית רוח מערבא תרין אלפיין אמיין וית רוח צפונא תרין אלפיין אמיין וקרתא במציע דין יהי להון רוחי קרויא:
ואת הערים אשר תתנו ללויים את שש־ערי המקלט אשר תתנו לגס שמה הרצח ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר:	ות קרויא דתתנו לליונאי ית שית קרוי שיזבוותא דתתנו למערק לתמן קטולא ועליהון תתנו ארבעין ומרתין קרוין:
פל־הערים אשר תתנו ללויים ארבעים ושמונה עיר אתהון ואת־מגרשיהן:	פל קרויא דתתנו לליונאי ארבעין וממני קרוין יתהון וית רוחיהון:
והערים אשר תתנו מאחתות בני־ישראל מאת הרב תרבו ומאת המעט ממעיטו איש כפי נחלתו אשר ינחלו יתנו מערי ללויים:	וקרויא דתתנו מאחדות בני ישראל מן סגיאית תסגון ומן זעירי תזערון גבר כפום אחסנתיה דיתחסגון יתין מקרווהי לליונאי:

וַיַּדְבֵּר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶרֶצָה כְּנָעַן:	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אַרְי אַתּוֹן עֹבְרִין יַת נַרְדְּנָא לְאַרְעָא דְכְנַעַן:
וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עֲרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם וְגַם שְׂמָה רָצַח מִכַּה־גִפְשׁ בַּשְּׁגָגָה:	וְתַזְמְנוּ לְכוֹן קְרוּין קְרוּי שְׂיִזְבוּתָא יְהוֹן לְכוֹן וַיַּעְרוֹק לְתַמָּן קְטוּלָא דִיקְטוּל נַפְשָא בְשָׁלוּ:
וְהִקְרִיתֶם — אֵין הַקְרִיָה אֵלָא לְשׁוֹן הַזְמָנָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "כִּי הִקְרָה ה' אֶ-לִיָּהּ לְפָנַי".	
וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגֹּאֲל וְלֹא יָמוּת הָרָצָח עַד-עֲמָדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט:	וַיְהוֹן לְכוֹן קְרוּיָא לְשִׁיזְבָא מִגֹּאֲל דְמָא וְלֹא יָמוּת קְטוּלָא עַד דִּיקוּם קָדָם כְּנַשְׁתָּא לְדִינָא:
מִגֹּאֲל — מִפְּנֵי גוֹאֵל הַדָּם, שֶׁהוּא קְרוֹב לְנִרְצָח.	
וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שְׁש־עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם:	וְקְרוּיָא דְתַתְּנוּן שִׁית קְרוּי שְׂיִזְבוּתָא יְהוֹן לְכוֹן:
שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט — מִגִּיד שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁהַבְּדִיל מֹשֶׁה בְּחִיּוֹ שְׁלֹשׁ עָרִים בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן, לֹא הָיוּ קוֹלָטוֹת עַד שֶׁנִּבְחָרוּ שְׁלֹשׁ שְׁמֹת וַיִּהְיֶשׁע בְּאַרְצָ כְּנָעַן.	
אֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנִי מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנִי בְּאַרְצָ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה:	יַת תַּלְת קְרוּיָא תַתְּנוּן מֵעֵבֶרָא לַיַּרְדְּנָא וַיַת תַּלְת קְרוּיָא תַתְּנוּן בְּאַרְעָא דְכְנַעַן קְרוּי שְׂיִזְבוּתָא יְהוֹן:
אֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים וְגוֹמַר — אֵף עַל פִּי שֶׁבְּאַרְצָ כְּנָעַן תִּשְׁעָה שְׁבָטִים, וְכֵאן אֵינֶן אֵלָא שְׁנַיִם וְחָצִי, הַשְׁנוּה מִנֵּן עָרֵי מִקְלָט שְׁלֵהֶם, מִשּׁוּם דְּכַגְלַעַד נִפְיָשִׁי רוֹצְחִים, דְּכַתִּיב: "גִּלְעָד קְרִיַת פְּעֻלִי אֲנִי עֹקֶבֶת מִדָּם".	
לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר וְלַתּוֹשֵׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שְׁש־הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לָנוּס שְׂמָה כַּל-מִכַּה־גִפְשׁ בַּשְּׁגָגָה:	לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגִּיּוֹרָיָא וְלַתּוֹתְבִיָא דְבִינֵיהוֹן יְהוֹן שִׁית קְרוּיָא הָאֵלִין לְשִׁיזְבָא לְמַעַרְק לְתַמָּן כָּל דִּיקְטוּל נַפְשָא בְשָׁלוּ:
וְאִם-בְּכָלִי בִרְזַל הִפָּהוּ וַיָּמָת רָצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרָצָח:	וְאִם בְּמָאן דְּבִרְזַל מְחָהִי וְקַטְלִיָה קְטוּלָא הוּא אַתְקַטְלָא יַתְקַטִּיל קְטוּלָא:
וְאִם בְּכָלִי בִרְזַל הִפָּהוּ — אֵין זֶה מִדְּבַר בְּהוֹרָג בְּשׁוּגַג הַסְמוּךְ לוֹ, אֵלָא בְּהוֹרָג בְּמִזִּיד, וְכֵאן לְלַמֵּד שֶׁהַהוֹרָג בְּכָל דְּבַר — צָרִיךְ שְׂיָהָא בּוֹ שְׁעוֹר כְּדִי לְהַמִּית, שְׁנַאֲמַר בְּכָלִם: "אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ", דְּמַתְּרַגְמִינָן: "דִּהִיא כְּמַסַּת דִּי יָמוּת בֵּה"; חוּץ מִן הַבִּרְזַל, שְׁגָלוּי וַיְדוּעַ לְפָנַי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהַבִּרְזַל מִמִּית בְּכָל שְׁהוּא, אֶפְלוּ מַחֲט, לְפִיכָךְ לֹא נִתְּנָה בּוֹ תוֹרָה שְׁעוֹר לְכַתֵּב בּוֹ "אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ". וְאִם תֹּאמַר: בְּהוֹרָג בְּשׁוּגַג הַכְּתוּב מִדְּבַר, הָרִי הוּא אוֹמֵר לְמַטָּה: "אוֹ בְּכָל אֶבֶן אֲשֶׁר יָמוּת בֵּה בְּלֹא רְאוּת" וְגוֹמַר; לַמֵּד עַל הָאֲמוּרִים לְמַעַלָּה, שֶׁבְּהוֹרָג בְּמִזִּיד הַכְּתוּב מִדְּבַר.	
וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בֵּה הִפָּהוּ וַיָּמָת רָצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרָצָח:	וְאִם בְּאַבְנָא דְּמַתְּנִסְבָּא בִּיַד דִּהִיא כְּמַסַּת דִּימוֹת בֵּה מְחָהִי וְקַטְלִיָה קְטוּלָא הוּא אַתְקַטְלָא יַתְקַטִּיל קְטוּלָא:
בְּאַבֵּן יָד — שֵׁישׁ בֵּה מְלֹא יָד. אֲשֶׁר יָמוּת בֵּה — שֵׁישׁ בֵּה שְׁעוֹר לְהַמִּית, כְּתַרְגוּמוֹ. לְפִי שְׁנַאֲמַר: "וְהִכָּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּאַבֵּן", וְלֹא נִתֵּן בֵּה שְׁעוֹר, יָכוֹל כָּל שְׁהוּא לְכַךְ נֶאֱמַר: "אֲשֶׁר יָמוּת בֵּה".	
אוֹ בְּכָלִי עֵץ-יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בּוֹ הִפָּהוּ וַיָּמָת רָצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרָצָח:	אוֹ בְּמָאן דְּאֵעַ דְּמַתְּנִסִּיב בִּיַד דִּהוּא כְּמַסַּת דִּימוֹת בֵּיה מְחָהִי וְקַטְלִיָה קְטוּלָא הוּא אַתְקַטְלָא יַתְקַטִּיל קְטוּלָא:
אוֹ בְּכָלִי עֵץ יָד — לְפִי שְׁנַאֲמַר: "וְכִי יִכָּה אִישׁ אֶת עֵבְדוֹ אוֹ אֶת אֲמָתוֹ בַּשֶּׁבֶט", יָכוֹל כָּל שְׁהוּא לְכַךְ נֶאֱמַר בְּעֵץ: "אֲשֶׁר יָמוּת בּוֹ", שְׂיָהָא בּוֹ כְּדִי לְהַמִּית.	
גֹּאֲל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת-הָרָצַח בְּפָגְעוּ-בּוֹ הוּא יִמָּתְנוּ:	גֹּאֲל דְמָא הוּא יְקַטוּל יַת קְטוּלָא כַּד אַתְחַיִּיב לִיָּה מִן דִּינָא הוּא יְקַטְלֵיָּה:
בְּפָגְעוּ בּוֹ — אֶפְלוּ בְּתוֹךְ עָרֵי מִקְלָט.	
וְאִם-בְּשׁוֹנָאָה יִהְיֶהנּוּ אוֹי־הַשְּׁלִיף עָלָיו בַּצִּדִּיקָה וַיָּמָת:	וְאִם בְּשׁוֹנָאָה דְּחָהִי אוֹ רְמָא עֲלוּהִי בְּכַמְנָא וְקַטְלִיָּה:
בַּצִּדִּיקָה — כְּתַרְגוּמוֹ, "בְּכַמְנָא", בְּמַעְרָב.	
אוֹ בְּאִיבָּה הִפָּהוּ בִּידוֹ וַיָּמָת מוֹת-יוֹמָת הַמַּכָּה רָצַח הוּא גֹּאֲל הַדָּם יָמִית אֶת-הָרָצַח בְּפָגְעוּ-בּוֹ:	אוֹ בְּדָבְבוּ מְחָהִי בִיַדִּיה וְקַטְלִיָּה אַתְקַטְלָא יַתְקַטִּיל מְחָיָא קְטוּלָא הוּא גֹאֲל דְמָא יְקַטוּל יַת קְטוּלָא כַּד אַתְחַיִּיב לִיָּה:
וְאִם-בְּפִתְעַ בְּלֹא-אִיבָה הִדְפּוֹ אוֹי־הַשְּׁלִיף עָלָיו כָּל-כָּלִי בְּלֹא צִדִּיקָה:	וְאִם בְּתַפְיָה בְּלֹא דָבְבוּ דְחָהִי אוֹ רְמָא עֲלוּהִי כָּל מָאן בְּלֹא כְּמֵן לִיָּה:
בְּפִתְעַ — בְּאִנָּס. וְתַרְגוּמוֹ "בְּתַכִּיף", שֶׁהִיָּה סְמוּךְ לוֹ, וְלֹא הִיָּה לוֹ שְׁהוּת לְהִזְהַר עָלָיו.	

או בְּכָל־אֲבוֹן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ בְּלֹא רָאוֹת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אוֹנֵב לוֹ וְלֹא מִבְּקֶשׁ רַעְתּוֹ:	או בְּכָל אֲבוֹנָא דְּהִיא כְּמַסַּת דִּימוּת בַּהּ בְּלֹא חֲזִי וּרְמָא עֲלוּהִי וּמִית וְהוּא לֹא שְׁנִי לִיה וְלֹא תִבַּע בְּשִׁתִּיה:
או בְּכָל אֲבוֹן אֲשֶׁר יָמוּת בָּהּ – הִכְהוּ. בְּלֹא רָאוֹת – שְׁלֹא רָאָהוּ. וַיִּפֹּל עָלָיו – מִכָּאן אָמְרוּ: הִהוּרַג דְּרָךְ יִרְיָה – גּוֹלָה; דְּרָךְ עָלֶיהָ, אִינוּ גּוֹלָה.	
וַיִּשְׁפְּטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמִּפְדָּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:	וַיִּדְיִנוּן פְּנִשְׁתָּא בֵּין מַחֲיָא וּבֵין גֹּאֵל דְּמָא עַל דִּינִיָּא הָאֵלִין:
וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־הַרָצָת מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהַשִּׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיָּנֹשׁ בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:	וַיִּשְׁיָבוּן פְּנִשְׁתָּא יַת קְטוּלָא מִיַּד גֹּאֵל דְּמָא וַיְתִיבוּן יְתִיה פְּנִשְׁתָּא לַקְרִית שְׁיִנְבוּתִיה דְּעָרָק לְתַמָּן וַיְתִיב בַּהּ עַד דִּימוּת פְּהֵנָא רַבָּא דְּרַבִּי יְתִיה בְּמִשְׁחָ קוֹדֶשָׁא:
עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל – שֶׁהוּא בֶּאֱלֹהִי שְׁכִינָה בְּיִשְׂרָאֵל וְלִהְיֶיךָ יְמִיָּהּ, וְהַרְצָצָה בֶּאֱלֹהִי לְסַלֵּק אֶת הַשִּׁכִּינָה מִיִּשְׂרָאֵל, וּמִקְצֵר אֶת יְמֵי הַחַיִּים; אִינוּ קְדָא שְׁיָהָא לְפָנֵי כֹהֵן גָּדוֹל. דְּכָר אַחֵר: לְפִי שְׁהִיָּה לוֹ לִכְהֵן גָּדוֹל לְהַתְפַּלֵּל שְׁלֹא תִּאָּרַע תִּקְלָה זֶה לְיִשְׂרָאֵל בְּחַיָּיו. אֲשֶׁר מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ – לְפִי פְּשׁוּטוֹ, מִן הַמִּקְרָאוֹת הַקְּצָרִים הֵיא, שְׁלֹא פָּרַשׁ מִי מִשְׁחָהוּ, אֲלֵא כְּמוֹ 'אֲשֶׁר מָשַׁח הַמּוֹשֵׁם אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ'. וְרַבּוּתֵינוּ דְּרָשׁוּהוּ בְּמַסַּכַּת מִכּוֹת, שְׁאִם עַד שְׁלֹא נִגְמַר דִּינוּ מֵת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וּמָנוּ אַחֵר תַּחֲתָיו, וְלֹא־אִחֵר מִכָּאן נִגְמַר דִּינוּ, חוּזַר בְּמִיתָתוֹ שֶׁל שְׁנִי, שְׁנֵאמַר: "אֲשֶׁר מָשַׁח אוֹתוֹ". וְכִי הוּא מִשְׁחָהוּ לִכְהֵן, אוֹ הַכֹּהֵן מָשַׁח אוֹתוֹ אֲלֵא לְהִבִּיא אֶת הַמִּשְׁחָ בְּיָמָיו, שְׁמַחֲזִירוֹ בְּמִיתָתוֹ.	
וְאִם־יֵצֵא יֵצֵא הַרָצָת אֶת־גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה:	וְאִם מִפְּקִי יִפּוֹק קְטוּלָא יַת תַּחוּם קְרִית שְׁיִנְבוּתִיה דִּיעָרוֹק לְתַמָּן:
וּמֵצֵא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וַרָצָת גֹּאֵל הַדָּם אֶת־הַרָצָת אֵין לוֹ דָּם:	וַיִּשְׁפַּח יְתִיה גֹּאֵל דְּמָא מִכְּרָא לְתַחוּם קְרִית שְׁיִנְבוּתִיה וַיִּקְטוּל גֹּאֵל דְּמָא יַת קְטוּלָא לִית לִיה דָּם:
אֵין לוֹ דָּם – הָרִי הוּא כְּהוּרַג אֶת הַמֵּת, שְׁאִין לוֹ דָּם.	
כִּי בְּעִיר מִקְלָטוֹ יָשָׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הַרָצָת אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:	אַרִּי בְּקְרִית שְׁיִנְבוּתִיה יְתִיב עַד דִּימוּת פְּהֵנָא רַבָּא וּבְתַר דִּימוּת פְּהֵנָא רַבָּא יְתִיב קְטוּלָא לְאָרַע אַחְסָנִתִּיה:
וְהִיוּ אֵלֶּה לְכֹם לַחֲקַת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם:	וַיְהִיוֹן אֵלִין לְכוּן לְגִזְרֵת דִּין לְדֹרֵיכוּן בְּכָל מוֹתְבִיכוּן:
בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם – לִמַּד שֶׁתִּהְיֶה סִנְהֶדְרִין נוֹהֶגֶת בְּחוּצָה לְאֶרֶץ כָּל זְמַן שְׁנוֹהֶגֶת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.	
כָּל־מִפְּדֵי־נַפְשׁ לְפִי עֲדִים יִרְצַח אֶת־הַרָצָת וְעַד אֲחֻזָּה לֹא־יַעֲנֶה בְּנַפְשׁ לָמוּת:	כָּל דִּיקְטוּל נַפְשָׁא לְפּוּם סְהִדִין יִקְטוּל יַת קְטוּלָא וְסִהִיד חַד לֹא יִסְהִיד בְּאַנְשׁ לְמַקְטִיל:
כָּל מִפְּדֵי נַפְשׁ וְגוֹמַר – הִבָּא לְהַרְגוֹ עַל שְׁהִפְּהָ אֶת הַנֶּפֶשׁ. לְפִי עֲדִים יִרְצַח – שְׁיַעֲדוּ שְׁבַמְזִיד וּבְהִתְרָאָה הַרְגוֹ.	
וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ רָצָח אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לָמוּת כִּי־מוֹת יוֹמָת:	וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן עַל אָנְשׁ קְטוּל דְּהוּא חֲזִיב לְמָמַת אַרִּי אַתְקִטְלָא יַתְקִטִּיל:
וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר – לֹא יִפְטֹר בְּמָמוֹן.	
וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לָשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן:	וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן לְמַעַרְק לַקְרִית שְׁיִנְבוּתִיה לְמַתְבַּ לְמַתְבַּ בְּאֶרְעָא עַד דִּימוּת פְּהֵנָא:
וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס אֶל עִיר מִקְלָטוֹ – לְמִי שֶׁנָּס אֶל עִיר מִקְלָטוֹ, שְׁהִרַג בְּשׁוּגְגָה; אִינוּ נִפְטֹר מִגְּלוּת בְּמָמוֹן, לְתַן כֹּפֶר לָשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ בְּטָרָם יָמוּת הַכֹּהֵן. לָנוּס – כְּמוֹ לָנוּס, כְּמוֹ "שׁוֹבֵי מִלְחָמָה", שְׁשִׁיבוּ מִן הַמִּלְחָמָה; וְכֵן: "נוֹגֵי מִמּוֹעֵד"; וְכֵן: "כִּי מָלִים הָיוּ". כְּאֲשֶׁר תֹּאמַר "שׁוֹב" עַל מִי שֶׁשָּׁב כְּכֹר, וְ"מוֹל" עַל שְׂמֵל כְּכֹר, כֵּן תֹּאמַר לָנוּס עַל מִי שֶׁנָּס כְּכֹר, וְקוֹרְהוּ "לָנוּס", כְּלוּמַר מְבָרַח. וְאִם תֹּאמַר: לָנוּס – לְבָרַח, וְתַפְרָשׁוּהוּ: לֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְמִי שֶׁיָּשׁ לוֹ לְבָרַח, לְפִטְרוֹ מִן הַגְּלוּת, לֹא יִדְעִתִּי הֵיאָךְ יֹאמַר: לָשׁוּב לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ הָרִי עַדִּין לֹא נָס, וּמַהֲיָכֵן יָשׁוּב	
וְלֹא־תִתְּנִיפוּ אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הָדָם הוּא יִתְּנֶיהָ אֶת־הָאֶרֶץ וְלֹא־יִכְפֹּר לָדָם אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אִם בְּדָם שִׁפְכוּ:	וְלֹא תַחֲזִיבוּן יַת אֶרְעָא דְּאַתּוּן בַּהּ אַרִּי דְּמָא הוּא מַחֲזִיב יַת אֶרְעָא וְלֹא־אֶרְעָא לֹא מַתְכַּפֵּר עַל דָּם זַכָּאִי דְּאַתְאֲשֵׁד בַּהּ אֶל־לְהִין בְּדָם אִשְׁ־דִּיהָ:
וְלֹא תִתְּנִיפוּ – וְלֹא תִרְשִׁיעוּ, כְּתַרְגוּמוֹ: "וְלֹא תַחֲזִיבוּן".	
וְלֹא תִטְמֵא אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אָנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אָנִי יְ־הוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְלֹא תִסְאַבוּן יַת אֶרְעָא דְּאַתּוּן יְתִבִּין בַּהּ דְּשִׁכְנִיתִי שְׁרִיָּא בְּגוֹה אַרִּי אָנָּא יְיָ שְׁכִינָתִי שְׁרִיָּא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
אֲשֶׁר אָנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ – שְׁלֹא תִשְׁכְּנוּ אוֹתִי בְּטִמְאָתָהּ. כִּי אָנִי ה' שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – אִף בְּזִמְן שְׁהִם טְמֵאִים, שְׁכִינָה בִּינִיהֶם.	

וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאֲבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בְּדֹמְכִיר בְּדֹמְנִשָּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיַּזְדַּבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אֲבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּקְרְבוּ רִישֵׁי אֲבֹתָהּ לְזַרְעִית בְּנֵי גִלְעָד בַּר מְכִיר בַּר מְנַשֶּׁה מִזַּרְעִית בְּנֵי יוֹסֵף וּמִלִּילֹי הָזֶם מֹשֶׁה וְקָדָם רַבְרַבִּיא רִישֵׁי אֲבֹתָהּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
--	--

וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִנֹּה יִהְיֶה לָתֶת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחְלָה בְּגֹזֶרֶל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנִי צִנֹּה בִּי־הִנֵּה לָתֶת אֶת־נַחְלָת צִלְפַּחַד אֶחָיו לְבָנָיו:	וַאֲמָרוּ יְת רבוני פקיד יי לממן ית ארעא באחסנא בעדבא לבני ישראל ורבוני אתפקד במימרא דיי לממן ית אחסנת צלפחד אחינא לבנתיה:
--	--

וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבֹטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעַה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסֵף עַל נַחֲלַת הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֹּזֶרֶל נַחֲלָתָנוּ יִגְרַע:	ויהיו לחד מבני שבטי בני ישראל לנשין ותתמנע אחסנתהון מאחסנת אבהתנא ותתוסף על אחסנת שבטא דיהון להון ומעדב אחסנתנא יתמנע:
---	--

וְנוֹסֵף עַל נַחֲלַת הַמָּטָה – שְׁהָרִי בְּנֵה יוֹרְשָׁהּ, וְהָבֵן מִתְנַחֵס עַל שְׁבֹט אָבִיו.

וְאִם־יִהְיֶה הַיּוֹבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מָטָה אֲבֹתֵינוּ יִגְרַע נַחֲלָתָן:	וּאִם יְהִי יוֹבִילָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתוֹסֵף אַחְסָנְתָּהוֹן עַל אַחְסָנְתָּ שְׁבֹטָא דִּיהוֹן לְהוֹן וּמִאֲחָסְנַת שְׁבֹטָא דְאֲבֹתָנָא תִתְמַנַּע אַחְסָנְתָּהוֹן:
---	--

וְאִם יִהְיֶה הַיּוֹבֵל – מִכָּאֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עֲתִיד הַיּוֹבֵל שֶׁיִּפְסֹק. וְאִם יִהְיֶה הַיּוֹבֵל – אֵין זֶה מְכִירָה שְׁחוּזָרַת בַּיּוֹבֵל; שְׁהַיְרָשָׁה אֵינָה חוּזָרַת, וְאִפְלוּ אִם יִהְיֶה הַיּוֹבֵל – לֹא תִחְזֹר הַנַּחֲלָה לְשֹׁבֵט, וְנִמְצָא שֶׁנוֹסְפָה עַל נַחֲלַת הַמָּטָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם.

וַיָּצֵא מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יִהְיֶה לְאֹמֶר כֹּן מָטָה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:	וּפְקִיד מֹשֶׁה יְת בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מִימְרָא דִּיי לְמִימַר יָאוּת שְׁבֹטָא דְבְנֵי יוֹסֵף מִמְלָלִין:
---	--

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִנֹּה יִהְיֶה לְבָנוֹת צִלְפַּחַד לְאֹמֶר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֹף לְמִשְׁפַּחַת מָטָה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:	זֵין פִּתְגָמָא דְּפְקִיד יי לְבָנַת צִלְפַּחַד לְמִימַר לְדִתְקִין בְּעֵינֵיהוֹן יְהוֹן לְנָשִׁין בְּרַם לְזַרְעִית שְׁבֹטָא דְאֲבוּהוֹן יְהוֹן לְנָשִׁין:
--	--

וְלֹא־תִסֵּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמָּטָה אֶל־מָטָה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מָטָה אֲבֹתָיו יִדְבָקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְלֹא תִסְחַר אַחְסָנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁבֹּטָא לְשְׁבֹטָא אַרִי גִבֵּר בְּאַחְסָנַת שְׁבֹטָא דְאֲבֹתָהוּהִי יִדְבָקוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
--	--

וְכָל־בֵּית יִרְשָׁת נַחֲלָה מִמִּשּׁוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מָטָה אֲבִיהַ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:	וְכָל בֵּיתָא יִרְשַׁת נַחֲלָה מִמִּשּׁוֹת דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַד מִזַּרְעִית שְׁבֹטָא דְאֲבוּהָא תְהִי לְאִתּוּ דְיִירְשׁוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֵּר אַחְסָנַת אֲבֹתָהוּהִי:
---	--

וְכָל בֵּית יִרְשָׁת נַחֲלָה – שְׁלֹא הָיָה בֶן לְאֲבִיהָ.

וְלֹא־תִסֵּב נַחֲלָה מִמָּטָה לְמָטָה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבָקוּ מִשּׁוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְלֹא תִסְחַר אַחְסָנָא מִשְׁבֹּטָא לְשְׁבֹטָא אוּחְרָנָא אַרִי גִבֵּר בְּאַחְסָנְתָּהִי יִדְבָקוֹן שְׁבֹטִיא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
--	--

כַּאֲשֶׁר צִנֹּה יִהְיֶה אֶת־מֹשֶׁה כֹּן עֲשׂו בָנוֹת צִלְפַּחַד:	כַּמָּא דְּפְקִיד יי יְת מֹשֶׁה כֹּן עֲבָדָא בָנַת צִלְפַּחַד:
---	--

וּתִהְיֶינָה מִנַּחֲלָה תְרַצָּה וְחִגְלָה וּמִלְכָּה וְנָעָה בָנוֹת צִלְפַּחַד לְבְנֵי דְדִיָּהוֹן לְנָשִׁים:	וְהוֹאָה מִנַּחֲלָה תְרַצָּה וְחִגְלָה וּמִלְכָּה וְנָעָה בָנַת צִלְפַּחַד לְבְנֵי אֲחֵי אֲבוּהוֹן לְנָשִׁין:
---	--

מִנַּחֲלָה תְרַצָּה וְגוֹמֵר – כָּאֵן מִנָּאן לִפִּי גִזְלָתָן זֶה מִזֵּו בְּשָׁנִים, וְנִשְׂאוּ כְסָדָר תּוֹלְדוֹתָן; וּבְכָל הַמִּקְרָא מִנָּאן לִפִּי חֲכָמָתָן. וּמַגִּיד שֶׁשְׁקוּלוֹת זֶה כְּזֹה.

מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בְּדֹמְכִיר הָיוּ לְנָשִׁים וְתִהְיֶה נַחֲלָתָן עַל־מָטָה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן:	מִזַּרְעִית בְּנֵי מְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף הוֹאָה לְנָשִׁין וְהָיוּ אַחְסָנְתָּהוֹן עַל שִׁיבֹט זַרְעִית אֲבוּהוֹן:
--	--

אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִנֹּה יִהְיֶה בִּיד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ:	אֵלִין פְּקוּדִיא וְדִינִיא דְּפְקִיד יי בִּידָא דְּמֹשֶׁה לְוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִישְׁרֵיא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירֵיחוֹ:
---	--

יז וַיְהִי הַגּוֹרֵל לַמִּטָּה מִנְשָׁה כִּי־הָיָה בְּכוֹר יוֹסֵף
 לְמִכְיָר בְּכוֹר מִנְשָׁה אָבִי הַגִּלְעָד כִּי הָיָה הֵיאָה אִישׁ
 מִלְחָמָה וַיְהִי־לּוֹ הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן: וַיְהִי לְבָנִי
 מִנְשָׁה הַנּוֹתָרִים לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבָנִי אֲבִיעָזָר וּלְבָנִי־
 חֶלֶק וּלְבָנִי אֲשִׁירָאֵל וּלְבָנִי־שָׁכֶם וּלְבָנִי־חֶפְרָה
 וּלְבָנִי שְׁמִידָע אֵלֶּה בְנֵי מִנְשָׁה בְּיוֹסֵף הַזְּכָרִים
 לְמִשְׁפַּחְתָּם: וּלְצִלְפַּחַד בֶּן־חֶפְרָה בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־
 מִכְיָר בֶּן־מִנְשָׁה לֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת
 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מִחֶלֶה וְנֹעָה חַגְלָה מִלְכָּה
 וְתַרְצָה: וַתִּקְרָבְנָה לִפְנֵי אֱלֹעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי
 יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים לֵאמֹר יְיָ־הוֹה צִוְּנָה
 אֶת־מִשְׁה לְתֹת־לָנוּ נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵינוּ וַיִּתֵּן לָהֶם
 אֶל־פִּי יְיָ־הוֹה נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִיהֶן: וַיִּפְּלוּ
 חִבְלֵי־מִנְשָׁה עֲשָׂרָה לְבָד מֵאֶרֶץ הַגִּלְעָד וְהַבָּשָׁן
 אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לִירְדֵן: כִּי בָנוֹת מִנְשָׁה נַחֲלוּ נַחֲלָה
 בְּתוֹךְ בָּנָיו וְאֶרֶץ הַגִּלְעָד הִיְתָה לְבָנֵי־מִנְשָׁה
 הַנּוֹתָרִים: וַיְהִי גְבוּל־מִנְשָׁה מֵאֲשֶׁר הַמַּמְכָּמֹת
 אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי שָׁכֶם וְהַלֹּךְ הַגְּבוּל אֶל־לִי־הַיְמִין אֶל־
 יִשְׂבִּי עַיִן תַּפּוּחַ: לַמִּנְשָׁה הִיְתָה אֶרֶץ תַּפּוּחַ
 וְתַפּוּחַ אֶל־גְּבוּל מִנְשָׁה לְבָנֵי אֶפְרַיִם: וַיֵּרֶד הַגְּבוּל
 נַחַל קָנָה גִּגְבָּה לְנַחַל עָרִים הָאֵלֶּה לְאֶפְרַיִם בְּתוֹךְ
 עָרֵי מִנְשָׁה וְגְבוּל מִנְשָׁה מֵצָפוֹן לְנַחַל וַיְהִי
 תֹצֵאתָיו הַיְמָנָה: גִּגְבָּה לְאֶפְרַיִם וְצָפוֹנָה לַמִּנְשָׁה
 וַיְהִי הַיָּם גְּבוּלוֹ וּבִאֲשֶׁר יִפְגְּעוּן מֵצָפוֹן וּבִישׁשָׁכָר
 מִמְזָרָח: וַיְהִי לַמִּנְשָׁה בִישׁשָׁכָר וּבִאֲשֶׁר בֵּית־
 שָׁאֵן וּבְנוֹתֶיהָ וַיְבָלְעֵם וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת־יִשְׂבִּי דָאֵר
 וּבְנוֹתֶיהָ וַיִּשְׂבִּי עַיִן־דֹּר וּבְנוֹתֶיהָ וַיִּשְׂבִּי תַעֲנֹף
 וּבְנוֹתֶיהָ וַיִּשְׂבִּי מַגְדוֹ וּבְנוֹתֶיהָ שְׁלֹשַׁת הַנָּפֹת: וְלֹא
 יָכְלוּ בְנֵי מִנְשָׁה לְהוֹרִישׁ אֶת־הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמְרוּ
 הַכֹּהֲנָנִי לְשֹׁכֵת בְּאֶרֶץ הַזֹּאת: וַיְהִי כִּי חִזְקוֹ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֶת־הַכֹּהֲנָנִי לַמָּסָ וְהוֹרֵשׁ לֹא
 הוֹרִישוּ: וַיֵּיבְדּוּ בְנֵי יוֹסֵף אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר
 מִדּוּעַ נִתְּנָה לִי נַחֲלָה גּוֹרֵל אֶחָד וְחֶבֶל אֶחָד וְאֲנִי
 עִם־רֹב עַד אֲשֶׁר־עַד־כָּה בְּרַכְנִי יְיָ־הוֹה: וַיֹּאמְרוּ
 אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ אִם־עִם־רֹב אַתָּה עָלָה לָךְ הַיְעָרָה
 וּבִרְאֵתָ לָךְ שָׁם בְּאֶרֶץ הַפְּרָזִי וְהִרְפָּאִים כִּי־אָץ לָךְ
 הִרְאֵתָ אֶפְרַיִם: וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יוֹסֵף לֹא־יִמָּצָא לָנוּ
 הָהָר וּרְכָב בְּרוֹל בְּכָל־הַכֹּהֲנָנִי הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ־

הַעֲמָק לְאֲשֶׁר בְּבֵית־שָׁאֵן וּבְנוֹתֶיהָ וּלְאֲשֶׁר בְּעֲמָק
 יִזְרְעָאֵל: וַיֹּאמְרוּ יְהוֹשֻׁעַ אֶל־בֵּית יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם
 וּלַמִּנְשָׁה לֵאמֹר עִם־רֹב אַתָּה וְכַח גְּדוֹלֵל לָךְ לֹא־
 יִהְיֶה לָךְ גּוֹרֵל אֶחָד: כִּי הָרָה יִהְיֶה־לָךְ כִּי־יַעֲרֹר
 הוּא וּבִרְאֵתוֹ יִהְיֶה לָךְ תֹּצֵאתָיו כִּי־תוֹרִישׁ אֶת־
 הַכֹּהֲנָנִי כִּי רֹכֵב בְּרוֹל לוֹ כִּי חֶזֶק הוּא:

יח וַיִּקְהָלוּ כָּל־עַדָּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁלֹה וַיִּשְׁפִּינוּ
 שָׁם אֶת־אֶהֱל מוֹעֵד וְהָאֶרֶץ נִכְבְּשָׁה לַכֹּהֲנָנִים:
 וַיַּוְתֵּרוּ בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא־חָלְקוּ אֶת־נַחֲלָתָם
 שְׁבָעָה שְׁבָטִים: וַיֹּאמְרוּ יְהוֹשֻׁעַ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 עַד־אֵנָּה אַתֶּם מִתְרַפִּים לְבוֹא לְרִשְׁתׁ אֶת־הָאֶרֶץ
 אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם יְיָ־הוֹה אֶל־הָאֲבוֹתֵיכֶם: הָבּוּ לָכֶם
 שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים לְשָׁבֵט וְאֲשַׁלְחֵם וַיִּקְמוּ וַיִּתְּהִלְכוּ
 בְּאֶרֶץ וַיִּכְתְּבוּ אוֹתָהּ לְפִי נַחֲלָתָם וַיָּבֹאוּ אֵלָי:
 וְהִתְחַלְקוּ אֹתָהּ לְשְׁבָעָה חֲלָקִים יְהוֹדָה יַעֲמֹד עַל־
 גְּבוּלוֹ מִנֶּגֶב וּבֵית יוֹסֵף יַעֲמֹדוּ עַל־גְּבוּלָם מֵצָפוֹן:
 וְאַתֶּם תִּכְתְּבוּ אֶת־הָאֶרֶץ שְׁבָעָה חֲלָקִים וְהִבְאֵתֶם
 אֵלַי הַנָּה וַיָּרִיתִי לָכֶם גּוֹרֵל פֶּה לְפָנֵי יְיָ־הוֹה
 אֶל־הַיָּמִין: כִּי אִין־חֶלֶק לָלוּיִם בְּקֶרֶבְכֶם כִּי־כֹהֲנָת
 יְיָ־הוֹה נַחֲלָתוֹ וְגַד וְרֹאוּבֵן וַחֲצִי שְׁבָט הַמִּנְשָׁה
 לִקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לִירְדֵן מִזְרָחָה אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם
 מִשְׁה עֶבֶד יְיָ־הוֹה: וַיִּקְמוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּלְכוּ וַיָּצִו
 יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַחֲלָקִים לְכַתֵּב אֶת־הָאֶרֶץ לֵאמֹר לָכוּ
 וְהִתְחַלְכוּ בְּאֶרֶץ וְכַתְּבוּ אוֹתָהּ וְשׁוּבוּ אֵלַי וְפֶה
 אֲשַׁלִּיף לָכֶם גּוֹרֵל לְפָנֵי יְיָ־הוֹה בְּשֹׁלָה: וַיִּלְכוּ
 הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲבְרוּ בְּאֶרֶץ וַיִּכְתְּבוּהָ לָעָרִים לְשְׁבָעָה
 חֲלָקִים עַל־סֹפֶר וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הַמַּחֲנֶה
 שְׁלֹה: וַיִּשְׁלַף לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ גּוֹרֵל בְּשֹׁלָה לְפָנֵי
 יְיָ־הוֹה וַיִּחַלֶּק־שָׁם יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָאֶרֶץ לְבָנֵי
 יִשְׂרָאֵל כַּמִּחֲלָקָתָם: וַיִּפְּעַל גּוֹרֵל מִשְׁה בְּנֵי־בְנִימִן
 לְמִשְׁפַּחְתָּם וַיֵּצֵא גְבוּל גּוֹרָלָם בֵּין בְּנֵי יְהוֹדָה וּבֵין
 בְּנֵי יוֹסֵף: וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל לַפָּאֵת צָפוֹנָה מִן־
 הַיִּרְדֵּן וְעָלָה הַגְּבוּל אֶל־כְּתָף יְרִיחוֹ מֵצָפוֹן וְעָלָה
 בְּהָרִ לְמָה וְהָיוּ תֹצֵאתָיו מִדְּבָרָה בֵּית אֲנוֹן: וַיַּעֲבֹר
 מִשָּׁם הַגְּבוּל לְוִזָּה אֶל־כְּתָף לְוִזָּה גִּגְבָּה הִיא בֵּית־
 אֵל וַיֵּרֶד הַגְּבוּל עֲטָרוֹת אֲדָר עַל־הָהָר אֲשֶׁר מִנֶּגֶב
 לְבֵית־חֶרְוֹן תַּחֲתוֹן: וְתֹתָר הַגְּבוּל וְנֹסֵב לַפָּאֵת־לִם
 גִּגְבָּה מִן־הָהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בֵית־חֶרְוֹן גִּגְבָּה וְהָיוּ

תִּצְאֲתוּ אֶל־קִרְיַת־בְּעַל־הָיָא קִרְיַת יְעָרִים עִיר
בְּנֵי יְהוּדָה זֹאת פְּאֵת־יָם: ^{טו}וּפְאֵת־נִגְבָּה מִקְצֵה
קִרְיַת יְעָרִים וַיָּצֵא הַגְּבוּל לְמָה וַיָּצֵא אֶל־מַעְיָן מִי
נִפְתּוֹת: ^{טז}וַיֵּרֶד הַגְּבוּל אֶל־קְצֵה הַהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
גִי בֶרֶה־נֶחֱם אֲשֶׁר בְּעֶמְק רְפָאִים צְפוֹנָה וַיֵּרֶד לִי
הַנֶּחֱם אֶל־כְּתֵף הַיְּבוּסִי לְנִגְבָּה וַיֵּרֶד עַיִן רֹגֵל: ^{יז}וְתֹאֲרָ
מִצְפֹּן וַיָּצֵא עַיִן שְׁמֶשׁ וַיָּצֵא אֶל־גְּלִילוֹת אֲשֶׁר־
נֹכַח מַעְלֵה אֲדָמִים וַיֵּרֶד אֶבֶן בֶּהֶן בֶּן־רְאוּבֵן:
^{יח}וְעַבְרָ אֶל־כְּתֵף מוֹלֵה־הָעֶרְבָה צְפוֹנָה וַיֵּרֶד
הָעֶרְבָתָה: ^{יט}וְעַבְרָ הַגְּבוּל אֶל־כְּתֵף בֵּית־חֶגְלָה
צְפוֹנָה וְהָיוּ תִצְאוֹת הַגְּבוּל אֶל־לְשׁוֹן יָם־הַמֶּלַח
צְפוֹנָה אֶל־קְצֵה הַיַּרְדֵּן לְנִגְבָּה זֶה גְּבוּל נִגְבָּ:
^כוְהַיַּרְדֵּן יִגְבֹּל־אֹתוֹ לִפְאֵת־קִדְמָה זֹאת נִחְלַת בְּנֵי
בְנִימֵן לְגְבוּל־תִּיהָ סָבִיב לְמִשְׁפַּחְתָּם: ^{כא}וְהָיוּ הָעָרִים
לְמִטָּה בְּנֵי בְנִימֵן לְמִשְׁפַּחוֹתֵיהֶם יִרְיָחוֹ וּבֵית־
חֶגְלָה וְעֶמְק קִצִּיץ: ^{כב}וּבֵית הָעֶרְבָה וּצְמָרִים וּבֵית־
אֵל: ^{כג}וְהָעֵנִים וְהַפָּרָה וְעַפְרָה: ^{כד}וּכְפָר הָעֲמֻנָה
וְהָעֲפָנִי וְגִבְעָ עָרִים שְׁתֵּים־עָשָׂרָה וְחִצְרֵיהֶן:
^{כה}גִּבְעוֹן וְהֶרְמָה וּבָאֵרוֹת: ^{כו}וְהַמִּצְפָּה וְהַכְּפִירָה
וְהַמִּצָּה: ^{כז}וְיֶרֶקֶם וִירְפָאֵל וְתִרְאֵלָה: ^{כח}וְצֹלַע הָאֵלֶף
וְהַיְּבוּסִי הִיא יְרוּשָׁלַם גִּבְעַת קִרְיַת עָרִים אַרְבַּע־
עָשָׂרָה וְחִצְרֵיהֶן זֹאת נִחְלַת בְּנֵי־בְנִימֵן
לְמִשְׁפַּחְתָּם:

יט ^אוַיָּצֵא הַגְּבוּל הַשְּׁנִי לְשִׁמְעוֹן לְמִטָּה בְּנֵי־
שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחוֹתָם וַיְהִי נִחְלָתָם בְּתוֹךְ נִחְלַת
בְּנֵי־יְהוּדָה: ^בוַיְהִי לָהֶם בְּנִחְלָתָם בְּאֶרֶש־שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה
וּמוֹלָדָה: ^גוַחֲצֹר שׁוּעַל וּבִלְהָ וְעַצֹם: ^דוְאֶלְתוֹלַד
וּבִתּוֹל וְחֶרְמָה: ^הוְצֹקְלָג וּבֵית־הַמֶּרְפָּבוֹת וְחֲצֹר
סוּסָה: ^ווּבֵית לְבָאוֹת וְשְׁרוּחַן עָרִים שְׁלֹש־עָשָׂרָה
וְחִצְרֵיהֶן: ^זעַיִן רַמּוֹן וְעֵתֶר וְעִשּׁוֹן עָרִים אַרְבַּע
וְחִצְרֵיהֶן: ^חוְכָל־הַחֲצִירִים אֲשֶׁר סָבִיבוֹת הָעָרִים
הָאֵלֶּה עַד־בְּעֵלֶת בְּאֵר רָאמֶת גִּבְעָה זֹאת נִחְלַת מִטָּה
בְּנֵי־שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם: ^טמִחְבֵּל בְּנֵי יְהוּדָה נִחְלַת
בְּנֵי שִׁמְעוֹן כִּי־הָיָה חֶלֶק בְּנֵי־יְהוּדָה רֹב מֵהֶם
וַיִּנְחֲלוּ בְנֵי־שִׁמְעוֹן בְּתוֹךְ נִחְלָתָם: ^יוַיַּעַל הַגְּבוּל
הַשְּׁלִישִׁי לְבְנֵי זְבוּלֹן לְמִשְׁפַּחְתָּם וַיְהִי גְבוּל
נִחְלָתָם עַד־שָׂרִיד: ^{יא}וַעֲלֵה גְבוּלָם לַיָּמָה וּמִרְעֵלָה

וּפָגַע בְּדִבְשָׁת וּפָגַע אֶל־הַנֶּחֱל אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
יְקוֹנָעִם: ^{יב}וַיָּשָׁב מִשָּׂרִיד קִדְמָה מִזֶּרֶח הַשְּׁמֶשׁ עַל־
גְּבוּל כְּסֵלֶת תָּבָר וַיָּצֵא אֶל־הַדְּבָרָת וְעַלָּה יָפִיעַ:
^{יג}וּמִשְׁשָׁם עֶבֶר קִדְמָה מִזֶּרֶחָה גֵּתָה חֶפֶר עֵתָה קֶצִין
וַיָּצֵא רַמּוֹן הַמִּתְאָר הַנֶּעֱשֶׂה: ^{יד}וַנִּסָּב אֹתוֹ הַגְּבוּל
מִצְפֹּן חֲנָתָן וְהָיוּ תִצְאֲתוֹ גִּי יִפְתָּח־אֵל: ^{טו}וְקִטָּת
וְנֶהְלֵל וְשִׁמְרוֹן וַיִּזְדָּאֵלָה וּבֵית לָחֶם עָרִים שְׁתֵּים־
עָשָׂרָה וְחִצְרֵיהֶן: ^{טז}זֹאת נִחְלַת בְּנֵי־זְבוּלֹן
לְמִשְׁפַּחוֹתָם הָעָרִים הָאֵלֶּה וְחִצְרֵיהֶן: ^{יז}לִישְׁשָׁכָר
יָצֵא הַגְּבוּל הַרְבִּיעִי לְבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְמִשְׁפַּחוֹתָם:
^{יח}וַיְהִי גְבוּלָם יִזְרְעֵאלָה וְהַכְּסוּלָת וְשׁוּנָם:
^{יט}וְחִתְפָּרִים וְשִׁיאָן וְאַנְתָּרַת: ^כוְהֶרְבִּית וְקִשְׁיוֹן
וְאַבְיץ: ^{כא}וְרַמָּת וְעִין־גִּנִּים וְעִין חֲדָה וּבֵית פִּצְיץ:
^{כב}וּפָגַע הַגְּבוּל בְּתִבּוֹר וְשַׁחְצִימָה וּבֵית שְׁמֶשׁ וְהָיוּ
תִצְאוֹת גְּבוּלָם הַיַּרְדֵּן עָרִים שְׁש־עָשָׂרָה
וְחִצְרֵיהֶן: ^{כג}זֹאת נִחְלַת מִטָּה בְּנֵי־יִשָּׁשְׁכָר
לְמִשְׁפַּחְתָּם הָעָרִים וְחִצְרֵיהֶן: ^{כד}וַיָּצֵא הַגְּבוּל
הַחֲמִישִׁי לְמִטָּה בְּנֵי־אֲשֶׁר לְמִשְׁפַּחוֹתָם: ^{כה}וַיְהִי
גְבוּלָם חֶלְקַת נַחֲלִי וּבֶטֶן וְאַכְשָׁף: ^{כו}וְאֶלְמֶלֶךְ
וְעַמְעֵד וּמִשְׁאֵל וּפָגַע בְּכֶרְמֶל הַיָּמָה וּבְשִׁיתָחֹר
לְבִנְתָּ: ^{כז}וַיָּשָׁב מִזֶּרֶח הַשְּׁמֶשׁ בֵּית דָּגָן וּפָגַע בְּזִבְלוֹן
וּבְגִי יִפְתָּח־אֵל צְפוֹנָה בֵּית הָעֶמְק וְנַעֲיָאֵל וַיָּצֵא
אֶל־כְּבוֹל מִשְׁמָאֵל: ^{כח}וְעַבְרָן וּרְחָב וְחַמּוֹן וְקִנְיָה עַד
צִידוֹן רֶבְהָ: ^{כט}וַיָּשָׁב הַגְּבוּל הָרְמָה וְעַד־עִיר מִבְּצָר־
צָר וַיָּשָׁב הַגְּבוּל חֲסֹה וְהָיוּ תִצְאֲתוֹ הַיָּמָה מִחְבֵּל
אַכְזִיבָה: ^לוְעַמְמָה וְאַפְק וּרְחָב עָרִים עָשָׂרִים
וּשְׁתֵּים־עָשָׂרָה וְחִצְרֵיהֶן: ^{לא}זֹאת נִחְלַת מִטָּה בְּנֵי־אֲשֶׁר
לְמִשְׁפַּחְתָּם הָעָרִים הָאֵלֶּה וְחִצְרֵיהֶן: ^{לב}לְבְנֵי נַפְתָּלִי
יָצֵא הַגְּבוּל הַשְּׁשִׁי לְבְנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתָּם: ^{לג}וַיְהִי
גְבוּלָם מִחֶלֶף מֵאֵלֹן בְּצַעְעֻנִים וְאַדְמִי הַנֶּקֶב
וַיִּבְנֹאֵל עַד־לָקוּם וַיְהִי תִצְאֲתוֹ הַיַּרְדֵּן: ^{לד}וַיָּשָׁב
הַגְּבוּל לְמָה אֲזַנּוֹת תִּבּוֹר וַיָּצֵא מִשָּׁם חוֹקְקָה וּפָגַע
בְּזִבְלוֹן מִנֶּגֶב וּבִאֲשֶׁר פָּגַע מִיָּם וּבִיהוּדָה הַיַּרְדֵּן
מִזֶּרֶח הַשְּׁמֶשׁ: ^{לה}וְעָרֵי מִבְּצָר הַצְּדִים צָר וְחַמָּת
רַקַּת וְכַנְרַת: ^{לו}וְאַדְמָה וְהֶרְמָה וְחֲצֹר: ^{לז}וְנִקְדָּשׁ
וְאַדְרָעִי וְעִין חֲצֹר: ^{לח}וַיֵּרָאוּן וּמִגְדֹּל־אֵל חֶרֶם
וּבֵית־עֲנַת וּבֵית שְׁמֶשׁ עָרִים תְּשַׁע־עָשָׂרָה
וְחִצְרֵיהֶן: ^{לט}זֹאת נִחְלַת מִטָּה בְּנֵי־נַפְתָּלִי

למשפחתם הערים וחצריהן: למטה בני-דן
למשפחתם יצא הגורל השביעי: ^{מא} ויהי גבול
נחלתם צרעה ואשתאול ועיר שמש: ^{מב} וישעלבין
ואילון ויתלה: ^{מג} ואילון ותמנתה ועקרון:
^{מד} ואלתקה וגבתון ובעלת: ^{מה} ויהד ובני-ברק וגת-
רמון: ^{מו} ומי הירקון והרקון עם-הגבול מול יפו:
^{מז} ויצא גבול-בני-דן מהם ויעלו בני-דן וילחמו
עם-לשם וילכדו אותה ויכו אותה לפי-חרב
וירשו אותה וישבו בה ויקראו ללשם דן בשם
דן אביהם: ^{מח} וזאת נחלת מטה בני-דן למשפחתם
הערים האלה וחצריהן: ^{מט} ויכלו לנחל-את-הארץ
לגבולתיה ויתנו בני-ישראל נחלה ליהושע בן-
נון בתוכם: על-פי י-הוה נתנו לו את-העיר אשר
שאל את-תמנת-סרח בקר אפרים ויבנה את-
העיר וישב בה: ^{נא} אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר
הכהן ויהושע בן-נון וראשי האבות למטות בני-
ישראל בגורל בשלה לפני י-הוה פתח אהל מועד
ויכלו מתלק את-הארץ:

כ ^א וידבר י-הוה אלי-יהושע לאמר: בדבר אלי-בני
ישראל לאמר תנו לכם את-ערי המקלט אשר-
דברתי אליכם ביד-משה: ^ב לנוס שמה רוצח
מכה-גנפש בשגגה בבלי-דעת והיו לכם למקלט
מגאל הדם: ^ג ונָס אלי-אחת מהערים האלה ועמד
פתח שער העיר ודבר באזני זקני-העיר והיא
את-דבריו ואספו אתו העירה אליהם ונתנו-לו
מקום וישב עמם: ^ד וכי ירדף גאל הדם אחרי
ולא-יסגרו את-הרצח בידו כי בבלי-דעת הנה
את-רעהו ולא-שגא הוא לו מתמול שלשום:
וישב בעיר והיא עד-עמדו לפני העדה למשפט
עד-מות הפהן הגדול אשר יהיה בימים ההם אז
ישוב הרוצח ובא אל-עירו ואל-ביתו אל-העיר
אשר-גס משם: ^ה ויקדשו את-קדש בגליל בקר
נפתלי ואת-שכם בקר אפרים ואת-קרית ארבע
היא חברון בקר יהודה: ^ו ומעבר לירדן יריחו
מזרחה נתנו את-בצר במדבר במישר ממטה
ראובן ואת-ראמת בגלעד ממטה-גד ואת-גולן
בבשן ממטה מנשה: ^ז אלה היו ערי המועדה לכל

בני ישראל ולגר הגר בתוכם לנוס שמה פל-
מפה-גנפש בשגגה ולא ימות ביד גאל הדם עד-
עמדו לפני העדה:

כא ^א ויגשו ראשי אבות הלויים אל-אלעזר הכהן
ואל-יהושע בן-נון ואל-ראשי אבות המטות
לבני ישראל: ^ב וידברו אליהם בשלה בארץ פנעו
לאמר י-הוה צוה ביד-משה לתת-לנו ערים
לשבת ומגרשיהן לבהמתנו: ^ג וניתנו בני-ישראל
ללויים מנחלתם אל-פי י-הוה את-הערים האלה
ואת-מגרשיהן: ^ד ויצא הגורל למשפחת הקהתי
ויהי לבני אהרן הכהן מן-הלויים ממטה יהודה
וממטה השמעוני וממטה בנימין בגורל ערים
שלש עשרה: ^ה ולבני קהת הנותרים ממשפחת
מטה-אפרים וממטה-דן ומחצי מטה מנשה
בגורל ערים עשר: ^ו ולבני גרשון ממשפחות
מטה-יששכר וממטה-אשר וממטה נפתלי
ומחצי מטה מנשה בבשן בגורל ערים שלש
עשרה: ^ז לבני מררי למשפחתם ממטה ראובן
וממטה-גד וממטה זבולן ערים שתיים עשרה:
^ח וניתנו בני-ישראל ללויים את-הערים האלה
ואת-מגרשיהן כאשר צוה י-הוה ביד-משה
בגורל: ^ט וניתנו ממטה בני יהודה ובני
שמעון את הערים האלה אשר-יקרא אתהן
בשם: ^י ויהי לבני אהרן ממשפחות הקהתי מבני
לוי פי להם הנה הגורל ראישנה: ^{יא} וניתנו להם
את-קרית ארבע אבי הענוק היא חברון בקר
יהודה ואת-מגרשה סביבתייה: ^{יב} ואת-שדה העיר
ואת-חצריה נתנו לכלב בן-יפנה באחזתו: ^{יג} ולבני
אהרן הפהן נתנו את-עיר מקלט הרצח את-
חברון ואת-מגרשה ואת-לבנה ואת-מגרשה:
^{יד} ואת-יתר ואת-מגרשה ואת-אשתמע ואת-
מגרשה: ^{טו} ואת-חלן ואת-מגרשה ואת-דבר ואת-
מגרשה: ^{טז} ואת-עין ואת-מגרשה ואת-יטה ואת-
מגרשה את-בית שמש ואת-מגרשה ערים תשע
מאת שגן השבטים האלה: ^{יז} וממטה בנימין את-
גבעון ואת-מגרשה את-גבע ואת-מגרשה: ^{יח} ואת-
ענתות ואת-מגרשה ואת-עלמון ואת-מגרשה
ערים ארבע: ^{יט} כל-ערי בני-אהרן הפהנים שלש-

עֲשֶׂה עָרִים וּמִגְרָשִׁיהֶן: וּלְמִשְׁפְּחוֹת בְּנֵי־קָהָת הַלְוִיִּם הַנּוֹתָרִים מִבְּנֵי קָהָת וַיְהִי עָרֵי גֹרְלָם מִמִּטָּה אֶפְרַיִם: ^אוַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־עִיר מִקְלַט הָרָצַח אֶת־שֶׁכֶם וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ בְּהָר אֶפְרַיִם וְאֶת־גֹּזֶר וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ: ^בוְאֶת־קִבְצִיִּם וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ וְאֶת־בֵּית חוֹרֶן וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ עָרִים אַרְבַּע: ^גוּמִמִּטָּה־לָדָן אֶת־אֶלְתָּקָא וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ אֶת־גִּבְתֹּן וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ: ^דאֶת־אֵילָן וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ אֶת־גֶּת־רִמּוֹן וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ עָרִים אַרְבַּע: ^הוּמִמִּחְצִית מִטָּה מִנִּשָּׁה אֶת־תַּעֲנֹל וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ וְאֶת־גֶּת רִמּוֹן וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ עָרִים שְׁתֵּים: ^וכָּל־עָרִים עָשָׂר וּמִגְרָשִׁיהֶן לְמִשְׁפְּחוֹת בְּנֵי־קָהָת הַנּוֹתָרִים: ^זוּלְבְנֵי גֵרְשׁוֹן מִמִּשְׁפַּחַת הַלְוִיִּם מִחֲצִי מִטָּה מִנִּשָּׁה אֶת־עִיר מִקְלַט הָרָצַח אֶת־גֹּזֶן בִּפְשָׁן וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ וְאֶת־בַּעֲשָׁתָהּ וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ עָרִים שְׁתֵּים: ^חוּמִמִּטָּה יִשְׁשָׁכָר אֶת־קִשְׁיוֹן וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ אֶת־דְּבָרָת וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ: ^טאֶת־יִרְמוּת וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ אֶת־עֵין גִּנִּים וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ עָרִים אַרְבַּע: ^יוּמִמִּטָּה אֲשֶׁר אֶת־מִשְׁאֵל וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ אֶת־עֶבְדֹן וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ: ^{יא}אֶת־חֶלְקָת וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ וְאֶת־רֶחֶב וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ עָרִים אַרְבַּע: ^{יב}וּמִמִּטָּה נִפְתָּלִי אֶת־עִיר מִקְלַט הָרָצַח אֶת־קָדֵשׁ בְּגִלִּיל וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ וְאֶת־חַמַּת דָּאֵר וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ וְאֶת־קֶרְתֹן וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ עָרִים שְׁלֹשׁ: ^{יג}כָּל־עָרֵי הַגִּרְשָׁנִי לְמִשְׁפַּחַתָּם שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה עִיר וּמִגְרָשִׁיהֶן: ^{יד}וּלְמִשְׁפְּחוֹת בְּנֵי־מְרָרִי הַלְוִיִּם הַנּוֹתָרִים מֵאֵת מִטָּה זְבוּלֹן אֶת־יִקְנָעִם וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ אֶת־קֶרְתָּה וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ: ^{טו}אֶת־דִּמְנָה וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ אֶת־נֶחֱלָל וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ עָרִים אַרְבַּע: ^{טז}וּמִמִּטָּה־גֹד אֶת־עִיר מִקְלַט הָרָצַח אֶת־רַמַּת בִּגְלַעַד וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ וְאֶת־מִתְנַגִּים וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ: ^{יז}אֶת־חֶשְׁבוֹן וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ אֶת־יַעֲזֹר וְאֶת־מִגְרָשָׁהּ כָּל־עָרִים אַרְבַּע: ^{יח}כָּל־הָעָרִים לְבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפַּחַתָּם הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפְּחוֹת הַלְוִיִּם וַיְהִי גֹרְלָם עָרִים שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה: ^{יט}כָּל עָרֵי הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ אֶחָת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עָרִים אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה וּמִגְרָשִׁיהֶן: ^כתִּהְיֶינָה הָעָרִים הָאֵלֶּה עִיר עִיר וּמִגְרָשִׁיהָ סְבִיבֹתֶיהָ כֹּן לְכָל־הָעָרִים הָאֵלֶּה: ^{כא}וַיִּתֵּן יְ-הוָה

לְיִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָתֵת לְאַבְרָהָם וְיִרְשׁוּהָ וַיָּשְׁבוּ בָּהּ: ^{כב}וַיָּבֹחַ יְ-הוָה לָהֶם מִסְבִּיב כָּכָל אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם וּלְאֶעֱמֵד אִישׁ בְּפָנֵיהֶם מִכָּל־אֲיִבֵּיהֶם אֶת כָּל־אֲיִבֵּיהֶם נָתַן יְ-הוָה בְּיָדָם: ^{כג}לֹא־נָפַל דָּבָר מִכָּל הַדָּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְ-הוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַכֹּל בָּא:

כב אֲזַי יִקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לְרֵאשֹׁנֵי וְלַגִּדִּי וְלַחֲצִי מִטָּה מִנִּשָּׁה: ^{כד}וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אַתֶּם שְׁמַרְתֶּם אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְ-הוָה וְתִשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי לְכָל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֶתְכֶם: ^{כה}לֹא־עֲזַבְתֶּם אֶת־אֲחֵיכֶם זֶה יָמִים רַבִּים עַד הַיּוֹם הַזֶּה וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִצְוֹת יְ-הוָה אֶ־לְהִיכֶם: ^{כו}וַעֲתָה הִנֵּיתִי יְ-הוָה אֶ־לְהִיכֶם לְאַחֲיֶכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם וַעֲתָה פָּנּוּ וּלְכוּ לָכֶם לְאַהֲלֵיכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְ-הוָה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן: ^{כז}כֹּךְ שָׁמְרוּ מְאֹד לַעֲשׂוֹת אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְ-הוָה לֹאֲהַבָּה אֶת־יְ-הוָה אֶ־לְהִיכֶם וּלְלַכֵּת בְּכָל־דְּרָכָיו וּלְשַׁמֵּר מִצְוֹתָיו וּלְדַבְּקָה־בּוֹ וּלְעֶבְדּוֹ בְּכָל־לִבְבְּכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: ^{כח}וַיְבָרְכֶם יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁלַחֵם וַיֵּלְכוּ אֶל־אֲהֲלֵיהֶם: ^{כט}וְלַחֲצִי שֶׁבֶט הַמִּנִּשָּׁה נָתַן מֹשֶׁה בִּפְשָׁן וּלַחֲצִי נָתַן יְהוֹשֻׁעַ עִם־אֲחֵיהֶם בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְגַם כִּי־שִׁלַּחֵם יְהוֹשֻׁעַ אֶל־אֲהֲלֵיהֶם וַיְבָרְכֶם: ^לוַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֹאֲמַר בְּנִכְסִים רַבִּים שׁוּבוּ אֶל־אֲהֲלֵיכֶם וּבְמִקְנֵה רֶב־מָאֵד בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבְנִחְשָׁת וּבְבִרְזֵל וּבְשִׁלְמוֹת הָרַבָּה מָאֵד חֲלָקוּ שְׁלָל־אֲיִבֵּיכֶם עִם־אֲחֵיכֶם: ^{לא}וַיָּשְׁבוּ וַיֵּלְכוּ בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֶׁבֶט הַמִּנִּשָּׁה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁלָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־כְּנָעַן לָלֶכֶת אֶל־הָאָרֶץ הַגְּלִיעָד אֶל־הָאָרֶץ אֲחֻזַּתָּם אֲשֶׁר נִאֲחֲזוּ־בָּהּ עַל־פִּי יְ-הוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: ^{לב}וַיָּבֹאוּ אֶל־גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבִינוּ בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֶׁבֶט הַמִּנִּשָּׁה שֵׁם מִזְבֵּחַ עַל־הַיַּרְדֵּן מִזְבֵּחַ גְּדוֹל לַמֶּרְאָה: ^{לג}וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִנֵּה בָנוּ בְנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֶׁבֶט הַמִּנִּשָּׁה אֶת־הַמִּזְבֵּחַ אֶל־מֹוֹל הָאָרֶץ כְּנָעַן אֶל־גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֶל־עֶבֶר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ^{לד}וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְהָלוּ כָּל־עֵדֶת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁלָה לַעֲלֹת עֲלֵיהֶם

לצבא: וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן
וְאֶל־בְּנֵי־גָד וְאֶל־חֲצִי שִׁבְט־מְנַשֶּׁה אֶל־אֶרֶץ
הַגִּלְעָד אֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן: וַנַּעֲשֶׂה
נָשִׂאִים עִמּוֹ נָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אָב לְכָל
מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ רֹאשׁ בֵּית־אֲבוֹתָם הָמָּה
לְאַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: וַיָּבֹאוּ אֶל־בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־
גָד וְאֶל־חֲצִי שִׁבְט־מְנַשֶּׁה אֶל־אֶרֶץ הַגִּלְעָד
וַיַּדְבְּרוּ אִתָּם לֵאמֹר: הִנֵּה אֲמַרְוּ כָּל עַדָּת יִ־הַהוּא
מִה־הַמַּעַל הַזֶּה אֲשֶׁר מַעֲלַתֶּם בַּא־לֹהֵי יִשְׂרָאֵל
לָשׁוּב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יִ־הַהוּא בַּבְּנוֹתֵיכֶם לָכֶם מִזִּבְחַת
לְמַרְדֳּכָם הַיּוֹם בִּי־הַהוּא: הִמַּעַט־לָנוּ אֶת־עֲוֹן
פְּעֹר אֲשֶׁר לֹא־הִטְהַרְנוּ מִמֶּנּוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיְהִי
הַנֶּגֶף בַּעֲדָת יִ־הַהוּא: וְאַתֶּם תָּשׁוּבוּ הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי
יִ־הַהוּא וְהָיָה אִתְּכֶם תַּמְרִדּוֹ הַיּוֹם בִּי־הַהוּא וּמִתָּר אֶל־
כָּל־עַדָּת יִשְׂרָאֵל יִקְצֹף: וַיֹּאדָה אִם־טַמְאָה אֶרֶץ
אֲחֻזַּתְכֶם עָבְרוּ לָכֶם אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּת יִ־הַהוּא אֲשֶׁר
שָׁכֹן־שָׁם מִשְׁכָּן יִ־הַהוּא וְהֶאֱחֻזּוּ בְּתוֹכָנוּ וּבִי־הַהוּא
אֶל־תַּמְרִדּוֹ וְאַתָּנוּ אֶל־תַּמְרִדּוֹ בַּבְּנוֹתֵיכֶם לָכֶם מִזִּבְחַת
מִבְּלַעֲדֵי מִזִּבְחַת יִ־הַהוּא אֶ־לֹהֵינוּ: הֲלוֹא עָכֹן בֶּן־
זֹרַח מַעַל מַעַל בְּחֵרֶם וְעַל־כָּל־עַדָּת יִשְׂרָאֵל הָיָה
קָצֹף וְהוּא אִישׁ אֶחָד לֹא גֹעַ בַּעֲוֹנוֹ: וַיַּעֲנוּ בְנֵי־
רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וְחֲצִי שִׁבְט־הַמְּנַשֶּׁה וַיַּדְבְּרוּ אֶת־
רָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל: וַאֲלֹא־לֹהִים יִ־הַהוּא אֶל־
א־לֹהִים יִ־הַהוּא הוּא יִדַּע וַיִּשְׂרָאֵל הוּא יִדַּע אִם־
בְּמַרְדִּי וְאִם־בְּמַעַל בִּי־הַהוּא אֶל־תּוֹשִׁיעֵנוּ הַיּוֹם
הַזֶּה: לַבְּנוֹת לָנוּ מִזִּבְחַת לָשׁוּב מֵאַחֲרֵי יִ־הַהוּא וְאִם־
לְהַעֲלֹת עָלֵינוּ עוֹלָה וּמִנְחָה וְאִם־לַעֲשׂוֹת עָלֵינוּ
זִבְחֵי שְׁלָמִים יִ־הַהוּא הוּא יִבְקֹשׁ: וַיֹּאמְרוּ אֶל־
מִדְּאָגָה מִדְּבָר עָשִׂינוּ אֶת־זֹאת לֹאֲמֹר מִתָּר יֹאמְרוּ
בְּנֵיכֶם לְבְנֵינוּ לֹאֲמֹר מִה־לָּכֶם וְלִי־הַהוּא אֶ־לֹהֵי
יִשְׂרָאֵל: וַיִּגְדֹּל גִּתָּן־יִ־הַהוּא בֵּינָנוּ וּבֵינֵיכֶם בְּנֵי־
רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד אֶת־הַיִּרְדֵּן אֵין־לָכֶם חֶלֶק בִּי־הַהוּא
וְהַשְׁבִּיתוּ בְּנֵיכֶם אֶת־בְּנֵינוּ לְבִלְתִּי יִרְאֵ אֶת־
יִ־הַהוּא: וַיִּזְאָמֶר נַעֲשֶׂה־נָּא לָנוּ לְבָנוֹת אֶת־הַמִּזְבֵּחַ
לֹא לְעוֹלָה וְלֹא לְזִבְחַת: כִּי עַד הוּא בֵּינָנוּ וּבֵינֵיכֶם
וּבֵין דְּרוֹתֵינוּ אַחֲרֵינוּ לַעֲבֹד אֶת־עַבְדָּת יִ־הַהוּא
לְפָנָיו בַּעֲלֹתֵינוּ וּבִזְבָּחֵינוּ וּבִשְׁלָמֵינוּ וְלֹא־יֹאמְרוּ

בְּנֵיכֶם מִתָּר לְבְנֵינוּ אֵין־לָכֶם חֶלֶק בִּי־הַהוּא:
וַיִּזְאָמֶר וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ וְאֶל־דְּרוֹתֵינוּ מִתָּר
וְאֹמְרוּ רָאוּ אֶת־תַּבְּנִית מִזְבֵּחַ יִ־הַהוּא אֲשֶׁר־עָשׂוּ
אֲבוֹתֵינוּ לֹא לְעוֹלָה וְלֹא לְזִבְחַת כִּי־עַד הוּא בֵּינָנוּ
וּבֵינֵיכֶם: וַתִּלְוִיָּהּ לָנוּ מִמֶּנּוּ לְמַרְדִּי בִי־הַהוּא וְלָשׁוּב
הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יִ־הַהוּא לְבָנוֹת מִזִּבְחַת לְעוֹלָה לְמִנְחָה
וּלְזִבְחַת מִלֵּבד מִזִּבְחַת יִ־הַהוּא אֶ־לֹהֵינוּ אֲשֶׁר לְפָנֵי
מִשְׁפָּנוּ: וַיִּשְׁמָע פִּינְחָס הַכֹּהֵן וּנְשִׂאֵי הָעֵדָה
וְרָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר דִּבְּרוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וּבְנֵי מְנַשֶּׁה וַיִּיטֹב
בְּעֵינֵיהֶם: וַיִּזְאָמֶר פִּינְחָס בֶּן־אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־
בְּנֵי־רְאוּבֵן וְאֶל־בְּנֵי־גָד וְאֶל־בְּנֵי מְנַשֶּׁה הַיּוֹם
יִדַּעְנוּ כִּי־בְתוֹכָנוּ יִ־הַהוּא אֲשֶׁר לֹא־מַעֲלַתֶּם
בִּי־הַהוּא הַמַּעַל הַזֶּה אֲזִי הִצַּלְתֶּם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִיָּד יִ־הַהוּא: וַיָּנֻשְׁבּ פִּינְחָס בֶּן־אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן
וְהַנְּשִׂאִים מֵאֵת בְּנֵי־רְאוּבֵן וּמֵאֵת בְּנֵי־גָד מֵאֶרֶץ
הַגִּלְעָד אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּשׁוּבוּ
אוֹתָם דָּבָר: וַיִּיטֹב הַדְּבָר בְּעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּבָּרְכוּ אֶ־לֹהִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אָמְרוּ לַעֲלֹת
עֲלֵיהֶם לְצַבָּא לְשַׁחֵת אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר בְּנֵי־רְאוּבֵן
וּבְנֵי־גָד יֹשְׁבִים בָּהּ: וַיִּקְרָאוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד
לְמִזְבֵּחַ כִּי עַד הוּא בֵּינֵינוּ כִּי יִ־הַהוּא הָא־לֹהִים:

כַּג וַיְהִי מִיָּמִים רַבִּים אַחֲרֵי אֲשֶׁר־הִנִּיחַ יִ־הַהוּא
לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל־אִיְּבֵיהֶם מִסְּבִיב וַיְהוֹשֻׁעַ זָקֵן בָּא
בִּיָּמִים: וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לְכָל־יִשְׂרָאֵל לְזִקְנָיו
וּלְרָאשֵׁיו וּלְשַׁפְטָיו וּלְשֹׁטְרָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי
זָקְנָתִי בָּאתִי בִּיָּמִים: וְאַתֶּם רְאִיתֶם אֶת כָּל־אֲשֶׁר
עָשָׂה יִ־הַהוּא אֶ־לְהֵיכֶם לְכָל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִפְּנֵיכֶם
כִּי יִ־הַהוּא אֶ־לֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם: וְרָאוּ
הַפְּלִתִי לָכֶם אֶת־הַגּוֹיִם הַנִּשְׁאָרִים הָאֵלֶּה בְּנִחְלָה
לְשִׁבְטֵיכֶם מִן־הַיִּרְדֵּן וְכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִכֹּתִי
וְהִנֵּם הַגָּדוֹל מְבֹאֵה הַשָּׁמַשׁ: וַיִּ־הַהוּא אֶ־לֹהֵיכֶם
הוּא יַהֲדָפֶם מִפְּנֵיכֶם וְהוֹרִישׁ אִתְּכֶם מִלְּפָנֵיכֶם
וַיִּרְשָׁתֶם אֶת־אֶרֶצָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יִ־הַהוּא אֶ־לְהֵיכֶם
לָכֶם: וַיַּחֲזַקְתֶּם מְאֹד לְשֹׁמֵר וְלַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־
הַכְּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה לְבִלְתִּי סוּר־מִמֶּנּוּ יָמִין
וּשְׂמֹאל: לְבִלְתִּי־בֹא בַּגּוֹיִם הָאֵלֶּה הַנִּשְׁאָרִים

הָאֵלֶּה אֲתֶכֶם וּבָשָׂם אֶל־לִהְיֶהם לֹא־תִזְכְּרוּ וְלֹא
תִשְׁפִּיעוּ וְלֹא תַעֲבֹדוּם וְלֹא תִשְׁתַּחֲוּוּ לָהֶם: כִּי
אִם־בִּי־הִנֵּה אֶל־לִהְיֶכֶם תִּדְבְּקוּ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם עַד
הַיּוֹם הַזֶּה: וְנִיזְרָשׁ י־הִנֵּה מִפְּנִיכֶם גּוֹיִם גְּדֹלִים
וְעֲצוּמִים וְאַתֶּם לֹא־עָמַד אִישׁ בְּפָנֶיכֶם עַד הַיּוֹם
הַזֶּה: אִישׁ־אַחַד מִכֶּם יִרְדֶּה־אֵלָּהּ כִּי י־הִנֵּה
אֶל־לִהְיֶכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם:
וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֵׁיכֶם לֹא־תִבְּהוּ אֶת־י־הִנֵּה
אֶל־לִהְיֶכֶם: כִּי אִם־יָשׁוּב תִּשְׁוּבוּ וְדִבַּקְתֶּם בְּיִתְרִי
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה הַנִּשְׁאָרִים הָאֵלֶּה אֲתֶכֶם וְהִתְחַמַּנְתֶּם
בָּהֶם וּבְאַתֶּם בָּהֶם וְהֶם בָּכֶם: יִזְדוּעַ תִּדְעוּ כִּי לֹא
יִוָּסֵף י־הִנֵּה אֶל־לִהְיֶכֶם לְהוֹרִישׁ אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה
מִלְּפָנֶיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לִפְחַ וּלְמוֹקֵשׁ וּלְשִׁטָּט
בְּצַדִּיקְכֶם וּלְצַנְגִּים בְּעֵינֵיכֶם עַד־אַבְדְּכֶם מֵעַל
הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם י־הִנֵּה
אֶל־לִהְיֶכֶם: וְהִנֵּה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ הַיּוֹם בְּדֶרֶךְ כָּל־
הָאָרֶץ וַיִּדְעַתֶּם בְּכָל־לִבְבְּכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם כִּי לֹא־
נִפְלֵ דָבָר אֶחָד מִכָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
י־הִנֵּה אֶל־לִהְיֶכֶם עָלֵיכֶם הַכֹּל בָּאוּ לָכֶם לֹא־נִפְלֵ
מִמֶּנּוּ דָבָר אֶחָד: וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר־בָּא עָלֵיכֶם כָּל־
הַדְּבָר הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר י־הִנֵּה אֶל־לִהְיֶכֶם אֲלֵיכֶם
כֹּן יָבִיא י־הִנֵּה עָלֵיכֶם אֵת כָּל־הַדְּבָר הַרָע עַד־
הַשְׁמִידוֹ אוֹתְכֶם מֵעַל הָאֲדָמָה הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר
נָתַן לָכֶם י־הִנֵּה אֶל־לִהְיֶכֶם: וּבְעֵבְרְכֶם אֶת־בְּרִית
י־הִנֵּה אֶל־לִהְיֶכֶם אֲשֶׁר צִוָּה אֲתֶכֶם וְהִלַּכְתֶּם
וְעַבַּדְתֶּם אֶל־לִהְיֶם אַחֲרֵים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם וַחֲרָה
אֶף־י־הִנֵּה בָכֶם וְאַבְדְּתֶם מִהֲרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם:

הלכות שבתת יום טוב פרק

ד

ד,א אין מוציאין את האש: לא מן העצים, ולא מן האבנים, ולא מן המתכות כגון שחוכבין אותן זו בזו או מכין זו בזו, עד שתצא האש; וכן הנפט החד ביותר שהוא בפנים, שמנידיין אותו עד שידלק; או פלי זך קשה או זכוכית מלאה מים, שמניחין אותה כנגד עין השמש עד שיחזור נהמה לפשתן וכיוצא בו וידלק. כל זה וכיוצא בו אסור ביום טוב, שלא התר ביום טוב אלא להבעיר מאש מצויה; אבל להמציא אש אסור, שהרי אפשר להמציא אותה מערב יום טוב.

ד,ב אף על פי שהתרה הבערה ביום טוב שלא לצורך, אסור לכבות את האש אפילו הבערה לצורך אכילה שהכבוי מלאכה, ואין בו צורך אכילה כלל; וכשם שאין מכבין את האש, כך אין מכבין את הנר. ואם כבה, לוקה כמי שארג או בנה.

ד,ג אין מסלקין את פי הנר למעלה כדי שתכבה, ואין מסירין את השמן ממנה. ואינו חותך את ראש הפתילה בכלי, אבל נופץ את ראשה בידו. אגדה שלעצים שחדלקה במדורה כל עין שלא אחזה בו האש מתר לשמטו, ואינו דומה למסיר שמן מן הנר.

ד,ד אין מכבין את הדלקה כדי להציל ממון ביום טוב, כדרך שאין מכבין בשבת; אלא מניחה, ויצא. ואין מכבין את הנר מפני תשמיש המטה, אלא כופה עליו כלי, או עושה מחצה בינו לבין הנר, או מוציא לביט אחר. ואם אינו יכול לעשות אחת מכל אלו, הרי זה אסור לכבות; ואסור לשמש, עד שתכבה מאליה.

ד,ה מתר לטלטל את הנר והוא דלוק, ואין

גוזרין שמוא יכבה. ואסור להניח את הנר על גבי הדקל וכיוצא בו ביום טוב, שמוא יבוא להשתמש במחבר ביום טוב.

ד,ו אין מעשנין בקטרת ביום טוב, מפני שהוא מכבה ואפילו להריח בה; ואין צריך לומר לגמור את הבית ואת הכלים, שהוא אסור. ומתיר לעשן את הפרות כדי שיכשרו לאכילה, כמו שמתיר לצלות בשר על האש. וממתקין את החרדל בגחלת שלמותכת אבל לא בגחלת שלעין, מפני שהוא מכבה. ואין מכבין את העין, כדי שלא תתעשן הקנדרה או הבית.

ד,ז אין נופחין במפוח ביום טוב, כדי שלא יעשה כדרך שהאמנין עושין; אבל נופחין בשפופרת. אין עושין פחמיו, ואין גודלין את הפתילה, ולא מהבהבין אותה, ולא חותכין אותה לשנים בכלי; אבל ממעכה ביד ושורה אותה בשמן ומניחין אותה בין שני גרות ומדליק באמצע, ונמצאת הפתילה נחלקת בפי שני גרות.

ד,ח אין שוברין את החרס ואין חותכין את הנר לצלות עליהם, ואין פוצעין את הקנה לעשותו כמו שפוד לצלות בו מליח. שפוד שגרבץ אף על פי שהוא יכול לפשטו בידו, אין מתקנין אותו. שני כלים שהן מחברין בתחלת עשייתן, כגון שני גרות או שני פוסות אין פוחתין אותן לשנים, מפני שהוא מתקן כלי.

ד,ט אין משחזין את הספין במשחות שלה, אבל מחדדה על גבי העין או על גבי חרס או אבן; ואין מורים דבר זה לרבים, כדי שלא יבואו לחדדה במשחות. כמה דברים אמורים, בשיכולה לחתך בדחק או שנפגמה; אבל אם אינה יכולה לחתך כלל אין משחזין אותה אפילו על העין, שמוא יבוא להשחיתה במשחות. ומפני זה אסרו לראות סבין לעם הארץ ביום

טוב, שָׁמָּא תִּהְיֶה פְּגוּמָה, וַיֹּאמֶר לוֹ זֶה אֲסוּר לִשְׁחַט בָּהּ, מִשּׁוּם פְּגוּמָתָהּ: יִלָּךְ וַיַּחֲדֹדָהּ בַּמִּשְׁחָזֹת. וְחֶכֶם שָׂרָא חֲסִידֵי חֶסֶד לְעַצְמוֹ, הָרִי זֶה מִשְׁאִילָה לְעַם הָאָרֶץ.

ד,י אֵין מְבַקְעִין עֲצִים בְּיוֹם טוֹב, לֹא בַּקֶּרֶדֶם וְלֹא בַּמַּגָּל וְלֹא בַּמַּגֶּרֶה, אֲלֵא בַּקּוֹפִים וּבַצַּד הַחֹד שָׁלוֹ, אֲבָל לֹא בַּצַּד הָרָחֵב מִפְּנֵי שֶׁהוּא בַּקֶּרֶדֶם. וְלָמָּה אָסְרוּ בַּקֶּרֶדֶם וּבִיּוֹצָא בּוֹ שְׁלֹא יַעֲשֶׂה בְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחֲלֵי, שְׁחָרִי אֶפְשָׁר הָיָה לוֹ לְבַקֵּעַ מִעֶרֶב יוֹם טוֹב. וְלָמָּה לֹא נֶאֱסַר הַבְּקוּעַ כָּלֹל מִפְּנֵי שֶׁאֶפְשָׁר שִׁיפְגַּע עֵין עֶבֶה וְלֹא יִכּוֹל לְהַבְעִירוֹ, וַיִּמָּנַע מִלְּבַשָּׁל; לְפִיכָךְ הִתִּירוּ לְבַקֵּעַ בְּשָׁנָיו. וְכָל הַדְּבָרִים הַדּוֹמִין לָזֶה מִזֶּה הַטַּעַם הִתִּירוּ בָּהֶן מִזֶּה שֶׁהִתִּירוּ, וְאָסְרוּ מִזֶּה שֶׁאָסְרוּ.

ד,יא לֹא תִכְנַס אִשָּׁה בֵּין הָעֲצִים, לְטַל מִזֶּהן אִוֵּד לְצִלּוֹת בּוֹ. וְאֵין סוֹמְכִין אֶת הַקֶּרֶדֶה וְלֹא אֶת הַדִּלֹּת בַּבְּקֻעַת שְׁלִקוֹרָה, שֶׁלֹּא הִתִּירוּ לְטַלְטֵל עֲצִים בְּיוֹם טוֹב אֲלֵא לְהַפְקָה בְּלִבָּד.

ד,יב מִסְלָקִין תָּרִיסֵי חֲנִיּוֹת וּמַחֲזִירִין אוֹתָן בְּיוֹם טוֹב, כִּדִּי שִׁיּוּצִיא תְּכָלִין שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶן מִן הַחֲנוּת, וְלֹא יִמָּנַע מִשְׁמַחַת יוֹם טוֹב. בְּמַזֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁישׁ לָהֶן צִיר בְּאִמְצָע; אֲבָל יֵשׁ לָהֶן צִיר מִן הַצַּד, אֲסוּר גְּזֵרָה, שְׁמָא יִתְקַע. וְשֹׂאִין לָהֶן צִיר כָּל עֵיקָר, אֶפְלוּ בְּבֵית מִתָּר לְהַחֲזִיר.

ד,יג כָּלִים שֶׁהֵן מִפְּצָלִין, כְּגוֹן מְנוּרָה שְׁלַחֲלִיּוֹת וְכֶסֶף וְשִׁלְחָן שֶׁהֵן חֲתָכוֹת חֲתָכוֹת מְעֻמְדִין אוֹתָן בְּיוֹם טוֹב, וְהוּא שְׁלֹא יִתְקַע: לְפִי שֹׂאִין בְּנִין בְּכָלִים. אֲבָנִים שְׁלֵבִית הַכֶּסֶף, מִתָּר לְצַדֵּן בְּיוֹם טוֹב בְּנִין עֲרָאֵי הוּא, וּמִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ לֹא גְזֵרָה.

ד,יד הָעוֹשֶׂה מְדוּרָה בְּיוֹם טוֹב כִּשְׁהוּא עוֹרֵךְ הָעֲצִים, אֵינּוּ מַנִּיחַ זֶה עַל גִּבִּי זֶה עַד שִׁיִּסְדֹּד הַמַּעֲרָכָה; מִפְּנֵי שֶׁנֶּרְאָה כְּבוֹנָה, אֵף עַל פִּי

שֶׁהוּא בְּנִין עֲרָאֵי, אֲסוּר: אֲלֵא אוֹ שׁוֹפֵךְ הָעֲצִים בְּעֶרְבוּב, אוֹ עוֹרֵךְ בְּשָׁנָיו. פִּיּוּצַד מַנִּיחַ עֵין לְמַעֲלָה, וּמַנִּיחַ אַחֵר תַּחְתּוֹ וְאַחֵר תַּחְתּוֹ, עַד שֶׁהוּא מַגִּיעַ לָאָרֶץ.

ד,טו וְכֵן הַקֶּרֶדֶה אוֹחֵז אוֹתָהּ, וּמְכַנִּים הָאֲבָנִים תַּחְתּוֹתָהּ; אֲבָל לֹא יַנִּיחָנָה עַל גִּבִּי הָאֲבָנִים. וְכֵן הַמַּטָּה אוֹחֵז הַקֶּרֶשִׁים לְמַעֲלָה, וּמְכַנִּים הָרַגְלִים תַּחְתּוֹתָהּ. אֶפְלוּ בִּיּוֹצִים לֹא יַעֲמִיד אוֹתָן שׁוֹרָה עַל גִּבִּי שׁוֹרָה עַד שִׁיעֲמָדוֹ כְּמוֹ מַגָּדֵל, אֲלֵא יִשְׁנָה וַיִּתְּחִיל מִמַּעֲלָה לְמַטָּה. וְכֵן כָּל בִּיּוֹצָא בָּזָה, צָרִיךְ שָׁנָיו.

ד,טז מְסִירִין זְכוּבִין חֲנִתָּלִים בְּבַהֲמָה, אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן עוֹשִׂין חֲבוּרָה. וְאֵין מִיִּלְדִין אֶת הַבַּהֲמָה בְּיוֹם טוֹב, אֲבָל מִסְּעָדִין. פִּיּוּצַד אוֹחֵז בּוֹלֵד שְׁלֹא יִפֹּל לָאָרֶץ, וְנוֹפֵחַ לוֹ בַּחֲטָמוֹ, וְנוֹתֵן יָד לְתוֹךְ פִּיו. הֵיתָה בַּהֲמָה טְהוֹרָה, וְרַחֲקָה אֶת הַבּוֹלֵד מִתָּר לְזִלְף מִשְׁלִיתָהּ עָלָיו, וְלִתֵּן בּוֹל מַלַּח בְּרַחֲמָה, כִּדִּי שֶׁתִּרְחַם עָלָיו; אֲבָל הַטְּמֵאָה אֲסוּר לַעֲשׂוֹת לָהּ כֵּן, לְפִי שֶׁאֵינָה צָרִיכָה.

ד,יז כָּלִי שֶׁנִּטְמָא מִעֶרֶב יוֹם טוֹב, אֵין מְטַבִּילִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב גְּזֵרָה, שְׁמָא יִשְׁחַח אוֹתוֹ בְּטִמְאָתוֹ; וְאֵם הָיָה צָרִיךְ לְהַטְבִּיל מִיּוֹם שָׁבוּ מִטְבִּיל אֶת הַכָּלִי בְּמִיּוֹמוֹ, וְאֵינּוּ חוֹשְׁשִׁים. כָּלִי שֶׁהָיָה טְהוֹר לְתַרּוּמָה וְרָצָה לְהַטְבִּיל לְקֹדֶשׁ, מִתָּר לְהַטְבִּיל; וְכֵן כָּל בִּיּוֹצָא בָּזָה, מְטַבִּילֹת שְׂאֵר הַמַּעֲלּוֹת.

ד,יח כָּלִי שֶׁנִּטְמָא בְּיוֹם טוֹב, מְטַבִּילִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב. נִטְמָא הַכָּלִי בְּמִשְׁקִין טְמֵאִין שֶׁהֵן וְלֹד הַטְּמֵאָה מִעֶרֶב יוֹם טוֹב מְטַבִּילִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁהוּא טְהוֹר מִן הַתּוֹרָה כְּמוֹ שִׁיתִּבָּאָר בַּמִּקְוָמוֹ. וּמִדִּלִּין בְּדָלִי טְמֵא, וְהוּא טְהוֹר מֵאֲלָיו. נִדָּה שֹׂאִין לָהּ בְּגָדִים לְהַחֲלִיף מִעֲרָמָה וְטוֹבֵלָת בְּבִגְדֶיהָ.

ד,יט דְּבָרִים רַבִּים אָסְרוּ בְּיוֹם טוֹב, מִשּׁוּם גְּזֵרַת מִקָּח וּמִמְכָּר. פִּיּוּצַד: אֵין פּוֹסְקִים דְּמִים

בַּתְּחִלָּה עַל הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, אֲלֵא מֵבִיא שְׁתֵּי
בַּהֲמוֹת שׁוֹזֹת זוֹ לְזוֹ וְשׁוֹחֲטִין אֶת אַחַת מֵהֶן
וּמַחֲלִקִין בֵּינֵיהֶן; וּלְמַחֵר יוֹדְעִין כַּמָּה דְּמֵי
שְׁנִיָּה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נוֹתֵן דְּמֵי חֶלְקוֹ. וּבִשְׁחֵן
מַחֲלִקִין בֵּינֵיהֶן, לֹא יֵאמַר זֶה אֲנִי בִּסְלַע וְאַתָּה
בִּשְׁתִּים שְׁאִין מִזְכִּירִין שֵׁם דְּמוֹיִם; אֲלֵא זֶה נוֹטֵל
שְׁלִישׁ, וְזֶה נוֹטֵל רְבִיעַ.

ד, כ בִּשְׁחֵן מַחֲלִקִין, לֹא יִשְׁקְלוּ בְּמֵאזְנִים: שְׁאִין
מִשְׁגִּיחִין בְּכַף מֵאזְנִים כָּל עֵיקַר; אֲפֹלוּ לִתֵּן בּוֹ
בֶּשֶׂר לְשִׁמְרוֹ מִן הָעֵבֶרִים אֲסוּר, אִם הָיָה
חֵמֵאזְנִים תְּלוּיִין, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאָה כְּשׁוֹקֵל בְּכַף
מֵאזְנִים. וְטַבַּח אֲמֹן, אֲסוּר לְשִׁקֹּל בִּידוֹ. וְאֲסוּר
לְשִׁקֹּל בְּכָלִי מִלֹּא מִיָּם. וְאִין מִטִּילִין חֲלָשִׁים עַל
חֲמֻנֹת; אֲבָל מִטִּילִין חֲלָשִׁים עַל בֶּשֶׂר הַקֶּדְשִׁים
בְּיוֹם טוֹב, כִּדִּי לְחַבֵּב הַמִּצְוָה.

ד, כ א לֹא יֵאמַר אָדָם לְטַבַּח, תֵּן לִי בְּדִינָר בֶּשֶׂר,
אֲלֵא תֵּן לִי חֶלֶק אוֹ חֲצִי חֶלֶק; וּלְמַחֵר עוֹשִׂין
חֲשִׁבּוֹן עַל שְׁוִיָּו. וְכֵן לֹא יִקַּח מִבְּעַל הַחֲנוּת
בַּמִּדָּה, אוֹ בְּמִשְׁקָל; אֲלֵא פִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה
אוֹמֵר לְחֲנֻנִי מִלֹּא לִי כָּלִי זֶה, וּלְמַחֵר נוֹתֵן לוֹ
שְׁוִיָּו. וְאֲפֹלוּ חָיָה כָּלִי הַמִּיחָד לְמִדָּה, יִמְלֹאֲנוּ
וְהוּא, שֶׁלֹּא יִזְכֹּר לוֹ שֵׁם מִדָּה.

ד, כ ב הַנִּחְתָּוִם מוֹדֵד תְּבִלִּין וְנוֹתֵן לְקִדְרָה,
בִּשְׁבִּיל שֶׁלֹּא יִפְסִיד תְּבִשִּׁילוֹ; אֲבָל הָאִשָּׁה, לֹא
תִּמְד קָמַח לְעִיסָה. וְכֵן לֹא יִמְד אָדָם שְׁעוּרִים
לִפְנֵי בְּחֻמָּתוֹ, אֲלֵא מִשְׁעָר וְנוֹתֵן לָהּ.

ד, כ ג וּמִתֵּר לִקַּח מִן הַחֲנֻנִי בִּיצִים וְאֲגוּזִים
בְּמִנְיָן, וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בָּחַן וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִזְכֹּר
לוֹ שֵׁם דְּמוֹיִם, וְלֹא סָבוּם מִנְיָן. פִּיצַד סָבוּם
הַמִּנְיָן: חָרִי שֶׁהָיָה נוֹשָׂה בּוֹ עֲשָׂרָה רְמוּזִים אוֹ
עֲשָׂרָה אֲגוּזִים לֹא יֵאמַר לוֹ בְּיוֹם טוֹב, תֵּן לִי
עֲשָׂרָה כִּדִּי שִׁיחִיָּה לָךְ אֲצִלִּי עֲשָׂרִים; אֲלֵא לִיקַח
סִתָּם, וּלְמַחֵר עוֹשֶׂה חֲשִׁבּוֹן.

ד, כ ד חוֹלֵף אָדָם אֲצִל רוּעָה הָרָגִיל אֲצִלּוֹ, אוֹ
אֲצִל הַפֶּטֶם הָרָגִיל אֲצִלּוֹ, וְלִיקַח מִמֶּנּוּ בַּחֲמָה

וְעוֹפּוֹת, כָּל מִנְּה שִׁירְצָה וְהוּא שֶׁלֹּא יִזְכֹּר לוֹ שֵׁם
דְּמוֹיִם, וְלֹא סָבוּם מִנְיָן.

ד, כ ה הַלּוֹאֵת יוֹם טוֹב, תּוֹכְעִין אוֹתָהּ בְּדִין:
שָׂאֵם תֵּאמַר לֹא נִתְּנָה לְהַתְּכֵעַ, אִינּוּ נוֹתֵן לוֹ
כָּלוּם; וְנִמְצָא נִמְנָע מִשְׁמַחַת יוֹם טוֹב.

ד, כ ו אֵף עַל פִּי שְׁאִין מִגְּבִיחִין תְּרוּמָה
וּמַעֲשָׂרוֹת בְּיוֹם טוֹב בַּשַּׁבָּת, אִם הָיָה לוֹ
תְּרוּמֹת וּמַעֲשָׂרוֹת שֶׁהִגְבִּיחַן מֵאֲמֶשׁ, חָרִי זֶה
מוֹלִיכֵן לְכוּחֵן בְּיוֹם טוֹב; וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר חֲלָה
וְזָרָע וְלַחְיִים וְקִבְּהָ, שֶׁמוֹלִיכֵן לְכוּחֵן בְּיוֹם טוֹב.
וְגַבְּאֵי צְדָקָה גּוֹבִין מִן הַחֲצִרוֹת בְּיוֹם טוֹב; וְלֹא
יְהִי מִכְּרִיזִין כְּדֶרֶךְ שְׁמִכְרִיזִין בַּחֲלָה, אֲלֵא גּוֹבִין
בְּצִנְעָה, וְנוֹתְנִין לְתוֹף חֵיקוֹ, וּמַחֲלִקִין לְכָל
שְׁכוּנָה וּשְׁכוּנָה בְּפָנֵי עֲצֻמָּה.

הַלְּכוֹת שְׁבִיתַת יוֹם טוֹב פֶּרֶק

ה

ה, א אֵף עַל פִּי שֶׁהִתְרָה הוֹצָאָה בְּיוֹם טוֹב, אֲפֹלוּ
שֶׁלֹּא לְצִדָּה, לֹא יֵשֶׁא מִשְׁאוֹת גְּדוּלוֹת כְּדֶרֶךְ
שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחֲלָה, אֲלֵא צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת; וְאִם אֵי
אֲפֶשֶׁר לְשַׁנּוֹת, מִתֵּר. פִּיצַד: הַמֵּבִיא כִּדִּי יִין
מִמְּקוֹם לְמְקוֹם לֹא יִבִּיאֵם בְּסֵל וּבִקְפָּה, אֲבָל
מֵבִיא הוּא עַל כֶּתֶפוֹ אוֹ לִפְנָיו. הַמוֹלִיךְ אֶת
הַתֵּבָן לֹא יַפְשִׁיל אֶת הַקֶּפֶה לְאַחֲרָיו, אֲבָל
מוֹלִיכָה בִּידוֹ.

ה, ב וְכֵן מִשְׁאוֹת שֶׁדִּרְכָּן לִשָּׂא אוֹתָן בְּמוֹט,
יֵשֶׁא אוֹתָן עַל גִּבּוֹ מֵאַחֲרָיו; וְשֶׁדִּרְכָּן לִשָּׂא
אוֹתָן מֵאַחֲרָיו, יֵשֶׁא אוֹתָן עַל כֶּתֶפוֹ; וְשֶׁדִּרְכָּן
לְהַנְשִׂא עַל הַכֶּתֶף, יֵשֶׁא אוֹתָן בְּיָדָיו לִפְנָיו אוֹ
יִפְרֵם עֲלֵיהֶן בָּגֵד. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה מִשְׁנׁוֹי
הַמִּשְׁאָה. וְאִם אֵי אֲפֶשֶׁר לְשַׁנּוֹת, נוֹשָׂא וּמֵבִיא
כְּדֶרֶכּוֹ. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּנוֹשָׂא עַל
הָאָדָם; אֲבָל עַל גִּבּוֹ בַּחֲמָה לֹא יִבִּיא כָּלָל, שֶׁלֹּא
יַעֲשֶׂה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחֲלָה.

ה, ג אִין מִנְּחִיגִין אֶת הַבְּהֵמָה בְּמִקְלָה, וְאִין

הפומה יוצא במקלו, ולא הרועה בתרמלו.
ואין יוצאין בכפא אחר האיש ואחר האשה,
שלא יעשה בדרך שהוא עושה בחל; ואיש
שחיו רבים צריכין לו, יוצאין בכפא אחריו,
ומוציאין אותו על הכתף, אפלו באפריזן.

הר אין מוליכין את הסלם שלשובך משובך
לשובך, ברשות הרבים שפא יאמרו, לתקן גגו
הוא מוליכו; אבל ברשות היחיד, מוליכו: אף
על פי שכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית
העין, אפלו בחדרי חדרים אסור, כאן התירו,
מפני שמחת יום טוב.

הה מי שחיו לו פרות על גגו, וצרך לפנותם
למקום אחר לא יושיטם מגג לגג, ואפלו בגגין
השווין, ולא ישלשלם בחבל מן החלונות, ולא
יורידם בסלמות: שלא יעשה בדרך שהוא
עושה בחל. אבל משילן אפלו דרך ארבה,
ממקום למקום באותו הגג. שחט בהמה בשדה
לא יביאנה לעיר במוט או במטה, אבל מביאה
אברים אברים.

הו כל שנאותין בו אפלו בחל אף על פי שאין
נאותין בו ביום טוב, כגון תפלין מתר לשלחו
לחברו ביום טוב; ואין צריך לומר דבר
שנאותין בו ביום טוב, כגון יינות שמנים
וסלתות, שמתר לשלחו. וכל דבר שאין
נאותין בו בחל עד שיעשה בו מעשה שאסור
לעשותו ביום טוב, אין משלחין אותו ביום
טוב.

הז פיצד: אין משלחין ביום טוב תבואה, לפי
שאין נאותין בה בחל אלא אם כן טחן, ואסור
לטחן ביום טוב; אבל משלחין קטניות, מפני
שמבשלין ביום טוב או קולה אותן ואוכלן.
ומשלחין בהמה חיה ועופות, אפלו חיים, מפני
שמתר לשחט ביום טוב. וכן כל פיוצא בזה.

הח כל דבר שמתר לשלחו ביום טוב
כשישלחנו לחברו תשורה, לא ישלחנו

בשורה; ואין שורה, פחותה משלושה בני
אדם. פיצד: חרי ששלח לחברו בהמות או
יינות ביד שלושה ארבעה בני אדם כאחד זה
אחר זה, וכלן חולבין בשורה אחת חרי זה
אסור, שלא יעשה בדרך שהוא עושה בחל;
שלח שלושה מינין ביד שלושה בני אדם
כאחד, חרי זה מתר.

הט המערב ערובי תחומין ליום טוב חרי
בהמתו וכליו ופרותיו פמוחו, ואין מוליכין
אותן אלא בתוך אלפים אמה לכל רוח
שממקום ערובו.

הי חפצי הפקר, חרי הן פרגלי מי שזכה בהן.
וחפצי חגוי קונין שביתה במקומן, ויש להן
אלפים אמה לכל רוח ממקומן גזרה, בעלים גוי
משום בעלים ישראל. פרות שיצאו חוץ
לתחומן וחזרו, אפלו במזיד לא הפסידו את
מקומן, מפני שהן באדם שיצא באנס וחזר
באנס.

היא המוסר בהמתו לבנו, חרי היא פרגלי
האב. מסרה לרועה, ואפלו נתנה לו ביום טוב
חרי היא פרגלי הרועה. מסרה לשני רועים חרי
היא פרגלי בעליה, מפני שלא קנה אחד מהן.

היב מי שזמן אצלו אורחים ביום טוב, לא
יוליכו בידם מנות למקום שאין בעל הפעודה
יכול לילך בו, שכל הפעודה פרגלי בעל
הפעודה, לא פרגלי האורחין אלא אם כן זכה
להן אחר במנות אלו, מערב יום טוב.

היג וכן מי שחיו פרותיו מפקדין בעיר אחרת,
וערבו בני אותה העיר לבוא אצלו לא יביאו
לו מפרותיו, שפרותיו פמוחו אף על פי שהן
ביד אלו שערבו. במה דברים אמורים, בשיחד
להן קרן זוית; אבל אם לא יחד להן קרן זוית,
חרי הן פרגלי זה שהן מפקדין אצלו.

היד בור שליחיד, פרגלי בעליו; ושלאותה
העיר, פרגלי אנשי אותה העיר; ושלעולי בבל

שָׁחַן מְסוּרִין לְכָל, פְּרָגְלֵי הַמְּמָלָא שְׂכָל מִי שְׂמָלָא מִנְהוּ, מוֹלִיכֵן לְמָקוֹם שֶׁהוּא מוֹחֵלָה. נְהָרוֹת הַמוֹשְׁבִין וּמַעֲיִנוֹת הַנּוֹבְעִין, פְּרָגְלֵי כָל אָדָם; וְאֵם הָיָה בָּאִין מִחוּץ לְתַחוּם לְתוֹךְ הַתַּחוּם, מְמָלְאִין מִנְּהוֹן בַּשַּׁבָּת, וְאִין צָרִיד לִזְמַר, בְּיוֹם טוֹב.

הַטֹּז שׁוֹר שְׁלָרְעִי, פְּרָגְלֵי אֲנָשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר; וְשׁוֹר שְׁלַפְטָם, פְּרָגְלֵי מִי שְׁלָקְחוּ לְשַׁחֲטוֹ בְּיוֹם טוֹב, מִפְּנֵי שְׂדַעַת בְּעָלָיו לְמַכְרוֹ לְאֲנָשִׁים אֲחֵרִים חוּץ מֵאֲנָשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִפְטָם וְהַכֹּל שׁוֹמְעִין שְׂמָעוּ וּבָאִין לְקַחְתּוֹ. וְכֵן אִם שְׁחָטוּ בְּעָלָיו בְּיוֹם טוֹב וּמָכַר בְּשָׂרוֹ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִן הַלּוֹקְחִים מוֹלִיד מְנַתּוֹ לְמָקוֹם שֶׁהוּא הוֹלִיד; מִפְּנֵי שְׂדַעַת בְּעָלָיו מַעֲרַב יוֹם טוֹב בְּיָד הוּא, שִׁינְקָחוּ מִמֶּנּוּ אֲנָשֵׁי עִירוֹת אֲחֵרוֹת, וְנִמְצָא שׁוֹר זֶה כְּבוֹר שְׁלַעוּלֵי בְּכָל, שֶׁהוּא מְסוּר לְכָל.

הַטֹּז הַנִּחְלָת פְּרָגְלֵי בְּעָלֶיהָ, לֹא פְּרָגְלֵי שׁוֹאֲלָה; וְהַשְׁלָחָתָהּ, פְּרָגְלֵי מִי שֶׁהוּא בִּידוֹ. לְפִיכָף הַמְּדַלִּיק נֵר אוֹ עֵץ מִחִבְרוֹ, מוֹלִיכֵו לְכָל מָקוֹם שֶׁהוּא הוֹלֵךְ.

הִיזָּה שְׁשׂוֹאֵל כָּלִי מִחִבְרוֹ מַעֲרַב יוֹם טוֹב אֵפֶּה עַל פִּי שְׁלֹא נִתְּנוּ לוֹ אֵלָּא בְּיוֹם טוֹב, הָרִי הוּא פְּרָגְלֵי הַשְׁשׂוֹאֵל. שְׂאֵלוֹ מִמֶּנּוּ בְּיוֹם טוֹב אֵפֶּה עַל פִּי שֶׁדָּרְכוֹ תָּמִיד לְשֹׂאֵל מִמֶּנּוּ כָּלִי בְּכָל יוֹם טוֹב, הָרִי הוּא פְּרָגְלֵי הַמְּשֹׂאֵל.

הִיחַ שְׁנִים שְׂשֹׂאֵלוֹ חֲלוֹק אֶחָד, הָאֶחָד שְׂאֵלוֹ מִמֶּנּוּ שִׁיתָנוּ לוֹ שְׁחָרִית וְהַשְּׁנִי שְׂאֵלוֹ מִמֶּנּוּ שִׁיתָנוּ לוֹ עֶרְבִית הָרִי כָּלִי זֶה פְּרָגְלֵי שְׁנֵי הַשְׁשׂוֹאֵלִים, וְאִינָם מוֹלִיכִים אוֹתוֹ אֵלָּא לְמָקוֹם שֶׁשְּׁנֵיהֶם יְכוּלִין לְחַלֵּף בּוֹ.

הַיֵּט פּוֹצֵד: הָרִי שְׂעָרַב הָרֵאשׁוֹן בְּרַחוּק אֵלָּף אַמָּה מִמָּקוֹם הַחֲלוֹק לְמִזְרָח, וְעָרַב הַשְּׁנִי בְּרַחוּק חֲמִשׁ מֵאוֹת אַמָּה מִמָּקוֹם הַחֲלוֹק לְמַעֲרָב בְּשִׁלּוֹקַח הָרֵאשׁוֹן הַחֲלוֹק, אִינּוּ מוֹלִיכֵו בְּמִזְרָח

אֵלָּא עַד אֵלָּף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת אַמָּה מִמָּקוֹם הַחֲלוֹק, שֶׁהוּא סוֹף הַתַּחוּם שֶׁיְכוּל זֶה שְׂעָרַב בְּמַעֲרָב לְחַלֵּף בּוֹ; וּבְשִׁינְקָח הַשְּׁנִי כָּלִי זֶה, אִינּוּ מוֹלִיכֵו בְּמַעֲרָב אֵלָּא עַד אֵלָּף אַמָּה מִמָּקוֹם הַכָּלִי, שֶׁהוּא סוֹף הַתַּחוּם שֶׁיְכוּל זֶה שְׂעָרַב בְּמִזְרָח לְחַלֵּף בּוֹ. לְפִיכָף אִם עָרַב זֶה בְּרַחוּק אֲלָפִים אַמָּה מִן הַחֲלוֹק לְמִזְרָח, וְזֶה בְּרַחוּק אֲלָפִים אַמָּה לְמַעֲרָב הָרִי אֵלּוֹ לֹא יִזְוָהוּ מִמָּקוֹמוֹ.

הַכּ וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁשְּׂאֲלָה מִחִבְרָתָהּ מִיָּם אוֹ מִלַּח, וְלִשָּׁה בָּהֶן עֵיסָתָהּ אוֹ בִשְׁלָה בָּהֶן תִּבְשִׁיל הָרִי הָעֵיסָה אוֹ תִּבְשִׁיל, פְּרָגְלֵי שְׁתֵּיהֶן. וְכֵן שְׁנִים שְׁלָקְחוּ בְּהִמָּה בְּשִׁתְּפוֹת, וְשַׁחֲטוּהָ בְּיוֹם טוֹב אֵפֶּה עַל פִּי שְׁלָקַח כָּל אֶחָד מְנַתּוֹ, הָרִי כָּל הַבָּשָׂר פְּרָגְלֵי שְׁנֵיהֶן.

הַכּא אֲבָל אִם לָקְחוּ חֲבִית בְּשִׁתְּפוֹת, וְחָלְקוּ אוֹתָהּ בְּיוֹם טוֹב הָרִי חָלְקוּ שְׁלָכַל אֶחָד פְּרָגְלֵיו: הוֹאִיל וּתְחוּמֵינ מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, יֵשׁ בְּרִירָה בָּהֶן, וְנִחְשָׁב כְּאֵלוֹ חֶלֶק שֶׁהִגִּיעַ לָזֶה הָיָה כְּרוּר לוֹ וּמִבְדֵּל בְּחִבִּית מַעֲרַב יוֹם טוֹב, וּכְאֵלוֹ לֹא הָיָה מַעֲרַב. וְאִין אֶתָּה יְכוּל לִזְמַר בֶּן בְּהִמָּה, שֶׁחֶלֶק זֶה שֶׁהִגִּיעוּ, אֲפֵלוֹ נִחְשָׁב אוֹתוֹ שֶׁהָיָה מִבְדֵּל בְּהִמָּה מִבְּעָרַב, וּכְאֵלוֹ הָיָה כְּרוּר הָרִי יִנֵּק מִחֲלָקוֹ שְׁלַחְבְּרוֹ בְּשִׁחִיתָהּ הַבְּהִמָּה קִינֻמָּת, שְׂכָל אֲבָרֶיהָ יוֹנְקִין זֶה מִזֶּה וְנִמְצָא כָּל אֲבָר וְאֲבָר מַעֲרַב מִחֲלָקוֹ וְחֶלֶק חִבְרוֹ; לְפִיכָף הֵן פְּרָגְלֵי שְׁנֵיהֶן.

הַלְכוֹת שְׁבִיתַת יוֹם טוֹב פֶּרֶק ו

וְאִי יוֹם טוֹב שֶׁחָל לַהֲיוֹת עָרַב שַׁבָּת, אִין אוֹפִין וּמִבְשִׁילִין בְּיוֹם טוֹב מִה שֶׁהוּא אוֹכֵל לְמַחַר בַּשַּׁבָּת; וְאִסּוּר זֶה מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, כְּדִי שְׁלֹא יָבוֹא לְבִשָּׁל בְּיוֹם טוֹב לַחֵל: שְׂקָל וְחִמּוּר הוּא לְשַׁבָּת אִינּוּ מִבְשִׁיל, כָּל שֶׁכֵּן לַחֵל. לְפִיכָף אִם עָשָׂה תִּבְשִׁיל מַעֲרַב יוֹם טוֹב שִׁיחִיָּה סוֹמֵךְ עָלָיו וּמִבְשִׁיל וְאוֹפֶה בְּיוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, הָרִי זֶה מִתָּר; וְתִבְשִׁיל זֶה שְׂפוּמָּה עָלָיו, הוּא הַנִּקְרָא עֲרוּבֵי

תבשילין.

ו,ב ולמה נקרא ערוב: שפשם שהערוב שעושין בחצרות ובמבואות ערב שבת משום חפר, כדי שלא יעלה על דעתם שמתר להוציא מרשות לרשות בשבת כך זה התבשיל משום חפר וזכרון, כדי שלא ידמו ויחשבו שמתר לאפות ביום טוב מה שאינו נאכל בו; ולפיכך נקרא תבשיל זה ערובי תבשילין.

ו,ג ערובי תבשילין שעורו אין פחות מבזית, בין לאחר בין לאלפים. ואין עושין ערוב זה לא בפת ולא בריפות וכיוצא בהן, אלא בתבשיל שהוא פרפרת, כגון בשר ודגים וביצים וכיוצא בהן. ואפלו עדשים שבשילי קדרה, ואפלו שמנונית שעל גבי הפסין שחותכין בה הצלי: גורדו; אם יש בו בזית, סומך עליו משום ערובי תבשילין.

ו,ד תבשיל שאמרו לענין ערוב זה אפלו צלי או שלוק, אפלו פבוש או מעשן; אפלו דגים קטנים שהדיחן בחמין, והדחתן היא בשולן לאכילה חרי הוא סומך עליהן.

ו,ה וצריך שיהיה ערוב זה מצוי, עד שיאפה כל שהוא צריך לאפות ויבשל כל שהוא צריך לבשל ויחם חמין כל שהוא צריך; ואם נאכל הערוב או אבר או גשרה, קדם שיבשל או יאפה חרי זה אסור לאפות ולבשל או לחם אלא מה שהוא אוכל ביום טוב בלבד. התחיל בעיסתו או בתבשילו, ונאכל הערוב או אבר חרי זה גומר.

ו,ו המניח ערובי תבשילין כדי שישמך עליהם הוא ואחרים, צריך לזכות להן בדרך שפזכה בערובי שבת. וכל שזוכה בערובי שבת, זוכה בערובי תבשילין; וכל שאינו זוכה באותו ערוב, אינו זוכה בזה.

ו,ז ואינו צריך להודיע לאלו שזכה להן, מערב יום טוב; אבל הן צריכין לידע שפבר זכה להן

אחר וערב להן, ואחר כך יסמכו עליו ויבשלו ויאפו: אף על פי שלא ידעו אלא ביום טוב, חרי אלו מתרין. ויש לו לאדם לערב על כל העיר ועל כל הקרוב אליה בתוך התחום, ולמחר מכריו ואומר, כל מי שלא הניח ערובי תבשילין, יסמך על ערובי.

ו,ח המניח ערובי תבשילין, חייב לברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו על מצות ערוב. ואומר בערוב זה יתר לי לאפות ולבשל מיום טוב שלמחר לשבת; ואם זכה בו לאחרים, אומר יתר לי ולפלוגי ולפלוגי או לאנשי העיר כלם לאפות ולבשל מיום טוב לשבת.

ו,ט מי שלא הניח ערובי תבשילין, ולא הניחו לו אחרים פשם שאסור לו לבשל ולאפות, כך קמחו ומאכלו אסור. ואסור לאחר שהניח לעצמו לבשל ולאפות לזה שלא הניח, עד שיקנה לו, שנמצא זה מבשל ואופה שלו, שחרי קנחיו; ואם רצה, יתן אחר כך לזה שלא הניח, במתנה.

ו,י מי שלא הניח ערובי תבשילין, ובשל ואפה לאכל בו ביום והותיר, או שזמן אורחים ולא באו חרי זה אוכל המותר למחר. ואם הערים, חרי זה אסור לאכלו; עבר ואפה ובשל לשבת, אין אוסרין עליו. ולמה החמירו ואסרו על המערים ולא אסרו על המזיד שאם תתיר למערים, נמצאו הכל מערימין, וישתקע שם ערובי תבשילין. אבל המזיד אינו מצוי; ואם עבר היום, לא יעבר פעם אחרת.

ו,יא שני ימים טובים שחלו בחמישי וערב שבת, עושה ערובי תבשילין מיום רביעי שהוא ערב יום טוב; שבת ולא הניח, מניחו בראשון ומתנה. פיצד: מניח ערובי תבשילין ביום חמישי, ואומר אם היום יום טוב ולמחר חל, למחר אבשל ואופה לשבת ואיני צריך כלום; ואם היום חל ולמחר יום טוב, בערוב

זֶה יִתֵּר לִי לְאַפּוֹת וּלְבִשָּׁל לְמִחֶר מִיּוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת.

וַיֵּב בִּיּוֹצֵא בּוֹ, הָיוּ לִפְנֵי שְׁתֵּי כִלְכֻלֹת שֶׁלְטָבֵל בְּיוֹם טוֹב רֹאשׁוֹן אוֹמֵר אִם הַיּוֹם חַל, תִּחְיֶה זֶה תִּרְוּמָה עַל זֶה, וְאִם הַיּוֹם קֹדֶשׁ, אֵין בְּדִבְרֵי כְלוּם; וְקוֹרֵא עָלֶיהָ שֵׁם, וּמְנִיחָהּ. וּלְמִחֶר בַּשָּׁנִי, חוֹזֵר וְאוֹמֵר אִם הַיּוֹם קֹדֶשׁ, אֵין בְּדִבְרֵי כְלוּם, וְאִם הַיּוֹם חַל, תִּחְיֶה זֶה תִּרְוּמָה עַל זֶה; וְקוֹרֵא עָלֶיהָ שֵׁם וּמְנִיחָהּ, בְּדֶרֶךְ שֶׁקֹּרֵא עָלֶיהָ בְּרֹאשׁוֹן, וּמְנִיחָהּ אֶת זֶה שֶׁקֹּרֵא עָלֶיהָ שֵׁם תִּרְוּמָה, וְאוֹכֵל אֶת הַשָּׁנִיָּה.

וַיֵּב בְּמַחֲ דִבְרֵים אֲמוּרִים, בַּשָּׁנִי יָמִים טוֹבִים שֶׁלְגָלוּיּוֹת. אֲבָל בַּשָּׁנִי יָמִים טוֹבִים שֶׁלְרֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם שָׁכַח וְלֹא הִנִּיחַ בְּיוֹם רְבִיעִי, שׁוֹב אֵינוֹ מְנִיחַ; אֲלֹא סוֹמֵךְ עַל אַחֲרִים, אִם עָרְבוּ עִלּוֹ, אוֹ מִקְנֶה לְמִי שֶׁעָרַב, אוֹ יִחְיֶה אֲסוּר לְאַפּוֹת וּלְבִשָּׁל לַשַּׁבָּת. וְכֵן אִם שָׁכַח וְלֹא הִפְרִישׁ תִּרְוּמָה מִיּוֹם רְבִיעִי, שׁוֹב אֵינוֹ מִפְרִישׁ עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת.

וַיֵּד כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שֶׁאֲמַרְנוּ, הָיוּ בְּזִמָּן שֶׁהָיוּ בֵּית דִּין שֶׁלְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשִׁין עַל חֲרָאִיָּה, וְהָיוּ בְּנֵי הַגָּלוּיּוֹת עוֹשִׂין שְׁנֵי יָמִים בְּדִי לְהַסְתֵּלֵק מִן הַסֶּפֶק, לִפְנֵי שֶׁלֹּא הָיוּ יוֹדְעִין יוֹם שֶׁקֹּדֶשׁ בּוֹ בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל הַיּוֹם, שֶׁבְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל סוֹמְכִין עַל הַחֲשָׁבוֹן וּמְקַדְּשִׁין עִלּוֹ, אֵין יוֹם טוֹב שְׁנֵי לְהַסְתֵּלֵק מִן הַסֶּפֶק, אֲלֹא מִנְחָה בַלְבָּד. וְלִפְיָכֶּה אֲנִי אוֹמֵר שְׂאִין מְעַרְבִי אָדָם וּמִתְנַה בְּזִמָּן הַזֶּה, לֹא עָרֹבִי תִבְשִׁילִין וְלֹא עָרֹבִי חֲצֵרוֹת וְלֹא שְׂתוּפִי מְבוֹאוֹת; וְאֵינוֹ מְעַשֵּׂר הַטָּבֵל עַל תְּנָאִי: אֲלֹא חֶבֶל מְעַרְבִי יוֹם טוֹב בַּלְבָּד.

וַטוּ כָּשֵׁם שֶׁמִּצְוָה לְכַבֵּד שַׁבָּת וּלְעֲנֹגָהּ, כֶּךָ כָּל יָמִים טוֹבִים שֶׁנֶּאֱמָר "לְקַדֹּשׁ ה' מְכַבֵּד", וְכָל יָמִים טוֹבִים נֶאֱמָר בָּהֶן "מְקַרֵּא קֹדֶשׁ"; וְכַבֵּר בְּאֲרָנוֹ הַכְּבוֹד וְהַעֲנוּגָה בְּהַלְכוֹת שַׁבָּת. וְכֵן רָאוּי

לְאָדָם שֶׁלֹּא יִסְעֵד בְּעָרְבֵי יָמִים טוֹבִים מִן הַמִּנְחָה וּמַעֲלָה בְּעָרֵב שַׁבָּת, שֶׁדִּבְרַר זֶה בְּכָל־הַכְּבוֹד. וְכָל הַמְּבִיָּה אֶת הַמוֹעֲדוֹת, כָּאֵלֶּה נִטְפֵּל לַעֲבוּדָה זָרָה.

וַטוּ שְׁבָעַת יָמֵי הַסֶּפֶסַח וּשְׁמוֹנֶת יָמֵי הַחֵג עִם שְׂאֵר יָמִים טוֹבִים, כָּלֵם אֲסוּרִים בְּסֶפֶד וְתַעֲנִית. וְחַיֵּב אָדָם לְהִיּוֹת בָּהֶן שְׂמִיחָה וְטוֹב לֵב, הוּא וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּבְנֵי בֵּיתוֹ וְכָל הַנְּלוּיִם עִלּוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר "וּשְׂמַחְתָּ, בַּחֲגֹה . . .". אַף עַל פִּי שֶׁהַשְּׂמִיחָה הָאֲמוּרָה כָּאן, הִיא קָרִבָּן שֶׁלְמִים כְּמוֹ שֶׁאֲנוּ מְבַאֲרִין בְּהַלְכוֹת חַגִּיגָה, יֵשׁ בְּכָל־אוֹתָהּ שְׂמִיחָה, לְשִׂמְחָה הוּא וּבָנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּרָאוּי לוֹ.

וַיֵּז בִּיצֵד: הַקְטָנִים, נוֹתֵן לָהֶם קָלוֹת וְאֲגוּזִים וּמִגְדָּנוֹת; וְהַנְּשִׁים, קוֹנֶה לָהֶן בְּגָדִים וְתַכְשִׁיט כְּפִי מִמוֹנָן; וְהַנְּשִׁים, אוֹכְלִין בָּשָׂר וְשׁוֹתִין יַיִן, שְׂאִין שְׂמִיחָה אֲלֹא בַּבָּשָׂר, וְאֵין שְׂמִיחָה אֲלֹא בַּיַּיִן. וְכִשְׁהוּא אוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ, חַיֵּב לְהַאֲכִיל לָגֵר לִיתְּוָם וְלֹאֲלִמְנָה עִם שְׂאֵר הַעֲנִיִּים הָאֲמֻלָּלִים. אֲבָל מִי שֶׁנּוֹעַל דִּלְתוֹת חֲצָרוֹ וְאוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ הוּא וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ, וְאֵינוֹ מַאֲכִיל וּמַשְׁקָה לַעֲנִיִּים וּלְמִרְי נֶפֶשׁ אֵין זֶה שְׂמִיחָה מִצְוָה, אֲלֹא שְׂמִיחָה כְּרִסוֹ. וְעַל אֵלֶּה נֶאֱמָר "וּבְחִיָּהֶם כָּלֵחֶם אוֹנִים לָחֶם, כָּל אֹכְלֵי יִטְמְאוּ: כִּי לַחֲמֹם לְנֶפֶשׁ"; וּשְׂמִיחָה כְּזוֹ קָלוֹן הִיא לָחֶם, שֶׁנֶּאֱמָר "וְזִרְתִּי פָּרֹשׁ עַל פְּנִיכֶם, פָּרֹשׁ חֲגִיכֶם".

וַיַּח אַף עַל פִּי שֶׁאֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה בַּמוֹעֲדוֹת בְּכָל־מִצְוֹת עֲשֵׂה, לֹא יִחְיֶה אוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ אֲלֹא כֶּךָ הִיא חֲדָת: בְּבִקְרַ מִשְׁפִּימִין כָּל הָעָם לְבִתֵּי כְּנַסְיוֹת וּלְבִתֵּי מִדְּרָשׁוֹת, וּמִתְפַּלְּלִין וְקוֹרְאִין בַּתּוֹרָה בְּעֶנְיֵן הַיּוֹם; וְחוֹזְרִין לְבִתִּיהֶם, וְאוֹכְלִין. וְהוֹלְכִין לְבִתֵּי מִדְּרָשׁוֹת, קוֹרְרִין וְשׁוֹנִין עַד חֲצִי הַיּוֹם; וְאַחֲרַי חֲצִי הַיּוֹם, מִתְפַּלְּלִין תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, וְחוֹזְרִין לְבִתִּיהֶן לְאָכֵל וּלְשִׁתוֹת, שְׂאֵר הַיּוֹם עִם הַלֵּילָה.

וַיֵּט בְּשֵׁאֲדָם אוֹכֵל וְשׂוֹתָה וְשָׁמַח בְּרָגֶל, לֹא יִמְשֹׁךְ בֵּינָן וּבְשָׁחוּק וּבְקִלּוֹת רֹאשׁ וַיֹּאמֶר שָׁכַל שְׂוֹסִיף בְּזֶה יִרְבֶּה בַּמִּצְוָה, שְׁחִשְׁכֹּרוֹת וְהִשְׁחֹק חֶרְבָּה וְקִלּוֹת חֶרֶאשׁ, אֵינָה שְׁמִיחָה אֲלֵא הוֹלִלּוֹת וְסִבִּלּוֹת. וְלֹא נִצְטוּיָנוּ עַל הַהוֹלִלּוֹת וְהַסִּבִּלּוֹת, אֲלֵא עַל הַשְׁמִיחָה שֵׁישׁ בָּהּ עֲבוֹדַת יוֹצֵר הַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמַר "תַּחַת, אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּשִׁמְחָה, וּבִטּוֹב לֵבָב", הֵא לְמַדְתָּ שֶׁהָעֲבוֹדָה בְּשִׁמְחָה. וְאִי אִפְשָׁר לַעֲבֹד אֶת ה' לֹא מִתוֹךְ שָׁחוּק, וְלֹא מִתוֹךְ קִלּוֹת רֹאשׁ, וְלֹא מִתוֹךְ שְׁכָרוֹת.

וְכִי חִיבִין בֵּית דִּין לְהַעֲמִיד שׁוֹטְרִים בְּרָגֶלִים, שִׁיחִיו מִסִּבִּבִּין וּמִחִפְשִׁין בַּגָּנוֹת וּבַפְּרִדְסִים וְעַל הַנְּהִירוֹת, כִּדִּי שְׁלֹא יִתְקַבְּצוּ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת שֵׁם אֲנָשִׁים וְנָשִׁים, וַיְבֹאוּ לִידֵי עֲבֵרָה. וְכֵן יִזְהִירוּ עַל דְּבַר זֶה לְכָל הָעָם, כִּדִּי שְׁלֹא יִתְעַרְבוּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים בַּבֵּתִים לְשִׁמְחָה, וְלֹא יִמְשְׁכוּ בֵּינָן, שְׁמוֹא יְבֹאוּ לִידֵי עֲבֵרָה.

וְכֹא יָמִים שְׁבִין רֹאשׁוֹן וּשְׁבִיעִי שֶׁלְּפָסַח וְרֹאשׁוֹן וּשְׁמִינִי שֶׁלְּחֹג הַסִּבּוֹת, וְהֵן בַּגּוֹלָה אֲרַבְּעָה בְּתוֹךְ הַפֶּסַח וְחִמּוּשָׁה בְּתוֹךְ הַחֹג הֵם הַנִּקְרָאִין חֲלֹ שְׁלֹמֹעֵד, וְנִקְרָאִין מוֹעֵד. וְאַף עַל פִּי שֶׁהֵם חִיבִין בְּשִׁמְחָה וְאִסּוּרִין בַּסֶּפֶד וְתַעֲנִית, מִתֵּר לְסֶפֶד בְּהֵן תִּלְמִיד חֲכָמִים בַּפְּנִיָּה; אֲבָל אַחֵר שִׁיקְבֵּר, אִסּוּר לְסֶפֶד בְּהֵן. וְאִין צָרִיךְ לֵאמֹר בְּרֹאשֵׁי חֲדָשִׁים וְחִנּוּכָה וּפְנִיָּה, שְׁפִיפְדִין בְּהֵן תִּלְמִיד חֲכָמִים בַּפְּנִיָּה, אֵף עַל פִּי שִׁימִים אֵלּוֹ אִסּוּרִין בַּסֶּפֶד וְתַעֲנִית; אֲבָל לְאַחֵר קְבוּרָה, אִסּוּר לְסֶפֶד בְּהֵן.

וְכִי אִין מוֹנִיחִין מִטַּת הַמֶּת בְּרָחוּב בַּמוֹעֵד, שְׁלֹא לְהַרְגִּיל אֶת הַסֶּפֶד, אֲלֵא מִבֵּיתוֹ לְקַבְּרוֹ. וְאִין מִתְאַבְּלִין בַּמוֹעֵד; וְכֵן אִין קוֹרְעִין וְלֹא מִבְּרִין וְלֹא חוֹלְצִין חֲבַתָּה בַּמוֹעֵד עַל הַמֶּת, אֲלֵא קְרוֹבִיו שֶׁהֵן חִיבִין לְהִתְאַבֵּל עָלָיו. וְאִם הָיָה חָכֵם אוֹ אָדָם כָּשֶׁר, אוֹ שֶׁהָיָה עוֹמֵד בַּשַּׁעַת נְטִילַת נִשְׁמָה חֲרִי זֶה קוֹרֵעַ עָלָיו בַּמוֹעֵד, אֵף

עַל פִּי שְׁאִינוּ קְרוֹבִיו. וְאִין קוֹרְעִין בְּיוֹם טוֹב שְׁנֵי כָּלָל, וְאַפְּלוֹ קְרוֹבִיו שְׁלֵמָה.

וְכֵן נָשִׁים בַּמוֹעֵד לְפָנֵי הַמֶּת, מְעַנּוֹת; אֲבָל לֹא מִטְּפָחוֹת, וְלֹא מִקּוֹנָנוֹת. נִקְבֵּר הַמֶּת, אִינָן מְעַנּוֹת. בְּרֹאשֵׁי חֲדָשִׁים וְחִנּוּכָה וּפְנִיָּה בַּפְּנֵי הַמֶּת מְעַנּוֹת וּמִטְּפָחוֹת, אֲבָל לֹא מִקּוֹנָנוֹת. אִי זֶה הוּא עֲנוּי, שֶׁכֵּלֶן עוֹנֹת כְּאַחַת; קִינָה, אַחַת אוֹמֶרֶת וְכֵלֶן עוֹנֹת. וְאִסּוּר לְאָדָם שִׁיעוּרָר עַל מִתּוֹ קֶדֶם לְרָגֶל שְׁלוֹשִׁים יוֹם, כִּדִּי שְׁלֹא יְבֹא חֶרְגֶּל וְהוּא נִעְצָב וְלִבּוֹ דּוֹאֵג מִזְכְּרוֹן הַצֶּעֶר; אֲלֵא יִסִּיר הַדְּאָגָה מִלִּבּוֹ, וַיְכּוֹן דַּעְתּוֹ לְשִׁמְחָה.

הַלְכוֹת שְׁבִיתַת יוֹם טוֹב פֶּרֶק ז

ז, אֲחֵל שְׁלֹמֹעֵד, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא נֶאֱמַר בּוֹ שְׁבִיתוֹן, הוֹאִיל וְנִקְרָא מִקְרָא קֹדֶשׁ, וְחֲרִי הוּא זְמַן חֲגִיגָה בַּמִּקְדָּשׁ אִסּוּר בַּעֲשִׂית מְלָאכָה, כִּדִּי שְׁלֹא יִהְיֶה בְּשֹׂאֵר יָמֵי חַחֵל שְׁאִין בְּהֵן קִדְּשָׁה כָּלָל; וְהָעוֹשָׂה בּוֹ מְלָאכָה הֶאֱסוּרָה מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת, מִפְּנֵי שְׁאִסּוּרֵי מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים. וְלֹא כָּל מְלָאכָה עֲבוֹדָה אִסּוּרָה בּוֹ, כִּיּוֹם טוֹב, שְׁפֹרָה הָעֲנִין בְּדִבְרִים שֶׁנֶּאֱסְרוּ בּוֹ, כִּדִּי שְׁלֹא יִהְיֶה כִּיּוֹם חַל לְכָל דְּבַר. לְפִיפְדֵּי יֵשׁ מְלָאכּוֹת אִסּוּרוֹת בּוֹ, וַיֵּשׁ מְלָאכּוֹת מִתְּרוֹת; וְאֵלּוֹ הֵן:

ז, כֹּל מְלָאכָה שְׂאֵם לֹא יַעֲשֶׂה אוֹתָהּ בַּמוֹעֵד, יִהְיֶה שֵׁם הַסֶּפֶד חֶרְבָּה עוֹשִׁין אוֹתָהּ; וּבִלְבָד שְׁלֹא יִהְיֶה בָּהּ, טֶרַח חֶרְבָּה. כִּיּוֹד: מִשְׁקִין בֵּית הַשְּׁלָחִין בַּמוֹעֵד, אֲבָל לֹא בֵּית הַמִּשְׁקָה שְׂאֵם לֹא יִשְׁקָה בֵּית הַשְּׁלָחִין, וְהִיא הָאֶרֶץ הַצִּמְאָה, יִפְסְדוּ כָּל הָאֵילָנוֹת שָׁבָה. וְכִשְׁהוּא מִשְׁקָה אוֹתָהּ, לֹא יִדְּלָה וַיִּשְׁקָה מִן הַבֵּרֶכָה אוֹ מִמֵּי הַגְּשָׁמִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא טֶרַח גְּדוֹל; אֲבָל מִשְׁקָה הוּא מִן הַמַּעַיִן, בֵּין שֶׁהָיָה בֵּין שִׁינְאָה בִּתְחִלָּה, מִמְּשִׁיכּוֹ וּמִשְׁקָה בּוֹ. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצָא בְּזֶה.

ז, הוֹפֵךְ אָדָם אֶת זִיתּוֹ בַּמוֹעֵד, וְטוֹחֵן אוֹתוֹ וְדוֹרֵךְ אוֹתוֹ, וּמְמַלֵּא חֲחִבִּיּוֹת וְגַף אוֹתוֹ, כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשָׂה בַּחֵל: שְׁכָּל שֵׁישׁ בּוֹ הַסֶּפֶד, אִם לֹא

נַעֲשֶׂה עוֹשֵׂהוּ בְּדַרְכּוֹ, וְאֵינּוּ צָרִיךְ שְׁנוּי. וְכֵן מִכְנִים אָדָם פְּרוּתָיו מִפְּנֵי הַגִּנָּבִים, וּבִלְבָד שְׂיִכְנִים בְּצַנְעָה. וְשׁוֹלָה פִּשְׁתָּנוּ מִן הַמַּשְׁרָה, בְּשִׁבִּיל שְׁלֹא תֹאכֵד. וְכֵן כָּרֵם שֶׁהִגִּיעַ זְמַנוּ לְהַבְצֵר בַּמוֹעֵד, בּוֹצְרִין אוֹתוֹ.

ז, וְאִסּוּר לְאָדָם שְׂתֵית בּוֹן, וַיֵּאחָר מְלָאכּוֹת אֱלֹהִים וּכְיוּצָא בָּהֶן, וַיִּגִּיחַם כִּדִּי לַעֲשׂוֹתָן בַּמוֹעֵד, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פָּנוּי; וְכָל הַמְּכֹנֶן מְלָאכְתּוֹ וְהַנִּיחָה לַמוֹעֵד, וְעָשָׂה בַּמוֹעֵד בֵּית דִּין מֵאֲבָדִין אוֹתָהּ, וּמִפְּקִירִין אוֹתָהּ לְכָל. וְאִם בּוֹן מְלָאכְתּוֹ, וּמֵת אִין קוֹנְסִין בְּנוֹ אַחֲרָיו, וְאִין מֵאֲבָדִין אֵת מִמּוֹנוֹ; וְאִין מוֹנְעִין אֵת הַבֶּן מִלַּעֲשׂוֹת אוֹתָהּ מְלָאכָה בַּמוֹעֵד, שְׁלֹא תֹאכֵד.

ז, הַ מִּי שֶׁצָּרָךְ לְתַפֵּר לוֹ בָּגֵד, אוֹ לְבָנוֹת לוֹ מָקוֹם בַּמוֹעֵד אִם הָיָה חֲדִיט וְאֵינּוּ מִחִיר בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה, הֲרִי זֶה עוֹשֶׂה אוֹתָהּ בְּדַרְכּוֹ; וְאִם הָיָה אִמֵּן מִחִיר, עוֹשֶׂה אוֹתָהּ מַעֲשֶׂה חֲדִיט. פִּיּוּצָד: בְּתַפִּירָה מְכִילָב, וּבִבְנִין מִנִּיחַ אֲבָנִים וְאֵינּוּ טַח בְּטִיט עָלֶיהָ, וְשָׂף סִדְקִי חֶקֶרְקַע וּמַעֲגִילָם בִּיד וְרָגֵל כְּעִין שְׁמַעֲגִילִים בַּמַּחְצָלִים; וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בָּזֶה.

ז, הַ מִּי שֶׁהִיתָה לוֹ תְּבוּאָה מִחֶבְרַת לְקֶרְקַע, וְאִין לוֹ מַה יֹּאכֵל בַּמוֹעֵד אֲלֹא מִמָּנָה אֵף עַל פִּי שְׂאִין כֶּאֱן הַפֶּסֶד, אִין מִצְרִיכִין אוֹתוֹ לְקִנּוֹת מַה שִּׁיאֲכֹל מִן הַשּׁוּק עַד שִׁיקְצֹר אַחֵר הַמוֹעֵד; אֲלֹא קוֹצֵר וּמַעְמֵר וְדָשׁ וְזוֹרָה וְבוֹרֵר וְטוֹחֵן מַה שֶּׁהוּא צָרִיךְ וּבִלְבָד שְׁלֹא יְדוּשׁ בַּפְּרוֹת, שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁאִין בּוֹ הַפֶּסֶד, צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת. וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בָּזֶה. כְּבָשִׂים שֶׁהוּא יָכוֹל לֶאֱכֹל מִחֵן בַּמוֹעֵד, כּוֹבֶשֶׁן; וְשִׂאִינֵן רְאוּיִין אֲלֹא לְאַחֵר הַמוֹעֵד, אִסּוּר לְכַבֶּשׂוֹ. וְצֹד אָדָם דָּגִים כָּל שְׂיִכּוֹל לְצוּד, וּמוֹלִיחַ הַכֹּל בַּמוֹעֵד, שֶׁחֲרִי אֲפָשָׁר שִׂיאֲכֹל מִחֵן בַּמוֹעֵד, אִם יִסְחַט אוֹתָן בִּידוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת עַד שְׂתֵית רַכְכוֹ.

ז, מִפְּטִילִין שֶׁכָּר בַּמוֹעֵד, לְצָרָךְ הַמוֹעֵד; וְשִׁלֹּא

לְצָרָךְ הַמוֹעֵד, אִסּוּר: אֶחָד שֶׁכָּר תְּמָרִים, וְאֶחָד שֶׁכָּר שְׁעוּרִים. אֵף עַל פִּי שִׁישׁ לוֹ יָשׁוּן, מַעֲרִים וְשׁוֹתָה מִן הַחֲדָשׁ, שְׂאִין הַעֲרָמָה זֶה נִפְרַת לְרֹאשָׁה; וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בָּזֶה.

ז, הַ כָּל מְלָאכּוֹת שֶׁחֵן לְצָרָךְ הַמוֹעֵד כְּשֶׁעוֹשִׂין אוֹתָן אֲמִנִּיחֵן, עוֹשִׂין בְּצַנְעָה. פִּיּוּצָד: הַצִּידִים וְהַטּוֹחֲנִין וְהַבּוֹצְרִין לְמִכּוּר בַּשּׁוּק, הֲרִי אֱלֹהִים עוֹשִׂין בְּצַנְעָה לְצָרָךְ הַמוֹעֵד; וְהַעֲשֶׂה שְׁלֹא לְצָרָךְ הַמוֹעֵד, אִסּוּר. וְאִם עָשָׂה לְצָרָךְ הַמוֹעֵד, וְהוֹתִיר הֲרִי זֶה מִתֵּר.

ז, ט עוֹשִׂין כָּל צָרָכֵי הָרַבִּים, בַּמוֹעֵד. פִּיּוּצָד: מִתְּקַנִּים אֵת קִלְקוּלֵי הַמַּיִם שֶׁבְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וּמִתְּקַנִּין אֵת הַדְּרָכִים וְאֵת הָרַחֲבוֹת, וְחוֹפְרִים לָרַבִּים בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמַעְרוֹת, וְכוּרִין לָחֵן נְהָרוֹת כִּדִּי שִׁישְׁתּוֹ מִימִיחֵן, וּכְוֹנְסִים מַיִם לְבוֹרוֹת וּמַעְרוֹת שְׁלֹרְבִים, וּמִתְּקַנִּין אֵת סִדְקִיחֵן, וּמִסִּירִין חֲקוּצִים מִן הַדְּרָכִים. וּמוֹדְדִין אֵת הַמְּקוּוֹת; וְכָל מְקוֹה שֶׁנִּמְצָא חֶסֶד מְרַגִּילִין לוֹ מַיִם, וּמְשַׁלְּמִין שְׁעוּרוֹ.

ז, י וְיוּצָאִין שְׁלֹחֵי בֵּית דִּין לְהַפְּקִיר אֵת הַכְּלָאִים, וּפוֹדִין אֵת הַשְּׁבוּיִים וְאֵת הָעֶרְכִּין וְאֵת הַחֲרָמִים וְאֵת הַחֲקֻדָּשׁוֹת, וּמְשַׁקִּין אֵת הַפּוֹטוֹת, וְשׁוֹרְפִין אֵת הַפֶּרָה, וְעוֹרְפִין אֵת הַעֲגָלָה, וְרוֹצְעִין עֶבֶד עֲבָרִי, וּמְטַחֲרִין אֵת הַמַּצְרָע, וּמְצַיְנִין עַל הַקְּבָרוֹת שֶׁמָּחוּ הַגִּשְׁמִים אֵת צִיּוֹנֵן כִּדִּי שִׁיפְרָשׁוּ מִחֵן כּוֹהֲנִים שֶׁכָּל אֱלֹהִים צָרָכֵי רַבִּים חֵן.

ז, יא וְדָגִים דִּינִי מִמוֹנּוֹת וְדִינִי מִבּוֹת וְדִינִי נִפְשׁוֹת, בַּמוֹעֵד; וּמִי שֶׁלֹּא קָבַל עָלָיו חֲדִין, מְשַׁמְתִּין אוֹתוֹ בַּמוֹעֵד. וְכִשֵּׁם שֶׁדִּנִּין בַּמוֹעֵד, כֶּךָ כּוֹתְבִין מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין וְכָל הַדּוֹמָה לוֹ. פִּיּוּצָד: כּוֹתְבִין חֲדִינִין אֲגָרוֹת שׁוּם שֶׁשָּׁמּוּ לְבַעַל חוֹב, וְאֲגָרוֹת שֶׁמְכָרוּ בָּהֶן לְמִזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבְּנוֹת, וְשִׁטְרֵי חֲלִיצָה וּמֵאוּנִין; וְכָל הַדּוֹמָה לָהֶן מְדַבְּרִים שְׁצָרִיכִים חֲדִינִין לְכַתְּבָם כִּדִּי

שְׂיוֹצְרוֹם, כְּגוֹן טַעֲנוֹת בְּעָלֵי דִינָיו; אוֹ דְבָרִים שֶׁקָּבְלוּ עָלֵיהֶן, כְּגוֹן אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמָן עָלָי, אוֹ אִישׁ פְּלוֹנִי יָדוֹן לִי. מִי שֶׁצָּרָה לָלוֹת בַּמוֹעֵד, וְלֹא הֶאֱמִינוּ הַמַּלְוֶה חָרִי זֶה כּוֹתֵב שְׁטֵר חוֹב. וְכֵן כּוֹתְבִין גַּטֵּי נָשִׁים וְקִדּוּשֵׁי נָשִׁים וְשׁוֹכְרִין וּמִתְנָנוֹת, שֶׁכָּל אֶלּוּ בְּצָרָפֵי רַבִּים הֵן.

ז, יב וְאֶסוּר לְכַתֵּב בַּמוֹעֵד, אֶפְלוּ סִפְרִים תִּפְלִין וּמְזוּזוֹת. וְאִין מוֹגִיחִין אֶפְלוּ אוֹת אַחַת בַּסֶּפֶר הַעֲזָרָה, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה מְלֹאכָה שְׂאִינָה לְצָרָה בַּמוֹעֵד. אֲבָל כּוֹתֵב הוּא אָדָם תִּפְלִין וּמְזוּזָה לְעַצְמוֹ, וְטוֹהַ תְּכַלֵּת לְבַגְדּוֹ. וְאִם אִין לוֹ מַח יֹאכֵל, כּוֹתֵב וּמוֹכֵר לְאַחֲרִים כְּדֵי פְּרִנָּסָתוֹ.

ז, יג וּמִתֵּר לְכַתֵּב אֲגָרוֹת שֶׁלִּשְׂאֵלֹת שְׁלוֹם בַּמוֹעֵד, וְכוֹתֵב חֲשֻׁבּוֹנוֹתָיו וּמַחֲשָׁב יִצִּיאֹתָיו, שֶׁכְּתִיבֹת אֵלּוּ אִין אָדָם נִזְהָר בְּתַקְוָנָה, וְנִמְצָאוּ בְּמַעֲשֵׂה הַדִּיּוּט בְּמִלֻּאכּוֹת.

ז, יד עוֹשִׂין כָּל צָרָפֵי הַמֶּת בַּמוֹעֵד: גּוֹזְזִין שְׁעָרוֹ, וּמַכְבִּסִּין כְּסוּתוֹ, וְעוֹשִׂין לוֹ אֲרוֹן. וְאִם לֹא הָיוּ לָהֶם נִסְרִים, מְבִיאִין קוֹרוֹת וְנוֹסְרִין מֵהֶן נִסְרִים בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת; וְאִם הָיָה אָדָם מִפְּרָסָם, עוֹשִׂין אֶפְלוּ בִּשּׁוּק. אֲבָל אִין כּוֹרְתִין עֵץ מִן חֵיעֵר לְנִסֵּר מִפְּנֵי לִוְחֹת לְאֲרוֹן, וְאִין חוֹצְבִין אֲבָנִים לְבָנוֹת בְּהֵן קָבֵר.

ז, טו אִין רֹאִין אֶת הַנִּגְעִים בַּמוֹעֵד, שְׂמָא יִמָּצֵא טָמֵא וְנִמְצָא חָגוֹ נִחְפָּד לְאֹכֵל. וְאִין נֹשְׂאִין נָשִׁים וְלֹא מִיבְמִין בַּמוֹעֵד, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִשְׁתַּכַּח שְׂמִיחַת הַחֹג בְּשִׂמְחַת הַנִּשְׂוֹאִין; אֲבָל מִחֲזִיר הוּא אֶת גְּרוּשָׁתוֹ, וּמֵאֲרָסִין נָשִׁים בַּמוֹעֵד וּבְלֵבֵד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה סְעוּדַת אֲרוּסִין וְלֹא סְעוּדַת נִשְׂוֹאִין, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲרַב שְׂמִיחַת אַחֲרֵת בְּשִׂמְחַת הַחֹג.

ז, טז אִין מוֹגִלְחִין וְאִין מַכְבִּסִּין בַּמוֹעֵד גִּזְרָה שְׂמָא יִשְׁחָה אָדָם עַצְמוֹ לְתוֹךְ הַמוֹעֵד, וַיָּבֹא יוֹם טוֹב חֲרָאֲשׁוֹן וְהוּא מְגֻל; לְפִיפֵד כָּל מִי שְׂאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְגַלַּח אוֹ לְכַבֵּס בְּעָרֵב יוֹם טוֹב,

חָרִי זֶה מִתֵּר לְכַבֵּס וּלְגַלַּח.

ז, יז פִּיּוּצָד: אֲבָל שֶׁחַל שְׂבִיעֵי שְׁלוֹ לַחֲיוֹת בְּיוֹם טוֹב, אוֹ שֶׁחַל לַחֲיוֹת בְּעָרֵב יוֹם טוֹב וְחָרִי הוּא שַׁבָּת שְׂאִי אֶפְשָׁר לְגַלַּח, וְהִבָּא מִמְדִּינַת הַיָּם, וְהוּא שֶׁלֹּא יֵצֵא לְהַטִּיל אֵלָּא לְסַחֲרָה וְכִיּוּצָא בָּהּ, וְחִיּוּצָא מִבֵּית הַשְּׂכִיחַ וּמִבֵּית הָאֶסוּרִים, וּמִי שֶׁחָיָה מְנַדָּה וְלֹא הִתִּירוּהוּ אֵלָּא בַּמוֹעֵד, וּמִי שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא לְגַלַּח וְלֹא לְכַבֵּס, וְלֹא נִשְׂאֵל לְחֻכָּם וְהִתִּיר נִדְרוֹ אֵלָּא בַּמוֹעֵד חָרִי אֵלּוּ מוֹגִלְחִין וּמַכְבִּסִּין בַּמוֹעֵד.

ז, יח וְכֵלֶן שֶׁחָיָה לְהֵן פְּנָאִי לְגַלַּח קִדָּם הַרְגֵּל, וְלֹא גָלְחוּ אֶסוּרִין. אֲבָל חֲנֻזִּיר וְהַמְצָרֵעַ שֶׁהִגִּיעַ זְמַן תְּגַלְחָתוֹ, בֵּין בְּתוֹךְ הַמוֹעֵד בֵּין קִדָּם הַרְגֵּל אִף עַל פִּי שֶׁחָיָה לָחֶם פְּנָאִי, מִתְּרִין לְגַלַּח בַּמוֹעֵד: שֶׁלֹּא יִשְׁחָה קָרְבָּנוֹתֵיהֶן.

ז, יט וְכָל חִיּוּצָא מִטְּמֵאָתוֹ לְטַהֲרָתוֹ, מִתֵּר לְגַלַּח בַּמוֹעֵד. וְקִטָּן שְׁנֵלָד, בֵּין בַּמוֹעֵד בֵּין לְפָנֵי הַמוֹעֵד מִתֵּר לְגַלְחוֹ בַּמוֹעֵד. וְאִנְשֵׁי מִשְׁמֵר שֶׁשְׁלָמָה מִשְׁמֵרְתָּן בְּתוֹךְ הַמוֹעֵד מִתְּרִין לְגַלַּח, מִפְּנֵי שֶׁאִנְשֵׁי מִשְׁמֵר אֶסוּרִין לְגַלַּח בַּשַּׁבָּת שְׁלָחָן.

ז, כ מִתֵּר לְטַל שִׁפָּה בְּחֵלּוֹ שֶׁלְמוֹעֵד, וְלְטַל צִפְרָנִים, וְאֶפְלוּ בְּכָלִי. וּמַעֲבֶרֶת הָאִשָּׁה הַשְּׂעִיר מִבֵּית הַשְּׂחִי וּמִבֵּית הָעֶרְוָה, בֵּין בֵּיִד בֵּין בְּכָלִי; וְעוֹשֶׂה כָּל תְּכֻשִׁיטָיָה בַּמוֹעֵד, כּוֹחֶלֶת וּפּוֹקֶסֶת וּמַעֲבֶרֶת סָרֵק עַל פְּנִיָּה; וְטוֹפֶלֶת עֲצָמָה בְּסִיד וְכִיּוּצָא כּוֹ וְחוּא, שֶׁתּוֹכֵל לְקַלְפּוֹ בַּמוֹעֵד.

ז, כא הַזִּבִּים וְהַזְּבוֹת וְהַנְּדוֹת וְהַיּוֹלָדוֹת וְכָל הַעוֹלִים מִטְּמֵאָה לְטַהֲרָה בְּתוֹךְ הַמוֹעֵד, חָרִי אֵלּוּ מִתְּרִין לְכַבֵּס. וּמִי שְׂאִין לוֹ אֵלָּא חֲלוּק אַחֵד, חָרִי זֶה מַכְבִּסוֹ. מִטְּפָחוֹת חֲיָדִים וּמִטְּפָחוֹת הַסִּפְרִים וּמִטְּפָחוֹת הַסִּפּוּג, חָרִי אֵלּוּ מִתְּרִין לְכַבֵּס; וְכֵן כָּלִי פִּשְׁתָּן, מִתֵּר לְכַבֵּס בַּמוֹעֵד, מִפְּנֵי שֶׁחֵן צָרִיכִים כָּבוֹס תְּמִיד, אֶפְלוּ נִתְּכָבוֹס עָרֵב יוֹם טוֹב.

ז, כב אין עוֹשִׁין סְחוּרָה בַּמוֹעֵד, בֵּין לְמִכּוֹר בֵּין לְקָנוֹת; וְאִם הָיָה דָּבָר הָאֶבֶד שְׁאִינוּ מִצִּוֵּי תַמִּיד לְאַחַר הַמוֹעֵד, כְּגוֹן סְפִינּוֹת אוֹ שִׁירֹת שְׂבָאוֹ אוֹ שֶׁהֵם מִבְּקָשִׁים לְצֹאָתָם, וּמִכָּרוּ בְּזוּל אוֹ לְקַחוּ בִּיקָר חֲרִי זֶה מִתֵּר לְמִכּוֹר אוֹ לְקָנוֹת. וְאִין לִזְקָחִין בָּתִּים וְאֶבְנִים וְעֶבְדִּים וּבְהֵמוֹת, אֲלֵא לְצֹרֶךְ הַמוֹעֵד.

ז, כג מוֹכְרֵי פָרוֹת פְּסוּת וְכָלִים, מוֹכְרִין בְּצִנְעָה לְצֹרֶךְ הַמוֹעֵד. פִּיצֹד: אִם הָיְתָה הַחֲנוּת פְּתוּחָה לְזוּיָת אוֹ לְמִבּוֹי, פּוֹתַח כְּדֶרֶכּוֹ; וְאִם הָיְתָה פְּתוּחָה לְרִשּׁוֹת הָרָבִים, פּוֹתַח אַחַת וְנוֹעַל אַחַת. וְעָרַב יוֹם טוֹב הָאֶחָדוֹן שְׁלַחַג הַסִּפּוֹת, מוֹצֵיא וּמַעֲטֵר אֶת הַשּׁוֹק בַּפָּרוֹת בְּשִׁבִּיל כְּבוֹד יוֹם טוֹב. מוֹכְרֵי תְּבִלִּין מוֹכְרִין כְּדֶרֶכּוֹ, בַּפְּרָה־סִּיָּה.

ז, כד כָּל שְׂאֵסוֹר לַעֲשׂוֹתוֹ בַּמוֹעֵד, אִינוּ אוֹמֵר לְגוֹי לַעֲשׂוֹתוֹ. וְכָל שְׂאֵסוֹר לַעֲשׂוֹתוֹ בַּמוֹעֵד אִם אִין לוֹ מָה יֹאכֹל, חֲרִי זֶה עוֹשֶׂה כְּדִי פִּרְנָסָתּוֹ; וְכֵן עוֹשֶׂה סְחוּרָה, בְּכָדִי פִּרְנָסָתּוֹ. וּמִתֵּר לַעֲשִׂיר לְשֹׁכֵר פּוֹעֵל עָנִי שְׂאִין לוֹ מָה יֹאכֹל, לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה שְׂחִיא אִסּוּרָה בַּמוֹעֵד, כְּדִי שִׁיטֵּל שְׂכָרוֹ לְהַתְּפָרֵם בּוֹ. וְכֵן לִזְקָחִין דְּבָרִים שְׂאִינָם לְצֹרֶךְ הַמוֹעֵד, מִפְּנֵי צֹרֶךְ הַמוֹכֵר שְׂאִין לוֹ מָה יֹאכֹל.

ז, כה שוֹכְרִין הַשְּׂכִיר עַל הַמְּלָאכָה בַּמוֹעֵד, לַעֲשׂוֹתָהּ לְאַחַר הַמוֹעֵד, וּבִלְבָד שְׂלֵא יִשְׁקַל וְלֹא יִמָּרֵד וְלֹא יִמָּנֶה, כְּדֶרֶךְ שְׂחִיא עוֹשֶׂה בַּחֲלָה. וְגוֹי שֶׁקָּבַל קְבֻלָּת מִיִּשְׂרָאֵל, אִפְלוּ הָיָה חוּץ לְתַחוּם אִינוּ מְנִיחוּ לַעֲשׂוֹת בַּמוֹעֵד: שֶׁהִבֵּל יוֹדְעִין שֶׁמְּלָאכָה זֹאת לְיִשְׂרָאֵל, וַיַּחֲשְׁדוּ אוֹתוֹ שֶׁמָּא שְׂכָר אֶת הַגּוֹי לַעֲשׂוֹת לוֹ בַּמוֹעֵד שְׂאִין הִבֵּל יוֹדְעִין הַפֶּרֶשׁ שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַשְּׂכִיר וּבֵין הַקְּבֻלָּה; וְלִפְיָכָּה אִסּוּר.

הַלְבוֹת שְׂבִיתָת יוֹם טוֹב פֶּרֶק

ח

ח, א נְהָרוֹת הַמוֹשְׁכִין מִן הָאֲגָמִים, מִתֵּר לַחֲשֻׁקוֹת מִחוּץ בֵּית הַשְּׁלָחִין בַּמוֹעֵד וְהוּא, שְׂלֵא פָסְקוּ; וְכֵן הַכְּרֻכּוֹת שְׂאֵמַת הַמַּיִם עוֹבְרֹת בִּינִיחוּן, מִתֵּר לַחֲשֻׁקוֹת מִחוּץ; וְכֵן בְּרֻכָּה שְׁנִטְפָּה מִבֵּית הַשְּׁלָחִין וְעֵדִין הִיא נּוֹטְפָת, מִתֵּר לַחֲשֻׁקוֹת מִמִּנְחָה בֵּית הַשְּׁלָחִין אַחֲרָת וְהוּא, שְׂלֵא פָסַק הַמַּעֲיָן הַמִּשְׁקָה בֵּית הַשְּׁלָחִין הַעֲלִיזָנָה.

ח, ב עֲרוּגָה שְׂחִצִּיָּה נִמְוָה וְחִצִּיָּה גְבוּהָ לֹא יִדְלַח מִמְּקוֹם נִמְוָה לַחֲשֻׁקוֹת מְקוֹם גְּבוּהָ, מִפְּנֵי שְׂחִיא טָרַח יִתֵּר. וּמִתֵּר לְדָלוֹת מַיִם לַחֲשֻׁקוֹת הַיִּרְקוֹת, כְּדִי לֶאֱכֹל בַּמוֹעֵד; וְאִם בְּשִׁבִּיל לִיפּוֹתָן, אִסּוּר.

ח, ג אִין עוֹשִׁין עוֹגְמוֹת בְּעִיקְרֵי הַגִּפְנִים, כְּדִי שְׂבִיתָתָם מִלֵּאזֵּל מַיִם. וְאִם הָיוּ עֲשׂוּיֹת וְנִתְקַלְקְלוּ, חֲרִי זֶה מִתְקַנֵּם בַּמוֹעֵד; וְכֵן אֵמַת הַמַּיִם שְׁנִתְקַלְקְלָה, מִתְקַנֵּין אוֹתָהּ בַּמוֹעֵד. פִּיצֹד הָיְתָה עֲמוּקָה טַפַּח, חוֹפֵר בָּהּ עַד שִׁשָּׁה; הָיְתָה טַפַּחִים, מַעֲמִיקָה עַד שִׁבְעָה. וּמוֹשְׁכִין אֶת הַמַּיִם מֵאִילָן לְאִילָן, וּבִלְבָד שְׂלֵא יִשְׁקָה אֶת כָּל הַשָּׂדֶה; וְאִם הָיְתָה שָׂדֶה לְחָה, מִתֵּר לַחֲשֻׁקוֹת אֶת כָּלָהּ. וּמִרְבִּצִּין אֶת הַשָּׂדֶה בַּמוֹעֵד. שְׁכַל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אִין בָּהֶן טָרַח יִתֵּר.

ח, ד זֶרְעִים שְׂלֵא שָׂתוּ מִלְּפָנֵי הַמוֹעֵד, לֹא יִשְׁקֶם בַּמוֹעֵד, מִפְּנֵי שֶׁחֵן צָרִיכִין מַיִם רַבִּים, וַיִּבּוֹא לִידֵי טָרַח יִתֵּר. וּמִתֵּר לְחֶסֶב אֶת הַנֶּחֶר מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְלִפְתָּח נֶחֶר שְׁנִסְתָּם. בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמַעְרוֹת שְׁלִיחִיד אִם הָיָה צָרִיךְ לֶחֶם חוֹטְטִין אוֹתָן וְשָׁפִין אֶת סְדִמֵּיהֶן, אֲבָל אִין חוֹפְרִין אוֹתָן לְכַתְּחֻלָּה; וְכּוֹנְסִים לְתוֹכָן מַיִם, אֵף עַל פִּי שְׂאִינוּ צָרִיךְ לָחֵן. וְעוֹשִׁין נִבְרָכָת בַּמוֹעֵד.

ח, ה עֲכָבְרִים שֶׁחֵן מִפְּסִידִין אֶת הָאִילָנוֹת, צָדִין אוֹתָן בַּמוֹעֵד. בְּשָׂדֶה הָאִילָן, צָד כְּדֶרֶכּוֹ; פִּיצֹד חוֹפֵר, וְתוֹלָה הַמַּצּוּדָה. וְאִם הָיְתָה שָׂדֶה לְבֵן סְמוּכָה לְשָׂדֶה הָאִילָן צָדִין אוֹתָן בְּשָׂדֶה הַלְבֵן בְּשָׁנוּי, כְּדִי שְׂלֵא יִכְנָסוּ לְשָׂדֶה הָאִילָן וַיַּחֲרִיבוּהָ. וְכִי צָד בְּשָׁנוּי נּוֹעֵץ שְׁפּוֹד

בְּאֶרֶץ, וּמִכָּה בְּקֶרְדֶּם, וְאַחֵר כֶּךָ יִנְתָּקוּ; וְנִמְצָא
מִקוֹמוֹ גִּמְחָה.

ח, וְכִי כֹתֵל גִּנָּה שֶׁנִּפְל בּוֹנֶהוּ מַעֲשֵׂה הַדִּיּוּט, אוֹ
גֹּדֵר אוֹתוֹ בְּקִנִּים וְגִמְחָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן. וְכֵן אִם
עָשָׂה מַעֲקָה לָגֹג, בּוֹנֶה אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה הַדִּיּוּט.
אֲבָל כֹּתֵל חָצֵר שֶׁנִּפְל, בּוֹנֶהוּ בְּדֶרֶכּוֹ; וְאִם הָיָה
גֹּחֶה סוֹתְרוֹ מִפְּנֵי הַסִּפְּנָה, וּבּוֹנֶהוּ בְּדֶרֶכּוֹ.

ח, בּוֹנֶה אָדָם אֲצִטְבָּה לִישֵׁב אוֹ לִישֹׁן עָלֶיהָ.
חָצִיר וְחֶצְנוֹר וְחֶקְרוֹרָה וְחֶמְנָעוּל וְחֶמְפָּתַח
שֶׁנִּשְׁבְּרוּ מִתְקַנֵּן בַּמּוֹעֵד בְּדֶרֶכּוֹ, בֵּין שְׁלִבְרִזֵּל
בֵּין שְׁלֵעִין: שֶׁזֶה הַפֶּסֶד גָּדוֹל הוּא שְׂאֵם יִמִּיחַ
הַפֶּתַח פְּתוּחַ וְדִלְתוֹת שְׁבוּרוֹת, נִמְצָא מֵאֲבֵד
כָּל שֵׁשׁ בִּבְיָת; וּכְבֹר בְּאֶרְנוֹ שֶׁכָּל שֵׁשׁ בּוֹ
הַפֶּסֶד, אֵינוֹ צָרִיךְ שְׁנוּי.

ח, חָח אֵין חוֹפְרִין קֶבֶר לְחַיּוֹתוֹ מוֹכֵן לְמַת
שְׁיִמּוֹת, וְאֵין בּוֹנִין אוֹתוֹ. אֲבָל אִם הָיָה עָשׂוּי,
חָרִי זֶה מִתְקַנֵּן בַּמּוֹעֵד; כִּי־צֵד מוֹסִיף בְּמִדְתּוֹ אוֹ
מִקְצֵר בְּמִדְתּוֹ, כִּדִּי שִׁיחִיָּה נִכּוֹן לַעַת שִׁיפְקֹר
בּוֹ. אֵין מִפְּנִין אֶת הַמַּת וְאֶת הָעֲצָמוֹת מִקְבֵּר
לְקֶבֶר, לֹא מִמְּכַבֵּד לְבִזּוּי וְלֹא מִבִּזּוּי לְמַכְבֵּד;
וְאִסּוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן לְעוֹלָם בִּשְׂאֵר הַיָּמִים, אֲלֹא
אִם כֵּן הָיָה בְּתוֹךְ שְׁלֹו מִפְּנֵהוּ בִּשְׂאֵר הַיָּמִים,
אֲפֹלוּ מִן הַמְּכַבֵּד לְבִזּוּי.

ח, ט אֵין מִתְלַעֵין אֶת הָאֵילָנוֹת, וְלֹא מוֹזְחָמִין
אֶת הַנְּטִיעוֹת, וְלֹא מוֹגְזָמִין; אֲבָל סָבִין אֶת
הָאֵילָנוֹת וְאֶת הַפְּרוֹת שֶׁבָּהֶן, בְּשִׁמּוֹן. וְעוֹקְרִין
אֶת הַפְּשֻׁתָּה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא רְאוּיָה לְחֶפֶץ בָּהּ
בַּמּוֹעֵד; וְקוֹצְרִין אֶת הַפִּישׁוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא
רְאוּיָה לְהַטִּילָה לְשֹׁכֵר בַּמּוֹעֵד. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא
בְּזָה.

ח, י אֵין מִכְנִיסִין אֶת הַצֵּאֵן לְדִיר כִּדִּי שִׁיזְבְּלוּ
אֶת הַקֶּרֶקֶע, שֶׁחָרִי הוּא מְדִיר שְׂדֵהוּ בַּמּוֹעֵד;
וְאִם בָּאוּ מֵאֲלִיָּהוּ, מִתֵּר. וְאֵין מְסִיעִין אוֹתוֹ,
וְאֵין מוֹסְרִין לָהֶן שׁוֹמֵר לְנַעַר אֶת צֵאֲנָם. הָיָה
שְׂכִיר שֶׁבֵּת, שְׂכִיר חֹדֶשׁ, שְׂכִיר שָׁנָה, שְׂכִיר

שְׁבוּעַ מְסִיעִין אוֹתוֹ; וְשׁוֹכְרִין שׁוֹמֵר לְנַעַר
הַצֵּאֵן מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, כִּדִּי שִׁיזְבְּלוּ כָּל הַשָּׂדֶה.
חִזְבֵּל שֶׁבְּחָצֵר, מְסַלְקִין אוֹתוֹ לְצַדִּדִּין; וְאִם
נַעֲשֶׂת חָצֵר כְּרֶפֶת בָּקָר, מוֹצִיאִין אוֹתוֹ
לְאַשְׁפָּה.

ח, יא הַמַּשְׁוֶּה פְּנֵי הַקֶּרֶקֶע אִם נִתְּכּוֹן לְתֵקֵן מְקוֹם
שִׁיעָמִיד בּוֹ כִּדִּי שְׁלֵתְבוּאָה אוֹ שִׁידוּשׁ בּוֹ,
מִתֵּר; וְאִם נִתְּכּוֹן לְעִבּוּדֵת הָאֶרֶץ, אִסּוּר. וְכֵן
הַמְּלַקֵּט עֲצִים מִתּוֹךְ שְׂדֵהוּ אִם לְצָרֵךְ הָעֲצִים,
מִתֵּר; וְאִם לְתֵקֵן הַקֶּרֶקֶע, אִסּוּר. וְכֵן הַפּוֹתֵק מִים
לְשְׂדֵהוּ אִם נִתְּכּוֹן שִׁיפְכֶסּוּ הַדְּגִים, מִתֵּר; וְאִם
לְהַשְׁקוֹת הָאֶרֶץ, אִסּוּר. וְכֵן הַקּוֹצֵץ חֲרִיּוֹת מִן
הַדֶּקֶל אִם נִתְּכּוֹן לְהַאֲכִיל לְבַהֲמָתוֹ, מִתֵּר; וְאִם
נִתְּכּוֹן לְעִבּוּדֵת הָאֵילָן, אִסּוּר. וּמִמַּעֲשֵׂיו, יִכַּר
לְאִי זֶה דְּבָר הוּא מִתְּכּוֹן.

ח, יב תֵּנּוֹר וְכִירִים שֶׁאֲפָשָׁר שִׁיכְשׁוּ וְיֵאָפֵחַ
בָּהֶן בַּמּוֹעֵד, עוֹשִׂין אוֹתוֹ; וְאִם לֹא, אֵין עוֹשִׂין
אוֹתוֹ. וּבֵין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ, בּוֹנִין עַל חֶרֶם שְׁלֵתְנוֹר
וְעַל חִפְיָרָה הַטְּפֵלָה שְׁלָהֶן. וּמְסַרְגִּין אֶת
הַמַּטּוֹת. וְנוֹקְרִין אֶת הַרְחִים, וּפּוֹתְחִים לָהֶן עֵין,
וּמַעֲמִידִין אוֹתוֹ, וּבּוֹנִין אֶמֶת הַמִּים שְׁלֶרְחִים.

ח, יג זוֹפְתִין אֶת הַחֲבִית, כִּדִּי שְׁלֹא יִפְסֵד חֵייוֹ;
וְזוֹפְתִין אֶת הַבִּקְבוּק, מִפְּנֵי שְׂאִין בּוֹ טֶרֶח.
וְסוֹתְמִין פִּי הַחֲבִית שְׁלִשְׁכָר, כִּדִּי שְׁלֹא תִפְסֹד.
וּמְחַפִּין אֶת הַקְּצִיעוֹת בִּקְשׁ, שְׁלֹא יֵאָבְדוּ.
וּמְרַכְבִּין אֶת הַבְּגָדִים בִּידִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא
מַעֲשֵׂה הַדִּיּוּט; אֲבָל אֵין עוֹשִׂין קִשְׁרֵי בֵּית
הַיָּדִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַעֲשֵׂה אִמּוֹן. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא
בְּזָה.

ח, יד קוֹצְצִין צִפְרָנֵי חֲמוֹר שְׁלֶרְחִים. וּבּוֹנִין
אֲבוֹם לְבַהֲמָה. וְסוֹם שְׂרוּכָב עָלָיו מִתֵּר לְטַל
צִפְרָנָיו, וְלִסְרָקוֹ כִּדִּי לִיפּוֹתוֹ. וְאֵין מְרַבִּיעִין
בַּחֲמָה בַּמּוֹעֵד; אֲבָל מְקִיזִין לָהּ דָּם, וְאֵין מוֹנְעִין
מִפְּנֵה רְפוּאָה. וְכָל מַאֲכָלוֹת וּמִשְׁקִים שְׂאִינָן
מֵאֲכָל בְּרִיאִים אֲלֹא לְרְפוּאָה, מִתֵּר לְאָדָם

לֹא־כֵלֶן וְלִשְׁתוֹתֶן בַּמוֹעֵד.

ח,טו אין מִפְנֵין מִחֲצֵר לְחֲצֵר בַּמוֹעֵד, לא מִכְּעוֹרָה לְנֹאָה וְלֹא מִנֹּאָה לְכְּעוֹרָה; אֲבָל מִפְּנֵה הוּא מִבֵּית לְבֵית, בְּאוֹתָהּ חֲצֵר. וּמִבִּיאִין פְּלִים שֶׁחַן לְצֶרֶף הַמוֹעֵד מִבֵּית הָאֱמֹן, כְּגוֹן פְּרִים וּכְסֻתּוֹת וְכוּסוֹת וְצִלּוֹחִיוֹת. אֲבָל פְּלִים שְׂאִינָן צְרִיכִין, כְּגוֹן מִחֲרָשָׁה מִן הַלּוּטִשׁ אוֹ צֹמֵר מִבֵּית הַצֶּבַע אֵין מִבִּיאִין. וְאִם אֵין לְאֱמֹן מֶה יֵאכֹל, נוֹתֵן לוֹ שֶׁכָּרוֹ וּמִנִּיחֵן אֶצְלוֹ; וְאִם אֵינּוּ מִאֲמִינוֹ, מִנִּיחֵן בְּבֵית הַסֶּמּוּךְ לוֹ; וְאִם חָשִׁשׁ לָהֶם, שְׂמֵא יִגְנְבוּ מִפְּנֵן לְחֲצֵר אַחֲרֵת, אֲבָל לֹא יִבִּיֵאֵם לְבֵיתוֹ.

ח,טז אֲסוּר לַעֲשׂוֹת מִלֵּאכָה בְּעֶרְבֵי יָמִים טוֹבִים מִן הַמִּנְחָה וְלִמְעֵלָה, כְּמוֹ עֶרְבֵי שַׁבָּתוֹת. וְכָל הָעוֹשֶׂה מִלֵּאכָה בָּהֶן, אֵינּוּ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה; וְגוֹעֲרִין בּוֹ, וּמִבְטְלִין אוֹתוֹ בְּעַל פֶּרֶחוֹ, אֲבָל אֵין מִפִּין אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת, וְאֵין צְרִיךְ לוֹמַר שְׂאִין מִנְדִּין אוֹתוֹ חוּץ מִעֶרֶב הַפֶּסַח אַחֵר חֲצוֹת: שֶׁהָעוֹשֶׂה בּוֹ מִלֵּאכָה אַחֵר חֲצוֹת, מִנְדִּין אוֹתוֹ, וְאֵין צְרִיךְ לוֹמַר, שְׂמִפִּין אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת אִם לֹא נִדְּחוּ לְפִי שְׁנוֹם אֲרֻבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן אֵינּוּ כְּשֹׂאֵר עֶרְבֵי יָמִים טוֹבִים, מִפְּנֵי שֵׁשׁ בּוֹ חֲגִיגָה וְשְׁחִיטָה קֶרֶבֶן.

ח,יז לְפִיכָף יוֹם אֲרֻבָּעָה עָשָׂר, אֲסוּר בַּעֲשִׂית מִלֵּאכָה מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, כְּמוֹ חֵלּוֹ שֶׁלְּמוֹעֵד; וְהוּא קָל מִחֵלּוֹ שֶׁלְּמוֹעֵד, וְאֵינּוּ אֲסוּר אֲלֹא מִחֲצֵי הַיּוֹם וּמְעֵלָה, שֶׁהוּא זְמַן הַשְּׁחִיטָה. אֲבָל מִחֲנִין חֲחֻמָּה עַד חֲצֵי הַיּוֹם, תָּלוּי בַּמִּנְחָה מְקוֹם שֶׁנִּחְגְּוּ לַעֲשׂוֹת, עוֹשִׂין; מְקוֹם שֶׁנִּחְגְּוּ שְׂלֹא לַעֲשׂוֹת, אֵין עוֹשִׂין.

ח,יח וְאֶפְלוּ בְּמָקוֹם שֶׁנִּחְגְּוּ לַעֲשׂוֹת לֹא יִתְחִיל בְּתַחֲלָה לַעֲשׂוֹת מִלֵּאכָה בְּאֲרֻבָּעָה עָשָׂר, אִף עַל פִּי שֶׁהוּא יָכוֹל לְגַמְרָה קֹדֶם חֲצוֹת; אֲלֹא שְׂלוֹשׁ אֲמִנּוֹת בְּלֶכֶד הֵן שְׁמַת־חִילִין בְּמָקוֹם שֶׁנִּחְגְּוּ לַעֲשׂוֹת, וְעוֹשִׂין עַד חֲצוֹת וְאֵלּוּ הֵן, הַחֲטִיטִין וְהַסְּפָרִין וְהַכּוֹבָסִין. אֲבָל שְׂאֵר אֲמִנּוֹת אִם הִתְחִיל בָּהֶן קֹדֶם אֲרֻבָּעָה עָשָׂר, הוּא שְׂגוֹמֵר עַד חֲצוֹת: שְׂאִין הָעַם צְרִיכִין לְשְׂאֵר אֲמִנּוֹת צְרִיךְ חֲרָבָה.

ח,יט הַחִילּוֹךְ מִמָּקוֹם שְׁעוֹשִׂין לְמָקוֹם שְׂאִין עוֹשִׂין לֹא יַעֲשֶׂה בִּישׁוּב, מִפְּנֵי הַמַּחְלּוּקוֹת, אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא, בַּמִּדְבָּר; וְהַחִילּוֹךְ מִמָּקוֹם שְׂאִין עוֹשִׂין לְמָקוֹם שְׁעוֹשִׂין לֹא יַעֲשֶׂה: נוֹתֵנִין עָלָיו חֲמֵרֵי מָקוֹם שִׁיצָא מִשָּׁם, וְחֲמֵרֵי מָקוֹם שֶׁחֲלַף לָשֹׁם. וְאִף עַל פִּי כֵן לֹא יִתְרָאֶה בַּפְּנִיָּה, שֶׁהוּא בָּטֵל מִפְּנֵי הָאֲסוּר לַעֲזוֹלָם אֵל יִשְׁנָה אָדָם, מִפְּנֵי הַמַּחְלּוּקוֹת. וְכֵן מִי שֶׁדַּעַתּוֹ לַחֲזוֹר לְמָקוֹמוֹ, נוֹחֵג כְּאֲנָשֵׁי מְקוֹמוֹ בֵּין לְהִקַּל בֵּין לְהַחֲמִיר וְהוּא שְׂלֹא יִתְרָאֶה בַּפְּנֵי אֲנָשֵׁי מָקוֹם שֶׁהוּא בּוֹ, מִפְּנֵי הַמַּחְלּוּקוֹת.

ח,כ מוֹלִיכִין וּמִבִּיאִין פְּלִים מִבֵּית הָאֱמֹן בְּאֲרֻבָּעָה עָשָׂר אַחֵר חֲצוֹת, אִף עַל פִּי שְׂאִינָן לְצֶרֶף הַמוֹעֵד. וְגוֹרְפִין זָכַל מִתַּחַת רִגְלֵי בְּהֵמָה, וּמוֹצִיאִים אוֹתוֹ לֹא־שָׁפָה. וּמוֹשִׁיבִין שׁוֹכְכִין לְתֵרֶנְגוּלִים; וְתֵרֶנְגָּלֶת שִׁישְׁבָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים אוֹ יֶתֶר עַל הַבִּיצִים, וּמִתָּה מוֹשִׁיבִין אַחֲרֵת תַּחְתֶּיהָ בְּאֲרֻבָּעָה עָשָׂר, כְּדֵי שְׂלֹא יִפְסְדוּ הַבִּיצִים. וּבַמוֹעֵד, אֵין מוֹשִׁיבִין; אֲבָל אִם בִּרְחָה בַּמוֹעֵד מַעַל הַבִּיצִים, מַחְזִירִין אוֹתָהּ לְמָקוֹמָהּ.

הַלְּכוֹת חֶמֶץ וּמִצָּה

יֵשׁ בְּכֻלָּן שְׂמוֹנֶה מִצְוֹת שְׁלוֹשׁ מִצְוֹת עֲשֶׂה, וְחֲמֵשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶּרֶטֶן: שְׂלֹא לֵאכֹל חֶמֶץ בַּיּוֹם אֲרֻבָּעָה עָשָׂר מִחֲצוֹת הַיּוֹם וְלִמְעֵלָה; לְחֲשִׁבֵית שְׂאֹר מִאֲרֻבָּעָה עָשָׂר; שְׂלֹא לֵאכֹל חֶמֶץ כָּל שִׁבְעָה; שְׂלֹא לֵאכֹל תַּעֲרֶבֶת חֶמֶץ כָּל שִׁבְעָה; שְׂלֹא יִרְאֶה חֶמֶץ כָּל שִׁבְעָה; שְׂלֹא יִמָּצֵא חֶמֶץ כָּל שִׁבְעָה; לֵאכֹל מִצָּה בְּלִילֵי הַפֶּסַח; לְסַפֵּר בִּיצֵי־אֵת מִצְרַיִם בְּאוֹתָהּ הַלֵּילָה. וּבְאֹר מִצְוֹת אֵלּוּ בְּפֶרֶקִים אֵלּוּ.

הלכות חמין ומצה פרק א

א,א כל האוכל פזית חמין בפסח, מתחלת ליל חמשה עשר עד סוף יום אחד ועשרים בניסן במזיד, חיב פרת, שנאמר "כי כל אכל חמין, ונכרתה"; בשוגג, חיב קרפן חטאת קבועה: אחד האוכל, ואחד הממחה ושותה.

א,ב החמין בפסח, אסור בהנחה שנאמר "ולא יאכל, חמין", לא יהא בו חתר אכילה. והמניח חמין ברשותו בפסח אף על פי שלא אכלו, עובר בשני לאוין: שנאמר "ולא יראה לך שאר בכל גבלך", ונאמר "שאר, לא ימצא בבתיהם"; ואסור החמין ואסור השאור שבו מחמין, אחד הוא.

א,ג אינו לוקה משום "לא יראה" ו"לא ימצא" אלא אם כן קנה חמין בפסח, או חמצו בדי שיעשה מעשה. אבל אם היה לו חמין קדם הפסח, ובא הפסח ולא בערו אלא הניחו ברשותו אף על פי שעבר על שני לאוין אינו לוקה מן התורה, מפני שלא עשה מעשה; ומבין אותו, מכת מרדות.

א,ד חמין שעבר עליו הפסח, אסור בהנחה לעולם; ודבר זה, קנס מדברי סופרים: מפני שעבר על כל יראה וכל ימצא, אסרוהו, ואפלו הניחו בשוגג, או באנס בדי שלא יניח אדם חמין ברשותו, עד שיהנה בו אחר הפסח.

א,ה חמין שנתערב בדבר אחר בפסח, בין במינו בין שלא במינו חרי זה אוסר בכל שהוא. וחמין שלישראל שעבר עליו הפסח אף על פי שהוא אסור בהנחה אם נתערב בין במינו בין שלא במינו, חרי זה מתיר לאכלו אחר הפסח: שלא קנסו ואסרו, אלא בחמין עצמו; אבל התערבות מתירת באכילה, לאחר הפסח.

א,ו אין חיבין פרת, אלא על אכילת עצמו שלחמין. אבל ערוב חמין בגזון פתח הבבלי

ושכר המדי, וכל הדומה להן מדברים שהחמין מערב בהן אם אכלן בפסח, לוקה ואין בו פרת: שנאמר "כל מחמצת, לא תאכלו". במה דברים אמורים, בשאכל פזית חמין בתוך התערבות, בכדי אכילת שלוש ביצים הוא שלוקה מן התורה; אבל אם אין בתערבות פזית בכדי אכילת שלוש ביצים אף על פי שאסור לו לאכל אם אכל, אינו לוקה אלא מכת מרדות.

א,ז האוכל מן החמין עצמו בפסח, כל שהוא חרי זה אסור מן התורה, שנאמר "לא יאכל, חמין". ואף על פי כן אינו חיב פרת או קרפן, אלא על פשעו שהוא פזית; והאוכל פחות מפזית במזיד, מבין אותו מכת מרדות.

א,ח אסור לאכל חמין ביום ארבעה עשר מחצות היום ולמעלה, שהוא מתחלת שעה שביעית ביום. וכל האוכל בזמן זה, לוקה מן התורה שנאמר "לא תאכל עליו חמין", בלומר על קרפן הפסח: כך למדו מפני השמועה, בפרוש דבר זה לא תאכל חמין משעה שראויה לשחיטת הפסח, שהוא "בין הערבים", והוא חצי היום.

א,ט ואסרו חכמים לאכל חמין מתחלת שעה ששית, בדי שלא יגע באסור תורה, ומתחלת שעה ששית יהיה החמין אסור באכילה ובהנחה, שעה ששית מדברי סופרים; ושאר היום משביעית ומעלה, מן התורה.

א,י שעה חמישית, אין אוכלין בה חמין גזרה משום יום המענו, שמוא יטעה בין חמישית וששית. ואינו אסור בהנחה, בשעה חמישית לפיכך תולין בה תרומה ולחם תודה וכיוצא בהן מחמין שהוא קדש, לא אוכלין ולא שורפין; עד שתגיע שעה ששית, שורפין הכל.

א,יא הא למדת שמתיר לאכל חמין ביום ארבעה עשר, עד סוף שעה רביעית; ואין

אוכלין בשעה חמישית, אבל נהנין בו; והאוכל בשעה ששית, מבין אותו מפת מרדות. והאוכל מתחלת שעה שביעית, לזקה.

הלכות חמין ומצה פרק ב

ב,א מצות עשה מן התורה להשפית החמין קדם זמן אסור אכילתו, שנאמר "ביום הראשון, תשפיתו שאר מבתיכם": מפני השמועה למדנו שראשון זה, הוא יום ארבעה עשר. וראיה לדבר זה מה שכתוב בתורה "לא תשחט על חמין, דם זבחי", כלומר לא תשחט הפסח והחמין קנים; ושחיטת הפסח, הוא יום ארבעה עשר אחר חצות.

ב,ב ומה היא השפיתה זו האמורה בתורה הוא שיבטל החמין מלבדו ויחשב אותו כעפר, וישים בלבדו שאין ברשותו חמין כלל, ושכל חמין שברשותו, הרי הוא כעפר וכדבר שאין בו צורך כלל.

ב,ג ומדברי סופרים לחפש אחר החמין במחבואות ובחורים, ולבדק ולהוציאו מפל גבולו. וכן מדברי סופרים שבודקין ומשפיתין החמין בלילה, מתחלת ליל ארבעה עשר לאור היר, מפני שבלילה כל העם מצויין בבתיהן, ואור היר יפה לבדיקה; ואין קובעין מדרש בסוף יום שלוש עשר, וכן החכם לא יתחיל לקרות בעת זו שמא ימשך וימנע מבדיקה, בתחלת זמנה.

ב,ד אין בודקין לא לאור הלבנה, ולא לאור החמה, ולא לאור האבקה אלא לאור היר. במה דברים אמורים, בחורים ובמחבואות; אבל אבסדרה שאורה רב אם בדקה לאור החמה, דיו. ואמצע החצר, אינו צריך לבדיקה, מפני שהעופות מצויים שם, והן אוכלין כל חמין שיפל שם.

ב,ה חור שבאמצע הבית שפין אדם לחברו זה בודק עד מקום שידו מגעת וזה בודק עד מקום

שידו מגעת, והשאר מבטלו בלבד; וכל מקום שאין מבניסין לו חמין, אינו צריך לבדיקה.

ב,ו חורי הבית התחתונים והעליונים, ונג היציע, ורפת הבקר, ולולין, ומתבן, ואוצרות יין ואוצרות שמן שאינו מסתפק מהן, ובית דגים גדולים אינן צריכין לבדיקה, אלא אם כן הכנים להן חמין. אבל אוצרות שחר ואוצרות יין שמסתפק מהן, ובית המלח, ובית השעורה, ובית דגים קטנים, ובית העצים, ובית המרים, וחורי הבית האמצעיים, וכיוצא באלו צריכין לבדיקה, שסתמן שמבניסין להן חמין; ואם ידע בודאי שלא הכנים שם חמין, אינו צריך לבדיקה. ובשבודק המרתה, בודק ממנו שתי שורות החיצונות, שהן העליונה ושלמטה ממנה.

ב,ז אין חוששין שמא גררה חלדה חמין, למקום שאין מבניסין בו חמין: שאם נחש מבית לבית, נחש מעיר לעיר; ואין לדבר סוף. בודק ליל ארבעה עשר, והניח עשר חלות ומצא תשע הרי זה חושש, וצריך לבדק פעם שניה: שהרי גררה חלדה או עכבר, בודאי.

ב,ח וכן אם ראה עכבר שנכנס לבית וחמין בפיו, אחר לבדיקה צריך לבדק פעם שניה. אף על פי שמצא פרוורין באמצע הבית, אין אומרים כבר אכל אותה הפת במקום זה והרי הפרוורין, אלא חוששין שמא הניחה בחור או בחלון, ואלו הפרוורין שם היו; ולפיכך חוזר ובודק. אם לא מצא כלום, הרי זה בודק כל הבית; ואם מצא אותה הפת שנטלה העכבר ונכנס, אינו צריך לבדיקה.

ב,ט ראה תינוק שנכנס לבית בדיק, ובירדו כבר, ונכנס אחריו, ומצא פרוורין אינו צריך לבדיקה: שחזקתו שאכלה, ואלו הפרוורין שנפלו ממנו בשעת אכילה שדרה התינוק לפרר בעת אכילתו, ואין דרך עכבר לפרר. ואם לא מצא

פרורין כלל, צריך לבדק.

ב,י הניח תשעה צבורין שלמצה ואחד שלחמין, ובא עכבר ונטל, ולא ידענו אם חמין אם מצה נטל, ונכנס לבית בדוק צריך לבדק, שכל הקבוע במחצה על מחצה.

ב,יא שני צבורין אחד חמין ואחד מצה, ושני בתים אחד בדוק ואחד שאינו בדוק, ובאו שני עכברים זה נטל חמין וזה נטל מצה, ואין ידוע לאי זה בית נכנס זה שננטל החמין; וכן שני בתים בדוקין, וצבור אחד חמין, ובא עכבר ונטל, ואין ידוע לאי זה בית נכנס; או שידע שנכנס לאחד מהן, ונכנס אחריו ובדק ולא מצא כלום; או שפדק, ומצא כפר: בכל אלו, אינו צריך לבדק פעם שניה שאין פאן קבוע.

ב,יב הניח החמין בזוית זו, ומצאו בזוית אחרת; או שהניח תשע חלות, ומצא עשר; או שהיו תשעה צבורין מצה ואחד חמין, ופרש כפר מהן, ואין ידוע אם חמין או מצה, ובא עכבר ונטל הכפר שפרש, ונכנס לבית בדוק; או שבא עכבר ונטל חמין, וספק נכנס לבית זה או לא נכנס: בכל אלו, צריך לבדק.

ב,יג נכנס עכבר לבית וכפר בפיו, ויצא עכבר משם וכפר בפיו אזמרים הוא הראשון שנכנס הוא האחרון שיצא, ואינו צריך לבדק; היה הראשון שחזר וזה שיצא לבן, צריך לבדק. נכנס עכבר וכפר בפיו, ויצאת משם חלדה וכפר בפיה צריך לבדק; יצאת ועכבר וכפר בפיה, אינו צריך לבדק שזה הכפר, הוא שהיה בפיו העכבר. נחש שנכנס לחור ופת בפיו, אינו חייב להביא חובר להוציאו.

ב,יד פזית חמין בשמי קורה, מחיבין אותו להביא סלם להורידו שפעמים, ופל משמי קורה; היה חמין בבזר, אין מחיבין אותו להעלותו, אלא מבטלו בלבד, ודי.

ב,טו כיפת שאור שיחדה לישיבה אם טח פניה

בטיט חרי זו בטלה, ומתיר לקומה. בצק שפסדקי הערבה אם יש פזית במקום אחד, חייב לבער. ואם לאו אם היה עשוי לחזק בו שכרי הערבה, או לסתם בו נקב בטל במעוטו; ואם לאו, חייב לבער. היו שני חציי זיתים בשני מקומות, וחוט שלבצק ביניהם רואין: כל שאלו ונטל החוט נטלין עמו, חייב לבער; ואם לאו, אינו חייב לבער.

ב,טז פמה דברים אמורים, בערבה; אבל בבית אף על פי שאם ונטל החוט אינן נטלין עמו חייב לבער, מפני שפעמים מקבין אותן. היה חצי זית בבית וחצי זית בפעליה, חצי זית בבית וחצי זית באכסדרה, חצי זית בבית וחצי זית בבית שלפנים ממנו הואיל ואלו החציי זיתים דבוקין בפותלים, או בקורות, או בקרקעות אינו חייב לבער, אלא מבטל בלבד ודי.

ב,יז המשפיר בית סתם בארבעה עשר חרי זה בחזקת בדוק, ואינו צריך לשאל; ואם החזק זה המשפיר שלא בדק, ואמרה אשה או קטן, אנו בדקנוהו חרי אלו נאמנין: שחבל נאמנים על בעור חמין, וחבל פשרין לבדיקה, ואפלו נשים ועבדים, וקטנים וחוא, שיהיה קטן שיש בו דעת לבדק.

ב,יח המשפיר בית לחברו אם עד שלא מסר המפתח חל ארבעה עשר, על המשפיר לבדק; ואם משמסר המפתח חל ארבעה עשר, על השוכר לבדק. המשפיר בית בחזקת שהוא בדוק, ונמצא שאינו בדוק על השוכר לבדק, ואינו מקח טעות, ואפלו במקום שבודקים בשכר, שחרי מצוה הוא עושה.

ב,יט המפרש בים וחיצא בשירה, תוף שלזשים יום זקוק לבדק. קדם שלזשים יום אם דעתו לחזר קדם הפסח, צריך לבדק ואחר כך יצא, שמא יחזר ערב הפסח בין השמשות, ולא

יְהִיָּה לוֹ פָּנָאֵי לְבַעַר; וְאִם אֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר, אֵינּוּ
צָרִיךְ לְבָדֵק. וְכֵן הָעוֹשֶׂה בֵּיתוֹ אוֹצָר, תּוֹךְ
שְׁלוֹשִׁים יוֹם זָקוּק לְבָדֵק, וְאַחֲרֵי כֵן כּוֹנֵם אוֹצָרוֹ
לְתוֹכוֹ. קִנְדָם שְׁלוֹשִׁים יוֹם אִם דַּעְתּוֹ לְפַנּוֹתוֹ
קִנְדָם חֲפִסָּה, צָרִיךְ לְבָדֵק וְאַחֲרֵי כֵן עוֹשֶׂהוּ אוֹצָר;
וְאִם אֵין דַּעְתּוֹ לְפַנּוֹתוֹ קִנְדָם חֲפִסָּה, אֵינּוּ צָרִיךְ
לְבָדֵק.

5	ראשון	כ	עלות השחר _____ 04:27 נץ החמה _____ 05:40 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:35 סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:11 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:22 שקיעה _____ 07:47 צה"כ _____ 08:06 בבלי: חולין סו ירושלמי: בבא מציעא כ תוספתא: נזיר ג נ"ך: יהושע יז רמב"ם: שביית יום טוב ד
6	שני	כא	עלות השחר _____ 04:27 נץ החמה _____ 05:40 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:35 סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:11 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:22 שקיעה _____ 07:47 צה"כ _____ 08:06 בבלי: חולין סו ירושלמי: בבא מציעא כא תוספתא: נזיר ד נ"ך: יהושע יח רמב"ם: שביית יום טוב ה
7	שלישי	כב	עלות השחר _____ 04:28 נץ החמה _____ 05:41 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:36 סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:12 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:22 שקיעה _____ 07:47 צה"כ _____ 08:06 בבלי: חולין סח ירושלמי: בבא מציעא כב תוספתא: נזיר ה נ"ך: יהושע יט רמב"ם: שביית יום טוב ו
8	רביעי	כג	עלות השחר _____ 04:28 נץ החמה _____ 05:41 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:36 סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:12 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:23 שקיעה _____ 07:47 צה"כ _____ 08:06 בבלי: חולין סט ירושלמי: בבא מציעא כג תוספתא: נזיר ו נ"ך: יהושע כ רמב"ם: שביית יום טוב ז
9	חמישי	כד	עלות השחר _____ 04:29 נץ החמה _____ 05:42 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:36 סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:12 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:23 שקיעה _____ 07:47 צה"כ _____ 08:06 בבלי: חולין ע ירושלמי: בבא מציעא כד תוספתא: סוטה א נ"ך: יהושע כח רמב"ם: שביית יום טוב ח
10	ששי	כה	עלות השחר _____ 04:29 נץ החמה _____ 05:42 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:37 סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:13 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:23 שקיעה _____ 07:47 צה"כ _____ 08:06 בבלי: חולין עא ירושלמי: בבא מציעא כה תוספתא: סוטה ב נ"ך: יהושע כב רמב"ם: חמץ ומצה א
			הדלקת ירושלים ת"א חיפה יבנאל 07:07 07:28 07:20 07:08
11	שב"ק	כו	מטות - מסעי, מבה"ח עלות השחר _____ 04:30 נץ החמה _____ 05:43 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:37 סו"ז תפלה - מג"א _____ 09:13 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:23 שקיעה _____ 07:46 צה"כ _____ 08:05 בבלי: חולין עב ירושלמי: בבא מציעא כו תוספתא: סוטה ג נ"ך: יהושע כג רמב"ם: חמץ ומצה ב
			הדלקת ירושלים ת"א חיפה יבנאל 08:29 08:32 09:02 08:31 מוצ"ש ר"ח 08:59 09:00

מברכים חודש אב המולד: מולד חודש מנחם אב יהיה לביל רביעי בשעה 19, 30 דקות ו 17 חלקים

יש להקל אפן התשובה על החוטאים.

(כפר המדרות אות תשובה סיון יט)